

2013

INFORME ANUAL.

SOMDIFERENTS

Caixa d'Enginyers

**SOLIDESA.
INTEGRITAT.
COMPROMÍS.
SERVEI.
INNOVACIÓ.
TRANSPARÈNCIA.
PROFESSIONALITAT.
ADAPTABILITAT.
PROXIMITAT.
INFORME ANUAL 2013.**

JOSEP ORIOL SALA ARLANDIS
President

CARTA DEL PRESIDENT.

ESTIMATS SOCIS,

Com sabeu, el lema amb el qual ens definim és “Som diferents”. Així ho demostren els indicadors de l'exercici 2013, que han estat molt positius per al Grup Caixa d'Enginyers. Aquest també ha estat el meu segon any com a president de l'Entitat i de la seva Fundació i, durant aquest temps, he posat tot el meu compromís i implicació. A més, he tingut l'honor de ser partícip de l'evolució positiva de l'Entitat.

Tot i el context advers dels darrers cinc anys, des del Grup ens sentim orgullosos de seguir creixent amb uns indicadors molt favorables. Estem especialment satisfets perquè el nombre de persones que creuen en la nostra Entitat augmenta dia a dia i, durant el 2013, hem arribat a 121.911 socis, una xifra que reafirma que la nostra Entitat “És diferent”.

Caixa d'Enginyers té la vocació de donar el millor servei a tots els socis i per aquest motiu, entre d'altres, creixem de forma sostenible, sòlida i constant. Durant els últims anys, estem vivint una expansió contínua, tant des de l'òptica territorial com des de l'òptica de l'activitat, ja que la cartera de serveis s'ha anat ampliant de forma permanent.

En aquest sentit, Caixa d'Enginyers segueix invertint en la millora de la proximitat i dels serveis als socis. Durant el darrer exercici, Caixa d'Enginyers ha inaugurat dues Oficines d'Atenció Personalitzada a Màlaga i una a Bilbao, amb la qual cosa passa a tenir 15 oficines, 33 caixers automàtics, 6 Oficines d'Atenció Personalitzada i la línia d'atenció telefònica Oficina Directa.

Des de l'Entitat seguirem treballant en el Pla Estratègic 2015, del qual, pel que fa al creixement, estem assolint els objectius de recursos gestionats, socis actius i productes per al soci, de la mateixa manera que anem en molt bona línia per complir el proper any tots els objectius en el camp de l'excel·lència, l'eficiència, les persones, la solvència i la transparència.

Tal com vam fer l'exercici 2012, durant l'any 2013 hem potenciat la nostra acció en l'àmbit de la Responsabilitat Social Corporativa multiplicant l'activitat de la Fundació Caixa d'Enginyers. Un dels projectes ha estat el concurs “Idees innovadores per al progrés”, una iniciativa per promoure la investigació i que contribueix al progrés humà, la cooperació, el medi ambient i la societat. Durant el 2014, s'editarà el llibre que recopilarà els 25 millors projectes d'aquesta primera convocatòria.

Com a president de l'Entitat, centraré els meus esforços a desenvolupar i potenciar el model de cooperativa de crèdit que tan bons resultats ens ha donat. El futur de l'Entitat obre les portes a noves vies per a la diversificació de l'activitat del Grup Caixa d'Enginyers, un projecte que ja s'ha començat a desenvolupar amb la constitució de diferents societats que operen de manera més eficient en cadascun dels camps en què l'Entitat és present.

Els principis d'RSC, que es basen en l'ètica i la transparència financera i en el compromís amb els socis, proveïdors i professionals de l'Entitat i amb el conjunt de la societat, són els elements fonamentals per afrontar les incerteses econòmiques globals i la regularització del sector financer i els referents per a Caixa d'Enginyers, que disposa d'unes bases sòlides per continuar amb el creixement orgànic i sostingut que ha assolit durant els darrers exercicis.

El nostre compromís amb les persones i amb l'entorn és la raó de ser del Grup Caixa d'Enginyers. Per això, durant aquest exercici seguirem treballant per fomentar les relacions a llarg termini i la solidesa de l'estructura financera de l'Entitat.

JOAN CAVALLÉ MIRANDA
Director General

CARTA DEL DIRECTOR GENERAL.

BENVOLGUTS SOCIS,

L'exercici 2013 ha estat marcat per un entorn de canvis normatius i de reformes estructurals en el sector financer. Tot i això, el Grup Caixa d'Enginyers ha continuat augmentant les seves xifres d'activitat, volum de negoci i base de socis, que segueixen dipositant la seva confiança en nosaltres. En aquest marc, l'Entitat manté el compromís amb les persones potenciant els valors d'integritat, transparència i proximitat. Així hem aconseguit no només mantenir sinó consolidar el model del Grup Caixa d'Enginyers, que es caracteritza per les relacions a llarg termini i la solidesa de l'estructura financera.

Estem molt satisfets de la confiança que els socis dipositen en l'Entitat dia a dia. Durant el 2013, la nostra cooperativa de crèdit i serveis financers i asseguradors ha augmentat la base social en 8.220 socis, i ha arribat a un total de 121.911 socis. El nostre principal objectiu és aportar-los un valor sostenible en els àmbits financer, professional i personal. En aquest sentit, hem gestionat un volum de recursos de tercers per valor de 3.231 milions d'euros, un 6,65% més que l'any anterior. Pel que fa al benefici net, el Grup Caixa d'Enginyers ha assolit 9,3 milions d'euros durant l'exercici 2013, que representa un increment d'un 10% respecte a l'exercici 2012.

L'Entitat ha reforçat, un vegada més, la seva estructura financera i així ho mostren els principals indicadors, entre els quals destaca la ràtio de liquiditat estructural, que ha crescut fins a situar-se en el 114,82%, més de 40 punts per sobre de la mitjana del sector financer. Aquest aspecte consolida la nostra posició excel·lent de liquiditat i permet fer front als canvis en l'entorn financer i a episodis d'estrès dels mercats financers, així com també disposar d'una àmplia oferta de finançament per als nostres socis i per a l'economia.

La ràtio de morositat de la cartera d'inversió creditícia s'ha situat en el 2,33% i, si ens centrem en l'àmbit hipotecari, la ràtio de morositat ha estat del 2,21%. Aquestes xifres són molt inferiors a la mitjana del sector financer, que s'ha situat en el 13,62% el 2013. Aquesta evolució és el resultat de l'aplicació rigorosa d'una estricta política de concessió creditícia, de la qualitat dels actius i de les seves garanties.

Durant aquest exercici hem posat un èmfasi especial en l'àmbit de les assegurances i plans de pensions, un any en què, a més, hem celebrat el cinquè aniversari de Caixa d'Enginyers Vida i Pensions. Aquesta divisió ha tancat l'exercici 2013 amb més de 27.000 contractes en vigor i 301,7 milions d'euros en actius.

El darrer exercici ha estat marcat precisament pel compliment del Pla Estratègic 2015, que es va formalitzar durant l'any 2012 i que pren com a base l'estabilitat financera i el creixement sostingut. Gràcies als bons resultats podem seguir desenvolupant un nou model de banca cooperativa amb una gestió prudent en un entorn financer global i molt complex.

Així mateix, els bons resultats ens permeten seguir invertint per millorar la disponibilitat dels serveis, la seva diversificació i la proximitat als socis del Grup Caixa d'Enginyers. Durant l'últim exercici, l'Entitat ha inaugurat una Oficina d'Atenció Personalitzada (OAP) a Bilbao i dues a Màlaga. També ha continuat impulsant la línia d'assistència telefònica Oficina Directa, els nous canals per consolidar els serveis de Banca Electrònica i Banca Mòbil, així com el comerç *on-line* a través d'Ingenium.

Un exercici més, el Grup Caixa d'Enginyers continua creixent de forma sostenible i prudent, emparat en els pilars de la solidesa, la liquiditat i l'estabilitat. Per seguir en aquesta direcció, comptem amb un equip de professionals molt qualificat i, sobretot, amb la confiança dels nostres socis. I és que, a Caixa d'Enginyers, creiem en els vincles amb les persones i per aquest motiu oferim un tracte proper i sincer. El nostre objectiu és seguir treballant en una Banca per a Persones i amb els nostres socis, vosaltres, com a protagonistes.

INFORME ANUAL 2013

Llegit a l'Assemblea General celebrada el dia 21 de maig de 2014

DADES GENERALS

Caixa de Crèdit dels Enginyers Societat Cooperativa de Crèdit, Caixa d'Enginyers, es va fundar l'any 1967. Figura inscrita en el Registre Especial del Banc d'Espanya amb el número 3.025. Inscrita en el Registre de Cooperatives Central amb el número 14.651 clau 1698-SMT del Ministeri de Treball. Inscrita en el Registre Mercantil de Barcelona, foli 1, tom 21.606, full B-25.121, inscripció 1a. Caixa d'Enginyers és membre del Fons de Garantia de Dipòsits. Caixa d'Enginyers té atorgada la condició d'Entitat Gestora d'Anotacions en Compte de Deute de l'Estat. Caixa d'Enginyers té atorgada la condició d'Entitat Dipositària de Fons d'Inversió Mobiliària. Caixa d'Enginyers té atorgada la condició d'Entitat Dipositària de Fons de Pensions. Caixa d'Enginyers és membre de la Unió Nacional de Cooperatives de Crèdit (UNACC). Caixa d'Enginyers és membre d'AIAF Mercat de Renda Fixa SA. Caixa d'Enginyers és participant directe en TARGET2-Banc d'Espanya. Caixa d'Enginyers és membre de la Central d'Anotacions del Mercat de Deute Públic. Caixa d'Enginyers és participant del Servei de Compensació i Liquidació de la Borsa de Valors de Barcelona. Caixa d'Enginyers és col·laboradora en el programa d'Emissions de Deute de la Generalitat de Catalunya. Caixa d'Enginyers és membre liquidador de MEFFRepo. Caixa d'Enginyers és membre d'Spainsif - Fòrum Espanyol d'Inversió Socialment Responsable. Caixa d'Enginyers és membre del Mercat Alternatiu de Renda Fixa (MARF). Caixa d'Enginyers és membre d'European DataWarehouse GmbH, la base de dades europea d'informació d'emissions de titulització.

El Consell Rector convoca l'Assemblea General Ordinària dins del primer semestre natural de l'any mitjançant anunci publicat en premsa d'àmplia difusió en l'àmbit d'actuació de l'Entitat. En aquesta Assemblea es tracten els temes següents: examen i aprovació de l'Informe Anual, Balanç, Compte de Resultats, distribució de Beneficis i aplicació del seu repartiment. També es tracta l'aplicació concreta del Fons d'Educació i Promoció.

Domicili social: Via Laietana, 39 08003 Barcelona
Número d'Identificació Fiscal: F-08216863
Telèfon: 93 268 29 29
Fax: 93 310 00 60
Internet: www.caixa-enginyers.com
Correu electrònic: Contacti.CdE@caixa-enginyers.com
SWIFT: CDENESBB

ÍNDEX

1.	Carta del President	4
2.	Carta del Director General	6
3.	El Grup Caixa d'Enginyers en xifres	13
4.	Presentació del Grup Caixa d'Enginyers	19
4.1	Missió, visió, valors i eixos estratègics	23
4.2	La nostra activitat	25
4.2.1	Segmentació comercial	25
4.2.2	Innovació i tecnologia	27
4.2.3	Canals i xarxes	28
5.	Govern corporatiu	31
5.1	Estructura organitzativa	32
5.2	Bon Govern	34
6.	Creació de valor compartit per als grups d'interès	37
6.1	Equip humà	39
6.1.1	Perfil de la plantilla	39
6.1.2	Igualtat d'oportunitats	40
6.1.3	Formació	41
6.1.4	Seguretat i salut laboral	42
6.1.5	Relació amb Direcció General	43
6.2	Socis	43
6.2.1	Comptes i dipòsits	43
6.2.2	Serveis de finançament	44
6.2.3	Mitjans de pagament	45
6.2.4	Productes d'inversió	46
6.2.5	Gestió de les inversions pròpies	47
6.2.6	Negoci assegurador	47
6.2.7	Servei d'Atenció al Soci	49
6.2.8	Comunicació	49
6.2.9	Ingenium	51
6.2.10	Generant valor per als socis	52
6.3	Comunitat	53
6.3.1	Fundació Caixa d'Enginyers	53
6.3.2	Fons d'Educació i Promoció	54
6.4	Medi ambient	55

7.	Entorn macroeconòmic	57
7.1	Mercats financers	62
7.2	Sistema financer espanyol	66
7.2.1	Procés d'unió bancària	66
7.2.2	Evolució del negoci del sistema financer	67
7.2.3	Inversió del sector	67
7.2.4	Estructura dels resultats	69
8.	Estats financers	71
8.1	Estats financers individuals de Caixa d'Enginyers	72
8.2	Estats financers consolidats del Grup Caixa d'Enginyers	80
9.	Informe financer del Grup Caixa d'Enginyers	89
9.1	Informe de l'activitat	90
9.1.1	Actiu	90
9.1.2	Passiu i altres recursos gestionats	97
9.1.3	Fons propis	102
9.2	Resultats	103
9.2.1	Resultat consolidat	103
9.2.2	Resultats individuals de les entitats del Grup	106
9.2.3	Retribució dels òrgans de govern	107
9.2.4	Proposta de distribució de resultats	107
9.3	Gestió del risc	107
9.3.1	Introducció	107
9.3.2	Risc de crèdit	108
9.3.3	Risc estructural de tipus d'interès	111
9.3.4	Risc estructural de liquiditat	111
9.3.5	Risc de mercat	112
9.3.6	Risc operacional	113
9.3.7	Risc de negoci	114
9.3.8	Direcció de Gestió Global del Risc	115
9.4	Solvència	115
10.	Compte anuals i Informe de gestió	118
11.	Informe d'auditoria	279

SOLID

ESA

EL GRUP CAIXA D'ENGINYERS EN XIFRES

GRUP CAIXA D'ENGINYERS (1967-)
"UN CREIXEMENT CONSTANT I SOSTINGUT"

EL GRUP CAIXA D'ENGINYERS EN XIFRES

MÉS DE **120.000**

SOCIS han dipositat ja la seva confiança en Caixa d'Enginyers. El 2013 hem assolit la xifra de 121.911 socis, un 7,23% més que l'any anterior.

12,51%

COEFICIENT DE SOLVÈNCIA

Molt per sobre del 8% mínim requerit a les entitats financeres. A més, el 2013 s'ha enfortit l'estructura de riscos, amb una ràtio de liquiditat estructural del 114,82%.

+9,92%

RESULTAT DE L'EXERCICI DEL GRUP

El resultat de l'exercici del Grup, en data 31 de desembre de 2013, és de 9.295 milers d'euros, la qual cosa representa un increment d'un 9,92% respecte al tancament de l'exercici 2012.

129,10%

RÀTIO DE COBERTURA

Significativament superior a la mitjana del sector, que ha tancat l'exercici 2013 en el 58,03%.

358

PROFESSIONALS

Comptem amb un equip humà format per 358 professionals altament qualificats i amb experiència, amb una mitjana d'edat de 38 anys, que ha augmentat en un 5,60% respecte al 2012.

"UN NEGOCI QUE CREIX I ES DIVERSIFICA"

+18,04%

RESULTATS DE L'ACTIVITAT D'EXPLOTACIÓ

El resultat de l'activitat d'explotació ha augmentat 1.843 milers d'euros (18,04%, en termes relatius) i ha ascendit a 12.060 milers d'euros el 31 de desembre de 2013.

+4,12%

VOLUM DE NEGOCI

El volum de negoci del Grup Caixa d'Enginyers el 2013 és de 4.649 milions d'euros, un 4,12% més que el 2012.

+6,59%

RECURSOS GESTIONATS I FONS PROPIS

El 2013 han augmentat un 6,59% els recursos gestionats i fons propis (recursos de passiu, recursos intermediaris i fons propis) del Grup i han assolit la xifra de 3.354 milions d'euros.

+65

MILIONS D'EUROS D'ACTIU TOTAL

L'actiu total del Grup, en data 31 de desembre de 2013, és de 2.368 milions, la qual cosa representa un increment del 2,84% respecte al tancament de l'exercici 2012. La inversió creditícia ascendeix a 1.454 milions d'euros, 9 milions d'euros més que els registrats el 2012.

54,35%

MILLORA DE LA RÀTIO D'EFICIÈNCIA

que passa del 55,81% al 54,35%, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

2,33%

RÀTIO DE MOROSITAT

La ràtio de morositat del 2,33% contrasta amb els nivells elevats de morositat que ha mantingut el sector (13,62%), la qual cosa confirma la gestió adequada del risc de crèdit duta a terme per l'Entitat.

0,39%

ROA

La rendibilitat sobre actius (ROA) ha incrementat del 0,37% al 0,39%, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

+7,59%

ROE

En termes de rendibilitat, la rendibilitat sobre recursos propis (ROE) ha incrementat respecte a l'exercici anterior i se situa al tancament de l'exercici 2013 en el 7,59% davant del 7,26% aconseguit el 31 de desembre de 2012.

LÍDER

EN QUALITAT DE SERVEI

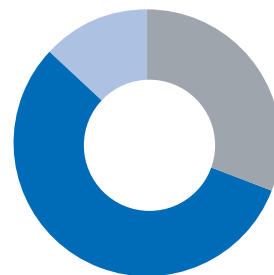
Caixa d'Enginyers ha estat qualificada com a Entitat bancària líder en qualitat de servei al client. Segons l'Informe Nacional Equos, el 2013 Caixa d'Enginyers ha estat l'Entitat bancària líder en qualitat del servei d'atenció client, amb una puntuació de 7,53, davant del 6,03 de mitjana en el sector.

DIVERSIFICACIÓ

DE NEGOCIS

El Grup Caixa d'Enginyers ha desenvolupat, dins del segment de mercat que ocupa, un procés de potenciació de la diversificació del negoci, que s'estructura en tres grans àrees d'activitat, les quals es configuren com a elements de diversificació de l'oferta de serveis als socis així com dels seus ingressos relacionats.

- Inversió creditícia 31%
- Gestió d'actius i patrimonis 56%
- Assegurances, fons de pensions i altres operacions amb la clientela 13%

"REAFIRMEM EL NOSTRE COMPROMÍS SOCIAL I MEDIAMBIENTAL"

3 ANYS

AMB LA FUNDACIÓ CAIXA D'ENGINYERS

Com a expressió del nostre compromís amb l'acció social, la Fundació Caixa d'Enginyers ha desenvolupat més de 115 projectes i ha destinat prop d'1,5 milions d'euros per a col·laboracions vinculades a la Responsabilitat Social Corporativa (RSC).

-30%

DE CONSUM TOTAL DE PAPER

Caixa d'Enginyers està fermament compromesa amb la sostenibilitat mediambiental i ha desenvolupat estratègies per reduir recursos com el paper. L'últim any ha reduït un 30% el consum de paper i ha passat de 23,6 tones consumides el 2012 a 16,6 el 2013.

85.650

SOCIS AMB EL SERVEI E-DOCS

El servei e-docs, de correspondència electrònica, permet als socis rebre la correspondència pel mitjà electrònic en lloc d'en paper, la qual cosa comporta menys consum de paper.

SE

RVEI

**PRESENTACIÓ DEL GRUP
CAIXA D'ENGINYERS**

4. PRESENTACIÓ DEL GRUP CAIXA D'ENGINYERS

Caixa d'Enginyers va néixer el 1967, quan un grup d'enginyers industrials va decidir constituir una societat cooperativa de crèdit. En els 47 anys transcorreguts des d'aleshores, el creixement del Grup ha estat continu.

Caixa d'Enginyers és avui un grup financer i assegurador que desenvolupa un model de banca personal, comercial i institucional al territori espanyol i que té la vocació de prestar servei als professionals, tant si són enginyers com si tenen altres professions.

L'Entitat té una vocació ben definida des del seu origen: prestar serveis financers personalitzats amb les millors condicions de sostenibilitat. Com que és una societat cooperativa de crèdit, els beneficis obtinguts reverteixen directament en tots els socis, la qual cosa permet oferir-los nombrosos avantatges addicionals i serveis professionals i personals.

El model cooperatiu, base del Grup Caixa d'Enginyers, impulsa principis d'ètica, compromís i confiança i responsabilitat social i, per tant, un retorn per als socis i col·laboradors, per a les comunitats professionals i també per al conjunt de la societat.

El Grup Caixa d'Enginyers està format per diferents societats que potencien la capacitat de servei i atenció al soci: Caixa d'Enginyers Gestió, societat gestora de fons d'inversió; Caixa d'Enginyers Vida, companyia d'assegurances i reassegurances i societat gestora de plans i fons de pensions; Caixa d'Enginyers Bancassegurances, operador de bancassegurances; Fundació Caixa d'Enginyers, vehicle de la responsabilitat social; Ingenium, Cooperativa de Consumidors i Usuaris dels Enginyers; i Norbolsa, societat de valors, com a entitat associada. Caixa d'Enginyers, Societat Cooperativa de Crèdit, actua com a societat matriu.

"AMB LA CONFIANÇA DE MÉS DE 120.000 SOCIS"

SOCIETATS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXA D'ENGINYERS

Denominació social	Domicili social	Objecte social
Caixa de Crèdit dels Enginyers, S. Coop. de Crèdit	Via Laietana, 39 08030 Barcelona	Societat cooperativa de crèdit que realitza tot tipus d'operacions actives, passives i de serveis que constitueixen l'activitat bancària, amb atenció preferent a les necessitats financeres dels seus socis
Caixa Enginyers Gestió, Societat Gestora d'Institucions d'Inversió Col·lectiva, SAU	Aragó, 141-143 entl. 08015 Barcelona	Societat gestora de fons d'inversió del Grup Caixa d'Enginyers
Caixa Enginyers Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SAU	Potosí, 22 08030 Barcelona	Companyia d'assegurances del ram de vida, que comercialitza productes relacionats amb la previsió social complementària, i gestora de fons de pensions
Cooperativa de Consumidors i Usuaris dels Enginyers (Ingenium)	Via Laietana, 39 08003 Barcelona	Prestació de serveis i venda d'articles i subministraments per al consum dirigida als socis
Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU	Potosí, 22 08030 Barcelona	Realització de l'activitat de mediació d'assegurances com a operador de bancassegurances
Norbolsa, SV, SA*	Plaça Euskadi, 5 48009 Bilbao	Empresa de serveis d'inversió
Fundació Caixa d'Enginyers	Potosí, 22 08030 Barcelona	Vehicle de la Responsabilitat Social Corporativa

*Entitat associada. Caixa d'Enginyers manté una participació del 10% en Norbolsa, SV, SA. Tot i que la participació és inferior al 20% del capital social, la influència significativa en aquesta participada s'evidencia en tenir representació en el seu Consell d'Administració.

ORGANIGRAMA CORPORATIU DE LES SOCIETATS DEL GRUP CAIXA D'ENGINYERS

PRESIDENTA D'HONOR
Isabel de P. Trabal Tallada*

PRESIDENT
Josep Oriol Sala Arlandis

DIRECTOR GENERAL
Joan Cavallé Miranda

CONSELL RECTOR

President
Josep Oriol Sala Arlandis

Vicepresident
Manuel Bertran Mariné

Secretari
Manuel Espiau Espiau**
Enric Homs Martínez***

Vocals
Antoni Sansalvadó Tribó
Pedro A. Hernández del Santo
Pedro Marín Giménez
Jaime Roure Pagés
José María Pera Abadía
Félix Masjuán Teixidó
Isidoro Murtra Ferré****
Sebastià Carrión Morros
Josep M. Muxí Comellas
Montserrat Salleras Costal

COMISSIÓ EXECUTIVA

President
Josep Oriol Sala Arlandis

Secretari
Manuel Espiau Espiau**
Enric Homs Martínez***

Membres
Manuel Bertran Mariné
Pedro A. Hernández del Santo

COMITÈ DE DIRECCIÓ

Joan Cavallé Miranda
Agustí López Millán
Jordi Marsan Ruiz
Federico Ariza González
Montse Bertran Bergua
Víctor Cardona Vernet
Francesc Durán Lorenzo
Jaume Franco Domingo
Mario Guardia Alonso
José L. Sánchez Rabaneda
Isabel Sánchez Soria
Lluís Sust Híjar

GRUP FINANCER CAIXA D'ENGINYERS

Caixa Enginyers Gestió, Societat Gestora d'Institucions d'Inversió Col·lectiva, SAU

President
Màxim Borrell Vidal
Consellers
Ferran Sicart Ortí
Màxim Borrell Vidal
Director General
Xavier Fàbregas Martori

Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU
Administrador Únic
Agustí López Millán

Caixa Enginyers Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SAU

President
Jaume Bassa Pasqual
Vicepresident
Joan Cavallé Miranda
Vocal
Màxim Borrell Vidal
Director General
Francesc Durán Lorenzo

FUNDACIÓ CAIXA D'ENGINYERS

President
Josep Oriol Sala Arlandis

Vicepresident
Manuel Bertran Mariné

Secretari
Manuel Espiau Espiau**
Enric Homs Martínez***

Patrons
Antoni Sansalvadó Tribó
Pedro A. Hernández del Santo
Pedro Marín Giménez
Jaime Roure Pagés
José María Pera Abadía
Félix Masjuán Teixidó
Isidoro Murtra Ferré****
Sebastià Carrión Morros
Josep M. Muxí Comellas
Montserrat Salleras Costal
Josefina Cambra Giné
Aurelio Luis Azafia García
Salvador Domingo Comeche
Ramon Ferrer Canela
Benjamín Manuel Calvo Pérez
Francisco Javier Turégano Gómez
Joan Cavallé Miranda

(*) Finada el 16/02/2014.

(**) Secretari fins al 14/11/2013.

(***) Secretari des del 14/11/2013.

(****) Finat el 29/10/2013.

4.1 MISSIÓ, VISIÓ, VALORS I EIXOS ESTRATÈGICS

MISSIÓ

Aportar valor sostenible

El Grup Caixa d'Enginyers és un grup cooperatiu de serveis orientat a les comunitats professionals amb la missió d'aportar als socis valor sostenible en els àmbits financer, professional i personal.

Per fer-ho estableix relacions a llarg termini que es basen en l'ètica, el compromís i la confiança, i vetlla per la fortalesa del Grup com a mitjà per proporcionar un retorn als socis, els col·laboradors, les comunitats professionals i la societat.

Per la seva focalització i excel·lència de servei és el líder i la referència del sector per a les comunitats professionals, a les quals destina, a través de la Fundació Caixa d'Enginyers, la seva acció social.

VISIÓ

Ser l'Entitat de referència

Volem ser l'Entitat de referència de les comunitats professionals amb què ens relacionem i, més concretament, la principal dels nostres socis, amb una vinculació que vagi més enllà del vessant purament financer.

Per a això, proporcionem assessorament i solucions adaptades a la realitat i les necessitats individuals de cada soci amb un servei diferencial. Comptem amb un equip humà qualificat i compromès amb la missió de l'Entitat, apostem per la innovació i la tecnologia i treballem constantment en la millora de l'eficiència com a camí per dotar de sostenibilitat la nostra proposta de valor.

VALORS

Compromís amb els nostres socis i amb la societat

Integritat. Fidelitat als nostres principis i a nosaltres mateixos. Obrar amb honestat, fiabilitat, responsabilitat i transparència en la gestió dels negocis, el treball, les relacions i el compliment dels compromisos establerts.

Compromís. Capacitat d'entrega i de persistència per aconseguir els objectius establerts; és la manifestació de la constància i de la iniciativa.

Excel·lència. Fer la nostra feina de forma excel·lent per ser la referència de banca per a professionals, per buscar enèrgicament solucions imaginatives per als nostres socis, per millorar de forma contínua.

Professionalitat. Treballar amb eficàcia, rigor i empatia gràcies a l'esforç, al treball en equip i a la formació contínua.

Proximitat. Proximitat física i emocional al soci. Construir relacions sòlides, estables i duradores amb els nostres socis, basades principalment en la confiança mútua i el coneixement de les seves necessitats.

EIXOS ESTRATÈGICS

1. Creixement. Créixer dins del segment dels millors professionals d'Espanya, amb un fort èmfasi en la vinculació dels socis i les solucions globals per ser l'entitat financera principal dels nostres socis.

2. Excel·lència en el servei. Desenvolupar un model de qualitat de servei simplificant tràmits i millorant encara més l'experiència dels socis en el tracte amb Caixa d'Enginyers.

3. Eficència. Maximitzar l'eficiència de Caixa d'Enginyers mitjançant increments de productivitat, buscant oportunitats de sinergia a través de socis i aliances i suportant el creixement, en un entorn de costos continguts.

4. Persones. Potenciar les persones que treballen en el Grup com a element clau de futur i impulsar la transformació cultural cap a un model amb més delegació, iniciativa, assumpció de responsabilitats i totalment orientat al soci i al mercat.

5. Solvència i transparència. Mantenir la prudència en la gestió i el control del risc i convertir la transparència cap al soci i el mercat en un valor diferencial.

**"CAIXA D'ENGINYERS,
ENTITAT BANCÀRIA
LÍDER EN QUALITAT DE SERVEI"**

Caixa d'Enginyers és l'entitat líder en qualitat del seu servei en oficines. Segons l'Informe Nacional Equos (2013), l'estudi de referència del sector bancari publicat anualment, l'entitat cooperativa obté una puntuació de 7,53 sobre 10, molt superior a la mitjana del sector, que és del 6,03.

L'estudi destaca el lideratge de
Caixa d'Enginyers en l'atenció al client

en gairebé totes les seves oficines, en l'explicació de productes de passiu i en l'àmbit de l'actuació comercial.

L'Informe Nacional Equos 2013 va ser elaborat per l'empresa consultora independent Stiga sobre 62 entitats bancàries i va comptar amb prop de 4.000 visites a oficines bancàries.

Millor entitat bancària d'Espanya en qualitat de servei a les oficines

**Caixa d'Enginyers obté una puntuació
de 7,53, mentre que la mitjana
del sector és de 6,03**

4.2 LA NOSTRA ACTIVITAT

El 2013, Caixa d'Enginyers ha seguit creixent augmentant les seves xifres d'activitat i volum de negoci, alhora que ha vist incrementat el nombre de socis que han dipositat la seva confiança en l'Entitat. Per a Caixa d'Enginyers abans que res són els seus socis i, per aquesta raó, disposa dels seus recursos per millorar any rere any els seus serveis en diferents segments comercials buscant noves maneres d'interactuar amb els socis i les sòcies que responguin més i millor a les seves necessitats i emparant-se en els recursos que brinden les noves tecnologies per millorar la qualitat de servei i l'eficiència de la seva gestió.

4.2.1. Segmentació comercial

Amb la finalitat d'oferir un servei excel·lent al soci, Caixa d'Enginyers té organitzada la seva gestió en diferents segments comercials. D'aquesta forma s'aconsegueix una millor adaptació a les necessitats financeres i asseguradores específiques dels nostres socis i sòcies.

BANCA UNIVERSAL

Els serveis de Banca Universal de Caixa d'Enginyers estan integrats a la xarxa d'oficines i punts d'atenció (OAP) que es estan a la disposició dels socis. També formen part d'aquests serveis els d'accés remot (**telenginyersfono**, **telenginyersweb** i **BANCAMòbil**).

Les Oficines d'Atenció Personalitzada (OAP)

consisteixen en la instal·lació d'un caixer automàtic i d'un SMART Center, amb la presència d'un professional de Caixa d'Enginyers que té la funció d'assessorar i de resoldre qualsevol dubte sobre el seu funcionament. La xarxa s'està expandint progressivament i el 2013 s'han inaugurat tres noves OAP, una a Bilbao i dues a Màlaga.

BANCA PERSONAL

La Banca Personal permet als socis gaudir de serveis financers i asseguradors personalitzats, oferts pels Gerents de Comptes, que els permet adequar les inversions i els plans d'estalvi a les seves necessitats particulars segons el seu perfil de risc, l'objectiu de l'estalvi o la inversió, l'horitzó temporal triat i els escenaris econòmics.

"ATENCIÓ PERSONALITZADA I GESTIÓ DE LES INVERSIONS PER A CADA PERFIL DE RISC"

El servei de Banca Personal es regeix per la directiva europea MiFID, que garanteix a l'inversor aquesta adequació personalitzada. En acabar l'exercici 2013, Caixa d'Enginyers té 57 Gerents de Comptes de Banca Personal. En total, el nombre de socis que utilitza aquest servei personalitzat d'assessorament financer supera els 15.000.

BANCA INSTITUCIONAL

Caixa d'Enginyers duu a terme col·laboracions amb diverses institucions dels àmbits acadèmic i professional que permeten a l'Entitat oferir els seus serveis tant a aquestes institucions com als seus membres.

Els acords es formalitzen mitjançant convenis de col·laboració en què es desenvolupen i dissenyen productes i serveis a la mida dels sectors representats pels col·legis o les associacions professionals, així com de les escoles universitàries i altres institucions acadèmiques.

"MÉS A PROP DELS ESTUDIANTS I DELS PROFESSIONALS"

El 2013 s'han formalitzat 16 nous convenis amb col·legis professionals i escoles politècniques de tot Espanya i s'ha superat la xifra de 160 convenis signats. Això comporta posar a l'abast de més de 40.000 nous professionals i estudiants els serveis financers de Caixa d'Enginyers.

També s'han dut a terme activitats relacionades amb la promoció de Caixa d'Enginyers dins del món acadèmic i universitari a diverses escoles i associacions. En molts casos s'ha premiat l'excel·lència acadèmica.

BANCA A EMPRESES

Amb la finalitat de donar servei a les empreses d'una forma més professional i personalitzada, Caixa d'Enginyers ha creat el servei de Banca a Empreses, adreçat especialment a les pimes afins al nostre col·lectiu.

L'any 2013 hem iniciat aquest servei a Barcelona i a Madrid, però en un futur arribarem a la resta de places on estem establerts.

4.2.2 Innovació i tecnologia

En la línia dels últims anys, el 2013 Caixa d'Enginyers ha mantingut una forta inversió en tecnologia com a factor clau en la personalització dels serveis als seus socis, en la millora de la qualitat i l'eficiència de la seva gestió i en el compliment del nou marc regulador i normatiu.

L'àrea de Sistemes d'Informació i Tecnologia continua de forma progressiva la implantació del programa de transformació de les tecnologies de la informació de Caixa d'Enginyers, en línia amb el pla estratègic 2015, aprovat pel Grup a l'exercici 2012, que té com a objectiu aconseguir millores significatives en els sistemes d'informació i innovació en els seus processos de negoci.

Entre les actuacions més rellevants en infraestructures i sistemes de l'exercici 2013, cal destacar la finalització de la migració a Windows7 i Office 2010, així com el nou sistema de lloc de treball i escriptori virtual, que incorpora un nou model d'accés remot que permet l'accés al lloc de treball des de qualsevol lloc i dispositiu.

Una gran part de la inversió dedicada a la renovació i millora dels sistemes d'informació durant l'exercici 2013 s'ha utilitzat per donar resposta als continus i nous requisits normatius dels organismes reguladors del sector bancari, que requereixen un nivell important d'esforç i recursos per adaptar i evolucionar els sistemes per tal de poder satisfer els nous requisits del marc normatiu, de

control i d'auditoria. En aquest sentit, s'han buscat sinergies entre les diferents necessitats i s'ha aprofitat per renovar completament els programes informàtics que, fins al moment, cobrien aquests serveis d'informació, com és el cas de la CIR del Banc d'Espanya, el Sistema de Prevenció de Blanqueig de Capitals o la substitució del Sistema Nacional de Compensació Electrònica pel

sistema SEPA per a l'intercanvi de rebuts i transferències. Altres projectes importants de caràcter regulador han estat la Llei 19/2013 de Transparència i la nova Balança de Pagaments.

PROJECTES DESENVOLUPATS DURANT EL 2013

Aquests projectes, juntament amb un gran nombre de millores efectuades en els sistemes d'informació, tenen com a objectiu la millora en l'oferta de serveis als nostres socis, la reducció del risc operatiu o la millora de l'eficiència operativa:

- Desenvolupament tecnològic de nous productes.
- Millores en l'operativa de la renda variable a través de **telenginyersweb**.
- Implantació de la tercera fase del projecte de correspondència a socis, e-docs, que té com a objectiu potenciar la comunicació digital i reduir l'ús del paper.
- Continuació dels projectes d'implantació d'una aplicació de Gestió Discrecional de Cartera de Valors i d'implantació d'una aplicació de gestió d'ALM bancari (*Asset Liability Management*).
- Ampliació de continguts en datawarehouse, que ja s'ha convertit en el repositori corporatiu i en la nova font d'informació dels nous sistemes d'informes. A més, s'han iniciat els primers projectes pilot de *Business Intelligence*, que permetran, pròximament, a l'organització facilitar l'anàlisi de dades.
- Definició de l'estratègia i de la plataforma TI de mobilitat que permeti més proximitat als socis a través del canal mòbil (*tablets* i *smartphones*), aprofitant de forma més òptima el potencial d'aquest canal.

4.2.3 Canals i xarxes

Caixa d'Enginyers continua aprofundint en la seva estratègia multicanal, que aporta oportunitats noves de creixement i que dota l'Entitat de més flexibilitat en la seva relació amb el soci.

En aquesta línia, durant l'exercici 2013 s'ha treballat en la renovació tant funcional com d'imatge corporativa de les Oficines d'Atenció Personalitzada (OAP) ubicades a Girona, Palma de Mallorca i Lleida. També s'han instal·lat tres noves OAP: una a Bilbao i dues a Màlaga. Amb aquests centres es pretén apropar els serveis de Caixa d'Enginyers als socis que resideixen en zones geogràfiques on l'Entitat no disposa d'una xarxa d'oficines, així com captar nous socis.

Aquest any també s'ha llançat a través d'Apple Store l'aplicació de Banca Mòbil per a tots els usuaris del sistema operatiu iOS, que, juntament amb l'aplicació per a Android i l'accés web per a la resta de dispositius, permet als socis accedir de manera fàcil, ràpida i còmoda als diferents serveis que ofereix **BANCAMòbil**.

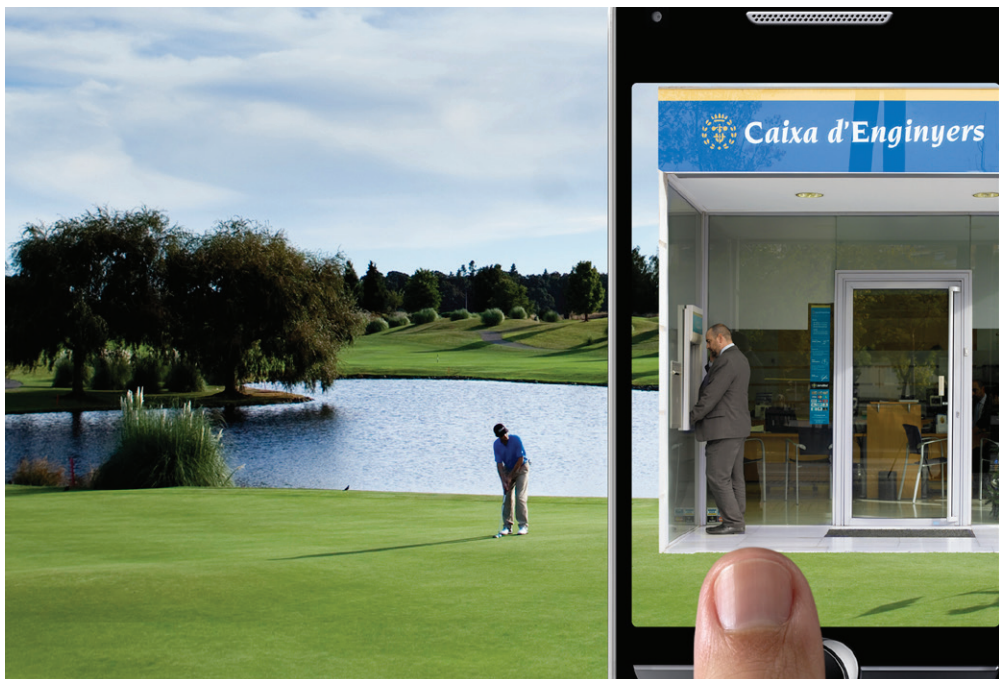
El 2011 vam estrenar la venda directa de productes exclusius i que només es poden contractar a través del canal *on-line*. Durant el 2013, la contractació d'aquests productes continua creixent i es manté la gran acceptació que els dipòsits *on-line* han tingut entre els nostres socis.

En aquesta línia, el 2013 s'ha posat a la disposició dels socis a **telenginyersweb** el primer compte que es contracte en rigorós *on-line*, el Compte de Valors, i la consulta dels contractes *on-line* que els socis obrin per aquest canal. D'aquesta manera, l'Entitat obre un nou mitjà per contractar comptes nous i per operar-hi de forma immediata.

L'any passat es va posar a la disposició dels socis la consulta d'e-docs, la correspondència web de l'Entitat, a **telenginyersweb**, la qual cosa va permetre al soci que ho volgués seguir rebent la seva correspondència en paper i poder-la consultar electrònicament. Durant el 2013 s'ha fet un pas més i s'ha assignat e-docs

a tots els socis com el seu tipus de correspondència habitual; tot i així, el soci pot triar si desitja continuar rebent la documentació en paper.

Pel que fa als serveis de Banca Electrònica, el nombre d'usuaris de **telenginyersweb** ha estat de 93.307, la qual cosa suposa un creixement del 8,6% respecte a la xifra de l'any 2012, i que representa un 76% sobre el total, una ràtio que se situa entre les més altes del sector. Així mateix, s'han assolit més de 55.000 usuaris actius, un 8% més que el 2012. A més a més, destaca l'increment d'un 16% en el nombre d'operacions dutes a terme pel canal *on-line*, que fan un total de 38,2 milions d'operacions el 2013.

Respecte al canal mòbil, hem tingut un total de 244.050 accessos al tancament de 2013. Durant el mes de maig es va publicar a Apple Store l'aplicació per a iOS de **BANCAMòbil** i des d'aleshores hi ha hagut un total de 1.974 descàrregues. Les descàrregues realitzades des de Play Store d'Android són 11.781. El nombre d'usuaris actius de **telenginyersweb** mòbil ha experimentat un creixement del 48% el 2013. D'altra banda, les operacions durant aquest exercici van ascendir a 1.223.404, una xifra que representa un increment del 46% respecte al 2012.

No obstant això, Caixa d'Enginyers continua treballant en aquest canal per dotar-lo de més funcionalitats.

L'objectiu és proporcionar un canal de qualitat d'acord amb les demandes dels nostres socis: ser soci d'una entitat multiplataforma en la qual ell tria a cada moment el canal que més li interessi.

Pel que fa al servei de correspondència electrònica, 85.620 persones ja tenen aquest servei. Al tancament de 2013, el 80% de la correspondència generada es consulta electrònicament, la qual cosa implica un estalvi important de paper. Es posa de manifest la consciència dels socis en la necessitat de reduir l'emissió de paper en la mesura que puguin i la valoració de la comoditat i facilitat de consulta i arxiu de tota la documentació amb un sol clic.

La consulta de correspondència electrònica es troba entre les cinc primeres operatives més utilitzades dins del rànquing d'Operacions/ Consultes de **telenginyersweb** i de la **BANCAMòbil**.

El 2013, els usuaris que disposen d'un compte de correu electrònic del servei **telenginyerse-mail** sumen un total de 17.555, xifra que representa el 18,81% del total dels usuaris de **telenginyersweb**.

Pel que fa als serveis de Banca Telefònica, el 64,23% del total dels socis de l'Entitat disposa del servei de **telenginyersfono**, i 4.237 socis en són usuaris actius. Durant el 2013 aquests socis han efectuat 428.882 operacions mitjançant aquest canal.

244.050

ACCESSOS AL CANAL MÒBIL AL TANCAMENT DEL 2013

+8,6%

NOMBRE D'USUARIS DE BANCA ELECTRÒNICA

428.882

OPERACIONS A TRAVÉS DE BANCA TELEFÒNICA

INTE

GRITAT

GOVERN CORPORATIU

5. GOVERN CORPORATIU

5.1 ESTRUCTURA ORGANITZATIVA

Un dels objectius prioritaris de Caixa d'Enginyers és garantir la transparència, la independència i el bon govern de l'Entitat, amb la finalitat de salvaguardar els interessos de tots els grups d'interès.

A Caixa d'Enginyers, el control i la gestió de l'Entitat es distribueixen entre l'Assemblea General, el Consell

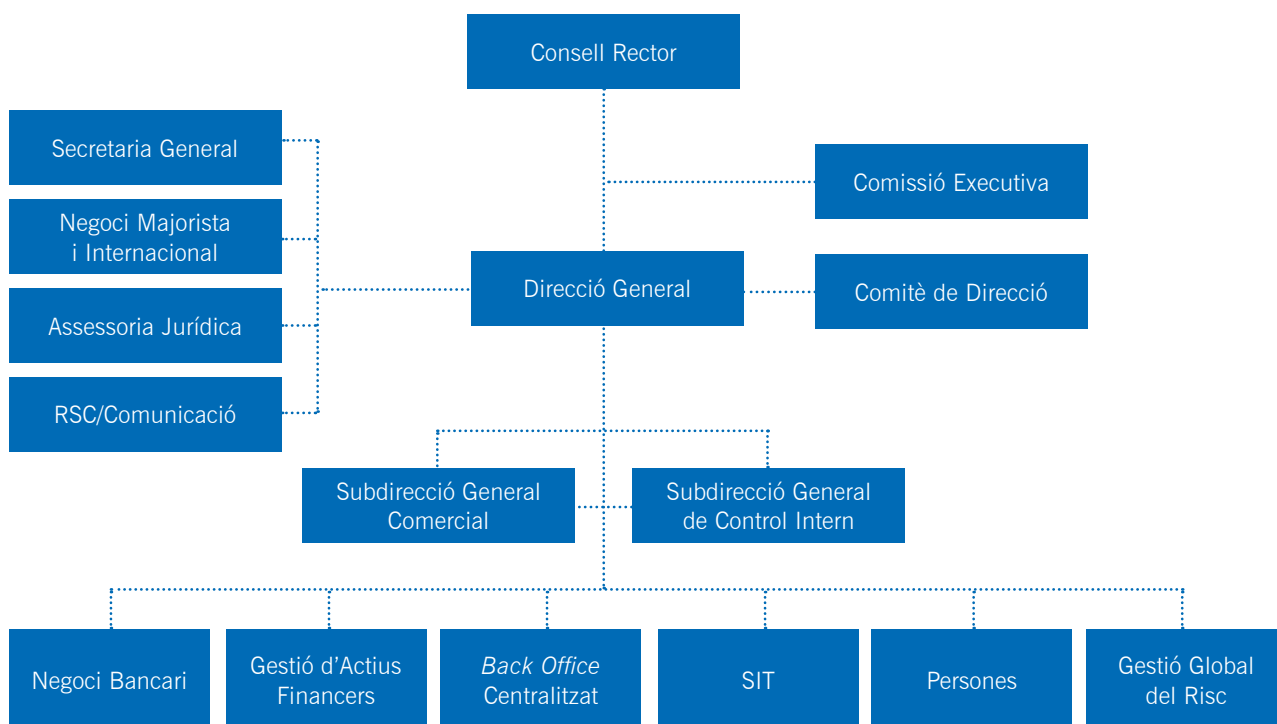
Rector i, com a òrgan delegat d'aquest Consell, la Comissió Executiva.

També hi ha una Direcció General en dependència directa del Consell Rector, de la qual depèn el Comitè de Direcció, com a màxim òrgan intern de gestió i control, i de la qual s'estableixen les seves funcions i atribucions en els Estatuts de l'Entitat.

Tot seguit es mostra l'organigrama de l'Entitat en què es visualitza la seva estructura organitzativa.

Assemblea General

Constituïda pels socis o representants dels socis, és l'òrgan màxim d'expressió de la voluntat social. La seva funció és fixar la política general de la Cooperativa, però també té la facultat de debatre sobre qualsevol altre assumpte que sigui del seu interès i prendre decisions obligatòries amb limitació de les matèries que no siguin competència de cap altre òrgan social de l'Entitat. El seu funcionament i les seves facultats estan recollits en els Estatuts de l'Entitat.

Consell Rector

El Consell Rector, el principal òrgan d'administració de l'Entitat, és el responsable del govern, l'alta gestió i la representació de Caixa d'Enginyers.

Es compon de tretze membres titulars: president, vicepresident, secretari i deu vocals. Dotze dels membres són elegits, d'entre els socis, per l'Assemblea General, mentre que el membre que resta és un treballador de l'Entitat, elegit també pels empleats en una votació, amb el mateix període de mandat i règim que la resta de consellers.

Les facultats representatives del Consell Rector s'estenen a tots els actes relacionats amb les activitats que integren l'objecte social. Té competència per establir les directrius generals d'actuació i per exercir totes les facultats que no estiguin reservades per llei o pels Estatuts a altres òrgans socials.

En el cas del president, també li corresponen com a funcions addicionals més rellevants la representació legal de l'Entitat, la convocatòria de sessions dels òrgans socials dels quals formi part, la vigilància i el compliment dels acords societaris, la firma social, l'execució dels acords adoptats pels òrgans socials.

Comissió Executiva

La Comissió Executiva, com a òrgan delegat del Consell Rector, està constituïda pel president, vicepresident, un secretari i un màxim de dos vocals del Consell Rector. La Comissió Executiva pot exercir les facultats

delegades pel Consell Rector respecte a la gestió i administració (llevat d'aquelles que per imperatiu legal resulten indelegables).

El Consell Rector manté sempre la seva competència respecte de les facultats delegades i responsable davant l'Entitat, els socis, els creditors i tercers de la gestió que dur a terme la Comissió Executiva.

Direcció General

El Director General, designat pel Consell Rector i sota la seva dependència directa, exerceix les atribucions respecte a l'administració empresarial ordinària de l'Entitat en base a les directrius de gestió establertes pel Consell Rector. Les atribucions són atorgades mitjançant una escriptura pública d'apoderament.

Comitè de Direcció

Òrgan intern en dependència de la Direcció General, que té les facultats generals en matèria d'organització i gestió, i és l'encarregat de coordinar les diferents àrees de negoci i altres àrees clau de l'Entitat. El Comitè de Direcció es reuneix amb una periodicitat quinzenal i està format pels components següents:

- Direcció General
- Subdirecció General de Control Intern
- Subdirecció General Comercial
- Direcció de Gestió Global del Risc
- Direcció de Back Office Centralitzat
- Direcció de Persones
- Direcció de Gestió d'Actius Financers
- Direcció de Sistemes d'Informació i Tecnologia
- Direcció de Negoci Bancari
- Direcció de Responsabilitat Social Corporativa i de Comunicació
- Direcció de Caixa d'Enginyers Vida

Comitès de gestió i supervisió de l'activitat de l'Entitat

Finalment, l'Entitat té un conjunt de comitès responsables de la presa de decisions sobre diferents impactes econòmics, reguladors i de negoci de l'Entitat, que són els que s'enumeren tot seguit:

- Comitè Executiu
- Comitè de Negoci
- Comitè de Supervisió i Seguiment d'Immables Adjudicats
- Comissió Tècnica-Operativa
- Comitè MiFID-RIC/AM
- Comitè de Prevenció de Blanqueig de Capitals
- Comitè de Crèdits
- Comitè de Política Creditícia
- Comitè de Mercats Financers
- Comitè ALM
- Comitè de Seguretat i Salut
- Comitè de Control Intern

5.2 BON GOVERN

Des de la seva creació, Caixa d'Enginyers ha consolidat el seu model de negoci en uns valors corporatius que considera innegociables: l'ètica, el compromís i la confiança. Aquests valors han permès que l'Entitat prosperi i així poder seguir generant un retorn als nostres socis i col·laboradors, a les comunitats professionals i a la societat.

“ÈTICA, COMPROMÍS I CONFIANÇA CONSOLIDEN EL NOSTRE MODEL DE NEGOCI”

Per tal de fomentar el Bon Govern en els diferents òrgans i àrees de negoci i de control que componen l'Entitat, i de fomentar una gestió transparent, Caixa d'Enginyers s'ha proveït d'una sèrie de polítiques i normes internes per protegir els interessos de la companyia i dels socis, per monitoritzar la creació de valor i l'ús eficient de recursos i per brindar transparència en la informació sobre la seva gestió.

Política de remuneracions

L'Entitat disposa d'una política de remuneracions aprovada pel Consell Rector. Pel que fa als Òrgans de Govern, totes les remuneracions que perceben el Consell Rector i la Comissió Executiva de l'Entitat corresponen exclusivament a dietes per assistència a reunions i desplaçaments. Els Òrgans de Govern no perceben cap altra retribució pel desenvolupament de les seves funcions com a membres dels òrgans esmentats. Així mateix, l'Entitat no té obligacions contretes en matèria de pensions o pagaments de primes d'assegurances de vida respecte als membres dels Òrgans de Govern esmentats.

“SOM TRANSPARENTS RESPECTE AL PAGAMENT DE REMUNERACIONS”

Amb l'objecte d'enfortir la transparència en la política de remuneracions, Caixa d'Enginyers publica anualment l'*Informe de Rellevància Prudencial*, que recull les remuneracions meritades a favor dels membres del Consell i del Comitè de Direcció i dóna compte de la política retributiva de l'Entitat.

Gestió de conflictes d'interès

Els Estatuts de Caixa d'Enginyers (article 49) estableixen els límits al règim de contractació amb l'objectiu de prevenir possibles conflictes d'interès. D'aquesta manera, s'estableix la invalidesa dels contractes concertats i de les obligacions assumides per part de l'Entitat que no estiguin inclosos en la prestació dels serveis financers propis de l'objecte social de l'Entitat, fets a favor dels membres del Consell o dels seus familiars fins al segon grau de consanguinitat o afinitat, si no hi ha una autorització prèvia de l'Assemblea General, en la qual les persones en què concorri la situació de conflicte d'interessos no podran prendre part en la votació. L'autorització de l'Assemblea, no obstant això, no és necessària quan es tracta de relacions pròpies de la condició de soci. D'altra banda, si el beneficiari de les operacions o dels serveis és un conseller o un familiar seu dels indicats anteriorment, es considera en conflicte d'interessos i no pot participar en la votació.

“PREVENIM ELS CONFLICTES D'INTERÈS”

També es determina que els acords del Consell o de la Comissió Executiva sobre operacions o serveis cooperativitzats a favor de membres del Consell, de la Comissió Executiva, de la Direcció General o de les persones vinculades a aquests membres dins dels límits indicats legalment, s'han d'adoptar necessàriament per votació secreta,

sempre que prèviament s'hagi inclòs aquest assumpte en l'ordre del dia amb la claredat adequada, i per una majoria no inferior als dos terços del total dels consellers. Una vegada s'hagi celebrat la votació secreta i se n'hagi proclamat el resultat, cal fer constar a l'acta les reserves o les discrepàncies corresponents respecte a l'acord adoptat.

Idoneïtat dels Òrgans de Govern

En compliment del *Reial Decret 256/2013, de 12 d'abril, pel qual s'incorporen a la normativa de les entitats de crèdit els criteris de l'Autoritat Bancària Europea de 22 de novembre de 2012, sobre l'avaluació de l'adequació dels membres de l'òrgan d'administració i dels titulars de funcions clau*, l'Entitat compta amb procediments interns adequats per dur a terme la selecció i l'avaluació contínua dels membres del seu Consell Rector i de directors generals o assimilats, i de les persones que assumeixen funcions de control intern o ocupen llocs claus per al desenvolupament diari de l'activitat bancària.

"AVALUEM ELS NOSTRES ÒRGANS DE GOVERN I LA IDONEÏTAT DELS CÀRRECS"

Codi ètic

L'Entitat disposa d'un codi ètic en el qual s'identifiquen els valors, els principis i les normes d'actuació necessaris per dur a terme les funcions que els professionals de l'Entitat han de desenvolupar en la seva activitat diària.

"UN CODI ÈTIC GUIA EL NOSTRE ACOMPLIMENT PROFESSIONAL"

Dins de les normes orientades a garantir que la conducta dels professionals estigui en consonància amb els valors de l'Entitat, en aquest Codi se'ls prohibeix admetre beneficis personals o compensacions econòmiques de clients, proveïdors o de qualsevol altra persona física o jurídica que intenta fer negocis amb el Grup.

No obstant això, amb caràcter general, només es poden acceptar detalls de caràcter promocional o de cortesia. També estan prohibits els comportaments que puguin comprometre la independència com ara l'acceptació de favors personals o d'obsequis o l'endeutament personal amb socis/clientes.

Així mateix, l'Entitat posa a la disposició dels seus empleats un canal de denúncies en el qual poden comunicar qualsevol irregularitat contrària a les disposicions incloses en el codi ètic.

D'altra banda, es designa el Comitè de Control Intern com a òrgan de seguiment i resolució d'incompliments detectats i reportats pel canal.

Aquest Comitè ha de reportar amb una periodicitat mínima anual (i tantes vegades com la importància de la qüestió que s'ha de tractar ho requereixi) sobre el desenvolupament de les funcions de monitoratge i supervisió de compliment del codi ètic als Òrgans de Govern de les diferents empreses del Grup, en particular sobre els aspectes següents:

- Identificació de deficiències en els procediments i/o controls interns que poden posar en risc la integritat corporativa del Grup i promoure la seva resolució.
- Tasques de control efectiu sobre el compliment dels criteris i de les pautes d'actuació inclosos en el codi.
- Resolució dels conflictes ètics que poden aflorar en el decurs de les operacions del Grup i adoptar les mesures que siguin necessàries.

PROXI

MITAT

CREACIÓ DE VALOR
COMPARTIT PER ALS
GRUPS D'INTERÈS

6. CREACIÓ DE VALOR COMPARTIT PER ALS GRUPS D'INTERÈS

Caixa d'Enginyers reconeix els següents grups d'interès, als quals representa a través del Consell Rector, en el seu conjunt, i dels seus Comitès corresponents:

“CAIXA D'ENGINYERS REPRESENTA ELS INTERESSOS DELS SOCIS I CLIENTS, DELS EMPLEATS, DELS PROVEÏDORS I DE LA SOCIETAT EN GENERAL”

Socis/Clients: els socis/clientes són el centre de l'activitat de l'Entitat. El compromís de l'Entitat amb els seus socis/clientes es fonamenta en la creació de valor a llarg termini, garantint la igualtat de drets, oferint la màxima transparència informativa i fomentant el diàleg continu a través dels canals existents.

Empleats: la gestió de persones promou i acompanya els professionals perquè es formin i desenvolupin respectant els principis d'igualtat d'oportunitats i de conciliació de la vida personal i professional. A l'Entitat, les persones es preparen constantment per potenciar el seu talent, les seves competències i les seves habilitats, de manera que el desenvolupament d'un model d'interrelació i d'organització entre els professionals és un dels aspectes més rellevants de la generació de valor a l'Entitat. El compromís de l'Entitat amb les persones que la conformen és el d'oferir oportunitats de desenvolupament impulsant el talent a través de programes formatius de referència, promovent la diversitat i facilitant mesures de conciliació de la vida professional i personal.

Proveïdors: les entitats del Grup han d'aplicar els criteris corporativament establerts que regulen l'adquisició

de béns i serveis, de manera que promoguin, sempre que sigui possible, la concurrència d'una pluralitat de proveïdors de béns i serveis, assegurin que les adquisicions de béns i serveis es produeixen conciliant la recerca de les condicions més avantatjoses per al Grup Caixa d'Enginyers en cada transacció, amb el manteniment del valor, i garanteixin l'objectivitat i transparència dels processos de decisió.

Societat: l'Entitat, com a model de banca cooperativa, s'ha caracteritzat des de la seva creació no només per la innovació, la constant de creixement i el desenvolupament de les millors pràctiques institucionals, sinó també per l'exercici d'un altre dels seus eixos de govern: l'activitat de responsabilitat social, que està estretament relacionada amb l'ètica, els principis i la cultura dels valors de l'Entitat. En aquest sentit, a través de la Fundació Caixa d'Enginyers, l'expressió de la vocació de Responsabilitat Social Corporativa, es canalitzen les accions de promoció de l'enginyeria en l'entorn social, de promoció de l'educació i la cultura, així com la contribució al foment del talent i l'excel·lència.

6.1 EQUIP HUMÀ

6.1.1 Perfil de la plantilla

A l'actualitat, 358 professionals integren el Grup Caixa d'Enginyers (un 5,60% més que l'any passat). És un equip jove, amb una mitjana d'edat de 38 anys, amb experiència i amb una qualificació notable (set de cada deu disposen de titulació superior).

La mitjana de la plantilla de Caixa d'Enginyers durant el 2013 és de 320,25 persones. Cal assenyalar que pràcticament tots els professionals tenen una vinculació laboral de caràcter indefinit (96,32%) i treballen a jornada completa (97,8%). L'índex de rotació en la plantilla ha augmentat fins al 22% (17,5% el 2012), en gran part a causa de l'increment de les incorporacions. Aquestes dades mostren l'esforç de Caixa d'Enginyers per consolidar el seu equip humà, oferint als i a les professionals la possibilitat de desenvolupar una carrera professional dins de l'Entitat.

“UN EQUIP QUE AUGMENTA ANY RERE D'ANY, FORMAT PER JOVES AMB EXPERIÈNCIA I CADA VEGADA MÉS QUALIFICATS”

EVOLUCIÓ DE LA PLANTILLA

	2013	2012
Mitjana de la plantilla	320,25	302,33
% dones	43,56	44,12
% homes	56,44	55,88
Mitjana d'edat	38,33	38,21
% de contractes indefinits	96,32	97,71
% amb titulació superior	69,94	55,89
Índex de rotació (altes+baixes)/mitjana de la plantilla	21,86	17,53

PROJECTE TALENTUM

El 2013 hem iniciat la implantació del projecte *Talentum*, que té com a objectiu, entre d'altres, el de potenciar els valors de l'emprenedoria de l'equip humà de Caixa d'Enginyers. Aquest any s'han actualitzat totes les descripcions de llocs de treball i s'ha fixat el nou model de gestió per competències.

6.1.2 Igualtat d'oportunitats

Actualment, el 43,5% dels nostres professionals són dones i el 56,5% homes, una proporció que s'ha mantingut estable durant els últims anys en la nostra plantilla. Caixa d'Enginyers és conscient de la necessitat de vetllar perquè tots els professionals tinguin les mateixes oportunitats teòriques d'accedir a llocs de treball i de promocionar-se dins de l'Entitat. Per això, s'ha dotat d'un Pla d'Igualtat, l'objectiu del qual és promoure la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació en tots els nivells de l'organització.

"VETLLEM PER LA IGUALTAT D'OPORTUNITATS I LA NO-DISCRIMINACIÓ DELS NOSTRES TREBALLADORS"

Una política corporativa amb incidència en la igualtat d'oportunitats és la disposició de mesures de conciliació de la vida familiar i professional que s'ofereix a la plantilla. Algunes d'aquestes mesures inclouen la jornada flexible, els permisos parentals, la possibilitat de disposar de dues llicències no retribuïdes anualment o les jornades intensives en vigílies de dies festius i durant el mes d'agost. Totes les mesures que afavoreixen la conciliació de la vida professional amb la personal i familiar han estat recollides al manual corporatiu que està a la disposició dels treballadors.

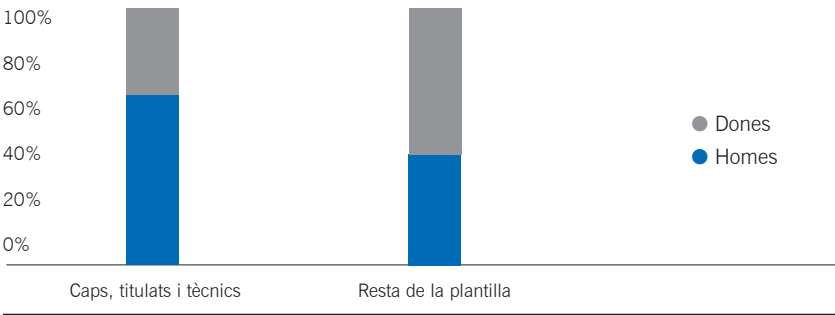
D'altra banda, Caixa d'Enginyers ha elaborat un manual de comunicació per promoure la igualtat de gènere, una eina pràctica que pretén servir

Any 2013	Homes	Dones
Nombre de persones que s'han acollit a permisos parentals durant l'any	12	13
Nombre de persones que han tornat a ocupar el mateix lloc de treball després del permís	12	13

REMUNERACIÓ (SALARI BRUT ANUAL)

	Homes	Dones
Salari brut anual inicial més baix en l'organització / salari mínim segons conveni	19.753,76	19.753,76

Imports expressats en euros

de document de suport per introduir l'enfocament de gènere en les accions de comunicació de l'Entitat.

Pel que fa a l'aspiració de traslladar la igualtat d'oportunitats a les condicions contractuals i salarials de la plantilla, cal assenyalar que, malgrat la presència més alta d'homes que de dones en determinades categories laborals que componen l'equip humà, les condicions laborals i remuneratives han avançat gradualment cap a una equiparació de salaris entre els dos gèneres.

Sobre la remuneració actual dels professionals de l'organització, cal assenyalar que el nivell salarial bàsic actual és el mateix per a dones i homes i, a més, coincideix amb el salari mínim segons conveni.

6.1.3 Formació

Les competències que comparteixen els nostres professionals són el dinamisme, la professionalitat i el compromís amb la consecució dels objectius. La gestió de persones promou i acompanya els professionals perquè es formin i desenvolupin respectant els principis d'igualtat d'oportunitats i de conciliació de la vida personal i professional. A Caixa d'Enginyers les persones es preparen constantment per potenciar el seu talent, les seves competències i les seves habilitats, de manera que el desenvolupament d'un model d'interrelació i d'organització entre els professionals és un dels aspectes més rellevants de la generació de valor a l'Entitat.

Durant l'any 2013, a Caixa d'Enginyers s'han fet diferents accions formatives, algunes de les quals tindran continuïtat durant el 2014. Hi han assistit 1.998 participants i equival a 21.574 hores de formació (61,50 hores per professional).

"MÉS HORES DE FORMACIÓ A MÉS PROFESSIONALS"

Hi ha un pla de formació anual que es basa en la detecció de necessitats per àrees i departaments. Aquest any 2013 s'ha continuat amb el projecte de certificació de tots els professionals de la xarxa comercial en la certificació EFA (European Financial Advisor). Altres projectes formatius que cal destacar són un curs de Direcció i Lideratge per als professionals que han assumit recentment

responsabilitats com a cap, l'ampliació de la formació en anglès a tota la plantilla, una formació interna a càrrec dels nostres especialistes en renda variable i fons d'inversió, entre moltes altres accions formatives.

Per tercer any consecutiu, cal destacar la implantació de la plataforma d'e-learning. Aquesta millora tecnològica ha permès desenvolupar els continguts formatius i cursos e-learning propis. Amb això, a l'aprenentatge flexible, sense limitacions d'horari o geogràfiques, s'afegeix la creació d'una comunitat en xarxa de professionals perquè aprenguin i comparteixin els seus coneixements i les seves experiències amb els altres.

Caixa d'Enginyers disposa d'un procés anual d'avaluació de l'acompliment que és una eina sòlida de desenvolupament professional, de detecció de necessitats formatives i de gestió de carreres professionals.

61,50

HORES DE FORMACIÓ PER PROFESSIONAL

INDICADORS DE FORMACIÓ

	2013	2012
Nombre de participants (nombre d'assistències a formacions)	1.998	1.706
Inversió total en formació (en euros)	257.126	331.355
Hores totals de formació	21.574	18.593
Percentatge de formació dins de l'horari laboral	59%	78%

6.1.4 Seguretat i salut laboral

Caixa d'Enginyers és conscient de la necessitat de promoure la salut i el benestar dels i de les professionals. Per aquesta raó va iniciar fa dos anys el projecte “Conducta preventiva responsable”, el qual, amb la posada en marxa de diverses accions de comunicació, formació i sensibilització, pretén difondre hàbits de vida saludable entre les persones.

El Servei de Prevenció Mancomunat de Caixa d'Enginyers vetlla per la protecció de la salut i la seguretat dels treballadors mitjançant l'avaluació de riscos d'accidents laborals, la sensibilització als treballadors i la promoció dels hàbits de vida saludables. També hi ha un Comitè de Seguretat i Salut format per representants de l'empresa i dels treballadors.

“ENS PREOCUPEM PER LA SALUT I EL BENESTAR DELS NOSTRES TREBALLADORS”

Així mateix, els nostres treballadors compten amb una sèrie de beneficis socials que cobreixen diferents aspectes del seu benestar: una assegurança de vida i accident, un pla de pensions i una assegurança de salut, entre d'altres. També disposen de condicions preferents en diferents productes i serveis bancaris, avantatges que s'ofereixen de la mateixa manera a empleats amb jornada completa i a empleats amb jornada parcial.

L'any 2013, per tal d'impulsar la pràctica d'exercici físic, un equip de professionals de Caixa d'Enginyers ha participat, igual que els dos anys anteriors, en un campionat de futbol interempresarial. També s'ha organitzat un grup de “Runners” i “Bikers”, que han participat en diferents carreres oficials. Igualment, cal esmentar el seminari “Stop a l'estrès”, que ha ajudat els professionals que hi van participar

a reduir la sensació d'estrès en el treball a través de les tècniques de *coaching* i de les eines que s'hi van oferir. Finalment, cal indicar que es manté el conveni amb una cadena de gimnasos gràcies al qual els professionals gaudeixen, a més d'una subvenció mensual per part de Caixa d'Enginyers, d'una tarifa amb un descompte especial.

INDICADORS DE SALUT I SEGURETAT LABORAL

	2013	2012
Nombre d'accidents laborals amb baixa	3	4
Mitjana de la durada de les baixes per accident laboral (dies laborals)	26	21,25

6.1.5 Relació amb Direcció General

L'any 2013, igual que en anys anteriors, s'ha vingut implementant la iniciativa "Esmorzars amb Direcció General". Amb aquesta iniciativa es pretén apropar els diferents professionals del Grup Caixa d'Enginyers que en grups reduïts seleccionats a l'atzar, es reuneixen quinzenalment en un entorn informal amb el Director General a l'efecte de compartir idees, propostes, dubtes i projectes amb l'alta direcció.

D'altra banda, un altre mecanisme efectiu de participació dels treballadors en l'organització han estat els Comitès d'Empresa (actualment hi ha dos a Barcelona), els quals actuen en representació dels treballadors davant dels òrgans directius per a la gestió i vehiculen les propostes dels treballadors.

"FOMENTEM LA PARTICIPACIÓ DELS NOSTRES TREBALLADORS"

El règim salarial dels treballadors de Caixa d'Enginyers es regeix actualment pel Conveni Col·lectiu de les Cooperatives de Crèdit. El 100% dels empleats estan coberts per aquest Conveni Col·lectiu.

6.2 SOCIS

Productes i serveis als socis

En línia amb els anys anteriors, durant el 2013 s'ha treballat intensament per desenvolupar nous productes, tant financers com asseguradors, adaptats a les condicions de l'entorn econòmic i les seves conseqüències financeres per als socis. D'altra banda, s'han implementat nombrosos projectes relacionats amb la tecnologia i els serveis a distància per ampliar el perímetre de prestació de serveis. Aquest desenvolupament de nous productes i serveis ha reportat un increment considerable en la facturació de compres.

6.2.1 Comptes i dipòsits

En continuïtat amb l'exercici anterior, aquest 2013 hem seguit llançant una cartera de productes amb un perfil conservador, amb una aposta forta per la contractació en línia.

D'acord amb la legislació vigent en matèria de transparència (Llei 19/2013), que comporta una millora

de la informació, hem adaptat la cartera de productes pensant en la millor oferta per als nostres socis.

"DIPÒSITS A CURT I LLARG TERMINI AMB UN PERFIL CONSERVADOR"

El 2013 hem actualitzat la nostra cartera de dipòsits a termini.

Realització de campanyes per a col·lectius i oficines concretes:

- Dipòsit TIC
- Dipòsit Alacant 1r Aniversari

Revisió de la cartera productes per millorar la seva eficiència i rendibilitat.

- Dipòsit Renda Mensual
- Dipòsit 2 anys amb liquidació anual
- Dipòsit 25 *On-line*

Emissió de productes estructurats.

- Dipòsit Borsa 18 (3 emissions)
- Estructurat Borsa 18 (1 emissió)

6.2.2 Serveis de finançament

Durant l'any 2013 s'ha seguit treballant amb l'objectiu de millorar el finançament dels projectes dels nostres socis i per això s'ha ampliat l'oferta de productes de finançament com préstecs hipotecaris, préstecs personals, pòlisses de crèdit i avals. Caixa d'Enginyers, ara més que mai, dóna suport als projectes dels socis i té una àmplia oferta d'actius que posa a la seva disposició per cobrir les seves necessitats de finançament, baixant fins i tot els tipus d'interès i ampliant els límits de concessió.

"RÀTING FITCH DE TITULITZACIÓ"

A finals de 2013, l'agència de *ràting* Fitch Ratings va confirmar la qualificació creditícia dels trams superiors de la titulització hipotecària Caixa Enginyers TDA 1 i va ascendir de categoria el tram inferior fins a BBB-, *investment grade*. La confirmació del *ràting* AA- en el tram superior, definit per Fitch com a "Qualitat Creditícia Molt Elevada", és prova, segons l'agència, que "la reafirmació de qualitat alta s'ha traduït en un bon acompliment continu del conjunt subjacent, malgrat les dificultats en el mercat immobiliari espanyol". Fitch va assenyalar l'increment dels nivells de millora creditícia de l'emissió, gràcies a la bona evolució de la cartera de préstecs hipotecaris, i preveu que aquesta tendència continuï en el futur pròxim.

"NOUS PRODUCTES DE FINANÇAMENT ADREÇATS ALS SOCIS I A LES EMPRESES"

Pel que fa a l'oferta de préstecs personals adreçats a empreses i a professionals, l'any 2013, seguint amb les línies de finançament ICO i amb la finalitat de millorar el servei al sector professional, s'ha ampliat l'oferta amb l'adhesió a una nova línia denominada Línia ICO Internacional, destinada a inversions fora del territori nacional, i amb un nou producte destinat a obtenir liquiditat com l'avançament a crèdit de les factures a càrrec d'empreses o organismes privats, públics o semipúblics.

Així mateix, pel que fa a la Línia de Microcrèdits de l'IFEM, societat del grup ICF que contribueix al finançament de microempreses i pimes amb fons aportats pel Fons

Europeu de Desenvolupament Regional, durant el mes de desembre de 2013 es va esgotar amb èxit el total del límit de la línia establerta.

"PRÉSTEC SINDICAT PER AL FONS PER AL FINANÇAMENT DELS PAGAMENTS A PROVEÏDORS"

Caixa d'Enginyers va participar en el segon préstec sindicat per al Fons per al Finançament dels Pagaments a Proveïdors (FFPP) d'un import total de 1.142 milions d'euros. El Fons es va constituir el març de 2012 pel Tresor Públic com a instrument per canalitzar el finançament que permet el pagament dels deutes de les administracions públiques, concretament de comunitats autònomes i d'ajuntaments, als proveïdors.

6.2.3 Mitjans de pagament

S'ha llançat i comercialitzat una gamma nova de targetes VISA amb tecnologia *Contactless*, la qual permet realitzar pagaments amb més rapidesa i sense haver de donar la targeta a una altra persona, sempre que el terminal disposi d'aquesta tecnologia. En aquest sentit, cal assenyalar que ha augmentat molt notablement el nombre de comerços associats amb Caixa d'Enginyers, un 97% més en un any, pràcticament el doble que el 2012.

"LLANÇAMENT DE TARGETES AMB TECNOLOGIA *CONTACTLESS* I MÉS SEGURETAT EN MITJANS DE PAGAMENT"

Caixa d'Enginyers és molt conscient de la importància de la seguretat de les seves targetes. Per aquesta raó, informa de forma activa els seus socis de les qüestions més rellevants que cal tenir en compte. En aquest sentit, una altra novetat que oferim als nostres socis titulars de targetes de dèbit i de crèdit és que poden gaudir de forma gratuïta del servei SegurTargeta, el qual dona una sèrie d'avantatges. En primer lloc, ofereix màxima cobertura davant d'operacions fraudulentas com a conseqüència de pèrdua, robatori o falsificació de targetes o davant d'operacions fraudulentas via Internet o telefònica. Caixa d'Enginyers abona l'import de les operacions fraudulentas que s'hagin carregat en la targeta o en el compte associat a la targeta en un termini no superior a 10 dies des de la comunicació i el lliurament de la documentació sol·licitada al

soci. En segon lloc, incorpora el servei **telenginyersinfo** d'avisos via SMS per informar en temps real a través del mòbil de totes les operacions de targeta efectuades en entorn internacional i de les operacions de compra en entorn nacional per import superior a 150 euros. En tercer lloc, totes les operacions de targeta s'analitzen informàticament; en cas de detectar possibles operacions irregulars o fraudulentas, Caixa d'Enginyers es posa en contacte amb el titular per verificar les operacions realitzades. En quart i últim lloc, incorpora l'autenticació del titular en compres via Internet per comprovar l'autenticitat de la persona titular en els pagaments a través d'aquest canal.

El nombre total d'operacions dutes a terme l'any 2013 és de 7.836.919, la qual cosa representa un augment del 8,69% respecte al 2012. La facturació en compres ha augmentat un 6,48% i les operacions de compra realitzades via Internet un 25,56%. D'altra banda, el parc total de targetes de Caixa d'Enginyers és de 119.205, un 3,49% més que l'anterior any.

"AMPLIACIÓ DE LA XARXA DE CAIXERS I DELS SEUS SERVEIS"

El 2013 també hem ampliat i introduït millores en la nostra xarxa de caixers automàtics. S'han instal·lat caixers nous a Barcelona i a Alacant i, d'ara endavant, tots disposaran de la possibilitat d'ingressar diners en efectiu.

Caixa d'Enginyers continua col·laborant amb col·legis professionals als quals ofereix la possibilitat de disposar d'una targeta col·legial que els permeti tenir, en un únic suport físic, dues funcionalitats diferents: un carnet col·legial per identificar el titular com a membre del col·lectiu i una targeta financera amb totes les prestacions d'una targeta de crèdit VISA de Caixa d'Enginyers amb tecnologia EMV.

El 2013, s'ha col·laborat amb els col·legis professionals següents:

- Colegio de Ingenieros Técnicos Industriales de Valencia
- Colegio de Ingenieros Técnicos Industriales de Alicante
- Colegio Oficial de Ingenieros Industriales de Navarra

Durant el 2013, s'ha elaborat un extracte específic per a les targetes de dèbit amb la voluntat d'ajudar els socis en la millor administració de les despeses.

6.2.4 Productes d'inversió

El 2013, Caixa d'Enginyers ha continuat ampliant l'horitzó de possibilitats d'inversió guiant-se per la doble anàlisi de les condicions dels mercats financers i de les necessitats i requeriments d'inversió dels socis.

Aquest procés d'identificació busca una millor selecció de propostes de valor per als socis, de manera que puguem oferir solucions d'inversió amb protecció del capital i potencial de rendibilitat, tant d'acord amb paràmetres estàndards per a solucions d'inversió de banca comercial com amb paràmetres a mida per a la banca personal i institucional.

El 2013 s'han desenvolupat quatre productes estructurats en format dipòsit amb capital protegit, indexats a l'índex borsari espanyol. L'import total gestionat en aquest apartat és de 20 milions d'euros, enfront dels 9 milions destinats a productes d'inversió el 2012.

El Servei de Gestió Discrecional de Carteres de Fons, iniciat el juliol de 2009, ha registrat a finals de 2013 un total de 474 carteres gestionades, la qual cosa representa un patrimoni gestionat total de més de 57 milions d'euros.

Durant l'exercici s'han registrat rendibilitats clarament positives en els tres perfils de cartera, alhora que es va complir folgadamente amb els pressupostos de risc que actuen com a límits per a cada tipologia de cartera.

"INVERSIONS PER ALS DIFERENTS PERFILS DELS NOSTRES SOCIS"

Pel que fa als fons d'inversió, durant el primer trimestre de 2013 es va crear un nou fons garantit de renda fixa, CE 2016 2E Garantit, i durant el segon trimestre, coincidint amb el venciment de la garantia de CE 2013 Garantit, es va renovar el producte sota la mateixa tipologia de fons garantit de renda fixa amb la denominació CE 2017 2E Garantit.

A més, en la línia d'ampliar les solucions d'inversió que Caixa d'Enginyers ofereix als seus socis, durant el quart trimestre es va llançar un nou fons de rendiment variable, la rendibilitat del qual està lligada a l'evolució de la inflació espanyola en el període 2013-2018.

A nivell institucional, cal destacar que CE Fondtesoro Curt Termini, FI, va renovar el conveni de col·laboració amb el Tresor Públic, mitjançant el qual el fons s'adhereix a les característiques noves dels fons amb una inversió majoritària en deute de l'Estat.

Com a resultat de l'activitat d'inversió, Caixa d'Enginyers Gestió va tancar l'exercici 2013 amb un patrimoni gestionat de 429 milions d'euros, la qual cosa representa un augment del 48% respecte a l'any anterior.

Caixa d'Enginyers Gestió es va situar en la posició número 20 del rànking de les gestores espanyoles de captacions netes del 2013.

“CAIXA D'ENGINYERS APOSTA PER IMPULSAR PRODUCTES D'INVERSIÓ SOCIALMENT RESPONSABLE”

El 2013, Caixa d'Enginyers es va adherir a Spainsif, Fòrum Espanyol d'Inversió Socialment Responsable, i es va convertir, d'aquesta manera, en la primera i única cooperativa de crèdit membre d' Spainsif.

Spainsif, Fòrum Espanyol d'Inversió Socialment Responsable, és una associació sense ànim de lucre que integra diferents entitats interessades en promoure la Inversió Socialment Responsable a Espanya. La missió primordial d'Spainsif és fomentar la integració de criteris ambientals, socials i de bon govern corporatiu en les polítiques d'inversió per tal de contribuir en el desenvolupament sostenible.

A Caixa d'Enginyers som plenament partidaris d'aquesta política d'inversió, ja que, dins de la nostra gamma de productes i serveis, oferim alternatives d'Inversió Socialment Responsable com el nostre fons d'inversió Fonengin ISR, un fons mixt de renda fixa internacional que promou les inversions socialment responsables amb una atractiva rendibilitat per als inversors. Això implica que incorpora criteris mediambientals, socials i de governabilitat en la seva política d'inversió i que exclou les inversions en companyies d'armament, tabac i energia nuclear. Cal ressaltar que Fonengin ISR, FI, ha tingut una gran acollida pels socis durant l'any 2013.

6.2.5 Gestió de les inversions pròpies

La cartera d'inversions del Grup Caixa d'Enginyers es gestiona amb la finalitat d'optimitzar la rendibilitat dels recursos financers de l'Entitat. La cartera ha de complir contínuament uns límits de risc de crèdit, de risc de concentració, de risc de mercat i de risc de liquiditat. La gestió s'adequa a les directrius definides en el Comitè d'Actius i Passius i en el Comitè de Mercats.

“OPTIMITZACIÓ EN LA GESTIÓ DE RECURSOS FINANCERS”

La política conservadora de riscos ha permès que Caixa d'Enginyers disposi d'una cartera d'actius financers sòlida amb una qualitat creditícia i una liquiditat elevades.

Caixa d'Enginyers participa en els mercats primaris i secundaris de deute públic i renda fixa corporativa, tant nacionals com internacionals; és membre del mercat AIAF de renda fixa espanyola i té accés als sistemes i a les plataformes de liquidació amb més reconeixement com ara Iberclear, CADE, Euroclear o Cedel.

A més, és entitat participant del Servei de Compensació i Liquidació de la Borsa de Valors de Barcelona (SCLBARNA) i entitat col·laboradora del programa d'emissions de deute de la Generalitat de Catalunya. També participa en els mercats internacionals de derivats, tant europeus (MEFF,

Eurex i LIFFE-Euronext) com nord-americans (Chicago Mercantile Exchange).

Des del 2012, Caixa d'Enginyers potencia la liquidació de les operacions de finançament per la Cambra de Contrapartida Central MEFFRepo, la cambra de compensació per a operacions de finançament de valors de renda fixa (operacions simultànies). La liquidació d'aquestes operacions de finançament per aquesta cambra significa una reducció del risc de contrapart, ja que la contrapartida és MEFFRepo en lloc de l'entitat financera amb què s'ha negociat l'operació.

6.2.6 Negoci assegurator

Durant el 2013, el Grup Caixa d'Enginyers ha consolidat l'estructura de l'Àrea d'Assegurances i Plans de Pensions des de la qual s'atenen les necessitats de previsió dels seus socis. Un estructura que actualment integren dues companyies en àmbits diferenciats. D'una banda, Caixa Enginyers Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SAU, que ofereix als socis productes propis en assegurances de vida i també duu a terme l'activitat com a gestora de plans i fons de pensions del Grup Caixa d'Enginyers. D'altra banda, Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU, que duu a terme l'activitat de mediació en assegurances generals com a operador de bancassegurances vinculat a diferents companyies.

Les dues entitats disposen dels mitjans personals, de coneixement de negoci i tecnològics especialitzats per poder oferir el servei i les solucions adequades a les necessitats dels socis del Grup Caixa d'Enginyers en l'àmbit assegurador i de la previsió social complementària. L'activitat de les dues entitats es coordina a través d'una única direcció funcional per garantir la seva integració correcta en l'oferta de productes i serveis que el Grup ofereix als seus socis.

L'aposta del Grup Caixa d'Enginyers pel negoci assegurador i de la previsió social complementària es va iniciar fa ja uns anys. Des d'aleshores, el Grup ha entès que aquest tipus d'activitat té una relació estreta i es complementa perfectament amb el negoci que duen a terme les entitats financeres per la facilitat d'identificació i d'aprofitament de capacitats i coneixements en àrees com la gestió de les inversions i el control i la gestió de riscos. En l'àmbit de les assegurances de vida, la possibilitat de desenvolupar productes propis ens permet oferir solucions adaptades a les característiques específiques dels nostres socis/clients.

El total de recursos gestionats per Caixa d'Enginyers Vida el 2013 és de 314.939 milers d'euros, dels quals 146.148 milers d'euros corresponen al patrimoni dels fons de pensions gestionats, 156.133 milers d'euros a provisions matemàtiques i 12.659 milers d'euros a recursos propis. D'altra banda, durant l'exercici s'ha assolit un resultat del marge de solvència de 7.322 milers d'euros, un 161% per sobre de la quantia mínima exigida.

PLA DE PENSIONS GLOBAL SUSTAINABILITY ISR, SOCIALMENT RESPONSABLE

El 2013 es va posar en marxa el Pla de Pensions Global Sustainability ISR, que accentua l'aposta de Caixa d'Enginyers per la Inversió Social Responsable.

Caixa Enginyers Global Sustainability ISR, PP, inverteix un mínim del 70% en renda fixa i 30% que resta en renda variable. Aquest pla es caracteritza per realitzar una selecció internacional de companyies incloses en índexs que utilitzen criteris extrafinanciers (ètics, socials, mediambientals i de responsabilitat social corporativa) i exclou les empreses que estan relacionades amb la producció de tabac, armes i energia nuclear.

Entre les principals novetats del negoci assegurador durant l'exercici 2013, cal destacar el llançament del primer pla de pensions ISR de Caixa d'Enginyers, que posa a la disposició dels socis un producte de previsió social complementària que ofereix, a més d'una rendibilitat adequada a la seva finalitat, una gestió financera socialment responsable acreditada a través de la certificació ISR.

Les primes intermediades per Caixa d'Enginyers Bancassegurances el 2013 van ascendir a 65.607 milers d'euros, dels quals 58.118

milers d'euros corresponen al negoci d'assegurances de vida i 7.489 milers d'euros a assegurances generals. El total de pòlisses intermediades és de 39.325 i corresponen a assegurances dels rams de vida, llar, autos, salut, protecció de pagaments, responsabilitat civil, assistència i riscos d'empreses.

En 2013, Caixa d'Enginyers Vida va ser la 4a gestora de fons de pensions en creixement absolut i la 12a gestora amb més volum d'aportacions netes acumulades.

6.2.7 Servei d'Atenció al Soci

Durant el 2013, en el Grup Caixa d'Enginyers es van gestionar un total de trenta-dues queixes i reclamacions. Totes han estat contestades pel Servei d'Atenció al Soci/Client o pel Defensor del Soci/Client, segons les competències establertes en el Reglament del Servei d'Atenció al Client del Grup Caixa d'Enginyers, aprovat pel Consell Rector, o bé han estat resoltes pels organismes oficials corresponents. D'aquestes, onze s'han resolt favorablement per al Grup, nou estan de moment pendents de resposta per part de l'organisme al qual s'han presentat i dotze s'han resolt de manera favorable per al soci.

Durant aquest exercici, a més, s'han resolt cinc queixes o reclamacions pendents de l'exercici anterior: dues s'han resolt favorablement per al Grup i tres per al soci.

6.2.8 Comunicació

A nivell institucional, s'ha augmentat considerablement la comunicació en els mitjans de premsa fent difusió de les novetats i notícies més rellevants del Grup Caixa d'Enginyers.

Durant el 2013, s'han publicat informacions del Grup Caixa d'Enginyers a més de 350 articles dels principals diaris i revistes, 100 més que l'any 2012.

Caixa d'Enginyers ha consolidat la seva presència a les xarxes socials (Facebook, Twitter, YouTube i LinkedIn) i s'ha convertit en una de les primeres entitats financeres en nombre de seguidors en relació amb el total de socis. L'Entitat tracta les xarxes socials com un nou canal de comunicació bidireccional amb els socis, un pas més cap a la proximitat, la transparència i la qualitat de servei.

Durant el 2013 s'ha dut a terme el llançament de la nova web corporativa www.somosdiferentes.es, on s'expliquen les deu característiques principals que ens defineixen a través de deu vídeos: cooperativa de crèdit, transparència, per a professionals, solidesa, visió social, independència financera, innovació, per a persones, Imagina i Ingenium. La web pretén presentar qui som, què fem i, sobretot, COM SOM.

CERTIFICAT DE RESPONSABILITAT SOCIAL CORPORATIVA

Caixa d'Enginyers ha obtingut el 2013 el "Certificat de Responsabilitat Social Corporativa" que atorga l'Associació per a l'Autoregulació de la Comunicació Comercial, més coneguda com a Autocontrol. Aquesta distinció deixa constància del compliment d'un codi deontològic respectuós amb l'ètica publicitària i els drets dels consumidors en totes les comunicacions comercials de Caixa d'Enginyers, el Codi de Conducta Publicitària d'Autocontrol.

Caixa d'Enginyers també ha estat reconeguda per Autocontrol amb el distintiu "Igualtat a l'Empresa", que acredita que els continguts publicitaris de l'organització no tenen continguts que siguin sexualment discriminatoris.

Durant l'any 2013, Caixa d'Enginyers ha enviat a Autocontrol 59 consultes relatives a continguts publicitaris dels quals és responsable i ha rebut per part d'Autocontrol 58 respostes positives (no es van apreciar inconvenients al contingut de l'anunci) i 1 resposta que recomanava modificacions que es van introduir.

Durant el 2013, Caixa d'Enginyers ha seguit celebrant les conferències temàtiques “Trobades Caixa d'Enginyers”, un format de reunions informatives basades en la interacció i el debat, dirigides als socis que aborden diferents temes seleccionats que es consideren d'interès. Aquestes trobades ofereixen la possibilitat de conèixer, mitjançant el contacte directe amb els gestors d'inversions, les perspectives i l'entorn dels mercats i alhora potenciar la cultura financera dels socis i adaptar el disseny dels productes a les seves necessitats.

Amb l'objectiu d'incentivar la relació entre l'àrea comercial i els socis, així com potenciar la vocació del servei cap al soci, es va col·laborar amb el Mercat de Capitals en l'organització de diferents trobades en diferents ciutats espanyoles amb el títol “Escenaris financers en temps de recessió i “Perspectives financeres: implementació del canvi de paradigma en la política monetària de la FED”.

TROBADES

Escenaris d'inversió en un entorn d'expectatives de recuperació	Alacant
Solucions per a la seva jubilació: construeixi avui el seu futur	Barcelona
	Sevilla
	València
Escenaris financers en temps de recessió	Barcelona
	Madrid
Perspectives financeres: implementació del canvi de paradigma en la política monetària de la FED	Madrid
	Barcelona
Línies ICO de suport i finançament per a empreses i emprendors	Barcelona
	Madrid

6.2.9 Ingenium

Ingenium constitueix la principal activitat de la Cooperativa de Consumidors i està destinat a beneficiar els socis amb descomptes i una sèrie d'avantatges exclusius quan facin el pagament amb les targetes de Caixa d'Enginyers en certs establiments.

Tots els socis que realitzin transaccions en els comerços adherits a aquest servei amb les targetes emeses per Caixa d'Enginyers poden beneficiar-se d'aquests preus preferents.

MÉS DE 100 ESTABLIMENTS ADHERITS A AQUEST SERVEI OFEREIXEN DESCOMPTES DE FINS A UN 50%.

El 2013 ha augmentat un 55% el volum d'operacions d'Ingenium i ha assolit un import de 2.476 milers d'euros. Això representa un estalvi en compres per als nostres socis de 308.690 euros.

D'altra banda, en finalitzar l'exercici 2013, Ingenium compta ja amb 101 firmes comercials de marques i sectors, dels quals 30 ho van fer durant l'últim any. Cada mes s'hi incorporen establiments nous i destacats de sectors d'activitat que l'Entitat considera interessants per als socis i amb les marques de més prestigi.

Per al 2014 s'ha definit un nou pla estratègic de relançament.

ESTABLIMENTS ADHERITS A INGENIUM

5 a Sèc	Fincas Mas Rodó	La Sirena	Per Uomo
Abacus	Flores Navarro	La Tavella	Promentrada
Agustí Torelló	Fundació Claror/ Can Caralleu	La Tienda del Buceo	Promoscena
Aire Baños Árabes	Galp	La Tramoia	Querida Carmen
Apartamentos Alhambra	Game	La Vida es Bella	Raima
Attic	General Óptica	Las Thermas de Ruham	Hoko
Benitosport	Golf Player	Lavinia	Neyras
Bluespace	Groupalia	Maximiliano Jabugo	Sanitas Residencial
Casa del Libro	H10 Hotels	Medina Mayrit Baños Árabes	Securitas Direct
Casa de la Estilográfica	Holmes Place	Miranda Interiorisme	Sephora
Caviar Río Frío	Hotels Barceló	Mktel Assistance	Smartbox
Citrus	Iberia	Montblanc	Sony
Ciutat de les Arts i les Ciències	Ibérica Quesos	MyEntrada	Stoks Didactic
Clínica Baviera	Imax	Nanimarquina	Viajes Tarannà
Daps	Institut d'Estudis Nord-Americans	Nello's	Tenorio
Décimas	Interflora	NH Hoteles	Tienda Animal
Desigual	Jardinería Bordas	Nice Things	Tomás Colomer
Divinus	Joyería Bagués	OKB Pop Up Store	Tomás Domingo
Douglas	Joyería Suárez	Ohffice	Torrans Vicens
Easy Go	K-tuin	Oi2	Trobador
El Gran Café	L'auditori	Oleoestepa	Túnel Lavado
Embutishop	L'Aquàrium	Palacio del Bebé	Viajes TP
Eurekakids	La Botiga	Paradores de Turismo	Vincci Hoteles
Europcar	La Carpeta-Konema	Parque Zoológico	Vista Óptica
FFCC-Ferrocarrils de la Generalitat	La Roca i Rozas Village	Pepa Paper	Zoos Ibéricos

6.2.10 Generant valor per als socis

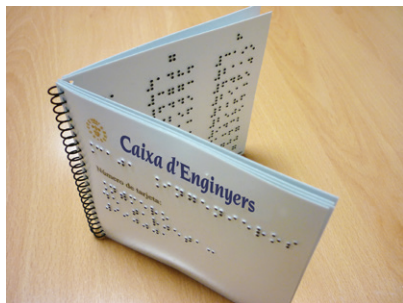
PROJECTE DE MOBILITAT

Amb l'objectiu de donar a conèixer l'Entitat, de millorar l'experiència de l'usuari respecte als canals de l'Entitat i de poder oferir els nostres productes i serveis també a través del canal mòbil, l'Entitat ha iniciat el 2013 un ambiciós projecte en mobilitat.

Per dotar de mobilitat els diferents serveis de l'Entitat, s'està treballant en la definició d'aplicacions mòbils que aportin valor als nostres socis com són el broker de Caixa d'Enginyers, una nova banca electrònica totalment renovada amb funcionalitats noves d'utilitat per al soci en l'entorn mòbil, disposar en qualsevol moment del centre comercial Ingenium, així com diferents serveis rellevants com la localització d'oficines i caixers de totes les xarxes disponibles (ServiRed, Euro6000 i 4B) que es trobin pròxims a la nostra ubicació o a una direcció concreta, incorporant en el primer cas la realitat augmentada.

ACCESSIBILITAT

El 2012, Caixa d'Enginyers va iniciar un projecte d'accessibilitat dels canals remots de l'Entitat que es va estrenar amb la certificació en accessibilitat de la banca electrònica. Des d'aleshores s'està treballant en l'accessibilitat de la resta dels nostres canals.

NOVA BANCA ELECTRÒNICA

Amb la col·laboració de Technosite, empresa de tecnologies de la informació del Grupo Fundosa pertanyent a la Fundación ONCE, Caixa d'Enginyers ha posat en marxa una nova banca electrònica amb l'objectiu d'optimitzar els serveis al conjunt dels socis i de potenciar els serveis telemàtics. El projecte de renovació que es va dur a terme el 2012 ha donat com a resultat una nova banca electrònica que disposa de la certificació Euracert AA, que ratifica que **telenginyersweb** de Caixa d'Enginyers compleix amb el nivell Doble A (AA) d'accessibilitat web segons les pautes WCAG 1.0 W3C/WAI, la qual cosa redunda en la seva facilitat i agilitat d'ús i permet que els socis amb alguna minusvalidesa visual puguin accedir-hi sense barreres.

NOVES TARGETES DE COORDENADES DE SIGNATURA ELECTRÒNICA:

Targeta en format braille

Caixa d'Enginyers, amb la col·laboració de Via Lliure, companyia del grup empresarial de la Fundación ONCE (Grupo Fundosa), ha desenvolupat una nova targeta de coordenades de firma en format braille per tal de facilitar a les persones amb alguna discapacitat visual la possibilitat de realitzar qualsevol operació a través de la banca electrònica.

La targeta es presenta en el sistema de lectoescriptura en braille, en format llibreta en espiral. Consta de sis fulls en PVC protegits amb una làmina plastificada, que contenen les 100 coordenades en braille. El sistema ha estat testat i verificat per la Comisión Braille Española, que destaca sobretot la seva usabilitat.

Targeta en format macrocaràcters

Actualment estem desenvolupant una nova targeta de coordenades de firma en format macrocaràcters per tal de posar-la a la disposició de tot el col·lectiu de persones amb alguna discapacitat visual. D'aquesta forma, s'amplia el col·lectiu de persones amb alguna disminució visual (persones daltòniques, persones grans...) que poden operar a través dels nostres canals.

En aquest cas, la targeta es presenta també en format llibreta en espiral i consta de sis fulls en paper cuixé amb una làmina plastificada, que contenen les 100 coordenades en macrocaràcters.

ACCESSIBILITAT A LA WEB CORPORATIVA

Caixa d'Enginyers està treballant en dotar d'accessibilitat el portal corporatiu de l'Entitat seguint els criteris d'usabilitat i accessibilitat (certificació AA d'accessibilitat web segons les pautes WCAG 1.0 W3C/WAI).

ACCESSIBILITAT AL CANAL MÒBIL

Aquest any 2014, Caixa d'Enginyers està duent a terme un projecte important en mobilitat. Es publicaran diverses aplicacions en els principals markets en col·laboració amb Technosite, que validarà i certificarà la seva accessibilitat mòbil (certificació AA d'accessibilitat web segons les pautes WCAG 1.0 W3C/WAI).

Amb aquesta nova certificació mòbil es complirà l'objectiu de l'Entitat de disposar de tots els canals no presencials accessibles.

6.3. COMUNITAT

Caixa d'Enginyers compta amb una marcada orientació de responsabilitat social i de compromís amb les persones des del seu naixement el 1967. És una cooperativa de crèdit, amb tot el que això representa quant a valors assumits, prioritats estratègiques i, en definitiva, voluntat de retorn social.

El model cooperatiu defineix Caixa d'Enginyers i determina la seva missió primordial: resoldre els problemes reals de les persones per davant de la maximització dels beneficis.

"CAIXA D'ENGINYERS ÉS LA PRIMERA I ÚNICA COOPERATIVA DE CRÈDIT MEMBRE D'

Spainsif, Fòrum Espanyol d'Inversió Socialment Responsable, és una associació sense ànim de lucre que integra diferents entitats interessades en promoure la Inversió Socialment Responsable a Espanya. La missió primordial d'Spainsif és fomentar la integració de criteris ambientals, socials i de bon govern corporatiu en les polítiques d'inversió per tal de contribuir en el desenvolupament sostenible.

A Caixa d'Enginyers som plenament partidaris d'aquesta política d'inversió, ja que des del 2006, dins de la nostra gamma de productes i serveis, oferim alternatives d'Inversió Socialment Responsable com el nostre fons

d'inversió Fonengin ISR. A més, durant el 2013, s'ha posat a la disposició dels socis el primer pla de pensions ISR, Caixa Enginyers Global Sustainability ISR, PP, amb una gran acollida també per part dels socis.

6.3.1 Fundació Caixa d'Enginyers

La Fundació Caixa d'Enginyers es va crear amb l'objectiu de dur a terme les accions de Responsabilitat Social, refermant el compromís amb el desenvolupament social, econòmic i cultural dels seus socis i col·lectius afins, així com de la societat en general.

Caixa d'Enginyers, conscient de la creixent importància de les actituds solidàries i de l'assumpció de responsabilitats socials al si de la nostra societat, vehicula des de l'any 2011 les seves accions de Responsabilitat Social Corporativa a través de la Fundació Caixa d'Enginyers.

En coherència amb aquesta realitat, la Fundació Caixa d'Enginyers optimitza l'eficiència dels recursos destinats a accions que contribueixen a la millora de la qualitat de vida i del desenvolupament comunitari, a la protecció ambiental, a la difusió i la promoció del cooperativisme i al compromís amb la millora dels diferents grups d'interès amb els quals la cooperativa de crèdit duu a terme les seves activitats.

La tasca desenvolupada per la Fundació també recalca la reinserció laboral, l'educació, el foment del talent i l'excel·lència. Tot això amb la voluntat de construir una societat més justa, lliure i cohesionada.

La Fundació Caixa d'Enginyers promou i utilitza el diàleg i els principis cooperatius per reforçar la cohesió social i aporta iniciatives per solucionar els problemes que la nostra societat té plantejats en diferents àmbits.

A la Memòria social 2013 de la Fundació Caixa d'Enginyers es detalla el funcionament i les activitats de Responsabilitat Social Corporativa dutes a terme durant el 2013. En el decurs d'aquest exercici hem potenciat la nostra acció en l'àmbit de la Responsabilitat Social Corporativa en diferents àmbits d'actuació.

Des de la seva creació l'any 2011, la Fundació ha impulsat més de 115 projectes de suport a la innovació, la inserció laboral, l'esport i la sostenibilitat mediambiental, ha destinat més d'1,5 milions d'euros a col·laboracions, ha atorgat més de 60 beques i desenes de premis i ha organitzat diferents jornades i conferències, a més de projectes de cooperació en països en desenvolupament.

MISSIONS NEUTRAL

Des del 2011, la Fundació Caixa d'Enginyers ha decidit dur a terme l'estratègia de gestió de carboni de la seva activitat en coherència amb el ferm compromís amb la sostenibilitat i l'entorn per poder fer front al canvi climàtic.

El 2012 s'han compensat les emissions que no s'han pogut evitar a través de la marca Clean CO₂ i s'han adquirit 7 crèdits de carboni de qualitat alta procedents del projecte "Cenol and Telha Forte Ceramics Project" de la cartera de projectes de Clean CO₂. Són projectes de qualitat alta que, a més de reduir les emissions, tenen altres beneficis addicionals per a la població i el territori local.

6.3.2 Fons d'Educació i Promoció

El Fons d'Educació i Promoció de Caixa d'Enginyers té com a objectiu el finançament d'activitats que compleixin alguna de les finalitats següents:

- La formació i l'educació dels socis i treballadors de la Cooperativa de Crèdit en els principis i els valors cooperatius, o en matèries específiques de la seva activitat societària o laboral i altres activitats cooperatives.
- La difusió del cooperativisme, així com la promoció de les relacions intercooperatives.

- La promoció cultural, professional i assistencial de l'entorn local o de la comunitat en general, així com la millora de la qualitat de vida i del desenvolupament comunitari i les accions de protecció mediambiental.

Caixa d'Enginyers destina com a mínim el 10% del seu excedent disponible al Fons d'Educació i Promoció per dotar-lo dels recursos necessaris per poder complir els objectius establerts. L'any 2013 s'hi han destinat 587 milers d'euros.

El pressupost per a l'any 2014 és de 638 milers d'euros amb el desglossament següent:

PRESSUPOST FONDS D'EDUCACIÓ I PROMOCIÓ

Formació	275.000
Amortitzacions	0
UNACC	33.000
Acció social	330.000
Aportació a la Fundació Caixa d'Enginyers	330.000
TOTAL	638.000

Imports expressats en euros

6.4 MEDI AMBIENT

Polítiques ambientals de Caixa d'Enginyers

La preservació del medi ambient, incloent-hi la lluita contra el canvi climàtic, constitueix amb tota seguretat el principal desafiament de present i de futur per a la nostra societat i és una missió de la qual tots hem de ser partícips.

Al llarg dels últims anys, Caixa d'Enginyers ha implementat de forma progressiva una política contínua de millora en la gestió ambiental. Aquesta implementació s'ha fet a diferents nivells que comprenen l'activitat ordinària de l'Entitat amb iniciatives com la introducció de sistemes d'inmòtica/ automatització d'edificis en els centres de treball, la compra de paper amb etiqueta ecològica i el reciclatge d'envasos i embolcalls en punts verds.

Sistemes d'inmòtica per estalviar en consum energètic

La implantació de sistemes d'inmòtica permet ser més eficients en el consum d'energia. En aquest sentit, es projecta per a l'exercici 2014 una inversió de 100.000 euros per a la instal·lació de sistemes nous i millors a les nostres oficines. També s'estan substituint progressivament les bombetes de baix consum i s'ha implementat l'encesa i aturada automàtica de la llum. Aquestes mesures han possibilitat una reducció progressiva del consum elèctric als diferents locals i oficines de Caixa d'Enginyers, la qual cosa ha generat un estalvi de consum elèctric a la Seu Central (carrer Potosí, Barcelona) de 45.000 euros el 2013 respecte al 2012.

Una altra iniciativa que s'ha dut a terme en compromís amb la preservació del medi ambient és el foment del consum responsable de paper. En primer lloc, gran part del paper que consumeix Caixa d'Enginyers porta el segell de control ecològic FSC. En segon lloc, es promou un consum responsable mitjançant el nostre servei e-docs, que representa la tramesa de documentació als socis per correspondència electrònica en lloc d'ordinària, la qual cosa produeix un estalvi significatiu en el consum de paper. D'altra banda, tots els documents operatius que dissenyem tracten d'optimitzar el consum de paper i les tintes de color.

"EN UN ANY HEM REDUÏT UN 30% EL CONSUM TOTAL DE PAPER"

Tot comptat, aquestes mesures ens han permès reduir de forma considerable el consum de paper durant els últims anys.

Compromesos amb els nostres ecosistemes

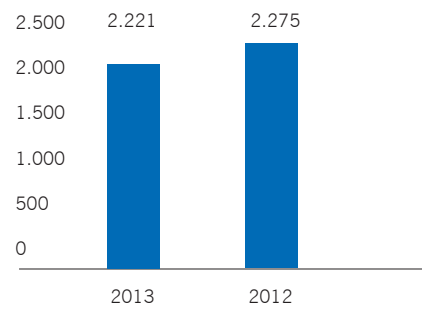
Caixa d'Enginyers vehicula a través de la Fundació Caixa d'Enginyers la seva Responsabilitat Social Corporativa i, entre d'altres iniciatives, desenvolupa projectes de protecció dels ecosistemes per contribuir a l'esforç liderat des d'organitzacions ambientalistes per impulsar la preservació, millora i restauració dels ecosistemes naturals.

CONSUM D'ENERGIA DINS DE L'ORGANITZACIÓ

	2013	2012*
Electricitat (euros)	333.255	347.978
Variació anual (%)	-4,23	14,72

*L'increment del consum d'electricitat el 2012 respecte a l'any anterior va ser a causa de l'obertura de nous locals i oficines.

CONSUM ENERGÈTIC (MILERS DE KWH)

CONSUM DE MATERIALS

	2013	2012
Consum total de paper (tones)	16,60	23,60
Variació anual (%)	-30%	-16%

ADAPTAB

ILITAT

ENTORN MACROECONÒMIC

7. ENTORN MACROECONÒMIC

El 2013, l'economia global va registrar xifres de creixement més altes gràcies a la fortalesa econòmica dels EUA i a la sortida de la recessió experimentada a la zona euro. Tot això en un context de liquiditat afavorit per polítiques monetàries laxes i nivells d'inflació reduïts.

A la zona euro, després d'un any 2012 convuls, es va viure un període de normalització i les economies que l'integren van ser capaces de tornar a créixer a partir de la segona meitat de l'any fonamentades en les millores competitives i en la política monetària expansiva del BCE, que va reduir els tipus d'interès oficials fins al 0,25%. La percepció del risc dels inversors

cap a la viabilitat del projecte comú es va reduir de forma dramàtica i això va suposar un gran alleugeriment per als costos de finançament de països com Espanya i Itàlia.

Als EUA, l'economia americana va continuar consolidant el seu creixement econòmic a través de la millora en els mercats de treball i immobiliari. La taxa de desocupació es va reduir per sota del 7% i els nivells d'inflació es van situar en nivells de l'1,5%. Davant d'aquest escenari, la FED va anunciar la intenció de començar a reduir els estímuls monetaris, que es materialitzar a finals d'any, la qual cosa va generar un fort repunt en les corbes de tipus d'interès.

Les economies en procés de desenvolupament van patir un entorn desfavorable durant el 2013. L'augment de les tensions geopolítiques i els desequilibris econòmics destapats arran de la preocupació dels inversors pels nivells més baixos de liquiditat global van provocar turbulències econòmiques importants en les economies emergents, un fet que va impactar de forma negativa en tots els actius, especialment les seves divises.

UEM

La situació macroeconòmica a Europa va continuar feble a causa dels nivells baixos de creixement i els nivells elevats de desocupació registrats pels seus integrants. No obstant això, la millora de la competitivitat de països com, per exemple, Espanya o Irlanda va permetre corregir alguns dels seus desequilibris i accedir a tipus de finançament molt més reduïts que els de l'any anterior. A més, el soroll polític va tenir un impacte molt més diluït que en el període anterior, tal com es demostra, per exemple, en el canvi de govern italià a finals de febrer després d'una crisi de govern.

Davant d'aquest escenari i amb la finalitat de mantenir l'estabilitat en el sistema, el BCE va reduir els tipus d'interès de referència progressivament fins a un nou mínim històric del 0,25% durant la compareixença del mes de novembre. El suport ofert pel màxim organisme monetari durant els anys 2012 i 2013 va servir per reduir les primes de risc i l'aversion dels inversors cap als actius de la zona es va convertir en interès, la qual cosa va suposar un any plàcid per als actius financers de la zona, especialment els índexs de renda variable.

En l'àmbit estadístic, el PIB europeu va aconseguir avançar un escàs 0,1% en termes interanuals malgrat els avenços en matèria d'ajust fiscal i la consolidació de les mesures implementades en resposta a la crisi, que van empènyer l'economia a la recessió. Per països, malgrat ser incapaç d'apropar-se a taxes semblants a les del 2010 i 2011, Alemanya va ser novament el país referent amb un creixement més alt en registrar una taxa del 0,4%,

mentre que França, per la seva part, va finalitzar l'any amb un creixement del 0,2%. Clarament la nota negativa la van posar de nou Grècia, l'economia de la qual va tornar a retrocedir fins a un 3,9%, i Xipre amb un descens del 3,4%, que va ser incapaç de sobreposar-se al deteriorament de la seva economia i va haver de ser rescatada després d'anunciar el tancament de les seves entitats bancàries per no poder fer front als reembossaments de dipòsits.

Els avenços continus en matèria fiscal, el despallanquejament financer de les entitats de crèdit i la l'efecte continu en la confiança de famílies i corporacions van impactar de forma directa en els preus al consum, la mitjana harmonitzada dels quals va finalitzar en l'1,5%, la qual cosa representa un descens notable si es compara amb la xifra de l'any anterior, que va ser del 2,6%. Si s'exclouen els preus energètics i de productes alimentaris, l'increment de l'índex encara va ser inferior. Els components amb més impacte en l'índex van ser els productes amb demanda més inelàstica i que estan subjectes als augments d'impostos dels governs com són el tabac i l'alcohol.

ESPANYA

Durant el 2013, la pressió dels mercats financers sobre Espanya es va reduir de forma dràstica atès que les preocupacions sobre l'escissió de la zona euro es van diluir gràcies al suport de facto del BCE. A més, la reducció de les necessitats de recapitalització de les entitats financeres va disminuir gràcies a les subhastes de liquiditat il·limitades proporcionades pel BCE conegudes com LTRO, *Long Term Refinancing Operations*, i el nivell de provisions va tocar sostre l'any 2013. La prima de risc es va relaxar i la despesa financera pública i privada va continuar millorant.

El mercat de treball va continuar amb els ajustos i va romandre molt feble, amb una taxa d'atur que va assolir el 27% i que va llastrar tant la confiança com el consum privat. No obstant això, alguns brots verds van començar a apreciar-se. La caiguda en termes reals dels salaris de més d'un 20% des del 2008 ha provocat un augment espectacular de la productivitat. El que resulta encara més important és que aquest augment de productivitat també s'ha produït de forma relativa davant dels països del nucli de la zona euro com Alemanya o França.

Els preus de l'habitatge van continuar amb el descens i es van arribar a observar caigudes mitjanjes reals (ajustades per inflació) del 35% des de la punta del 2007. A més, i a conseqüència de la restricció a l'accés al crèdit de les entitats financeres, la taxa d'endeutament hipotecari va descendir del 100% del PIB fins a menys del 80%. Fruit d'això, les entitats financeres van millorar les seves ràtios de capitalització i solvència, gràcies també a la injecció de fons provinents de l'ESM (*European Stability Mechanism*).

Els ajustos en matèria fiscal van continuar avançant encara que a un ritme més baix, un fet que va alleugerir la pressió sobre el creixement econòmic. No obstant això, la contenció en la despesa pública i la recuperació dels ingressos no van ser suficient per pal·liar les dades deficientes d'execució pressupostària de les administracions públiques. Com a conseqüència, a falta de conèixer la dada final, és probable que l'objectiu de dèficit per al conjunt de l'any fixat per Brussel·les en el -6,5% del PIB no sigui assolit.

En termes estadístics, el PIB espanyol va tancar l'any amb un descens de l'1,2% en termes reals. Aquesta dada denota una clara millora a partir del tercer trimestre de l'any, en el qual va tornar al creixement després de nou trimestres consecutius de descensos. Aquesta caiguda per al conjunt de l'any va ser en gran manera producte del descens de la demanda nacional, si bé el ritme de contracció es va reduir durant la segona meitat de l'any. De nou, el motor de l'activitat va ser la demanda externa i la millora moderada en la inversió.

En aquest entorn econòmic feble, la reduïda activitat va causar una forta reducció en l'increment dels preus dels béns i serveis a Espanya i va portar els nivells d'inflació fins al 0,3%, un nivell que no es produïa des del col·lapse l'any 2009. La inflació subjacent, sense tenir en compte els preus dels aliments ni dels productes energètics, es va situar al tancament de 2013 en el 0,2%.

EUA

L'economia nord-americana va seguir avançant durant el 2013 de forma vigorosa, emparada per l'acompliment excel·lent del mercat de treball i per la millora contínua del mercat immobiliari. A més, l'actual procés de revolució energètica que viu el país amb l'extracció del denominat gas pissarra va dinamitzar encara més l'economia en generar més llocs de treball i costos productius més baixos per a les companyies. No obstant això, la bona evolució de l'activitat econòmica no va ser capaç de convertir-se en un augment de la riquesa neta de les famílies, la qual cosa es va traduir en una menor confiança i un menor consum privat, per la qual cosa els nivells dels preus es van mantenir per sota de l'objectiu.

Fruit de la bona evolució econòmica i després de diversos anys de polítiques expansives per part de la Reserva Federal, en la reunió de maig del FOMC es va fer referència a la possibilitat d'iniciar la reducció dels paquets d'estímul monetaris consistents en la compra mensual d'actius per valor de 85.000 milions de dòlars. No obstant això, no va ser fins a l'última reunió de l'any en què el president de la FED anunciés el primer pas en la retirada dels estímuls, amb la reducció de les injeccions de liquiditat en 10.000 milions de dòlars mensuals. La major visibilitat oferta pel Comitè en la seva política monetària futura va calmar part de la tensió generada en els actius financers durant el període. Així, la Reserva Federal va avançar un període de tipus d'interès propers al zero fins a finals de 2015.

La formació de les cambres de govern sorgida després de les eleccions de 2012, en la qual cada partit controlava una de les cambres, va provocar diversos desacords durant el 2013. En primer lloc, després de no assolir un acord sobre les partides en què reduir despeses, el març es va posar en marxa un paquet de mesures conegut com a *sequestration*, que es tractava d'aplicar retallades automàtiques a les partides més importants de la despesa. En segon lloc, a l'octubre es va viure un tancament administratiu a causa de la incapacitat d'aprovar els pressupostos anuals per un desacord en relació amb les mesures sanitàries denominades "Obamacare". Després de dues setmanes de tancament, finalment es va arribar a un acord a inicis de desembre després d'aprovar uns pressupostos en els quals es van revocar les mesures que van entrar en vigor amb el *sequestration*.

En termes estadístics, el PIB dels Estats Units va registrar un creixement anualitzat de l'1,9%. L'IPC va tancar l'exercici en un 1,5%, mentre que la taxa de desocupació va tancar l'any en el 6,7% i el dèficit federal es va reduir de manera molt significativa fins al 2,5%. No obstant això, les preocupacions continuen centrades en els nivells alts de deute públic, que al tancament de l'any superava el 100% del PIB.

ECONOMIES EMERGENTS

Les economies en procés de desenvolupament van patir les conseqüències del fre en la implantació de reformes estructurals capaces de seguir millorant la sostenibilitat dels creixements. Com a conseqüència, algunes regions van veure com augmentaven les tensions geopolítiques, moltes embrancades en lluites internes pel control polític en vista de l'inici de processos electorals durant el pròxim any 2014. Turquia, Veneçuela, Tailàndia o Ucraïna van ser alguns dels exemples.

A més, l'anunci de l'inici de la retirada dels estímuls monetaris per part de la FED va suposar un xoc per als inversors, els quals van començar el procés de repatriació d'actius per tal de cercar els actius amb tipus d'interès real més alt. En conseqüència, les economies amb dèficits més alts per compte corrent i, per tant, amb més dependència del finançament exterior van veure com els seus actius es devaluaven i les seves divises es depreciaven davant de les divises desenvolupades. En concret, els països denominats com els cinc febles (Índia, Indonèsia, Sud-àfrica, Turquia i Brasil) van ser els més castigats. Tot i que la depreciació de les seves divises té efectes positius en el mitjà termini per la millora competitiva enfront l'exterior, els bancs centrals d'aquests països van restringir les seves polítiques monetàries per evitar possibles efectes negatius derivats de taxes més altes d'inflació. Cal recordar que molts dels països tenen dèficits estructurals importants com el subsidi dels preus energètics, per la qual cosa l'adopció futura de

reformes estructurals continuarà sent clau perquè aquestes economies siguin menys vulnerables als xocs financers.

El conjunt dels països emergents va créixer durant el 2013 un 4,7%, lleugerament inferior al 4,9% aconseguit l'any anterior. Per zones geogràfiques, Àsia va ser de nou la zona amb més creixement en la seva activitat, que es demostra pel creixement del 5% aconseguit pels països del Sud-est Asiàtic o del 4,4% publicat per l'Índia. Amb l'excepció dels països de l'Àfrica subsahariana amb un creixement del 5,1%, la resta d'economies emergents va créixer a taxes entre el 2% i el 2,5%. Mèxic va ser un dels països amb menys creixement en avançar un escàs 1,2%, tot i que les importants reformes introduïdes pel govern elevessin previsiblement el creixement del país cap a cotes més elevades.

Menció a part mereix Xina. El creixement econòmic va continuar sent sòlid i va finalitzar amb un avenç del 7,7%, un fet que deixa en evidència els analistes que s'aventuraven a apuntar un fort retrocés en la seva activitat. A més, després de celebrar el Congrés Nacional del Partit Comunista, les autoritats van donar a conèixer que les polítiques econòmiques estaran encaminades a reformar els pilars de creixement i canviaran, d'aquesta manera, el seu model econòmic cap a una economia més basada en el consum. Això tindrà un impacte en l'esdevenir de la seva economia durant els pròxims anys i probablement el seu creixement a futur sigui més moderat.

7.1 MERCATS FINANCERS

El 2013, els principals bancs centrals van continuar amb la seva política monetària expansiva, encara que amb una certa divergència pel que fa a la seva intensitat.

A principis d'any, el Banc de Japó va sorprendre els analistes i els mercats financers amb un pla ambiciós d'expansió monetària, sent ell mateix un dels components del nou programa econòmic, conegut com a Abenomics, del primer ministre Shinzo Abe. El programa es basa en tres vessants: el primer, un programa d'expansió fiscal de curt termini, combinat amb el compromís de pujar l'IVA en els pròxims anys per reduir el dèficit públic; el segon, el nomenament d'un nou governador del Banc de Japó, amb l'ordre d'adoptar una política monetària molt expansiva, un programa de compra d'actius financers (Quantitative Easing) i l'objectiu d'un increment de les taxes d'inflació fins a nivells d'aproximadament un 2%; i el tercer, un conjunt de reformes estructurals per fomentar el creixement a llarg termini.

Els efectes del programa es van notar immediatament. Durant les primeres setmanes després de l'anunci de les mesures monetàries, el ien es va depreciar amb força, els tipus d'interès van caure i els mercats borsaris al Japó i a la resta del món van pujar.

Als EUA, la Reserva Federal, després de tres programes de política monetària quantitativa, Quantitative Easing, duts a terme des d'inicis del 2009 amb l'objectiu de donar suport a la recuperació econòmica incrementant la massa monetària i baixant implícitament la corba de tipus d'interès a llarg termini, va anunciar el desembre 2013 l'inici de la retirada dels estímuls monetaris.

El nivell més alt d'activitat econòmica i la millora de les expectatives per al creixement a mitjà termini van permetre a la FED iniciar l'inici de la retirada dels estímuls monetaris. Després de diversos avisos en forma de declaracions en les reunions del Federal Open Market Committee, la FED va reduir l'import mensual de les compres d'actius financers en 10.000 MM USD fins a 75.000 MM USD el desembre de 2013.

Aquest procés de reducció de les compres del tercer programa de Quantitative Easing, conegut com el procés de *tapering*, continua ampliant la massa monetària i la mida de balanç de la FED, i per tant s'ha de considerar encara com a política monetària expansiva, però és un avís clar que s'apropa el final de diversos anys de tipus d'interès molt baixos. Encara que els membres del FOMC van deixar clar en totes les reunions que els tipus FED es mantindran a nivells baixos fins que la situació del mercat laboral hagi millorat considerablement, els mercats de bons van començar a descomptar el final de l'escenari de la injecció agressiva de liquiditat dels bancs centrals i l'inici de

corbes de tipus d'interès més elevats. La rendibilitat del bo del Tresor Públic nord-americà, el Treasury Bond, va pujar de l'1,76% el gener de 2013 al 3,00% el desembre de 2013, amb efectes similars per a altres tipus d'interès com, per exemple, el del deute públic alemany, el bund, que va incrementar de l'1,32% a l'1,92% el 2013.

A Europa, el Banc Central Europeu va continuar amb el seu suport incondicional a l'euro i al deute públic dels països perifèrics i confirma la possibilitat de compres de deute en els mercats financers dins del marc del programa OMT, Outright Monetary Transactions, en el cas que un país sol·licités ajuda financera formal al conjunt de la zona euro. A més, la falta de dinamisme econòmic en la majoria dels països membres de la zona euro i, sobretot, la reducció del nivell d'inflació a nivells propers a l'1% van permetre al BCE retallar els tipus d'interès de referència en dues ocasions: del 0,75% al 0,50% el maig 2013 i del 0,50% al 0,25% el novembre del mateix any. Després d'aquesta última retallada, el president Draghi va explicar en roda de premsa que el BCE mantindria els tipus d'interès a nivells baixos durant un període prolongat. Mitjançant aquest compromís, conegut com a forward guidance de la política monetària, el BCE va pretendre traslladar les retallades dels tipus de referència a la corba de tipus d'interès a mitjà i llarg termini.

En el mercat de renda fixa, la rendibilitat del deute públic espanyol va continuar amb la tendència iniciada el juliol de 2012 després de les conegudes declaracions del president Draghi del Banc Central Europeu sobre el seu suport incondicional a l'euro i als mercats de deute públic europeus. La prima de risc, el diferencial de la rendibilitat del deute espanyol a 10 anys respecte a la del deute alemany en el mateix termini, es va reduir de forma gradual des de nivells de 360 punts bàsics fins a 200 punts bàsics a finals d'any. El final de les especulacions sobre una possible ruptura de l'euro i la tornada d'inversors internacionals en els mercats de deute públic europeu van causar correccions de les rendibilitats dels bons de països perifèrics. En el cas del deute públic espanyol, la rendibilitat del bo a 10 anys va corregir del 5,25% al 4,15%.

La recuperació dels mercats europeus de deute públic va tenir un efecte contagi positiu per als mercats de renda fixa corporativa dels països perifèrics. De forma gradual, la recuperació de la confiança es va traslladar també a les emissions de renda fixa d'empreses espanyoles, italianes, portugueses, etc. i va causar una reobertura del mercat primari d'aquestes empreses. Encara que a tipus d'interès encara elevats, la reactivació del mercat primari corporatiu va ampliar les possibilitats de finançament per a moltes empreses.

En els mercats de renda variable, durant l'any 2013 els principals índexs borsaris van prosseguir amb la tendència positiva observada durant el segon semestre de l'exercici anterior i van finalitzar amb importants alces, en alguns casos superiors al 20%.

M R / Shutterstock.com

Tanmateix, aquest comportament no va estar exempt de repunts de la volatilitat. En el primer d'aquests repunts, van ser els mercats del Vell Continent els que van focalitzar l'atenció dels inversors i on les caigudes van ser més acusades a causa de la crisi política a Itàlia, la qual finalment es va solucionar a finals de febrer amb la formació d'un nou govern amb més suport institucional i més compromès amb la implementació de reformes estructurals. Si bé aquest episodi va tenir un impacte més centralitzat a Europa, va ser el juny quan es va produir el moment de més tensió per a la renda variable.

Les expectatives d'una reducció del programa d'estímuls monetaris, el Quantitative Easing, van causar correccions en els mercats de renda

fixa i de renda variable, amb caigudes entorn del 10% en els mercats desenvolupats i superiors en els emergents. Aquesta correcció es va produir durant el mes de juny, si bé a finals del mateix mes i coincidint amb un comitè de la Reserva Federal en el qual es va donar més visibilitat als moviments de política monetària de la institució a mitjà i llarg termini, el mercat va tornar a la tendència alcista observada en bona part del primer semestre de l'any.

Aquesta tendència es va confirmar a partir de setembre enmig d'un entorn macro més favorable i d'un increment de les perspectives de creixement per a algunes economies sota el guiatge dels segments més cíclics del mercat, els quals havien tingut un pitjor comportament relatiu enfront del mercat els anys anteriors.

A Europa, el selectiu espanyol IBEX 35 i el DAX germànic van ser els protagonistes positius amb revaloracions del 21% i 25%, respectivament. Si bé en el cas alemany s'encadenava el segon any consecutiu de guanys superiors al 25%, la borsa espanyola tornava al terreny positiu després d'acumular una caiguda superior al 30% durant els tres exercicis anteriors. En aquest cas, la millora dels costos de finançament de les companyies sota el guiatge d'una rebaixa en els costos del Tresor va suposar un canvi de tendència significatiu. Així mateix, el compromís amb el sanejament dels balanços va ser un dels punts clau en la gestió de les cotitzades, un fet especialment notori en el cas del sector financer. El fort exercici de provisió de les carteres creditícies va ser premiat pel mercat i, en aquest sentit, la banca amb més

exposició domèstica va registrar les pujades més altes també afavorida per la millora en els indicadors macroeconòmics.

Respecte als Estats Units, el comportament dels principals índexs borsaris va tornar a superar el dels seus homòlegs europeus. L'S&P 500 es va anotar una alça del 29% i el Dow Jones de Industrials una pujada del 26%. Les companyies nord-americanes van batre les expectatives del mercat tant a nivell operatiu com a nivell de resultat net. També van millorar la seva retribució a l'accionista especialment a través de programes importants de recompra d'accions com a conseqüència de la seva posició financera sòlida. A nivell sectorial, a l'S&P 500 els guanys més alts es van produir en els sectors de serveis educatius i en productes d'electrònica,

mentre que els descensos més acusats es van registrar en companyies que inverteixen en el mercat immobiliari, els denominats REITS (Real Estate Investment Trust) per la seva correlació amb els rendiments dels bons.

Malgrat tot, el gran protagonista entre les borses desenvolupades va ser el mercat japonès, en el qual el Nikkei va encadenar el seu segon any en positiu en anotar-se una revaloració del 56%. Amb pràcticament cap companyia tancant l'any en vermell, les empreses japoneses es van beneficiar d'un entorn macro més benigne després de començar a percebre els efectes positius de les mesures introduïdes pel premier Shinzo Abe després de la seva reelecció el desembre de 2012. Aquest programa, conegut com a

Abenomics, va ser ben acollit per les companyies japoneses, ja que va suposar un increment dels preus i una millora en la competitivitat dels seus productes a l'exterior en afavorir la depreciació del ien.

Els índexs borsaris dels mercats emergents van tenir, en termes generals, un acompliment negatiu durant l'any. Amb les excepcions destacades de Veneçuela i Argentina, la tònica generalitzada van ser descensos i concretament el 2013 van ser les borses llatinoamericanes les més castigades per la fragilitat macroeconòmica i l'expectativa d'un canvi de política monetària de la FED.

Entre els països BRIC, només el Bovespa brasiler va finalitzar l'any en negatiu en cedir una mica més del 15%. Per la seva part, el MICEX rus es va anotar un apreciació de l'1,99%, l'Hang Seng es va revalorar un 2,87% i la borsa índia va registrar la pujada més alta amb una alça de pràcticament el 9%. No obstant això, les fortes depreciacions viscudes a gairebé totes les divises emergents davant de les divises desenvolupades van suposar que un inversor europeu finalitzés en pèrdues en cadascun dels quatre índexs una vegada intercanviats els actius a euros.

La gran varietat d'inversors que engloben els mercats de matèries primeres va quedar de nou patent en la polarització dels comportaments dels productes. Mostra d'això va ser la diferència entre l'evolució del gas natural, el qual va finalitzar amb un avenç del 26%, i del blat de moro, que va acabar amb un fort retrocés proper al 40%.

Per grups, les commodities agrícoles van ser el segment amb més

descensos. D'aquesta manera, el cafè es va deixar una mica més d'un 23% i va assolir mínims de l'última dècada a causa de l'increment de l'oferta dels principals productors sud-americans, Colòmbia i Brasil. Així mateix, el blat va descendir un 39% per l'excés d'oferta. Per contra, el cacau s'anotava una apreciació del 21% davant de les expectatives que la producció mundial sigui inferior a la demanda el 2014.

Pel que fa als metalls preciosos, l'or va finalitzar amb un descens del 28% i va perdre el seu atractiu de valor refugi en mostrar els inversors més interès pel risc. Respecte a la plata, amb més aplicabilitat en termes industrials i tecnològics, també va tenir un mal acompliment en cedir pràcticament un 36% durant l'exercici.

Les matèries primeres energètiques van tenir un bon comportament durant l'any, amb el gas natural encadenant el segon any consecutiu de guanys després d'un període hivernal de forta duresa que va fer incrementar la seva demanda. Així mateix, el preu del barril de cru West Texas Intermediate (WTI) es va anotar una pujada del 7%, mentre que el seu homòleg en el mar del nord a Europa, el barril Brent, va acabar pràcticament sense canvis en 110 USD/barril, tot això en un entorn geopolític que va continuar sent difícil, especialment al nord de l'Àfrica i a l'Orient Mitjà.

El protagonisme durant el 2013 en el mercat de divises va venir per part de Japó i EUA. En el cas de l'economia nipona, el canvi de govern en l'últim trimestre del 2012 i la posada en marxa del programa d'estímul van causar una forta depreciació de la divisa japonesa davant de les principals divises. En aquest

sentit, entre les principals monedes mundials, el ien va registrar la caiguda més gran el 2013 en depreciar-se un 21% contra l'euro.

Per la seva part, l'anunci del *tapering* per part de la Reserva Federal va tenir repercussions notòries en les economies emergents i, en especial, en les seves divises. Aquestes regions s'havien beneficiat des del 2009 de la política monetària expansiva de la FED en forma d'entrades de capitals, que s'explica per la recerca de rendibilitat per part dels inversors institucionals internacionals. D'aquesta manera, quan la institució nord-americana va decidir començar el canvi de tendència de la seva política, les divises dels països emergents van registrar depreciacions brusques. En aquest sentit, algunes de les monedes emergents amb pitjor comportament davant de l'euro van ser el bolívar veneçolà amb un descens del 34%, el pes argentí amb una caiguda del 27% i la rupia indonèsia en depreciar-se un -24%.

Respecte als principals encreuaments, l'euro va finalitzar l'exercici en l'1,3789 davant del dòlar (+4,49%), mentre que respecte a la lliura esterlina va tancar 2013 en 0,8323 (+2,44%).

7.2 SISTEMA FINANCER ESPANYOL

7.2.1 Procés d'unió bancària

Després de deixar enrere el 2012, que serà recordat com l'any que la UE va injectar 40 mil milions d'euros de capital públic per recapitalitzar el deteriorat sistema financer espanyol, en el 2013 aquest sanejament ha retornat la confiança internacional, a la vista del bon comportament del capital de la banca espanyola en les borses i dels cada vegada menys costos de finançament del deute de les entitats financeres.

El procés de despallanquejament ha continuat durant el 2013. Les reduccions generalitzades en els balanços del sistema financer espanyol tenen la seva incidència més gran en les carteres creditícies de les entitats (-11,7% interanual). A més, la sobre capacitat instal·lada i l'afany de millorar els sobre costos d'explotació han desembocat en més de 4.400 oficines tancades a finals d'any.

Per la part del deteriorament de l'actiu no s'ha produït un punt d'inflexió el 2013 i ha arribat de nou a taxes de morositat màximes al tancament de l'any (13,6%). Per contra, la llosa de menys provisions extraordinàries ha alleugerit en part els comptes de resultats del sistema i el sector ha estat capaç en termes generals d'obtenir resultats positius (ROE del 4,2%) després de les pèrdues registrades l'any anterior.

Una vegada complertes les 32 condicions exigides pel Memoràndum d'Enteniment (MoU), que es va firmar el 2012 abans de rebre la línia de crèdit europeu del rescat bancari, el 2013 ha estat un any de transició. Durant aquest any 2013, s'han començat a negociar les pautes principals de la propera gran fita dins del marc de la UE, que serà la posada en marxa de la unió bancària a finals de 2014. Per a això es continuarà treballant en les línies finals d'aquesta unió, les quals es divideixen en dos pilars principals:

- El Mecanisme Únic de Supervisió (MUS). El consell de supervisió del BCE assumirà el novembre de 2014 la supervisió bancària directa de les entitats financeres europees més rellevants (en el cas d'Espanya seran 16 entitats, que representen el 87% del total d'actius del sistema). Abans d'això, es tornarà a verificar la salut del sector amb un test d'estrès en què podrien aflorar necessitats de capital noves per a algunes entitats.
- El Mecanisme Únic de Resolució (MUR). El segon pilar de la unió bancària serà la definició d'un mecanisme de resolució únic per a totes les entitats europees. Aquest mecanisme assentarà les pautes en el cas que en el futur alguna entitat necessiti un rescat amb capital públic mutualitzat des de la UE. El MUR estableix una nova prelació d'absorció de pèrdues d'entitats i elimina el bucle temut de risc bancari contra risc sobirà.

7.2.2 Evolució del negoci del sistema financer

Durant el 2013, l'única rúbrica de passiu que va créixer van ser els dipòsits bancaris al sector privat resident (+3,4% interanual), la qual cosa s'explica fonamentalment pel transvasament de pagarés (que havia estat utilitzat l'any anterior pel sector després de la limitació imposada pel Govern als tipus d'interès del passiu detallista). Si bé a finals de l'exercici es va començar a observar una certa migració de dipòsits cap a productes fora de balanç, fons d'inversió principalment, a la recerca d'una rendibilitat més alta.

S'ha produït una moderació en el cost mitjà de finançament detallista de les entitats. El cost del saldo viu en dipòsits al sector privat es va reduir fins al 2,18%, des del 2,70% del tancament de 2012, un senyal de l'estabilització de la confiança en el sistema i de la pressió més baixa de pagar tipus d'interès elevats per part de les entitats.

La resta de fonts de finançament han tancat l'any amb cessions. Destaca la reducció de l'interbancari passiu, sobretot perquè les entitats espanyoles van repagar aproximadament un 75% d'allò que havien sol·licitat al BCE en les denominades LTRO "*Long-Term Refinancing Operation*" o subhastes il·limitades de 3 anys.

Aquesta mateixa tendència s'ha observat en el passiu majorista, que ha tancat l'any amb caigudes superiors al 20% (-23,6% interanual). L'obertura dels mercats majoristes de finançament per a les entitats perifèriques a costos raonables ha estat aprofitada en termes generals per diversificar les fonts de finançament,

sobretot tenint en compte que els mercats van estar tancats per a aquestes entitats pràcticament dos anys. Aquesta caiguda interanual s'explica pel volum més petit del sistema, per la qual cosa els venciments produïts el 2013 han estat més alts que el nou passiu via emissió de renda fixa.

7.2.3 Inversió del sector

El crèdit net viu del sistema financer espanyol segueix amb la tendència decreixent iniciada el 2008, fruit del procés necessari de despallanquejament que ha hagut d'emprendre el país en el període actual. En el cas del sector públic, tenim descensos interanuals

aproximats del 20% a conseqüència de la consolidació fiscal en què es troben immerses les administracions públiques.

D'altra banda, incloent-hi el traspàs de 20 mil milions d'euros de crèdit immobiliari a la SAREB que es va produir el febrer, trobem cessions properes al 10% en l'exposició del sistema al crèdit al sector privat resident, destacant novament caigudes superiors al 21% en el segment de promoció immobiliària i construcció.

La següent taula recull la descomposició de l'activitat creditícia per segments (2010-2013).

DESCOMPOSICIÓ DE LA INVERSIÓ CREDITÍCIA AL SECTOR PRIVAT RESIDENT

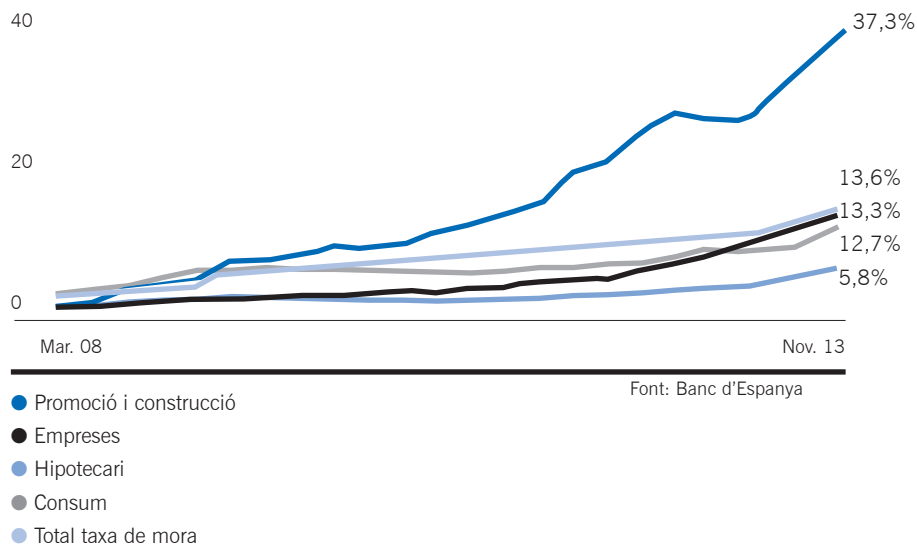
SEGMENT		2010	2011	2012	2013
Empreses (no relacionades amb la construcció)	Milers milions EUR	555	547	499	451
	Variació anual (%)		-1,4%	-8,8%	-9,6%
Llars: habitatge	Milers milions EUR	663	656	633	604
	Variació anual (%)		-0,9%	-3,5%	-4,6%
Llars: consum	Milers milions EUR	150	137	123	111
	Variació anual (%)		-8,7%	-10,5%	-9,8%
Promoció immobiliària i construcció	Milers milions EUR	430	397	300	237
	Variació anual (%)		-7,8%	-24,3%	-21,1%
Total de la inversió creditícia al sector privat resident	Milers milions EUR	1.843	1.782	1.604	1.448
	Variació anual (%)		-3,3%	-10,0%	-9,7%

Font: Banc d'Espanya

Pel que fa a la qualitat del crèdit, el saldo de crèdit dubtós va augmentar en 29 mil milions d'euros el 2013 amb creixement en tots els segments. El catalitzador de l'augment de la morositat va ser la reclassificació de part del crèdit refinançat com a dubtós, la qual cosa va avançar bona part de la morositat futura.

Amb tot, la taxa de morositat del sistema bancari registra un nou màxim del 13,60% el desembre de 2013 i supera en 3,2 punts percentuals la cota de desembre de 2012. Si desglossem per sectors, han tornat a destacar negativament, amb taxes de morositat properes al 38%, els segments de promoció immobiliària i construcció, tal com reflecteix el gràfic següent de l'evolució dels actius no productius del sistema classificats per sectors.

EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE MOROSITAT POR SEGMENTS

Les carteres de renda variable i de deute públic espanyol van mostrar una evolució positiva el 2013. En el primer cas, ha tingut una tendència creixent al llarg de tots els trimestres, la qual cosa ha fet que millorin les cotitzacions borsàries. El comportament de la cartera de deute públic no ha estat homogeni, ja que a finals de l'exercici bona part de les entitats espanyoles van desfer posicions davant de la necessitat de materialitzar plusvàlues amb la seva venda. Un altre argument que va produir aquest punt d'inflexió a finals de l'exercici va ser la incertesa del tractament del risc sobirà en els test d'estrès que es produiran el 2014.

7.2.4 Estructura dels resultats

Obtenció de resultats positius per al conjunt del sistema financer espanyol el 2013 (+8,8 mil milions d'euros de benefici net), després de les fortes pèrdues registrades el 2012 a causa principalment de les dotacions per deteriorament d'actius.

El marge d'interessos es va situar en +26,8 mil milions d'euros, la qual cosa representa un descens anual del 18,1%, que s'explica pels tipus baixos d'interès i la proporció elevada d'actius improductius en els balanços. Com a punt positiu cal destacar l'abaratiment dels dipòsits.

Els resultats per operacions financeres van compensar la caiguda significativa de les comissions, afectades per l'activitat més baixa provocada per la cada vegada més alta desintermediació del sistema, sobretot en banca d'inversió. El resultat d'altres productes d'explotació va continuar en terreny negatiu per les aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits. Així, el marge brut del sistema es xifra en 55,5 mil milions d'euros, un 6,7% inferior al del 2012.

Les despeses d'explotació a penes van disminuir un 0,6% anual i es van situar en 26,8 mil milions d'euros, la mateixa xifra que la del marge d'interessos. La xarxa d'oficines del sistema es va reduir en 4.400 oficines (+12% anual) fins a les 33.500 al tancament de 2013.

El més rellevant del compte de resultats de 2013 va ser la caiguda de les provisions no a causa del menor deteriorament del crèdit, sinó de l'absència de les provisions extraordinàries per risc immobiliari que van minvar els comptes de resultats el 2012. Això, juntament amb els ingressos extraordinaris generats pel sistema per la venda d'actius no estratègics, va sumar un resultat abans d'impostos de 4,2 mil milions d'euros. L'aportació positiva dels impostos (a causa de l'aflorament de crèdits fiscals) va elevar el resultat net del sistema bancari a 8,8 mil milions d'euros.

TRANSPA

RÈNCIA

ESTATS FINANCERS

BALANÇOS DE SITUACIÓ EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2012

ACTIU	2013	2012
1. Caixa i dipòsits en bancs centrals	12.278	20.039
2. Cartera de negociació	41.980	99.385
2.1. Dipòsits en entitats de crèdit	-	-
2.2. Crèdit a la clientela	-	-
2.3. Valors representatius de deute	41.354	99.054
2.4. Instruments de capital	552	257
2.5. Derivats de negociació	74	74
Promemòria: prestats o en garantia	-	20.804
3. Altres actius financers a valor raonable amb canvis en P i G	-	-
3.1. Dipòsits en entitats de crèdit	-	-
3.2. Crèdit a la clientela	-	-
3.3. Valors representatius de deute	-	-
3.4. Instruments de capital	-	-
Promemòria: prestats o en garantia	-	-
4. Actius financers disponibles per a la venda	647.826	534.084
4.1. Valors representatius de deute	634.902	525.444
4.2. Altres instruments de capital	12.924	8.640
Promemòria: prestats o en garantia	106.084	186.313
5. Inversions creditícies	1.454.574	1.445.792
5.1. Dipòsits en entitats de crèdit	43.969	19.385
5.2. Crèdit a la clientela	1.381.153	1.406.295
5.3. Valors representatius de deute	29.452	20.112
Promemòria: prestats o en garantia	13.060	1.498
6. Cartera d'inversió al venciment	43.504	59.850
Promemòria: prestats o en garantia	-	18.473
7. Ajustaments a actius financers per macrocobertures	-	-
8. Derivats de cobertura	1.878	761
9. Actius no corrents en venda	762	1.393
10. Participacions	14.153	14.153
10.1. Entitats associades	3.177	3.177
10.2. Entitats multigrup	-	-
10.3. Entitats del grup	10.976	10.976
11. Contractes d'assegurances vinculats a pensions	-	-
13. Actiu material	16.278	14.280
13.1. Immobilitzat material	16.278	14.280
13.1.1. D'ús propi	12.469	12.399
13.1.2. Cedit en arrendament operatiu	3.809	1.878
13.1.3. Afecte a la obra social	-	3
13.2. Inversions immobiliàries	-	-
Promemòria: adquirit en arrendament financer	-	-
14. Actiu intangible	8.593	7.639
14.1. Fons de comerç	-	-
14.2. Altre actiu intangible	8.593	7.639
15. Actius fiscals	8.522	8.358
15.1. Corrents	10	308
15.2. Diferits	8.512	8.050
16. Resta d'actius	6.048	4.817
TOTAL ACTIU	2.256.396	2.210.551
Promemòria		
1. Riscos contingents	290.494	138.105
2. Compromisos contingents	179.943	194.859

PASSIU	2013	2012
1. Cartera de negociació	1.876	1.484
1.1. Dipòsits de bancs centrals	-	-
1.2. Dipòsits d'entitats de crèdit	-	-
1.3. Dipòsits de la clientela	-	-
1.4. Dèbits representats per valors negociables	-	-
1.5. Derivats de negociació	1.876	1.484
1.6. Posicions curtes de valors	-	-
1.7. Altres passius financers	-	-
2. Altres passius financers a valor raonable amb canvis en P i G	-	-
2.1. Dipòsits de bancs centrals	-	-
2.2. Dipòsits d'entitats de crèdit	-	-
2.3. Dipòsits de la clientela	-	-
2.4. Dèbits representats per valors negociables	-	-
2.5. Passius subordinats	-	-
2.6. Altres passius financers	-	-
3. Passius financers a cost amortitzat	2.091.550	2.079.527
3.1. Dipòsits de bancs centrals	354.549	403.016
3.2. Dipòsits d'entitats de crèdit	15.581	4.562
3.3. Dipòsits de la clientela	1.703.807	1.651.241
3.4. Dèbits representats per valors negociables	-	-
3.5. Passius subordinats	-	-
3.6. Altres passius financers	17.613	20.708
4. Ajustaments a passius financers per macrocobertures	-	-
5. Derivats de cobertura	-	-
6. Passius associats amb actius no corrents en venda	-	-
8. Provisions	1.528	1.556
8.1. Fons per a pensions i obligacions similars	-	-
8.2. Provisions per a impostos i altres contingències legals	-	-
8.3. Provisions per a riscos i compromisos contingents	133	171
8.4. Altres provisions	1.395	1.385
9. Passius fiscals	8.976	2.492
9.1. Corrents	1.930	615
9.2. Diferits	7.046	1.877
10. Fons de l'obra social	102	155
11. Resta de passius	4.105	5.423
12. Capital reemborsable a la vista	-	-
TOTAL PASSIU	2.108.137	2.090.637
1. Fons propis	130.573	125.022
1.1. Capital	65.866	63.997
1.1.1. Escripturat	65.866	63.997
1.1.2. Menys: capital no exigit	-	-
1.2. Prima d'emissió	-	-
1.3. Reserves	56.825	53.657
1.4. Altres instruments de capital	-	-
1.4.1. D'instruments financers compostos	-	-
1.4.2. Quotes participatives i fons associats	-	-
1.4.3. Resta d'instruments de capital	-	-
1.5. Menys: valors propis	-	-
1.6. Resultat de l'exercici	7.882	7.368
1.7. Menys: dividends i retribucions	-	-
2. Ajustaments per valoració	17.686	-5.108
2.1. Actius financers disponibles per a la venda	17.686	-5.108
2.2. Cobertures dels fluxos d'efectiu	-	-
2.3. Cobertures d'inversions netes en negocis a l'estranger	-	-
2.4. Diferències de canvi	-	-
2.5. Actius no corrents en venda	-	-
2.6. Resta d'ajustaments per valoració	-	-
TOTAL PATRIMONI NET	148.259	119.914
TOTAL PASSIU I PATRIMONI NET	2.256.396	2.210.551

COMPTES DE PÈRDUES I GUANYES DELS EXERCICIS 2013 I 2012

	2013	2012
1. Interessos i rendiments assimilats	56.881	67.367
2. Interessos i càrregues assimilades	-25.876	-28.643
3. Remuneració de capital reemborsable a la vista	-	-
A) MARGE D'INTERESSOS	31.005	38.724
5. Rendiment d'instruments de capital	82	53
6. Comissions percebudes	17.134	17.894
7. Comissions pagades	-1.956	-2.014
8. Resultat d'operacions financeres (net)	13.941	2.736
8.1. Cartera de negociació	3.475	1.507
8.2. Altres instruments financers a valor raonable amb canvis en P i G	-	-
8.3. Instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en P i G	11.454	2.478
8.4. Altres	-988	-1.249
9. Diferències de canvi (net)	39	82
10. Altres productes d'explotació	833	953
11. Altres càrregues d'explotació	-3.777	-3.132
B) MARGE BRUT	57.301	55.296
12. Despeses d'administració	-31.092	-30.570
12.1. Despeses de personal	-18.984	-18.057
12.2. Altres despeses generals d'administració	-12.108	-12.513
13. Amortització	-3.162	-2.684
14. Dotacions a provisions (net)	28	-863
15. Pèrdues per deteriorament d'actius financers (net)	-12.905	-12.152
15.1. Inversions creditícies	-13.120	-11.919
15.2. Instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en P i G	215	-233
C) RESULTAT DE LES ACTIVITATS D'EXPLOTACIÓ	10.170	9.027
16. Pèrdues per deteriorament de la resta d'actius (net)	-16	-6
16.1. Fons de comerç i altre actiu intangible	-	-
16.2. Altres actius	-16	-6
17. Guany (pèrdua) a la baixa d'actius no classificats com a no corrents en venda	-	-1
18. Diferència negativa en combinacions de negocis	-	-
19. Guany (pèrdua) d'actius no corrents en venda no classificats com a operacions interrompudes	-200	-109
D) RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	9.954	8.911
20. Impost sobre beneficis	-1.485	-1.077
21. Dotacions obligatòries a obres i fons socials	-587	-466
E) RESULTAT DE L'EXERCICI PROCEDENT D'OPERACIONS CONTINUADES	7.882	7.368
22. Resultat d'operacions interrompudes (net)	-	-
F) RESULTAT DEL EXERCICI	7.882	7.368

ESTATS D'INGRESSOS I DESPESES RECONEGUTS DELS EXERCICIS 2013 I 2012

	2013	2012
(A) RESULTAT DE L'EXERCICI	7.882	7.368
(B) ALTRES INGRESSOS I DESPESES RECONEGUTS	22.794	6.183
Partides que no seran reclassificades a resultats	-	-
Guany (Pèrdua) actuarial en plans de pensió de prestació definida	-	-
Actius no corrents en venda	-	-
Impost sobre beneficis relacionat amb partides que no seran reclassificades a resultats	-	-
Partides que podran ser reclassificades a resultats	22.794	6.183
1. Actius financers disponibles per a la venda	30.448	8.302
1.1. Guany (Pèrdua) per valoració	41.783	9.774
1.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-11.335	-1.472
1.3. Altres reclassificacions	-	-
2. Cobertures de fluxes d'efectiu	-	-
2.1. Guany (Pèrdua) per valoració	-	-
2.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
2.3. Imports transferits al valor inicial de les partides cobertes	-	-
2.4. Altres reclassificacions	-	-
3. Cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger	-	-
3.1. Guany (Pèrdua) per valoració	-	-
3.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
3.3. Altres reclassificacions	-	-
4. Diferències de canvi	-	-
4.1. Guany (Pèrdua) per valoració	-	-
4.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
4.3. Altres reclassificacions	-	-
5. Actius no corrents en venda	-	-
5.1. Guany (Pèrdua) per valoració	-	-
5.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
5.3. Altres reclassificacions	-	-
6. Guany (Pèrdua) actuarial a plans de pensions	-	-
8. Resta d'ingressos i despeses reconegudes	-	-
9. Impost sobre beneficis	-7.654	-2.119
(C) TOTAL INGRESSOS I DESPESES RECONEGUDES	30.676	13.551

Milers d'euros

ESTATS TOTALS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2012

	Capital	Prima d'emissió	Reserves
1. Saldo final el 31 de desembre de 2012	63.997	-	53.657
1.1. Ajustaments per canvi de criteri comptable	-	-	-
1.2. Ajustaments per errors	-	-	-
2. Saldo inicial ajustat	63.997	-	53.657
3. Total ingressos i despeses reconeguts	-	-	-
4. Altres variacions en el patrimoni net	1.869	-	3.168
4.1. Augments de capital	1.869	-	-1.052
4.2. Reduccions de capital	-	-	-
4.3. Conversió de passius financers en capital	-	-	-
4.4. Incrementos d'altres instruments de capital	-	-	-
4.5. Reclassificació de passius financers a altres instruments de capital	-	-	-
4.6. Reclassificació d'altres instruments de capital a passius financers	-	-	-
4.7. Distribució de dividends / Remuneració als socis	-	-	-
4.8. Operacions amb instruments de capital propi (net)	-	-	-
4.9. Traspassos entre partides de patrimoni net	-	-	4.195
4.10. Incrementos (reduccions) per combinacions de risc	-	-	-
4.11. Dotació discrecional a obres i fons socials	-	-	-
4.12. Pagaments amb instruments de capital	-	-	-
4.13. Resta d'incrementos (reduccions) de patrimoni net	-	-	25
5. Saldo final el 31 de desembre de 2013	65.866	-	56.825
1. Saldo final el 31 de desembre de 2011	62.534	-	51.065
1.1. Ajustaments per canvi de criteri comptable	-	-	-
1.2. Ajustaments per errors	-	-	-
2. Saldo inicial ajustat	62.534	-	51.065
3. Total ingressos i despeses reconeguts	-	-	-
4. Altres variacions en el patrimoni net	1.463	-	2.592
4.1. Augments de capital	1.463	-	-1.387
4.2. Reduccions de capital	-	-	-
4.3. Conversió de passius financers en capital	-	-	-
4.4. Incrementos d'altres instruments de capital	-	-	-
4.5. Reclassificació de passius financers a altres instruments de capital	-	-	-
4.6. Reclassificació d'altres instruments de capital a passius financers	-	-	-
4.7. Distribució de dividends / Remuneració als socis	-	-	-
4.8. Operacions amb instruments de capital propi (net)	-	-	-
4.9. Traspassos entre partides de patrimoni net	-	-	3.979
4.10. Incrementos (reduccions) per combinacions de risc	-	-	-
4.11. Dotació discrecional a obres i fons socials	-	-	-
4.12. Pagaments amb instruments de capital	-	-	-
4.13. Resta d'incrementos (reduccions) de patrimoni net	-	-	-
5. Saldo final el 31 de desembre de 2012	63.997	-	53.657

Milers d'euros

Altres instruments de capital	Resultat de l'exercici	Menys: dividends i retribucions	Total Fons propis	Ajustaments per valoració	Total patrimoni net
-	7.368	-	125.022	-5.108	119.914
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	7.368	-	125.022	-5.108	119.914
-	7.882	-	7.882	22.794	30.676
-	-7.368	-	-2.331	-	-2.331
-	-	-	817	-	817
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-3.173	-	-3.173	-	-3.173
-	-	-	-	-	-
-	-4.195	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	25	-	25
-	7.882	-	130.573	17.686	148.259
-	6.151	-	119.750	-11.291	108.459
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	6.151	-	119.750	-11.291	108.459
-	7.368	-	7.368	6.183	13.551
-	-6.151	-	-2.096	-	-2.096
-	-	-	76	-	76
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-2.022	-	-2.022	-	-2.022
-	-	-	-	-	-
-	-3.979	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-150	-	-150	-	-150
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	7.368	-	125.022	-5.108	119.914

ESTATS DE FLUXES D'EFFECTIU DELS EXERCICIS 2013 I 2012

	2013	2012
(A) FLUXOS D'EFFECTIU DE LES ACTIVITATS D'EXPLOTACIÓ	-22.869	-9.194
1. Resultat de l'exercici	7.882	7.368
2. Ajustaments per obtenir els fluxos d'efectiu de les activitats d'explot.	1.583	9.028
2.1. Amortització	3.162	2.684
2.2. Altres ajustaments	-1.579	6.344
3. Augment/disminució net/a dels actius d'explotació	-43.274	208.440
3.1. Cartera de negociació	59.238	52.280
3.2. Altres actius financers a valor raonable en canvis en P i G	-	-
3.3. Actius financers disponibles per a la venda	-79.494	128.632
3.4. Inversions creditícies	-21.902	27.434
3.5. Altres actius d'explotació	-1.116	94
4. Augment/disminució net/a dels passius d'explotació	14.057	181.114
4.1. Cartera de negociació	2.034	469
4.2. Altres passius financers a valor raonable en canvis en P i G	-	-
4.3. Passius financers a cost amortitzat	12.023	180.645
4.4. Altres passius d'explotació	-	-
5. Cobraments/pagaments per impost sobre beneficis	-3.117	-1.736
(B) FLUXOS D'EFFECTIU DE LES ACTIVITATS D'INVERSIÓ	17.465	4.092
6. Pagaments	-4.762	6.063
6.1. Actius materials	-2.944	1.758
6.2. Actius intangibles	-3.186	2.401
6.3. Participacions	-	177
6.4. Entitats depenents i altres unitats de negoci	-	-
6.5. Actius no corrents i passius associats en venda	-	-
6.6. Cartera d'inversió al venciment	-	-
6.7. Altres pagaments relacionats amb activitats d'inversió	1.368	1.727
7. Cobraments	22.227	10.155
7.1. Actius materials	-	-
7.2. Actius intangibles	-	-
7.3. Participacions	-	-
7.4. Entitats depenents i altres unitats de negoci	-	-
7.5. Actius no corrents i passius associats en venda	432	77
7.6. Cartera d'inversió al venciment	16.356	7.354
7.7. Altres cobraments relacionats amb activitats d'inversió	5.439	2.724
(C) FLUXOS D'EFFECTIU DE LES ACTIVITATS DE FINANÇAMENT	-2.357	-1.946

	2013	2012
8. Pagaments	-3.173	2.022
8.1. Dividends	-3.173	2.022
8.2. Passius subordinats	-	-
8.3. Amortització d'instruments de capital propi	-	-
8.4. Adquisició d'instruments de capital propi	-	-
8.5. Altres pagaments relacionats amb activitats de finançament	-	-
9. Cobraments	816	76
9.1. Passius subordinats	-	-
9.2. Emissió d'instruments de capital propi	816	76
9.3. Alienació d'instruments de capital propi	-	-
9.4. Altres cobraments relacionats amb activitats de finançament	-	-
(D) EFECTE DE LES VARIACIONS DELS TIPUS DE CANVI	-	-
(E) AUGMENT/DISMINUCIÓ NET DE L'EFECTIU I EQUIVALENTS (A+B+C+D)	-7.761	-7.048
(F) EFECTIU I EQUIVALENTS A L'INICI DEL PERÍODE	20.039	27.089
(G) EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DEL PERÍODE	12.278	20.039
Promemòria		
COMPONENTS DE L'EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DEL PERÍODE		
1.1. Caixa	6.705	6.169
1.2. Saldos equivalents a l'efectiu en bancs centrals	5.573	13.870
1.3. Altres actius financers	-	-
1.4. Menys: Descoberts bancaris reintegrables a la vista	-	-
Total efectiu i equivalents al final del període	12.278	20.039

Milers d'euros

BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2012

ACTIU	2013	2012
1. Caixa i dipòsits en bancs centrals	12.278	20.039
2. Cartera de negociació	41.980	99.385
2.1. Dipòsits en entitats de crèdit	-	-
2.2. Crèdit a la clientela	-	-
2.3. Valors representatius de deute	41.354	99.054
2.4. Instruments de capital	552	257
2.5. Derivats de negociació	74	74
Promemòria: Prestats o en garantia	-	20.804
3. Altres actius financers a valor raonable amb canvis en P i G	-	-
3.1. Dipòsits en entitats de crèdit	-	-
3.2. Crèdit a la clientela	-	-
3.3. Valors representatius de deute	-	-
3.4. Instruments de capital	-	-
Promemòria: Prestats o en garantia	-	-
4. Actius financers disponibles per a la venda	769.884	636.857
4.1. Valors representatius de deute	752.968	626.465
4.2. Instruments de capital	16.916	10.392
Promemòria: Prestats o en garantia	106.084	186.313
5. Inversions creditícies	1.454.261	1.444.945
5.1. Dipòsits en entitats de crèdit	44.544	19.838
5.2. Crèdit a la clientela	1.380.264	1.404.995
5.3. Valors representatius de deute	29.453	20.112
Promemòria: Prestats o en garantia	13.060	1.498
6. Cartera d'inversió al venciment	43.504	59.850
Promemòria: Prestats o en garantia	-	18.473
7. Ajustaments a actius financers per macrocobertures	-	-
8. Derivats de cobertura	2.544	761
9. Actius no corrents en venda	762	1.393
10. Participacions	3.611	3.138
10.1. Entitats associades	3.611	3.138
10.2. Entitats multigrup	-	-
11. Contractes d'assegurances vinculats a pensions	-	-
12. Actius per reassegurança	137	123
13. Actiu material	15.593	13.613
13.1. Immobilitzat material	15.593	13.613
13.1.1. D'ús propi	15.523	13.610
13.1.2. Cedit en arrendament operatiu	70	-
13.1.3. Afecte a l'obra social	-	3
13.2. Inversions immobiliàries	-	-
Promemòria: adquirit en arrendament financer	-	-
14. Actiu intangible	9.010	8.161
14.1. Fons de comerç	-	-
14.2. Altre actiu intangible	9.010	8.161
15. Actius fiscals	8.822	9.692
15.1. Corrents	147	373
15.2. Diferits	8.675	9.319
16. Resta d'actius	5.977	4.923
16.1. Existències	-	-
16.2. Altres	5.977	4.923
TOTAL ACTIU	2.368.363	2.302.880
Promemòria		
1. Riscos contingents	290.494	137.821
2. Compromisos contingents	179.943	194.859

PASSIU	2013	2012
1. Cartera de negociació	1.876	1.484
1.1. Dipòsits de bancs centrals	-	-
1.2. Dipòsits d'entitats de crèdit	-	-
1.3. Dipòsits de la clientela	-	-
1.4. Débits representats per valors negociables	-	-
1.5. Derivats de negociació	1.876	1.484
1.6. Posicions curtes de valors	-	-
1.7. Altres passius financers	-	-
2. Altres passius financers a valor raonable amb canvis en P i G	-	-
2.1. Dipòsits de bancs centrals	-	-
2.2. Dipòsits d'entitats de crèdit	-	-
2.3. Dipòsits de la clientela	-	-
2.4. Débits representats per valors negociables	-	-
2.5. Passius subordinats	-	-
2.6. Altres passius financers	-	-
3. Passius financers a cost amortitzat	2.034.830	2.010.477
3.1. Dipòsits de bancs centrals	354.549	403.016
3.2. Dipòsits d'entitats de crèdit	15.581	4.562
3.3. Dipòsits de la clientela	1.646.166	1.581.509
3.4. Débits representats per valors negociables	-	-
3.5. Passius subordinats	-	-
3.6. Altres passius financers	18.534	21.390
4. Ajustaments a passius financers per macrocobertures	-	-
5. Derivats de cobertura	-	-
6. Passius associats amb actius no corrents en venda	-	-
7. Passius per contractes d'assegurances	156.133	156.739
8. Provisions	1.528	1.856
8.1. Fons per a pensions i obligacions similars	-	-
8.2. Provisions per a impostos i altres contingències legals	-	-
8.3. Provisions per a riscos i compromisos contingents	133	171
8.4. Altres provisions	1.395	1.685
9. Passius fiscals	10.552	2.953
9.1. Corrents	1.979	712
9.2. Diferits	8.573	2.241
10. Fons de l'obra social	4.796	4.551
11. Resta de passius	4.297	5.490
12. Capital reemborsable a la vista	-	-
TOTAL PASSIU	2.214.012	2.183.550
1. Fons propis	131.711	125.005
1.1. Capital	65.866	63.997
1.1.1. Escripturat	65.866	63.997
1.1.2. Menys: Capital no exigit	-	-
1.2. Prima d'emissió	-	-
1.3. Reserves	60.723	56.575
1.3.1. Reserves (pèrdues) acumulades	60.718	56.570
1.3.2. Reserves (pèrdues) d'entitats valorades pel mètode de la participació	5	5
1.4. Altres instruments de capital	-	-
1.4.1. D'instruments financers compostos	-	-
1.4.2. Quotes participatives i fons associats	-	-
1.4.3. Resta d'instruments de capital	-	-
1.5. Menys: Valors propis	-4.144	-4.078
1.6. Resultat de l'exercici atribuït a l'entitat dominant	9.266	8.511
1.7. Menys: Dividends i retribucions	-	-
2. Ajustaments per valoració	21.526	-6.523
2.1. Actius financers disponibles per a la venda	21.156	-6.448
2.2. Cobertures dels fluxos d'efectiu	-	-
2.3. Cobertures d'inversions netes en negocis a l'estranger	-	-
2.4. Diferències de canvi	-	-
2.5. Actius no corrents en venda	-	-
2.6. Entitats valorades pel mètode de la participació	370	-75
2.7. Resta d'ajustaments per valoració	-	-
3. Interessos minoritaris	1.114	848
3.1. Ajustaments per valoració	25	-4
3.2. Resta	1.089	852
TOTAL PATRIMONI NET	154.351	119.330
TOTAL PATRIMONI NET I PASSIU	2.368.363	2.302.880

COMPTES DE PÈRDUES I GUANYS CONSOLIDATS DELS EXERCICIS 2013 I 2012

	2013	2012
1. Interessos i rendiments assimilats	61.329	71.727
2. Interessos i càrregues assimilades	-24.313	-27.856
3. Remuneració de capital reemborsable a la vista	-	-
A) MARGE D'INTERESSOS	37.016	43.871
4. Rendiment d'instruments de capital	51	53
5. Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació	60	31
6. Comissions percebudes	17.572	18.893
7. Comissions pagades	-1.692	-1.794
8. Resultat d'operacions financeres (net)	14.367	2.828
8.1. Cartera de negociació	3.475	1.507
8.2. Altres instruments financers a valor raonable amb canvis en P i G	-	-
8.3. Instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en P i G	11.764	2.570
8.4. Altres	-872	-1.249
9. Diferències de canvi (net)	39	82
10. Altres productes d'explotació	58.646	100.693
10.1. Ingressos de contractes d'assegurances i reassegurances emesos	58.118	100.129
10.2. Vendes i ingressos per prestació de serveis no financers	3	3
10.3. Resta de productes d'explotació	525	561
11. Altres càrregues d'explotació	-64.306	-105.329
11.1. Despeses de contractes d'assegurances i reassegurances	-60.509	-102.172
11.2. Variació d'existències	-	-
11.3. Resta de càrregues d'explotació	-3.797	-3.157
B) MARGE BRUT	61.753	59.328
12. Despeses d'administració	-33.564	-33.109
12.1. Despeses de personal	-20.701	-19.829
12.2. Altres despeses generals d'administració	-12.863	-13.280
13. Amortització	-3.315	-2.838
14. Dotacions a provisions (net)	28	-999
15. Pèrdues per deteriorament d'actius financers (net)	-12.842	-12.165
15.1. Inversions creditícies	-13.120	-11.919
15.2. Altres instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en P i G	278	-246
C) RESULTAT DE L'ACTIVITAT D'EXPLOTACIÓ	12.060	10.217
16. Pèrdues per deteriorament de la resta d'actius (net)	-16	-6
16.1. Fons de comerç i altre actiu intangible	-16	-
16.2. Altres actius	-	-6
17. Guanys (Pèrdues) en la baixa d'actius no classificats com a no corrents en venda	23	299
18. Diferència negativa en combinacions de negocis	-	-
19. Guanys (Pèrdues) d'actius no corrents en venda no classificats com a operacions interrompudes	-200	-109
D) RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	11.867	10.401
20. Impost sobre beneficis	-1.985	-1.479
21. Dotació obligatòria a obres i fons socials	-587	-466
E) RESULTAT DE L'EXERCICI PROCEDENT D'OPERACIONS CONTINUADES	9.295	8.456
22. Resultat d'operacions interrompudes (net)	-	-
F) RESULTAT CONSOLIDAT DE L'EXERCICI	9.295	8.456
F1) Resultat atribuït a l'entitat dominant	9.266	8.511
F2) Resultat atribuït a interessos minoritaris	29	-55

Milers d'euros

ESTATS D'INGRESSOS I DESPESES RECONEGUTS CONSOLIDATS DELS EXERCICIS 2013 I 2012

	2013	2012
A) RESULTAT CONSOLIDAT DE L'EXERCICI	9.295	8.456
B) ALTRES INGRESSOS I DESPESES RECONEGUTS	28.079	6.927
Partides que no seran reclassificades a resultats	-	-
Guany (Pèrdua) actuarial en plans de pensió de prestació definida	-	-
Actius no corrents en venda	-	-
Impost sobre beneficis relacionat amb partides que no seran reclassificades a resultats	-	-
Partides que podran ser reclassificades a resultats	28.079	6.927
1. Actius financers disponibles per a la venda	37.356	9.471
1.1. Guany (Pèrdua) per valoració	48.367	11.827
1.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-11.011	-2.356
1.3. Altres reclassificacions	-	-
2. Cobertures dels fluxos d'efectiu	-	-
2.1. Guany (Pèrdua) per valoració	-	-
2.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
2.3. Imports transferits al valor inicial de les partides cobertes	-	-
2.4. Altres reclassificacions	-	-
3. Cobertures d'inversions netes en negocis a l'estranger	-	-
3.1. Guany (Pèrdua) per valoració	-	-
3.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
3.3. Altres reclassificacions	-	-
4. Diferències de canvi	-	-
4.1. Guany (Pèrdua) per valoració	-	-
4.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
4.3. Altres reclassificacions	-	-
5. Actius no corrents en venda	-	-
5.1. Guany (Pèrdua) per valoració	-	-
5.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
5.3. Altres reclassificacions	-	-
6. Guany (Pèrdua) actuarial en plans de pensions	-	-
7. Entitats valorades pel mètode de la participació	445	-75
7.1. Guany (Pèrdua) per valoració	445	-75
7.2. Imports transferits al compte de pèrdues i guanys	-	-
7.3. Altres reclassificacions	-	-
8. Resta d'ingressos i despeses reconeguts	-	-
9. Impost sobre beneficis	-9.722	-2.469
C) TOTAL INGRESSOS I DESPESES RECONEGUTS (A+B)	37.374	15.383
C 1) Atribuïts a l'Entitat dominant	37.315	15.434
C 2) Atribuïts als interessos minoritaris	59	-51

ESTATS TOTALS DE CANVIS EN EL PATRIMONI NET CONSOLIDAT EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2012

	Capital	Reserves	Menys: Valors propis
1. Saldo final el 31 de desembre de 2012	63.997	56.575	-4.078
1.1. Ajustaments per canvi de criteri comptable	-	-	-
1.2. Ajustaments per errors	-	-	-
2. Saldo inicial ajustat	63.997	56.575	-4.078
3. Total ingressos i despeses reconeguts	-	-	-
4. Altres variacions en el patrimoni net	1.869	4.148	-66
4.1. Augments de capital	1.869	-1.052	-
4.2. Reduccions de capital	-	-	-
4.3. Conversió de passius financers en capital	-	-	-
4.4. Incrementos d'altres instruments de capital	-	-	-
4.5. Reclassificació de passius financers a altres instruments de capital	-	-	-
4.6. Reclassificació d'altres instruments de capital a passius financers	-	-	-
4.7. Distribució de dividends / Remuneració als socis	-	-	-
4.8. Operacions amb instruments de capital propi (net)	-	-	-
4.9. Traspassos entre partides de patrimoni net	-	5.200	-66
4.10. Incrementos (reduccions) per combinacions de risc	-	-	-
4.11. Dotació discrecional a obres i fons socials	-	-	-
4.12. Pagaments amb instruments de capital	-	-	-
4.13. Resta d'incrementos (reduccions) de patrimoni net	-	-	-
5. Saldo final a 31 de desembre de 2013	65.866	60.723	-4.144
1. Saldo final el 31 de desembre de 2011	62.534	54.374	-3.989
1.1. Ajustaments per canvi de criteri comptable	-	-	-
1.2. Ajustaments per errors	-	-	-
2. Saldo inicial ajustat	62.534	54.374	-3.989
3. Total ingressos i despeses reconeguts	-	-	-
4. Altres variacions en el patrimoni net	1.463	2.201	-89
4.1. Augments de capital	1.463	-1.387	-
4.2. Reduccions de capital	-	-	-
4.3. Conversió de passius financers en capital	-	-	-
4.4. Incrementos d'altres instruments de capital	-	-	-
4.5. Reclassificació de passius financers a altres instruments de capital	-	-	-
4.6. Reclassificació d'altres instruments de capital a passius financers	-	-	-
4.7. Distribució de dividends / Remuneració als socis	-	-	-
4.8. Operacions amb instruments de capital propi (net)	-	-	-
4.9. Traspassos entre partides de patrimoni net	-	3.588	-89
4.10. Incrementos (reduccions) per combinacions de risc	-	-	-
4.11. Dotació discrecional a obres i fons socials	-	-	-
4.12. Pagaments amb instruments de capital	-	-	-
4.13. Resta d'incrementos (reduccions) de patrimoni net	-	-	-
5. Saldo final a 31 de desembre de 2012	63.997	56.575	-4.078

Milers d'euros

Resultat de l'exercici atribuït a l'entitat dominant	Menys: Dividends i retribucions	Total fons propis	Ajustaments per valoració	Total fons propis	Interessos minoritaris	Total patrimoni net atribuït a l'entitat dominant
8.511	-	125.005	-6.523	118.482	848	119.330
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
8.511	-	125.005	-6.523	118.482	848	119.330
9.266	-	9.266	28.049	37.315	59	37.374
-8.511	-	-2.560	-	-2.560	207	-2.353
-	-	817	-	817	-	817
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-3.173	-	-3.173	-	-3.173	-	-3.173
-	-	-	-	-	-	-
-5.338	-	-204	-	-204	207	3
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
9.266	-	131.711	21.526	153.237	1.114	154.351
5.747	-	118.666	-13.446	105.220	840	106.060
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
5.747	-	118.666	-13.446	105.220	840	106.060
8.511	-	8.511	6.923	15.434	-51	15.383
-5.747	-	-2.172	-	-2.172	59	-2.113
-	-	76	-	76	-	76
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-2.022	-	-2.022	-	-2.022	-	-2.022
-	-	-	-	-	-	-
-3.575	-	-76	-	-76	59	-17
-	-	-	-	-	-	-
-150	-	-150	-	-150	-	-150
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
8.511	-	125.005	-6.523	118.482	848	119.330

ESTATS DE FLUXOS D'EFFECTIU CONSOLIDATS DELS EXERCICIS 2013 I 2012

	2013	2012
(A) FLUXOS D'EFFECTIU DE LES ACTIVITATS D'EXPLOTACIÓ	-25.729	-8.010
1. Resultat consolidat de l'exercici	9.295	8.456
2. Ajustaments per obtenir els fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació	-1	16.311
2.1. Amortització	3.315	2.839
2.2. Altres ajustaments	-3.316	13.472
3. Augment/Disminució net/a dels actius d'explotació	-58.195	234.248
3.1. Cartera de negociació	59.238	53.788
3.2. Altres actius financers a valor raonable amb canvis en P i G	-	-
3.3. Actius financers disponibles per a la venda	-93.214	153.951
3.4. Inversions creditícies	-22.436	26.388
3.5. Altres actius d'explotació	-1.783	121
4. Augment/Disminució net/a dels passius d'explotació	26.387	201.980
4.1. Cartera de negociació	2.034	469
4.2. Altres passius financers a valor raonable amb canvis en P i G	-	-
4.3. Passius financers a cost amortitzat	24.353	119.038
4.4. Altres passius d'explotació	-	82.473
5. Cobraments/Pagaments per impost sobre beneficis	-3.215	-509
(B) FLUXOS D'EFFECTIU DE LES ACTIVITATS D'INVERSIÓ	20.549	1.980
6. Pagaments	-3.034	6.679
6.1. Actius materials	-2.940	1.742
6.2. Actius intangibles	-3.204	2.667
6.3. Participacions	-	133
6.4. Entitats depenents i altres unitats de negoci	-	-
6.5. Actius no corrents i passius associats en venda	-	-
6.6. Cartera d'inversió al venciment	-	-
6.7. Altres pagaments relacionats amb activitats d'inversió	3.110	2.137
7. Cobraments	23.583	8.659
7.1. Actius materials	-	-
7.2. Actius intangibles	-	-
7.3. Participacions	-	-
7.4. Entitats depenents i altres unitats de negoci	-	-
7.5. Actius no corrents i passius associats en venda	432	80
7.6. Cartera d'inversió al venciment	16.356	7.354
7.7. Altres cobraments relacionats amb activitats d'inversió	6.795	1.225
(C) FLUXOS D'EFFECTIU DE LES ACTIVITATS DE FINANÇAMENT	-2.581	-2.037

	2013	2012
8. Pagaments	-3.173	2.110
8.1. Dividends	-3.173	2.022
8.2. Passius subordinats	-	-
8.3. Amortització d'instruments de capital propi	-	-
8.4. Adquisició d'instruments de capital propi	-	88
8.5. Altres pagaments relacionats amb activitats de finançament	-	-
9. Cobraments	592	73
9.1. Passius subordinats	-	-
9.2. Emissió d'instruments de capital propi	592	73
9.3. Alienació d'instruments de capital propi	-	-
9.4. Altres cobraments relacionats amb activitats de finançament	-	-
(D) EFECTE DE LES VARIACIONS DELS TIPUS DE CANVI	-	-
(E) AUGMENT/DISMINUCIÓ NET DE L'EFECTIU I EQUIVALENTS (A+B+C+D)	-7.761	-7.049
(F) EFECTIU I EQUIVALENTS A L'INICI DEL PERÍODE	20.039	27.090
(G) EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DEL PERÍODE	12.278	20.039
Promemòria		
Components de l'efectiu i equivalents al final del període		
1.1. Caixa	6.705	6.169
1.2. Saldos equivalents a l'efectiu en bancs centrals	5.573	13.870
1.3. Altres actius financers	-	-
1.4. Menys: descoberts bancaris reintegrables a la vista	-	-
Total efectiu i equivalents al final del període	12.278	20.039

Milers d'euros

PROFESSIO

NALITAT

**INFORME FINANCER DEL
GRUP CAIXA D'ENGINYERS**

9. INFORME FINANCER DEL GRUP CAIXA D'ENGINYERS

9.1 INFORME DE L'ACTIVITAT

9.1.1 Actiu

Durant l'exercici 2013, en un entorn de canvis normatius i reformes estructurals en el sector financer, el Grup ha continuat augmentant les seves xifres d'activitat, volum de negoci i base dels socis que mantenen dipositada la seva confiança en el Grup Caixa d'Enginyers.

L'actiu total del Grup, en data 31 de desembre de 2013, és de 2.368.363 milers d'euros, la qual cosa representa un increment del 2,84% respecte al tancament de l'exercici 2012. En aquest sentit, la principal variació correspon a les inversions en valors representatius de deute, que han passat de 805.481 milers d'euros a 867.279 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, la qual cosa representa un increment de 61.798 milers d'euros (7,67%, en termes relatius).

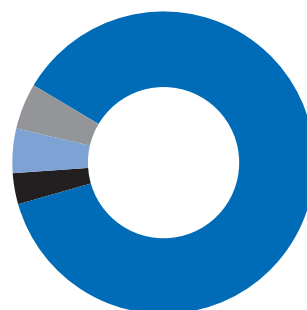
EVOLUCIÓ DE L'ACTIU (EN MILIONS D'EUROS)

En conjunt, els valors representatius de deute, altres instruments de capital i derivats de negociació han passat de 816.204 milers d'euros a 884.821 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, i representen un 37,36% de l'actiu total.

Com es detalla a continuació, aquest increment respon, bàsicament, a inversions en actius de deute públic de bona qualitat creditícia. Tot seguit s'analitzen els principals tipus de carteres en què es distribueixen aquestes inversions:

DISTRIBUCIÓ DE LES INVERSIONS PER TIPUS DE CARTERA

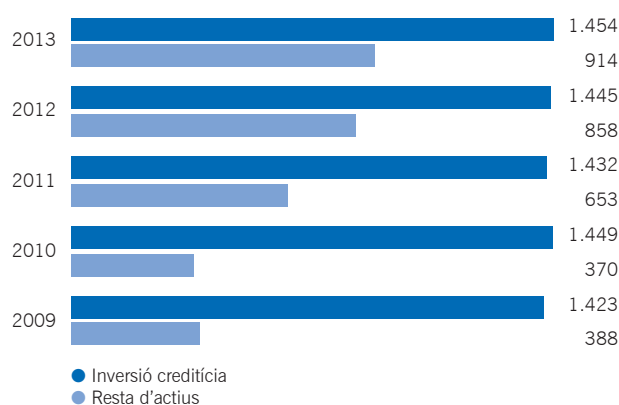
- Cartera de negociació, 4,74%
- Cartera d'inversió a venciment, 4,92%
- Cartes d'actius financers disponibles per a la venda, 87,01%
- Cartera d'inversions creditícies, 3,33%

- La cartera de negociació engloba les posicions en valors i altres instruments financers adquirides amb finalitats de negociació, i el 31 de desembre de 2013 té 41.980 milers d'euros, distribuïts en 41.354 milers d'euros de deute públic i renda fixa corporativa, 552 milers d'euros de fons d'inversió i renda variable i 74 milers d'euros en derivats de negociació. El 31 de desembre de 2012, aquesta cartera tenia 99.385 milers d'euros, la qual cosa representa una disminució de 57.405 milers d'euros (-57,76%, en termes relatius).
- La cartera d'inversió a venciment, la finalitat bàsica de la qual és la cobertura de passius per *matching* de venciments entre actius i passius, té, en data 31 de desembre de 2013, 43.504 milers d'euros, davant dels 59.850 milers d'euros que tenia al tancament de l'exercici 2012, la qual cosa significa una disminució de 16.346 milers d'euros (-27,31%, en termes relatius). La TIR mitjana de compra dels actius integrats a aquesta cartera, en data 31 de desembre de 2013, ha estat del 3,18%.
- La cartera d'actius financers disponibles per a la venda engloba, bàsicament, posicions en actius de renda fixa. El 31 de desembre de 2013, aquesta cartera té 769.884 milers d'euros, distribuïts en 752.968 milers d'euros de deute públic, renda fixa corporativa i bons de titulització d'actius i 16.916 milers d'euros de fons d'inversió i renda variable. El 31 de desembre de 2012, aquesta cartera tenia 636.857 milers d'euros, la qual cosa vol dir que ha experimentat un increment de 133.027 milers d'euros (20,89%, en termes relatius).
- Si ens centrem en els valors representatius de deute que formen part de la cartera d'inversions creditícies, s'han situat, en data 31 de desembre de 2013, en 29.453 milers d'euros corresponents, íntegrament, a bons de titulització hipotecària en què l'Entitat ha participat com a cedent, davant dels 20.112 milers d'euros registrats al tancament de l'exercici del 2012.

La inversió creditícia s'ha situat, al tancament de l'exercici 2013, en 1.454.261 milers d'euros, i ha registrat un increment del 0,64%, en termes relatius, respecte al tancament de l'exercici anterior, com a resultat de l'increment dels dipòsits en entitats de crèdit i dels valors representatius de deute.

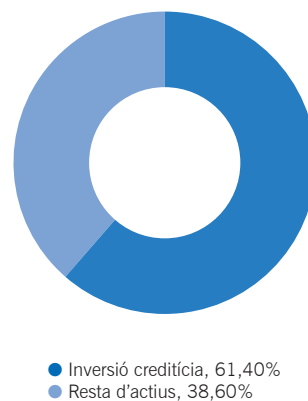
Tot seguit es mostra l'evolució del pes de la inversió creditícia respecte a la resta de l'actiu en els últims cinc exercicis:

INVERSIÓ CREDITÍCIA RESPECTE A LA RESTA DE L'ACTIU (EN MILIONS D'EUROS)

En aquest sentit, la inversió creditícia, en l'exercici 2013, representa un 61,40% de l'actiu total.

INVERSIÓ CREDITÍCIA RESPECTE AL TOTAL DE L'ACTIU (%)

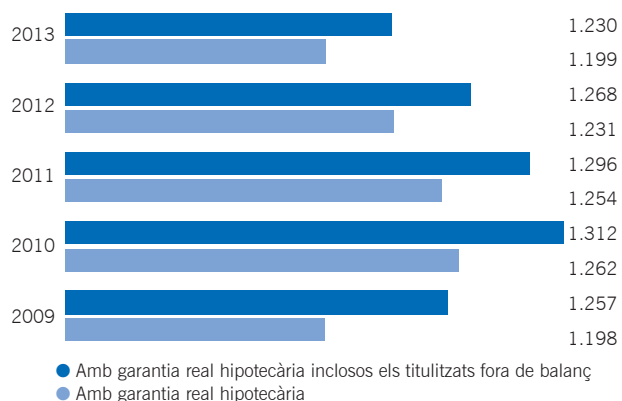
El crèdit a la clientela, que forma part de la cartera d'inversió creditícia, ha registrat una disminució de l'1,76% respecte a l'exercici anterior, amb la qual cosa ha assolit la xifra d'1.380.264 milers d'euros, al tancament de l'exercici 2013, i ha mantingut una bona qualitat de la cartera creditícia en un entorn caracteritzat pel deteriorament dels actius crediticis del sistema financer.

EVOLUCIÓ DEL CRÈDIT A LA CLIENTELA (EN MILIONS D'EUROS)

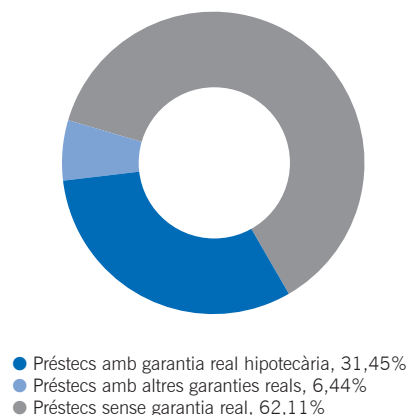
Dins del crèdit a la clientela, el crèdit a deutors amb garantia hipotecària és d'1.198.644 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2013, el que representa un 86,84% del total del crèdit a la clientela i un 50,61% de l'actiu total.

EVOLUCIÓ DELS DEUTORS AMB GARANTIA HIPOTECÀRIA (EN MILIONS D'EUROS)

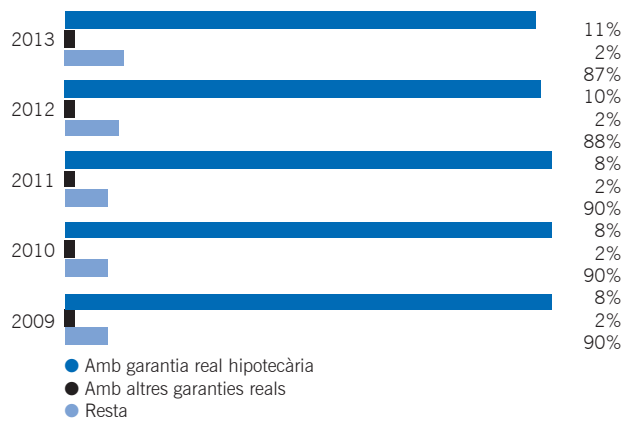
Cal assenyalar que el nombre d'operacions de crèdit amb garantia hipotecària formalitzades durant l'exercici 2013 ha ascendit a 391, la qual cosa representa un import total de nou finançament atorgat de 51.039 milers d'euros. Si considerem el finançament total concedit, el nombre d'operacions formalitzades durant aquest exercici ha estat de 1.243, amb un import de 68.302 milers d'euros. Aquestes xifres són el resultat de l'aposta de l'Entitat per mantenir el flux de finançament als socis i a l'economia.

DISTRIBUCIÓ DEL NOMBRE D'ALTES DE PRÉSTECES

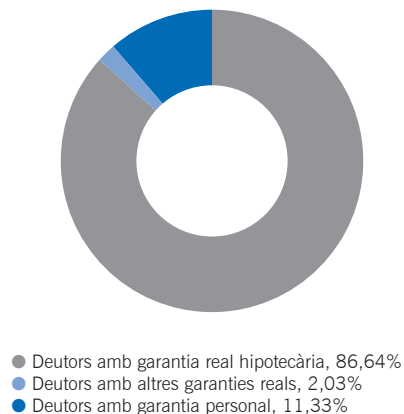
Pel que fa a l'evolució de la distribució de la cartera creditícia, cal destacar-ne el manteniment d'una bona qualitat, ja que una gran part dels actius s'empara amb garanties reals, la majoria de les quals són hipotecàries.

EVOLUCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ DEL CRÈDIT A LA CLIENTELA AMB RISC NORMAL PER TIPUS DE GARANTIA

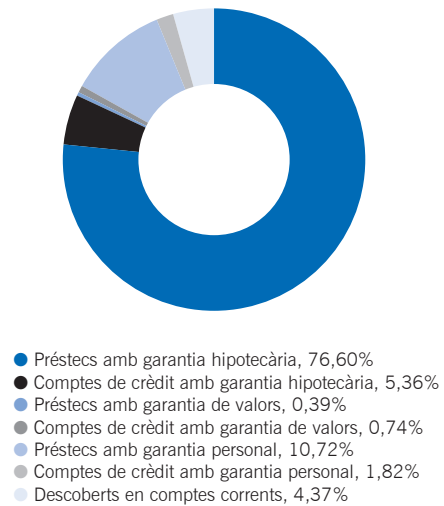
En el cas del crèdit a la clientela classificat com a risc normal, els actius amb garantia real representen el 88,67% de la cartera, i un 86,64% tenen garanties hipotecàries.

DISTRIBUCIÓ DEL CRÈDIT A LA CLIENTELA AMB RISC NORMAL PER TIPUS DE GARANTIA

Així mateix, els crèdits dubtosos estan constituïts per un 81,96% d'actius coberts amb garantia real hipotecària, per un 1,13% amb altres garanties reals i únicament el 16,91% que resta correspon a actius amb garantia personal.

DISTRIBUCIÓ DEL RISC DUBTÓS PER TIPUS DE GARANTIA I DE PRODUCTE

Més d'un 74% del crèdit amb garantia hipotecària correspon a operacions de finançament per a l'adquisició i la rehabilitació de l'habitatge. Cal destacar que el 55,94% del crèdit amb garantia hipotecària a les llars per a l'adquisició d'habitatge presenta un *Loan to Value* (LTV) inferior o igual al 80%, partint de les taxacions convenientment actualitzades durant l'exercici 2013.

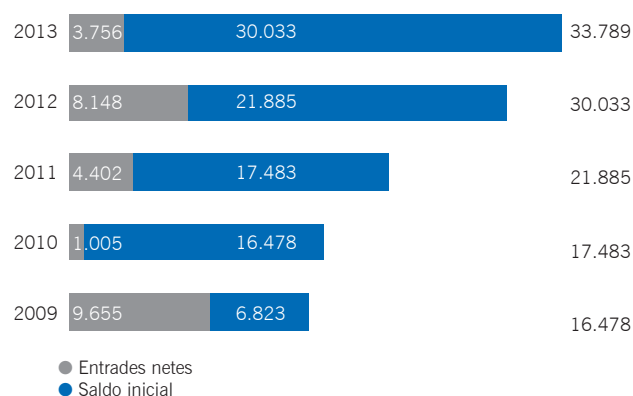
DISTRIBUCIÓ PER LTV DEL CRÈDIT HIPOTECARI A LES LLARS PER A ADQUISICIÓ D'HABITATGE

A més, cal considerar l'increment de les operacions de refinançament i reestructuració dutes a terme per l'Entitat amb la finalitat de facilitar al soci el pagament del deute per poder fer front a la totalitat dels imports deguts, que, al tancament de l'exercici 2013, és de 35.706 milers d'euros respecte als 34.712 milers d'euros assolits l'exercici anterior, la qual cosa representa un 2,59% del total del crèdit a la clientela.

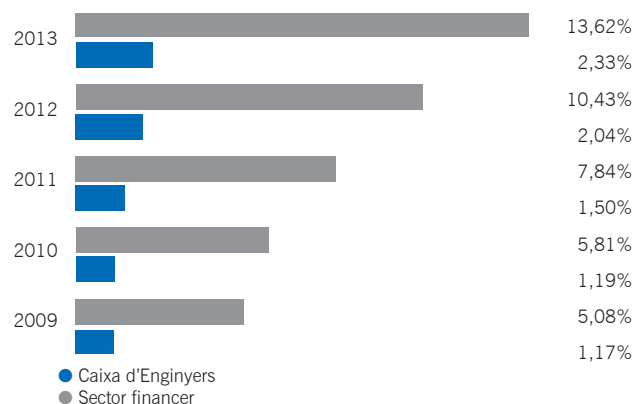
El 31 de desembre de 2013, els actius dubtosos de la cartera d'inversió creditícia s'han situat en 33.789 milers d'euros, que es distribueixen en 27.695 milers d'euros corresponents a la cartera de préstecs i crèdits amb garantia hipotecària i 6.094 milers d'euros a la resta de préstecs i crèdits. El 31 de desembre de 2012, els actius dubtosos pujaven a 30.033 milers d'euros, la qual cosa significa que, durant l'exercici 2012, s'ha produït un augment de 3.756 milers d'euros (12,51%, en termes relatius).

EVOLUCIÓ DELS ACTIUS DUBTOSOS (EN MILERS D'EUROS)

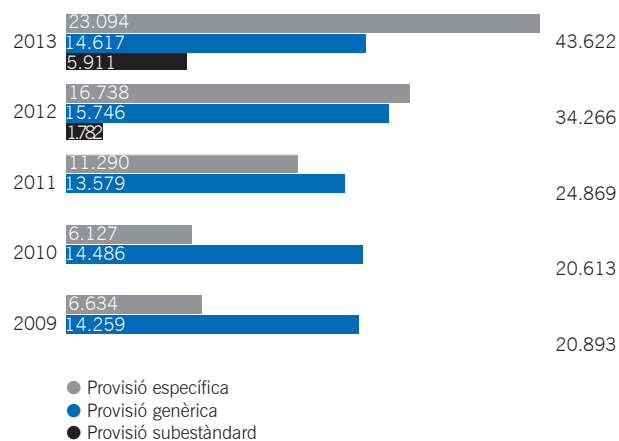
La ràtio de morositat de la cartera d'inversió creditícia, en data 31 de desembre de 2013, és del 2,33%, davant del 2,04% del 31 de desembre de 2012. Si ens centrem en l'àmbit hipotecari, la ràtio de morositat s'ha situat, en data 31 de desembre de 2013, en el 2,21%, davant de l'1,84% al tancament de l'exercici 2012. Cal destacar que l'Entitat ha mantingut la ràtio de morositat substancialment per sota de la mitjana del sector financer, que s'ha situat, al tancament de 2013, en el 13,62%. Aquesta evolució és el resultat de l'aplicació rigorosa d'una estricta política de concessió creditícia, de la qualitat dels actius i de les seves garanties.

EVOLUCIÓ DE LA RÀTIO DE MOROSITAT (%)

Les provisions de la cartera d'inversió creditícia han augmentat de 34.266 milers d'euros a 43.622 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, com a resultat de l'aplicació de criteris de màxima prudència valorativa i en línia amb els requeriments d'una fase econòmica recessiva (vegeu l'anàlisi de les dotacions a l'apartat 9.2.1. *Resultat consolidat* d'aquest informe).

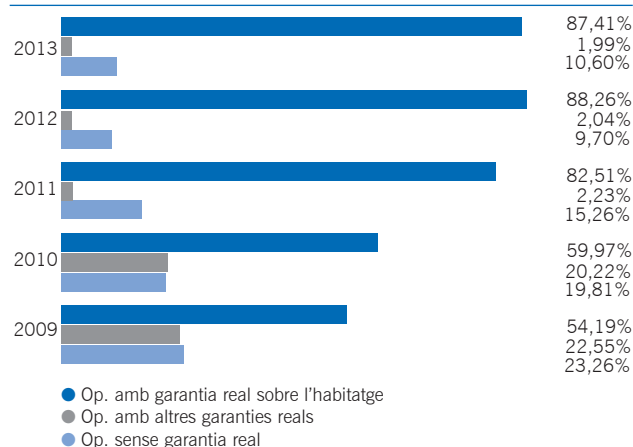
EVOLUCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ PER PROVISIONS (EN MILERS D'EUROS)

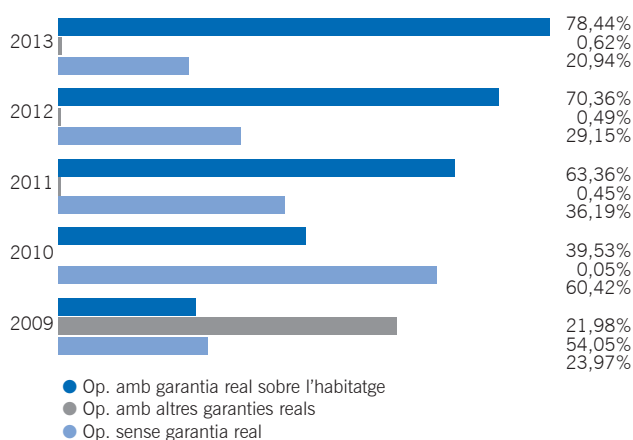
Cal assenyalar que el 87,41%, el 78,44% i el 87,86% de les provisions genèriques, de les provisions específiques i de les provisions subestàndard, respectivament, estan cobrint actius emparats per garantia hipotecària.

Així mateix, el 20,94% de les provisions específiques està destinat a cobrir el risc d'insolvències d'actius dubtosos sense garantia real, seguint criteris d'estricta prudència en la classificació dels actius, així com en la cobertura del risc de crèdit.

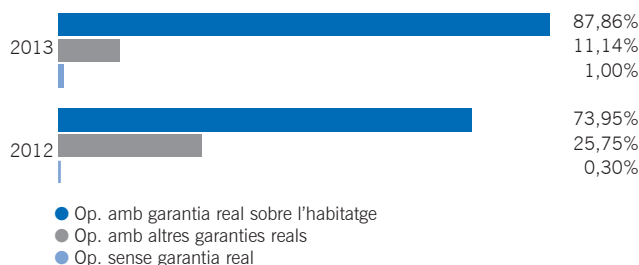
EVOLUCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ PER PROVISIÓ GENÈRICA

EVOLUCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ PER PROVISIÓ ESPECÍFICA

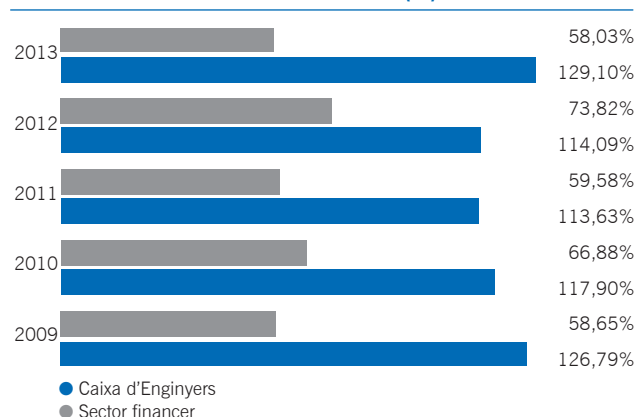

EVOLUCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ PER PROVISIÓ SUBESTÀNDARD

La política estricta en la concessió del crèdit adoptada per l'Entitat, que comporta saldos dubtosos reduïts, combinada amb l'aplicació de criteris de màxima prudència valorativa en la determinació de les necessitats de cobertura del risc de crèdit, es tradueix en una ràtio de cobertura elevada de la cartera d'inversió creditícia deteriorada, que s'ha situat en el 129,10%, en data 31 de desembre de 2013, per sobre del 114,09% assolit en el tancament de l'exercici anterior i, així mateix, molt superior a la mitjana del sector financer, que ha tancat l'exercici 2013 en el 58,03%.

EVOLUCIÓ DE LA RÀTIO DE COBERTURA (%)

Els actius no corrents en venda, tots ells corresponents a actius rebuts per l'Entitat en pagament de deutes, s'han situat en 762 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2013, davant dels 1.393 milers d'euros del tancament de l'exercici anterior. Aquesta disminució és el resultat del moviment dels actius classificats en aquesta partida, que es correspon a tres noves adjudicacions, tres alienacions i una reclassificació a l'actiu material propi. Així mateix, el volum d'aquesta cartera, en data 31 de desembre de 2013, representa el 0,03% de l'actiu total de l'Entitat. Cal assenyalar que la gestió dels actius rebuts en pagament de deutes la realitza la mateixa Entitat.

La titulització hipotecària és el procés mitjançant el qual una entitat financera cedeix els drets de crèdit hipotecari que té en l'actiu del seu balanç per transformar-los en actius financers negociables en mercats organitzats.

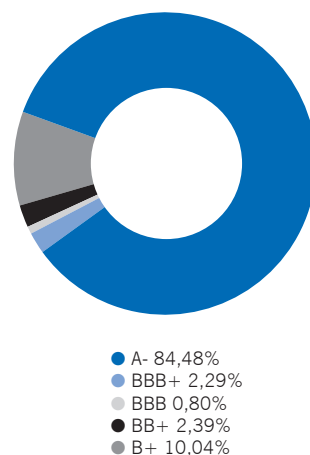
Per tant, és un instrument de finançament pel qual s'utilitzen drets de crèdit il·líquids com a element col·lateral per convertir-se en actius financers líquids negociables.

Caixa d'Enginyers ha participat en cinc programes de titulització hipotecària multicedents, dels quals, actualment, quatre continuen vigents amb un import pendent d'amortitzar, en data 31 de desembre de 2013, de 78.017 milers d'euros, davant d'un import inicial de 281 milions d'euros.

A més, l'Entitat ha fet, com a cedent única, dos programes de titulització d'actius hipotecaris, el fons Caixa Enginyers TDA 1, Fons de Titulització d'Actius, i el fons Caixa Enginyers AyT 2, Fons de Titulització d'Actius, per un import inicial de 270 milions i 450 milions d'euros, respectivament. En data 31 de desembre de 2013, l'import pendent d'amortització per a totes dues titulitzacions és de 599.653 milers d'euros.

Tot seguit s'inclou la distribució per qualificació creditícia dels bons emesos pels sis programes de titulització actius, multicedents i unicedents, abans esmentats, que l'Entitat manté en cartera, en data 31 de desembre de 2013, per un import total de 672.084 milers d'euros.

DISTRIBUCIÓ PER QUALIFICACIÓ CREDITÍCIA

Vegeu l'apartat 9.3. *Gestió del risc* d'aquest informe, en el qual s'analitzen de manera exhaustiva els diferents riscos assumits pel Grup.

9.1.2 Passiu i altres recursos gestionats

VOLUM DE NEGOCI

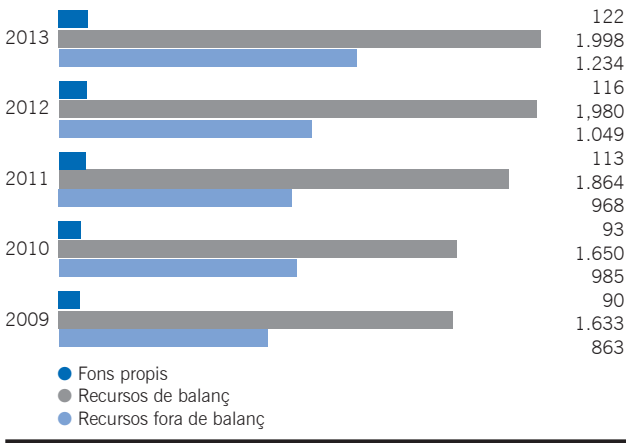
El volum de negoci, definit, en l'àmbit de gestió, com la suma dels recursos de tercers gestionats i de la cartera d'inversió creditícia, és de 4.649.098 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2013, davant dels 4.465.289 milers d'euros del 31 de desembre de 2012, la qual cosa representa un increment de 183.809 milers d'euros (4,12%, en termes relatius).

RECURSOS GESTIONATS

El total de recursos de tercers gestionats i fons propis, en data 31 de desembre de 2013, és de 3.353.840 milers d'euros, davant dels 3.146.346 milers d'euros del 31 de desembre de 2012, la qual cosa representa un increment de 207.494 milers d'euros (6,59%, en termes relatius).

Tot seguit es detalla la distribució dels recursos gestionats esmentats:

RECURSOS TOTALS GESTIONATS (EN MILIONS D'EUROS)

Si ens centrem en els recursos totals de tercers gestionats, el 31 de desembre de 2013 són de 3.231.396 milers d'euros, davant dels 3.029.852 milers d'euros del 31 de desembre de 2012, la qual cosa representa un increment de 201.544 milers d'euros (6,65%, en termes relatius). Concretament, els recursos de balanç i els recursos de fora de balanç gestionats han augmentat un 0,87% i un 17,57%, respectivament, com a resultat d'un entorn financer de reducció dels tipus d'interès i del desenvolupament d'una estratègia de potenciació dels serveis d'inversió, a través de l'àmplia oferta de vehicles d'inversió col·lectiva, el tractament fiscal dels quals és més favorable que el dels productes d'estalvi tradicionals.

	2013	2012	2011	2010	2009
Fons propis	122.444	116.494	112.919	93.103	90.539
Recursos de balanç	1.997.666	1.980.478	1.864.017	1.650.209	1.632.556
Recursos fora de balanç	1.233.730	1.049.374	967.582	985.330	862.853
Recursos de tercers gestionats i fons propis	3.353.840	3.146.346	2.944.518	2.728.642	2.585.948

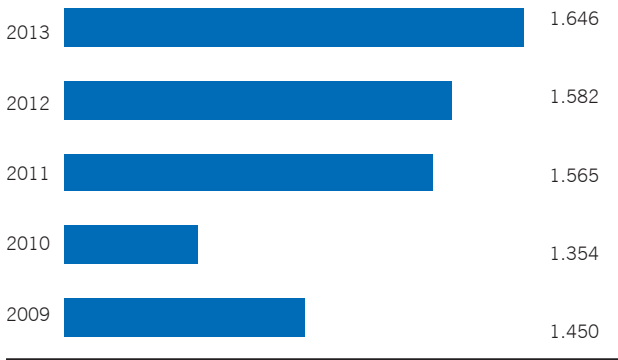
(xifres econòmiques en milers d'euros)

RECURSOS GESTIONATS DEL PASSIU

Els recursos gestionats del passiu s'han situat, en data 31 de desembre de 2013, en 1.997.666 milers d'euros en comparació dels 1.980.478 milers d'euros del 31 de desembre de 2012, la qual cosa representa un increment de 17.188 milers d'euros (0,87%, en termes relatius). Tot seguit s'analitzen les principals partides dels recursos gestionats que formen part de l'epígraf de dipòsits de la clientela del passiu.

Els dipòsits de la clientela han incrementat en 64.657 milers d'euros (4,09%, en termes relatius) i són, en data 31 de desembre de 2013, 1.646.166 milers d'euros, enfront de l'1.581.509 milers d'euros del tancament de l'exercici 2012.

EVOLUCIÓ DELS DIPÒSITS DE LA CLIENTELA (EN MILIONS D'EUROS)

La composició dels dipòsits de la clientela segons la seva naturalesa es distribueix així:

	2013	2012	Variació (abs)	Variació (%)
Dipòsits a la vista	663.273	576.852	86.421	14,98%
Dipòsits a termini	857.681	769.736	87.945	11,43%
Dels quals són imposicions a termini	788.401	710.918	77.483	10,90%
Cessions temporals d'actius	116.960	227.081	-110.121	-48,49%
Ajustos per valoració	8.252	7.840	412	5,26%
Total dipòsits de clients	1.646.166	1.581.509	64.657	4,09%

(xifres econòmiques en milers d'euros)

■ Els dipòsits a la vista han experimentat un increment de 86.421 milers d'euros (14,98%, en termes relatius) i han passat de 576.852 milers d'euros a 663.273 milers d'euros en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

■ Les imposicions a termini han passat de 710.918 milers d'euros al tancament de 2012 a 788.401 milers d'euros el 31 de desembre de 2013, la qual cosa es tradueix en un increment de 77.483 milers d'euros (10,90%, en termes relatius).

■ El finançament amb col·lateral, obtingut a través de les cessions temporals d'actius, ha passat de 227.081 milers d'euros a 116.960 milers d'euros en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, la qual cosa representa una reducció de 110.121 milers d'euros (-48,49%, en termes relatius), perquè, bàsicament, l'increment del volum de comptes corrents i d'imposicions a termini, comentat anteriorment, ha permès disminuir les necessitats de finançament amb col·lateral.

Així mateix, el finançament del Banc Central Europeu és de 354.549 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2013, respecte als 403.016 milers d'euros de l'exercici anterior, la qual cosa representa una disminució de 48.467 milers d'euros (-12,03%, en termes relatius).

Finalment, cal destacar que el Grup ha mantingut una ràtio de liquiditat estructural del 114,82% al tancament de l'exercici 2013, més de 40 punts per sobre de la mitjana del sector financer, cosa que consolida la seva posició excel·lent de liquiditat i permet fer front a canvis de l'entorn financer, així com

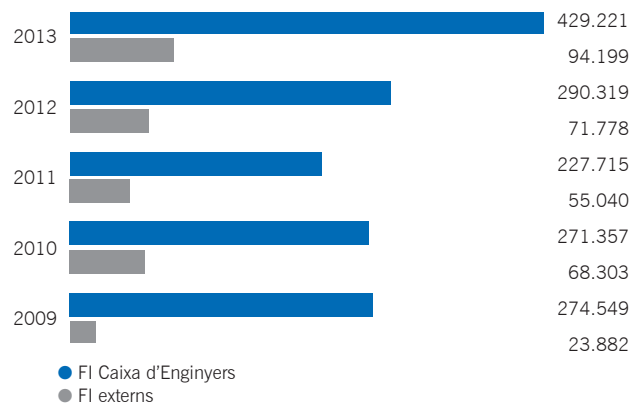
a episodis d'estrès en els mercats financers. Al seu torn, aquesta situació òptima de liquiditat permet disposar d'una àmplia oferta de finançament als socis i a l'economia (vegeu l'apartat 9.3.4. *Gestió del risc-Risc estructural de liquiditat* d'aquest informe).

RECURSOS GESTIONATS DE FORA DE BALANÇ

Els recursos gestionats de fora de balanç han ascendit a 1.233.730 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2013, en comparació dels 1.049.374 milers d'euros del 31 de desembre de 2012, la qual cosa representa un increment del 17,57%, en termes relatius. Aquestes dades reflecteixen l'èxit de l'estratègia adoptada pel Grup de proporcionar una àmplia oferta de serveis d'inversió als socis.

El Grup comercialitza fons d'inversió gestionats per la filial Caixa d'Enginyers Gestió i fons d'inversió gestionats per entitats externes al Grup. Els primers representen un 82,00% del patrimoni total comercialitzat en data 31 de desembre de 2013. Pel que fa als fons d'inversió comercialitzats de tercers, el seu patrimoni, al tancament de 2013, s'ha situat en 94.199 milers d'euros. Tot seguit es mostra l'evolució dels fons d'inversió comercialitzats pel Grup en els últims cinc exercicis:

EVOLUCIÓ DELS FONS D'INVERSIÓ COMERCIALIZATS (EN MILERS D'EUROS)

Si ens centrem en els 21 fons d'inversió gestionats per Caixa d'Enginyers Gestió, durant l'exercici 2013 el patrimoni final ha ascendit a 429.221 milers d'euros, davant dels 290.319 milers d'euros de l'exercici 2012, la qual cosa representa un increment significatiu del 47,84%, en termes relatius. La bona acollida dels nous fons d'inversió garantits, l'increment de les subscripcions netes i la rendibilitat positiva dels fons d'inversió expliquen la bona evolució d'aquesta línia de negoci. Aquest increment ha estat superior al conjunt del sector, que s'ha situat en un 21,7%. L'evolució dels fons d'inversió gestionats per Caixa d'Enginyers Gestió en els últims cinc exercicis és la següent:

EVOLUCIÓ DELS FONS D'INVERSIÓ CAIXA D'ENGINYERS GESTIÓ (EN MILERS D'EUROS)

A més, el nombre total de comptes de participants dels fons d'inversió gestionats s'ha situat en 20.404 i 14.999 comptes en data 31 de desembre de 2013 i 2012, respectivament. Aquestes dades reflecteixen una confiança positiva del soci en aquest tipus de productes del Grup, ja que el nombre total de comptes de participants ha incrementat un 36,04% respecte al 31 de desembre de 2012 i s'ha situat per sobre de l'increment del sector, que ha estat del 12,9% en el mateix període.

Tot seguit s'indica la distribució dels fons d'inversió gestionats per Caixa d'Enginyers Gestió per tipus de fons:

	2013	2012	Variació
FI de Renda Variable	84.049	62.503	34,47%
FI de RV Mixta	21.985	14.780	48,75%
FI de RF Mixta	32.465	18.800	72,69%
FI de Renda Fixa	16.800	17.848	-5,87%
FI Garantit	250.661	150.278	66,80%
Altres fons	23.261	26.110	-10,91%
Total fons d'inversió	429.221	290.319	47,84%

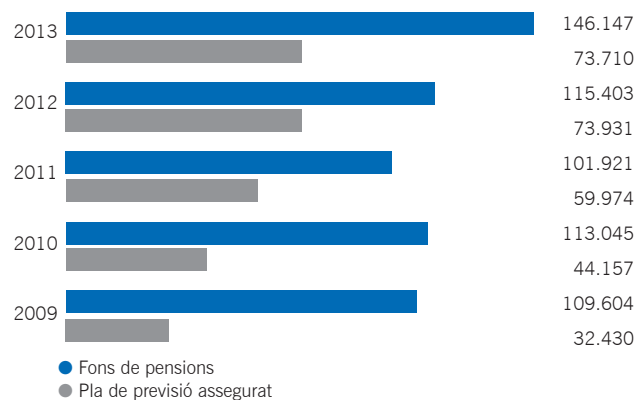
(xifres econòmiques en milers d'euros)

El servei de gestió discrecional de carteres de Caixa d'Enginyers ha tancat l'exercici 2013 amb un patrimoni gestionat de 63.258 milers d'euros. A través d'aquest servei, l'equip de gestors de Caixa d'Enginyers, en contacte permanent amb els mercats financers, pren decisions per compte del soci, d'acord amb la situació dels mercats financers i seguint les indicacions segons el nivell de risc i els objectius de rendibilitat definits prèviament pel soci.

La previsió social complementària, corresponent als drets consolidats dels 12 fons de pensions i a la provisió matemàtica del pla de previsió assegurat, gestionada per la filial Caixa d'Enginyers Vida, s'ha situat, en data 31 de desembre de 2013, en 219.857 milers d'euros, davant dels 189.334 milers d'euros del 31 de desembre de 2012, la qual cosa representa un increment del 16,12%.

Tot seguit es mostra l'evolució dels fons de pensions i del pla de previsió assegurat en els darrers cinc exercicis:

EVOLUCIÓ DELS FONS DE PENSIONS I PLA DE PREVISIÓ ASSEGURAT (TOTAL PATRIMONI GESTIONAT EN MILERS D'EUROS)

La distribució per tipus dels fons de pensions i el pla de previsió assegurat, tots dos gestionats per Caixa d'Enginyers Vida, és la següent:

	2013	2012	Variació
FP de Renda Variable	27.954	19.680	42,04%
FP de RV Mixta	40.049	33.114	20,94%
FP de RF Mixta	22.406	18.954	18,21%
FP de Renda Fixa	6.458	6.403	0,86%
FP Garantit	40.353	29.077	38,78%
Ocupació	3.025	2.431	24,43%
Altres FP	5.902	5.744	2,75%
PPA	73.710	73.931	-0,30%
Total	219.857	189.334	16,12%

(xifres econòmiques en milers d'euros)

A més, el nombre total de comptes de partícips dels fons de pensions s'ha situat en 9.817 i 10.357 comptes en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, la qual cosa ha suposat un increment del 5,50%, en termes relatius, fet que contrasta amb el descens del 3,2% que ha experimentat el sector en el mateix període.

Per la seva banda, la provisió matemàtica del pla individual d'estalvi sistemàtic, gestionat per Caixa Enginyers Vida, ha augmentat un 41,72% i ha passat de 21.379 a 30.298 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament. A més, el nombre total de contractes s'ha incrementat en 905 (21,78%, en termes relatius) i s'ha passat de 4.156 a 5.061 contractes en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

Així mateix, la provisió matemàtica de la renda vitalícia, gestionada per Caixa d'Enginyers Vida, ha assolit l'import de 4.140 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013, la qual cosa representa un increment del 277,05%, en termes relatius.

Les assegurances de vida vinculades a actius financers, gestionades per Caixa d'Enginyers Vida i Caixa d'Enginyers Bancassegurances, han ascendit a 47.643 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013, davant dels 60.291 milers d'euros del 31 de desembre de 2012, la qual cosa

representa una disminució del 20,98% com a resultat del venciment de dos productes corresponents a la modalitat d'assegurances de vida estalvi *Unit Linked*.

L'import total de valors de renda fixa de socis dipositats en l'Entitat, format per Bons i Obligacions de Deute Públic, Lletres del Tresor i renda fixa corporativa, ha disminuït en 77.645 milers d'euros (-42,90%, en termes relatius) i ha assolit 103.338 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013 respecte als 180.983 milers d'euros del tancament de l'exercici anterior. Aquesta disminució és el resultat de la no renovació al venciment de bona part de les emissions minoristes emeses durant els exercicis 2011 i 2012.

Els valors de renda variable custodiats per l'Entitat han incrementat en 122.077 milers d'euros durant l'exercici 2013 i han assolit un saldo, en data 31 de desembre de 2013, de 457.455 milers d'euros, davant dels 335.378 milers d'euros del 31 de desembre de 2012, la qual cosa representa un increment del 36,40%.

Vegeu l'apartat 6.2. *Socis* d'aquest informe, en què s'amplia la informació relativa als productes gestionats pel Grup.

9.1.3 Fons propis

Els fons propis del Grup, en data 31 de desembre de 2013, s'han situat en 131.711 milers d'euros, davant dels 125.005 milers d'euros al tancament de l'exercici anterior.

EVOLUCIÓ DELS FONTS PROPIS (EN MILERS D'EUROS)

Així mateix, en data 31 de desembre de 2013, el capital social ha ascendit a 65.866 milers d'euros, distribuïts entre 24.551 socis.

En data 31 de desembre de 2013, les entitats dependents del Grup Caixa d'Enginyers mantenien 44.325 títols cooperatius, per un valor nominal de 4.144 milers d'euros, la qual cosa representava un 6,29% del total del capital de l'Entitat.

Com a cooperativa de crèdit, Caixa d'Enginyers manté una estructura de capital molt atomitzada, que compleix a cada moment amb els límits que determinen els estatuts, de manera que no hi ha cap persona que tingui títols cooperatius per un import superior al 2,5% del capital social, en el cas de persones físiques, o superior al 10%, en el cas de persones jurídiques.

Les participacions més significatives en el capital social de l'Entitat, per part de persones jurídiques, corresponen a la Fundació Privada de la Caixa d'Enginyers i a Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda., amb el 4,86% i l'1,10%, respectivament, en data 31 de desembre 2013. Pel que fa a les participacions per part de persones físiques, el grau elevat d'atomització en socis de l'Entitat comporta que el 31 de desembre de 2013 la participació individual més elevada representi el 2,38%.

Cal assenyalar que, durant l'exercici 2013, la base social del Grup Caixa d'Enginyers ha augmentat en 8.220 socis (7,23%, en termes relatius), la qual cosa representa un total de 121.911 el 31 de desembre 2013. Tot seguit es mostra l'evolució de la base social en els darrers cinc exercicis:

EVOLUCIÓ DEL CAPITAL (EN MILERS D'EUROS)

EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE SOCIS

Caixa d'Enginyers és una entitat financera especialitzada en banca detallista, per al qual cosa el 92,46% dels socis del Grup són persones físiques i el 7,54% són persones jurídiques. En data 31 de desembre de 2013, la xifra de socis, persones físiques i jurídiques, és de 112.722 i 9.189, respectivament.

Les reserves del Grup s'han situat, en data 31 de desembre de 2013, en 60.723 milers d'euros, una xifra que suposa un augment del 7,33% respecte a la mateixa data de l'exercici anterior. Les reserves representen el 46,10% dels fons propis.

EVOLUCIÓ DE LES RESERVES (EN MILERS D'EUROS)

2013		60.723
2012		56.575
2011		54.374
2010		51.672
2009		49.644

9.2 RESULTATS

9.2.1 Resultat consolidat

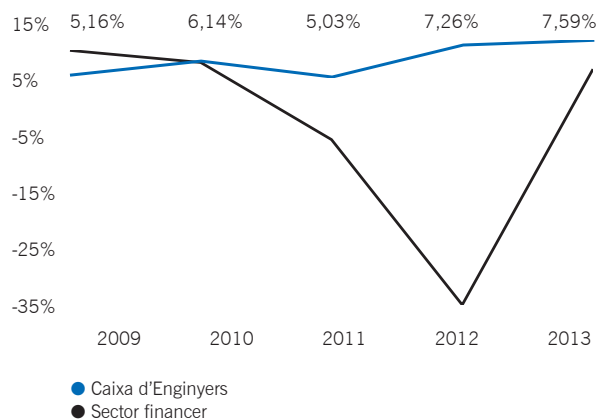
El resultat de l'exercici del Grup, en data 31 de desembre de 2013, és de 9.295 milers d'euros, la qual cosa representa un increment d'un 9,92% respecte als 8.456 milers d'euros amb què es va tancar l'exercici 2012. Si es consideren els beneficis abans d'impostos i abans de l'aportació al fons de l'Obra Social, aquest augment és d'un 14,09%; s'ha passat de 10.401 milers d'euros al tancament de l'exercici 2012 a 11.867 milers d'euros el 31 de desembre de 2013.

EVOLUCIÓ DEL RESULTAT CONSOLIDAT (EN MILERS D'EUROS)

2013		9.295
2012		8.456
2011		5.676
2010		5.395
2009		4.411

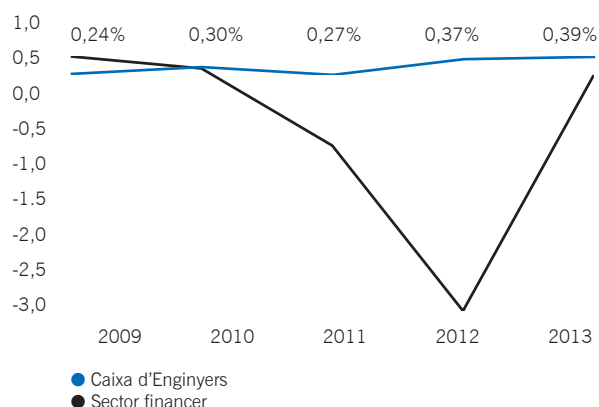
En termes de rendibilitat, la rendibilitat sobre recursos propis (ROE) ha incrementat respecte a l'exercici anterior i se situa al tancament de l'exercici 2013 en el 7,59%, davant del 7,26% aconseguit el 31 de desembre de 2012.

EVOLUCIÓ DE LA RENDIBILITAT SOBRE RECURSOS PROPIS (ROE)

Així mateix, la rendibilitat sobre actius (ROA) ha incrementat del 0,37% al 0,39%, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

EVOLUCIÓ DE LA RENDIBILITAT SOBRE ACTIUS (ROA)

El marge d'interessos ha experimentat una disminució del 15,63% respecte a l'exercici 2012 i s'ha situat en 37.016 milers d'euros el 31 de desembre de 2013, davant dels 43.871 milers d'euros del 31 de desembre de 2012. Aquesta disminució respon, d'una banda, a l'impacte de la caiguda substancial dels tipus d'interès que va tenir lloc durant l'any 2012 en l'actualització de la cartera d'inversió creditícia vinculada al tipus de referència i, d'altra banda, a la moderada concessió de crèdit nou, fruit del despallanquejament del sector privat. Tanmateix, la política prudent de remuneració del passiu adoptada per l'Entitat i la reducció del cost del finançament majorista, com a resultat, bàsicament, de la baixada del tipus d'interès de referència del Banc Central Europeu, són factors que han permès moderar la contracció d'aquest marge.

EVOLUCIÓ DEL MARGE D'INTERÈS (EN MILERS D'EUROS)

El net entre comissions percebudes i comissions pagades durant l'exercici 2013 és de 15.880 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2013, respecte als 17.099 milers d'euros registrats el desembre de 2012, la qual cosa representa una disminució de 1.219 milers d'euros (-7,13%, en termes relatius).

Concretament, les comissions percebudes han passat de 18.893 milers d'euros a 17.572 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, la qual cosa representa una reducció del 6,99%

(-1.321 milers d'euros, en termes absoluts), a conseqüència, bàsicament, de la disminució en el volum de comissions per assegurament i col·locació de valors en emissions en el mercat primari en què l'Entitat ha participat, que ha estat compensada, en gran part, per l'increment en el volum de comissions per la gestió de productes corresponents al negoci assegurador i de gestió d'actius, fruit de l'increment dels patrimonis gestionats així com de la positiva evolució dels mercats (vegeu l'apartat 9.1.2. *Passiu i altres recursos gestionats* d'aquest informe).

El resultat net d'operacions financeres ha pujat a 14.367 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013, davant dels 2.828 milers d'euros acumulats l'exercici passat, la qual cosa representa un increment del 408,03% (11.539 milers d'euros, en termes absoluts). Aquest increment reflecteix la gestió adequada duta a terme pel Grup davant de l'evolució positiva dels mercats i, en especial, per la millora del comportament del risc sobirà espanyol.

El net entre altres productes i altres càrregues d'explotació durant l'exercici 2013 ha experimentat un creixement negatiu de 1.024 milers d'euros, que respon, d'una banda, a l'increment a l'aportació al Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit en què l'Entitat participa, derivat, bàsicament, de l'aportació addicional i extraordinària al Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit, aprovada segons el Reial Decret-Ilei 6/2013, de 22 de març, de protecció als titulars de determinats productes d'estalvi i inversió i altres mesures de caràcter financer, per l'aplicació, de caràcter excepcional, del 3 per mil de la base dels dipòsits computables en data 31 de desembre de 2012, considerant les deduccions previstes i liquidable segons calendari a fixar per la Comissió Gestora del Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit, que ha suposat una aportació addicional de 790 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013; i, d'altra banda, a l'increment de la dotació neta a les provisions d'assegurances de vida (net dels ingressos per primes), realitzada per la filial Caixa Enginyers Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SA, derivat de l'augment en el volum de productes d'assegurament.

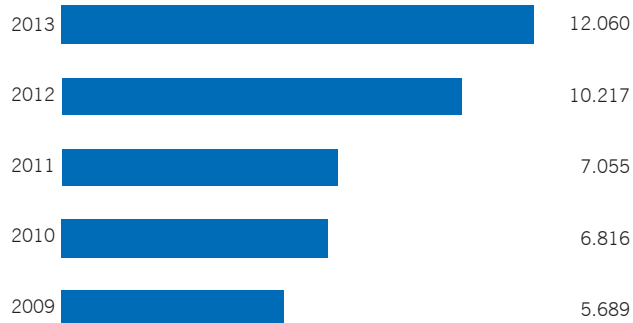
Les diferents evolucions exposades es tradueixen en un increment del marge brut del 4,09%, que ha passat de 59.328 milers d'euros a 61.753 milers d'euros al tancament dels exercicis 2012 i 2013, respectivament.

EVOLUCIÓ DEL MARGE BRUT (EN MILERS D'EUROS)

2013		61.753
2012		59.328
2011		46.303
2010		41.138
2009		48.161

El resultat de l'activitat d'explotació ha augmentat 1.843 milers d'euros (18,04%, en termes relatius) i ha passat de 10.217 milers d'euros a 12.060 milers d'euros, en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, que ha estat compatible, d'una banda, amb l'increment de la dotació a la provisió subestàndard, resultat de l'increment de les operacions de refinançament i reestructuració concedides per l'Entitat (vegeu l'anàlisi de les operacions de refinançament i reestructuració a l'apartat 9.1.1. *Actiu* d'aquest informe), i, d'altra banda, amb l'important esforç fet en la dotació a les provisions per criteris subjectius, la finalitat de la qual és mantenir una ràtio de cobertura adequada que garanteixi un sanejament correcte dels actius de la cartera de crèdit a la clientela de l'Entitat. En aquest sentit, s'han fet unes dotacions totals netes de 12.842 milers d'euros en l'exercici 2013, la qual cosa representa un increment del 5,57%, en termes relatius, respecte a les dotacions de l'exercici anterior.

EVOLUCIÓ DELS RESULTATS DE L'ACTIVITAT D'EXPLOTACIÓ (EN MILERS D'EUROS)

Cal destacar, d'altra banda, l'increment lleuger de les despeses d'administració de l'exercici 2013 respecte a les de l'exercici anterior, amb un increment de l'1,37%, en termes relatius, resultat de l'important esforç de contenció i racionalització de la despesa ja iniciat pel Grup en exercicis anteriors.

En aquest sentit, la seva combinació amb l'increment substancial del marge brut es tradueix en una millora de la ràtio d'eficiència, que passa del 55,81% al 54,35% en data 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

9.2.2 Resultats individuals de les entitats del Grup

Caixa de Crèdit dels Enginyers, S. Coop. de Crèdit, ha tancat l'exercici 2013 amb uns beneficis de 7.882 milers d'euros, la qual cosa representa un increment d'un 6,98% respecte als 7.368 milers d'euros amb què va tancar l'exercici 2012.

Les filials Caixa Enginyers Gestió, SGIIC, SAU, Caixa Enginyers Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SAU, i Caixa d'Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU, han tancat l'exercici 2013 amb uns beneficis de 304 milers d'euros, 864 milers d'euros i 170 milers d'euros, respectivament.

EVOLUCIÓ DELS RESULTATS DE CAIXA D'ENGINYERS (EN MILERS D'EUROS)

L'estratègia del Grup ha permès tancar l'exercici 2013 favorablement, amb uns resultats positius en totes les seves filials, fruit, bàsicament, de l'increment del volum de negoci, amb la qual cosa es compleixen els objectius marcats tant en l'àmbit assegurador com dels fons d'inversió. Concretament, el creixement en patrimoni i nombre de partícips dels fons de pensions ha estat molt superior a la mitjana del sector. Per la seva banda, la gestió d'institucions d'inversió col·lectiva ha experimentat un creixement substancial i ha superat, així mateix, la mitjana del sector, en el més brillant dels últims quinze anys pel que fa a inversió en fons (vegeu l'apartat 9.1.2. *Passiu i altres recursos gestionats* d'aquest informe).

Així mateix, Caixa d'Enginyers manté una participació del 10% en l'entitat associada Norbolsa, Societat de Valors, SA, amb l'objectiu de consolidar i potenciar els serveis prestats actualment als socis en l'àmbit dels mercats de valors, una línia de negoci estratègica del Grup. Per la seva banda, Norbolsa ha assolit, al tancament de l'exercici 2013, uns resultats de 599 milers d'euros, la qual cosa representa un increment del 93,23% respecte al tancament de l'exercici anterior, que es va situar en 310 milers d'euros.

9.2.3 Retribució dels òrgans de govern

Totes les remuneracions percebudes pel Consell Rector i comissions delegades de l'Entitat i pels Consells d'Administració de les filials del Grup corresponen exclusivament a dietes per assistència a reunions i desplaçaments. Els òrgans de govern no perceben cap altra retribució pel desenvolupament de les seves funcions com a membres dels dits consells i comissions.

Les remuneracions dels membres del Consell Rector i dels Consells d'Administració de les filials han pujat a 98 milers d'euros, la qual cosa representa un increment del 10,11% respecte als 89 milers d'euros amb què va tancar l'exercici anterior.

El Grup no ha contret obligacions en matèria de pensions o pagaments de primes d'assegurances de vida respecte als membres dels òrgans de govern esmentats.

9.2.4 Proposta de distribució de resultats

El resultat de Caixa d'Enginyers, en data 31 de desembre del 2013, és de 7.882 milers d'euros.

Tot seguit es detalla la proposta de distribució del resultat de l'exercici 2013, que el Consell Rector de l'Entitat sotmet a l'aprovació de l'Assemblea General de socis:

El repartiment dels 2.595 milers d'euros en concepte d'interessos que cal pagar als socis per aportacions del capital comporta l'aplicació d'un tipus d'interès nominal del 4%.

Distribució del Resultat	2013
A Fons d'Educació i Promoció	-
Interessos per pagar als socis per aportacions al capital	2.595
A reserva obligatòria	1.175
A reserva voluntària	4.112
	7.882

(xifres econòmiques en milers d'euros)

El Consell Rector sotmet, així mateix, a l'aprovació de l'Assemblea de socis l'augment del valor nominal del títol cooperatiu a 95 euros, davant dels 93,5 euros actuals. L'augment del valor nominal del títol cooperatiu requerirà l'autorització del Banc d'Espanya. Aquesta revaloració del títol es farà sense que el soci hagi d'efectuar cap desemborsament i amb càrrec a reserves. Aquest increment representa un rendiment de l'1,60%.

El tipus d'interès nominal del 4% i la revaloració del títol sense desemborsament de l'1,60% representen un rendiment conjunt del títol cooperatiu del 5,60% per a l'exercici 2013.

9.3 GESTIÓ DEL RISC

9.3.1 Introducció

En els darrers exercicis s'ha fet palesa la importància crucial que té la gestió adequada dels seus riscos per a les entitats financeres. Per al Grup Caixa d'Enginyers, la gestió del risc constitueix un pilar essencial de la seva estratègia competitiva, i té com a objectiu la preservació dels seus nivells de solvència i l'impuls, al seu torn, del desenvolupament del negoci. El Grup Caixa d'Enginyers es caracteritza per tenir un perfil de risc conservador.

El Consell Rector de l'Entitat, a través dels diferents comitès, defineix i actualitza les polítiques, els sistemes i els procediments de control intern òptims en relació amb tots els riscos de l'activitat del Grup, i en supervisa el compliment de forma continuada.

La coordinació d'aquestes polítiques prudents i l'ús de mètodes i tècniques de gestió i control homogenis i efectius permeten al Grup Caixa d'Enginyers obtenir resultats sanejats de manera recurrent i també gaudir d'una posició folgada de solvència. La situació economicofinancera actual ha posat a prova l'efectivitat d'aquestes polítiques de gestió de riscos i la seva aplicació s'ha traduït en una exposició controlada i limitada al tipus d'instruments i operatives més afectats per la crisi financera i amb més risc.

La identificació, el mesurament, la gestió, així com el control i el seguiment de tots els riscos inherents a l'activitat del Grup, es constitueixen en objectiu fonamental, sempre dins d'un marc d'optimització de la gestió global de tots els riscos, i comprenen principalment el risc de crèdit i de contrapart, els riscos estructurals de tipus d'interès i de liquiditat, el risc de mercat, el risc operacional i el risc de negoci.

9.3.2 Risc de crèdit

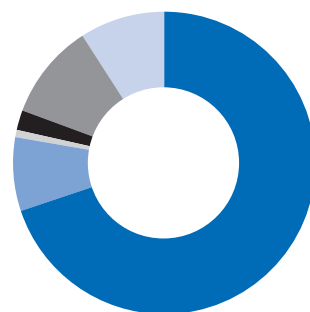
El risc de crèdit té l'origen en la possibilitat d'experimentar pèrdues motivades per l'incompliment, total o parcial, de les obligacions financeres contretes pels socis, clients o contrapartides amb el Grup Caixa d'Enginyers. La prudència elevada de les polítiques relatives al risc de crèdit del Grup li permet mantenir una bona qualitat de l'actiu i uns nivells de morositat significativament per sota de la mitjana del sector.

D'acord amb la normativa actual de solvència, el risc de crèdit es cobreix per mitjà de l'existència i el control d'uns recursos propis capaços d'absorbir els riscos assumits, i també per mitjà de la constitució de provisions destinades a la cobertura d'insolvències. Aquestes provisions se separen en provisions específiques, l'objectiu de les quals és cobrir les possibles insolvències dels actius classificats com a dubtosos i com a risc subestàndard, i provisions genèriques, destinades a la cobertura de possibles pèrdues inherents als instruments de deute i riscos contingents, incloses les possibles pèrdues a causa del canvi de cicle econòmic.

Cal assenyalar l'elevada col·lateralització de tota la cartera creditícia del Grup, que contribueix a millorar les ràtios de gestió. El percentatge d'operacions amb garantia real representa un 87,86% del crèdit a la clientela total al tancament de l'exercici 2013, amb la qual cosa es mantenen els nivells històrics elevats de garanties reals.

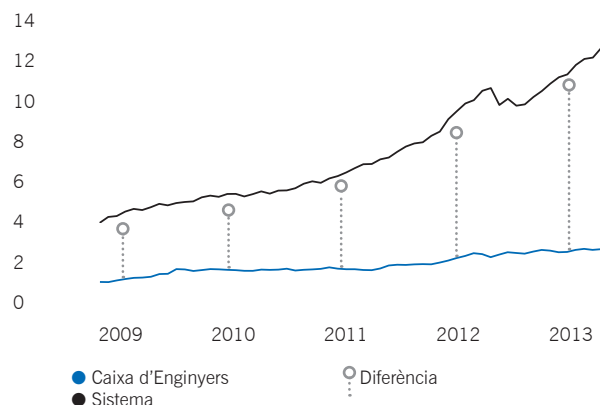
Seguint la línia de diversificació i col·lateralització en la concessió de préstecs amb garantia hipotecària característica de l'Entitat, cal destacar que durant l'exercici 2013 s'han concedit 391 operacions vives en data 31 de desembre (427 a l'exercici 2012) per un import mitjà de 131 milers d'euros (150 milers d'euros el 2012) i amb un *Loan to Value* mitjà del 60,21% (60,55% el 2012).

DISTRIBUCIÓ DE LA INVERSIÓ CREDITÍCIA PER TIPUS DE GARANTIA I DE PRESTATARI

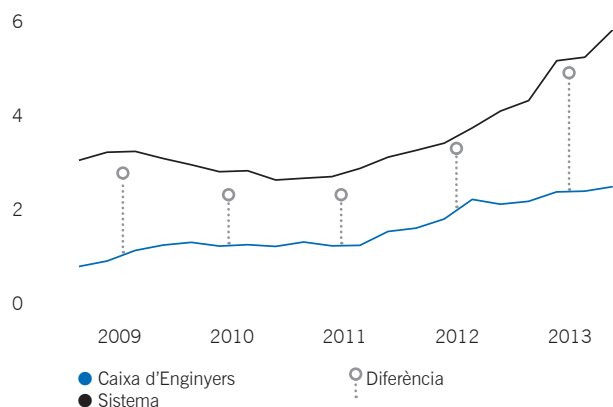
La taxa de morositat de Caixa d'Enginyers se situa en el 2,33%, en data 31 de desembre de 2013, en contrast amb els nivells elevats de morositat mantinguts pel sector, la qual cosa corrobora la gestió adequada del risc de crèdit que duu a terme l'Entitat.

COMPARATIVA DE L'EVOLUCIÓ DE LA MOROSITAT (%)

Font: Banc d'Espanya i Caixa d'Enginyers

COMPARATIVA DE L'EVOLUCIÓ DE LA MOROSITAT HIPOTECÀRIA (%)

Font: Banc d'Espanya i Caixa d'Enginyers

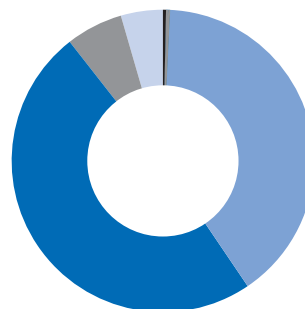
Al tancament de l'exercici 2013, el total de provisions del Grup per a la cobertura de possibles insolvències del crèdit a la clientela i dels valors representatius de deute s'ha situat en 44.050 milers d'euros, dels quals 15.045 milers d'euros corresponen a provisions genèriques, 23.094 milers d'euros a provisions específiques d'actius dubtosos i 5.911 milers d'euros a provisions específiques d'actius subestàndard.

El total de provisions associades a la cartera d'inversió creditícia mantingut el 31 de desembre de 2013, que és de 43.622 milers d'euros, representa una ràtio de cobertura del 129,10%, significativament superior a la mitjana del sector, que ha tancat l'exercici 2013 en el 58,03%.

Vegeu l'apartat 9.1.1. *Informe de l'activitat-Actiu* d'aquest informe, en què es fa una anàlisi exhaustiva de l'activitat creditícia.

D'altra banda, el Grup té una política d'inversions financeres en la qual s'estableix un sistema de límits, d'acord amb el seu perfil de riscos conservador, el compliment del qual, revisat permanentment, permet evitar concentracions de risc de crèdit. Una gran part de les inversions en cartera es troba en actius amb bona qualificació creditícia, superior o igual a la del Regne d'Espanya, segons es pot observar en el gràfic següent.

DISTRIBUCIÓ PER RÀTING DE LES CARTERES DE RENDA FIXA (INCLOENT-HI TOTS ELS VALORS REPRESENTATius DE DEUTE)

● AAA	0,33%
● AA	0,44%
● A	39,76%
● BBB	48,90%
● BB	6,08%
● B	4,49%

El risc de crèdit inclou el **risc de contrapart**, que és el risc que les contrapartides incorrin en incompliments amb el Grup, abans de la liquidació definitiva de les operacions amb instruments derivats, de les operacions amb compromís de recompra, de les operacions de préstec de valors, de les operacions amb liquidació diferida i de les operacions de finançament de les garanties.

Caixa d'Enginyers revisa el compliment dels límits de contrapart en el Mercat Interbancari, les operacions simultànies i les operacions amb derivats. El seguiment i el compliment de l'estructura de límits permeten evitar concentracions de risc que puguin afectar els recursos propis del Grup.

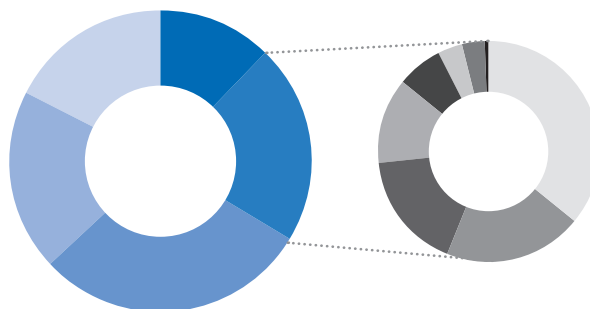
Cal destacar que el risc de contrapart assumit pel Grup és molt poc significatiu en relació amb el risc de crèdit total.

Adicionalment, el risc de concentració de crèdit, que està associat a la possibilitat que es produeixin pèrdues significatives com a conseqüència de la concentració de risc en un grup reduït d'acreditats, en un conjunt d'acreditats de comportament similar o en actius financers especialment correlacionats, constitueix un element essencial en la gestió del risc de crèdit.

Amb l'objectiu de limitar la concentració sectorial, Caixa d'Enginyers ha adoptat, d'una banda, una política de concessió de crèdit molt conservadora, enfocada bàsicament a particulars, sense donar cabuda a la concessió de crèdit al sector de la promoció immobiliària, la qual cosa dona com a resultat una cartera d'inversió creditícia altament diversificada, i, d'altra banda, una política d'inversions financeres, en l'àmbit del Grup, en què s'estableixen límits prudents al conjunt de les inversions en cada sector econòmic.

La distribució de l'exposició al risc de crèdit presenta un nivell adequat de diversificació sectorial, i els pesos més significatius són els que corresponen a les activitats econòmiques en béns immobles, 29,37%, serveis empresarials i professionals, 19,25%, finances no bancàries, 17,77%, i subministraments d'ús públic, 12,5%.

DISTRIBUCIÓ SECTORIAL DE LES CARTERES DE RENDA FIXA

- Béns immobles, 29,37%
- Materials bàsics, 19,25%
- Finances no bancàries, 17,77%
- Indústries transformadores i manufactures, 12,50%
- Consum no bàsic o discrecional, 7,63%
- Serveis de telecomunicació i tecnologies de la informació, 4,24%
- Transport i logística, 3,63%
- Serveis empresarials i professionals, 2,67%
- Productes de primera necessitat, 1,38%
- Subministraments d'ús públic, 0,76%
- Salut i assistència, 0,73%
- Energia fòssil, 0,09%

A més, aquestes polítiques de concessió de crèdit i d'inversions financeres estableixen uns límits d'import i de jerarquia en la presa de decisions de concessió que permeten minimitzar la concentració individual o de grup empresarial.

El crèdit a la clientela està altament diversificat, i el nombre d'operacions de préstecs i comptes de crèdit per un import inferior a 150 milers d'euros és superior al 75%.

DIVERSIFICACIÓ

Operacions per un import
inferior a 150.000 euros

77%

Les carteres de renda fixa corporativa del Grup estan ben diversificades, ja que estan distribuïdes en 59 grups emissors de bona qualitat creditícia.

El nivell de risc de crèdit i contrapart assumit pel Grup es considera, després de tot el que s'ha exposat, mitjà baix.

9.3.3 Risc estructural de tipus d'interès

El risc estructural de tipus d'interès s'associa a l'exposició de les posicions en actius i passius del balanç a les fluctuacions dels tipus d'interès i s'origina per la possibilitat d'experimentar pèrdues per l'impacte potencial de canvis en els tipus d'interès sobre els beneficis del Grup o sobre el valor net dels seus actius. Aquest risc varia, per tant, d'acord amb l'estructura de reapreciació dels actius i dels passius sensibles als tipus d'interès.

El Comitè ALM analitza les necessitats de cobertura que resulten de la gestió d'actius i passius i pren les decisions d'inversió corresponents, sempre complint amb els límits establerts per al Grup per a la contractació. Caixa d'Enginyers disposa d'eines de càlcul de la seva exposició al risc de tipus d'interès, com les anàlisis de gaps entre actius i passius, la simulació del valor econòmic del capital i la simulació del marge financer.

El risc estructural de tipus d'interès de balanç, mesurat en termes de gap d'actius i passius distribuïts per venciment o reapreciació, permet detectar concentracions de risc d'interès en els diferents terminis. Per la seva banda, el gap de durades, respecte als fons propis, s'utilitza com a mesura de sensibilitat del valor econòmic a moviments dels tipus d'interès. En data 31 de desembre de 2013, el gap de durades de l'Entitat és del 0,68.

La sensibilitat del valor econòmic i del marge financer als tipus d'interès se situa, en data 31 de desembre de 2013, partint de l'escenari d'estrès més desfavorable d'aquells que regula la Circular 3/2008, en un -0,66% i un -3,37%, respectivament, uns nivells considerablement inferiors als límits reguladors.

El grau de risc assumit pel Grup en aquest àmbit es considera baix, la qual cosa es posa de manifest tant en l'avaluació de les simulacions esmentades com per mitjà de l'experiència històrica del Grup, que acredita un impacte advers potencialment baix de les variacions de tipus d'interès sobre el valor econòmic, els recursos propis mínims i el marge financer.

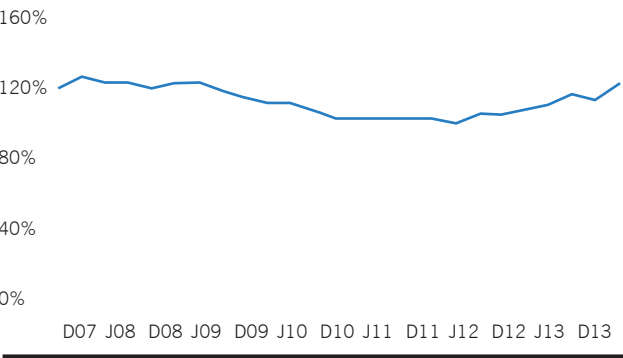
9.3.4 Risc estructural de liquiditat

Per risc de liquiditat s'entén la possible pèrdua en una situació que sigui impossible aconseguir, a preus raonables, fons per fer front puntualment a les obligacions de pagament, tant pel reintegrament de recursos o utilització de disponibles en operacions de crèdit per part de clients com per la liquidació d'operacions de mercat.

L'objectiu de les polítiques de gestió de la liquiditat del Grup és assegurar els fons necessaris per cobrir les necessitats del negoci, diversificant les fonts de finançament i minimitzant-ne el cost. El Grup, a través de Caixa d'Enginyers, supervisa la seva posició de liquiditat i les seves estratègies de finançament de forma continuada. A més, disposa d'un Pla de Contingències de Liquiditat que permet gestionar els possibles esdeveniments inesperats, per condicions econòmiques o de mercat, o altres situacions fora del control directe de Caixa d'Enginyers que podrien causar dificultats de liquiditat a curt o a llarg termini.

Cal destacar la ràtio favorable de liquiditat estructural mantinguda històricament pel Grup Caixa d'Enginyers que, en data 31 de desembre de 2013, és del 114,82%. Tal com mostra el gràfic següent, l'evolució d'aquesta ràtio s'ha mantingut en nivells superiors al 100% malgrat l'entorn macroeconòmic negatiu, la manifesta inestabilitat dels mercats financers i les múltiples guerres de passiu viscudes en el sector en els últims exercicis.

EVOLUCIÓ DE LA RÀTIO DE LIQUIDITAT ESTRUCTURAL DEL GRUP CAIXA D'ENGINYERS

La situació folgada de liquiditat que manté el Grup Caixa d'Enginyers, a més de formar part de l'estratègia de negoci del Grup, rau en el perfil de socis amb qui treballa i la seva fidelitat elevada amb l'Entitat, com a conseqüència del model societari, ja que en són els propietaris.

A més, l'estructura del balanç de Caixa d'Enginyers li ha permès generar coixins de liquiditat considerables per afrontar possibles contingències no previsibles.

Com a conseqüència de tot el que s'ha exposat, el nivell de risc assumit en aquest àmbit es considera baix.

9.3.5 Risc de mercat

El risc de mercat és el risc associat a la possibilitat d'experimentar pèrdues motivades per moviments adversos en els preus de mercat dels instruments negociables amb què opera el Grup.

Per a la gestió del risc de mercat de les carteres d'inversions financeres s'aplica com a sistema de mesurament el Valor en Risc (VaR, segons les seves sigles en anglès), un mètode de càlcul que permet determinar la pèrdua màxima esperada d'acord amb una probabilitat i un horitzó temporal. Complementàriament a la mesura del VaR, es calcula el TailVar, estadístic que mesura la pèrdua mitjana que es produiria en els casos en què se superés el nivell de VaR, i el ComponentVaR, que mesura la contribució d'una subcartera al VaR total de la cartera.

El Grup Caixa d'Enginyers, seguint criteris de prudència, ha establert en la seva política d'inversions financeres uns límits màxims en els nivells de VaR assumits a les carteres d'actius financers disponibles per a la venda i de negociació.

Els límits establerts fan referència a un VaR calculat per a un horitzó temporal d'un any i un grau de confiança del 95%.

RENDIBILITAT PER UNITAT DE RISC ASSUMIDA DE LA CARTERA DE RENDA FIXA EN DATA 31/12/2013

Cartera	Durada	Tir	Tir/durada
Negociació	2,97	3,38	1,14
Disponibles per a la venda	3,08	3,77	1,22

CARTERA DE NEGOCIACIÓ

Tipus d'actiu	VaR	TailVaR	Component VaR
Total	4,64%	5,82%	4,64%
Renda Fixa	4,42%	5,54%	4,41%
Renda Variable	0,38%	0,47%	0,23%
Suma de VaR i TailVaR	4,80%	6,01%	
Efecte diversificació	0,16%	0,19%	

VaR calculat amb un interval de confiança del 95% i un horitzó temporal d'un dia. Resultats anualitzats.

CARTERA DE DISPONIBLES PER A LA VENDA

Tipus d'actiu	VaR	TailVaR	Component VaR
Total	7,19%	9,02%	7,19%
Renda Fixa	7,08%	8,88%	7,08%
Renda Variable	0,03%	0,04%	0,02%
Fons d'inversió	0,18%	0,22%	0,09%
Suma de VaR i TailVaR	7,29%	9,14%	
Efecte diversificació	0,10%	0,12%	

VaR calculat amb un interval de confiança del 95% i un horitzó temporal d'un dia. Resultats anualitzats.

El nivell de risc assumit pel Grup en aquest àmbit es considera mitjà baix.

9.3.6 Risc operacional

Finalment, el **risc operacional** està constituït per tots els esdeveniments que puguin generar pèrdues a conseqüència de processos interns inadequats, errors humans, funcionament incorrecte dels sistemes d'informació o esdeveniments externs. Aquest risc és inherent a l'operativa diària de tota entitat, per la qual cosa el seu control ha de ser objecte de consideració en tots els àmbits.

El model organitzatiu adoptat pel Grup Caixa d'Enginyers, definit i implantat durant l'exercici 2012, es basa en tres pilars o nivells de responsabilitat independents:

- **Funcions de Negoci i Suport:** són responsables d'identificar, avaluar, gestionar, controlar i informar els riscos operacionals de la seva activitat.

- **Funció de Risc Operacional:** és l'encarregada de definir la metodologia i les solucions per a la correcta identificació, mesurament, control i gestió del risc operacional del Grup i, a més, de controlar el seu correcte desplegament. Dóna suport a les Funcions de Negoci i Suport i consolida la informació sobre els riscos operacionals de tot el Grup per al *reporting* a la Direcció General i als comitès de gestió de riscos que hi estan implicats.

- **Funció d'Auditoria Interna:** en relació amb el risc operacional, és l'Àrea responsable de revisar el compliment del model d'identificació, mesurament, control i gestió del risc operacional que s'ha establert.

La Funció de Risc Operacional defineix les polítiques i metodologies, analitza, informa i assessora les Funcions de Negoci i Suport sobre la millor manera de gestionar el risc operacional, amb el suport de les Àrees amb funcions especialitzades (Seguretat, Assessoria Jurídica, Sistemes d'Informació i Tecnologia, etc.), i informa la Direcció de Gestió Global del Risc de manera continuada.

La gestió diària del risc operacional recau en les Funcions de Negoci i Suport i en les Àrees amb funcions especialitzades, que mantenen línies de comunicació amb la Funció de Risc Operacional. Aquesta última treballa amb les primeres en l'aplicació de les polítiques, obtenció d'informació i implantació d'accions per a la gestió del risc.

A més, cal destacar que en la línia de reduir els possibles efectes adversos que poguessin escapar als actuals controls d'aquest risc, l'Entitat té contractada una pòlissa d'assegurança integral bancària que dona cobertura, essencialment, a les pèrdues que poguessin produir-se com a resultat d'esdeveniments relacionats amb riscos operacionals (fraud informàtic, infidelitat d'empleats, etc.).

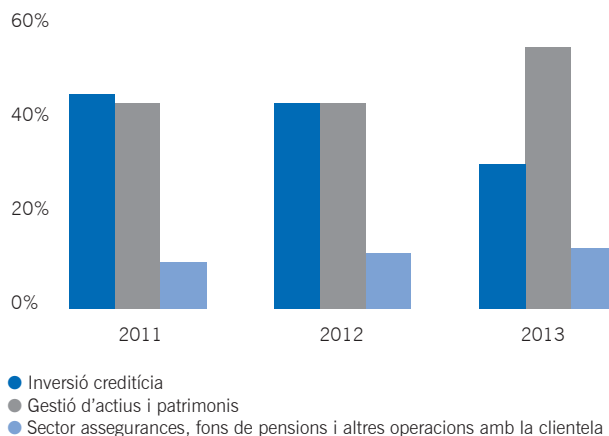
Com a conseqüència de tot el que s'ha exposat, el nivell de risc assumit en aquest àmbit es considera baix.

9.3.7 Risc de negoci

S'entén per risc de negoci la possibilitat d'experimentar pèrdues motivades per hipotètics fets adversos (interns o externs) que afectin negativament tant la capacitat del Grup per assolir els seus objectius de rendibilitat com la seva solvència. El risc de negoci es mitiga mitjançant l'estratègia de diversificació del negoci; en aquesta línia, el Grup Caixa d'Enginyers ha desenvolupat, dins del segment de mercat que ocupa, un procés de potenciació de la diversificació del negoci, que s'estructura en tres grans àrees d'activitat, que són la inversió creditícia, les activitats de gestió d'actius i patrimonis i les relacionades amb les assegurances, fons de pensions i altres operacions amb la clientela, i que es configuren com a elements de diversificació de l'oferta de serveis als socis així com dels seus ingressos relacionats. Tal com es pot observar en el gràfic adjunt, en els últims exercicis s'ha registrat un creixement de l'aportació relativa dels negocis de gestió d'actius i patrimonis, el perfil dels quals és més estable quant a la seva ciclicitat, i s'ha mantingut l'aportació

relativa del negoci assegurador, la qual cosa representa que les activitats lligades al balanç de l'Entitat hagin perdut pes específic.

EVOLUCIÓ DE L'APORTACIÓ RELATIVA DE LES ÀREES DE NEGOCI DEL GRUP

Històricament, el Grup Caixa d'Enginyers ha mantingut la tendència de creixement i rendibilitat, amb increments estables i equilibrats dels resultats i les masses patrimonials, una bona qualitat del seu actiu i uns nivells de morositat i cobertura significativament millors que la mitjana sectorial.

La solidesa i la recurrència en l'obtenció de resultats, mantingudes històricament pel Grup Caixa d'Enginyers, són un clar indicador de la fortlesa competitiva del Grup en el seu entorn, així com de la seva capacitat per fer front a la necessitat de dotacions per deterioraments d'actius, sense que això afecti de manera transcendent la seva solvència. Per tot això, l'exposició al risc de negoci es considera baixa.

9.3.8 Direcció de Gestió Global del Risc

La Direcció de Gestió Global del Risc, que en l'organigrama de l'Entitat depèn de la Direcció General, d'acord amb el principi d'independència de la funció de riscos, és la que integra el control de tots els riscos inherents al negoci del Grup.

Les seves funcions principals es resumeixen segons el detall següent:

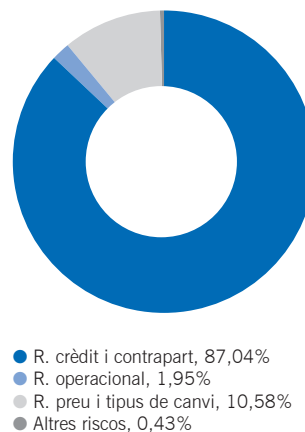
- Assegurar que els nivells de risc assumits pel Grup són adequats al perfil de riscos establert i estan alineats amb els seus objectius estratègics.
- Proporcionar una visió integral de tots els riscos del Grup Caixa d'Enginyers.
- Identificar tota l'exposició a riscos assumits pel Grup, inclosos els que es puguin estar desenvolupant, les concentracions que puguin haver-hi i altres situacions que s'hagin d'examinar.
- Analitzar els nous productes i les modificacions substancials de la gamma de productes existents, en especial si es tracta de productes complexos. En particular, a partir d'aquesta anàlisi es determinarà explícitament si s'accepten els aspectes contractuals que suposin riscos no controlables per l'Àrea d'Assessoria Jurídica del Grup i els aspectes complexos de la comunicació efectuada sobre aquests riscos tant en el vessant intern com en l'extern.

El control i la gestió de riscos en el Grup Caixa d'Enginyers s'estableixen en un cos de documentació que defineix les polítiques, els límits, la metodologies i les normatives aplicables, el qual permet transmetre el perfil i els objectius a tota l'organització.

9.4 SOLVÈNCIA

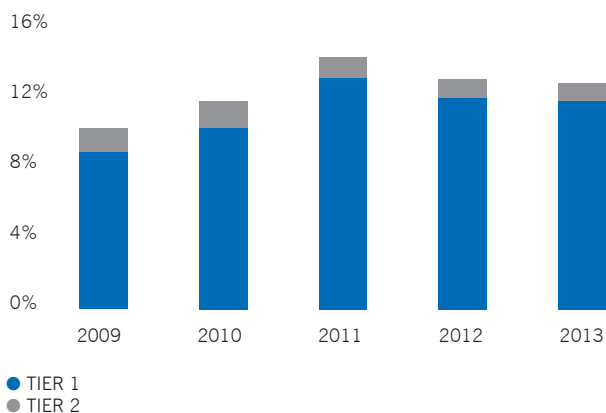
La taxa reduïda de morositat, l'exposició nul·la al sector promotor, la col·lateralització elevada del crèdit, la fortalesa de les provisions constituïdes i l'exposició reduïda a altres riscos, juntament amb una estructura adequada de recursos propis, es tradueixen en el nivell elevat de solvència del Grup.

REQUISITS DE CAPITAL PER TIPUS DE RISCOS

El coeficient de solvència, que mesura la relació entre els requisits de capital i els recursos propis i, d'acord amb la legislació vigent en data 31 de desembre de 2013, ha de ser superior al 8%, se situa, al tancament de l'exercici 2013, molt per sobre del mínim exigit legalment, tant en l'àmbit individual com en el consolidat.

COEFICIENT DE SOLVÈNCIA CONSOLIDAT

	2009	2010	2011	2012	2013
TIER 1	8,69%	10,05%	12,79%	11,70%	11,54%
TIER 2	1,36%	1,48%	1,15%	1,01%	0,97%
Coefficient de solvència	10,05%	11,53%	13,94%	12,71%	12,51%

Així mateix, els superàvits individual i consolidat s'han situat, al tancament de l'exercici 2013, en 49.168 i 45.236 milers d'euros, respectivament.

Segons el Reial Decret-Ilei 24/2012, de 31 d'agost, de reestructuració i resolució d'entitats de crèdit i de la Circular 7/2012, de 30 de novembre, del Banc d'Espanya, de requeriments mínims de capital principal, es va elevar el nivell mínim de capital principal al 9% dels actius ponderats per risc respecte al 8% requerit, anteriorment, de conformitat amb allò que disposa el Reial Decret-Ilei 2/2011, de 18 de febrer, per al reforçament del sistema financer. Així mateix, aquesta regulació va establir nous paràmetres de càlcul del capital principal.

El capital principal del Grup Caixa d'Enginyers, d'acord amb les directrius que estableix aquest Reial Decret, amb dades al tancament de l'exercici 2013, és de 116.362 milers d'euros i el coeficient de capital principal se situa en l'11,67%, substancialment per sobre de l'exigit legalment.

A més, cal assenyalar que, el 26 de juny de 2013, s'han publicat el Reglament (UE) núm. 575/2013 del Parlament Europeu i del Consell, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió (CRR), i la Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió (CRD IV), per la qual cosa l'entrada en vigor d'aquestes normatives representa la derogació de totes les normes de regulació de recursos propis del Banc d'Espanya que en siguin incompatibles. D'aquesta manera, amb l'objectiu que el Supervisor nacional estableixi determinades opcions reguladores de la CRR, s'ha publicat la Circular 2/2014, de 31 de gener, del Banc d'Espanya, a les entitats de crèdit, sobre l'exercici de diverses opcions reguladores incloses en el Reglament (UE) núm. 575/2013, del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de juny de 2013, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió.

Així mateix, el 29 de novembre de 2013 es va publicar el Reial Decret-Ilei 14/2013, de mesures urgents per a l'adaptació del dret espanyol a la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres, pel qual es deroga el requisit de capital principal a partir de l'1 de gener de 2014.

La CRR s'aplicarà a partir de l'1 de gener de 2014 per a totes les entitats financeres europees, si bé el Grup Caixa d'Enginyers ja complia, en data 31 de desembre de 2013, amb les exigències mínimes reguladores establertes en la CRR, així com en la Circular del Banc d'Espanya 2/2014, d'entrada en vigor el 6 de febrer de 2014.

10. COMPTES ANUALS I INFORME DE GESTIÓ

**CAIXA DE CRÈDIT DELS ENGINYERS - CAJA DE CRÉDITO DE LOS INGENIEROS,
S. COOP. DE CRÉDITO I ENTITATS DEPENDENTS QUE COMPONEN
EL GRUP CAIXA D'ENGINYERS**

Comptes anuals consolidats corresponents a l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2013, elaborats conforme a les Normes Internacionals d'Informació Financera, i Informe de gestió consolidat

CAIXA DE CRÈDIT DELS ENGINYERS - CAJA DE CRÉDITO DE LOS INGENIEROS, S. COOP. DE CRÉDITO I ENTITATS DEPENDENTS QUE COMPONEN EL GRUP CAIXA D'ENGINYERS

Memòria consolidada corresponent a l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2013

1. INTRODUCCIÓ, BASES DE PRESENTACIÓ DELS COMPTES ANUALS CONSOLIDATS I ALTRA INFORMACIÓ

1.1. Ressenya del Grup

Caixa de Crèdit dels Enginyers - Caja de Crédito de los Ingenieros, S. Coop. de Crédito (en endavant, 'l'Entitat Dominant') és una cooperativa de crèdit constituïda el 29 de setembre de 1967 i inscrita en el Ministeri de Treball i Seguretat Social amb el número 14.651, clau 1698 SMT, i en el Registre Especial de Cooperatives de Crèdit del Banc d'Espanya amb el número 3.025. Es regeix per la Llei 13/1989, de 26 de maig, modificada parcialment, entre altres, per la Llei 20/1990, de 19 de desembre, sobre Règim Fiscal de les Cooperatives, i desenvolupada pel Reial decret 84/1993, de 22 de gener. També li són d'aplicació les normes que, amb caràcter general, regulen l'activitat de les entitats de crèdit i, amb caràcter supletori, la Legislació de les Cooperatives.

El seu objecte social consisteix, fonamentalment, a captar fons del públic en forma de dipòsits, préstecs, cessió temporal d'actius financers o altres d'anàlogues que porten aparellada l'obligació de la seva restitució, aplicant-los per compte propi a la concessió de préstecs, crèdits o altres operacions de naturalesa anàloga que permetin atendre les necessitats financeres dels seus Socis, dels Socis de les cooperatives associades i de tercers. Així mateix, podrà realitzar tot tipus d'operacions actives, passives i de serveis que constitueixen l'activitat bancària pròpia de les entitats de crèdit, així com l'accessòria o instrumental a la mateixa, amb atenció preferent a les necessitats financeres dels seus Socis.

El seu domicili social actual és a la Via Laietana, n. 39 de Barcelona. L'àmbit territorial de l'activitat de l'Entitat Dominant s'estén a l'Estat espanyol, amb un total de quinze oficines al tancament de l'exercici 2013, sense perjudici que es puguin desenvolupar fora d'aquest àmbit les operacions legalment permeses. L'Entitat Dominant desenvolupa una activitat comercial a través de la seva xarxa d'oficines i no utilitza agents comercials independents.

A més, l'Entitat Dominant té participacions en cinc societats que duen a terme activitats complementàries i/o auxiliars a les de la pròpia Entitat Dominant amb les quals constitueix el Grup Caixa d'Enginyers (en endavant, 'el Grup' o 'Grup Caixa d'Enginyers'), el detall de les principals dades del qual, a 31 de desembre de 2013, així com l'activitat que desenvolupen, es mostren en el quadre següent.

Denominació social	Domicili social	Objecte social	Participació a 31 de desembre de 2013	Milers d'euros		
				Capital social	Reserves i prima d'emissió	Resultats ^(a)
Caixa Enginyers Gestió, S.G.I.I.C., S.A.U.	Aragó, 141-143 entl., 08015 Barcelona	Administració i representació d'institucions d'inversió col·lectiva.	100%	1.800	1.085	304
Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U.	Potosí, 22, 08030 Barcelona	Pràctica de l'assegurança i reassegurança en el ram de vida i en totes les modalitats autoritzades per la legislació vigent. Exercir les activitats preparatòries, complementàries i auxiliars que siguin necessàries per a la pràctica de l'assegurança i reassegurança privades o que tinguin com a finalitat la inversió dels fons socials, i així mateix realitzar l'activitat de l'administració de fons de pensions.	100%	9.016	2.778	864
Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda.	Vía Laietana, 39, 08003 Barcelona	Prestació de serveis i venda d'articles i subministraments per al consum.	Inferior al 0,01% (b)	736	324	29
Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, S.L.U.	Potosí, 22, 08030 Barcelona	Realització de l'activitat d'agent d'assegurances privades com a Operador de Bancassegurances Vinculat.	100%	30	790	170
Caixa Enginyers Serveis Integrats, A.I.E.	Potosí, 22, 08030 Barcelona	Gestió i direcció dels serveis administratius auxiliars de les societats que la componen.	100% (c)	2	-	-

(a) Tancaments comptables provisionals no auditats.

(b) L'Entitat Dominant manté una participació minoritària a Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda. Això no obstant, els membres del Consell Rector de l'esmentada Societat Cooperativa són alhora membres del Consell Rector de l'Entitat Dominant, per la qual cosa es compleix amb les condicions establertes en les normes internacionals de comptabilitats per a la seva consideració com a empresa que forma part del Grup Caixa d'Enginyers.

(c) Inclou una participació indirecta del 80%. Societat que està inactiva.

Amb data 13 de desembre de 2011, el Grup va adquirir una participació del 10% a Norbolsa, S.V., S.A., societat no cotitzada en borsa, per un import de 3 milions d'euros. Tot i ser la participació inferior al 20% del capital social, la influència significativa en aquesta participada s'evidencia en ostentar representació en el seu Consell d'Administració. El valor de la participació en aquesta societat es registra en el capítol 'Participacions – Entitats associades' del balanç de situació consolidat. El fons de comerç implícit a l'adquisició d'aquesta participació en el moment de la compra va ser de 631 milers d'euros.

Així mateix, amb data 12 de juny de 2012, l'esmentada societat va fer una ampliació de capital a la qual el Grup va acudir mitjançant el desemborsament de 177 milers d'euros, amb l'objectiu de mantenir el percentatge de participació del 10%. El fons de comerç implícit en l'ampliació va ser de 55 milers d'euros.

El detall de les principals dades, a 31 de desembre de 2013, així com l'activitat que desenvolupa, es mostra en el quadre següent.

Denomina- ció social	Domicili social	Objecte social	Participa- ció a 31 de desembre de 2013	Milers d'euros						
				Patrimoni net				Cost de la participació		
				Capital social	Reser- ves i prima d'emis- sió	Ajustos per valo- ració	Resul- tats	Total	2013	2012
Norbolsa, S.V., S.A.	Plaça Euskadi, 5, 48009 Bilbao	Empresa de Serveis d'Inversió	10%	14.187	6.133	10.414	599	31.333	3.177	3.177

El valor en llibres de Norbolsa en els balanços de situació consolidats adjunts pugen, a 31 de desembre de 2013, a 3.642 milers d'euros (3.138 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012).

La gestió i utilització dels recursos propis i aliens captats pel Grup estan subjectes a determinades normes legals que regulen, entre altres, els aspectes següents:

- El compliment d'uns coeficients de reserves mínimes i de recursos propis mínims.
- L'obligatorietat de dotar determinats percentatges de l'excedent de l'exercici al 'Fons d'Educació i Promoció' i al 'Fons de Reserva Obligatori', els quals no són de lliure disposició.
- La limitació de concessió d'inversions i inversions creditícies a Socis de l'Entitat Dominant i als membres singulars de les entitats que hi estan associades, així com a tercers no Socis, en els límits establerts en l'article quart de la Llei 13/1989, de 26 de maig, de Cooperatives de Crèdit, i en el seu posterior desenvolupament reglamentari, concretament en la disposició addicional tercera del Reial decret 84/1993, de 22 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 13/1989, de 26 de maig, de Cooperatives de Crèdit.
- La participació en el Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit, la finalitat del qual consisteix a garantir fins a 100.000 euros els dipòsits realitzats en l'Entitat Dominant, d'acord amb allò que disposa el Reial decret 628/2010, de 14 de maig, pel qual es modifica el Reial decret 2606/1996, de 20 de desembre, sobre fons de garantia de dipòsits d'entitats de crèdit, i el Reial decret 948/2001, sobre sistemes d'indemnització a inversors de 3 d'agost (vegeu Nota 1.8).

1.2. Bases de presentació dels comptes anuals consolidats i informació referida a l'exercici 2012

Els comptes anuals consolidats del Grup Caixa d'Enginyers de l'exercici 2013 han estat formulats pel Consell Rector de l'Entitat Dominant en la reunió celebrada el dia 20 de març de 2014. Els comptes anuals consolidats del Grup i els comptes anuals de les entitats integrades en el Grup, corresponents a l'exercici 2013, se sotmetran a l'aprovació de les seves respectives Assembles i Juntres Generals de Socis o Accionistes durant el primer semestre de l'exercici 2014. No obstant això, el Consell Rector de l'Entitat Dominant estima que aquests comptes anuals seran aprovats sense cap modificació. Els comptes anuals consolidats del Grup de l'exercici 2012 van ser aprovats per l'Assemblea General de Socis de l'Entitat Dominant, celebrada el 28 de maig de 2013.

El marc normatiu d'informació financera aplicable al Grup és l'establert en:

- a) El Codi de Comerç i la legislació mercantil restant.
- b) Les Normes Internacionals d'Informació Financera adoptades per la Unió Europea el 31 de desembre de 2013 (en endavant, 'NIIF-UE'), tenint en consideració la Circular 4/2004, i les seves successives modificacions, que constitueixen el desenvolupament i adaptació al sector d'entitats de crèdit espanyoles de les Normes Internacionals d'Informació Financera aprovades per la Unió Europea.
- c) Les normes d'obligat compliment per l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes.
- d) La resta de la normativa comptable espanyola que sigui aplicable.

En la preparació d'aquests comptes anuals consolidats s'ha pres en consideració la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, de 22 de desembre, relativa a les Normes d'Informació Financera Pública i Reservada i als Models d'Estats Financers de les Entitats de Crèdit, que constitueix l'adaptació de les NIIF adoptades per la Unió Europea al sector de les entitats de crèdit espanyoles.

En aquesta memòria s'utilitzen les abreviatures 'NIC' i 'NIIF' per referir-se a les Normes Internacionales de Comptabilitat i a les Normes Internacionals d'Informació Financera, respectivament, aprovades per la Unió Europea, d'acord amb les quals s'han elaborat aquests comptes anuals consolidats. També s'utilitzen les abreviatures 'CNIIF' i 'IFRIC' per referir-se al 'Comitè d'Interpretacions de Normes Internacionals d'Informació Financera (CINIIF) - International Financial Reporting Standards Committee (IFRIC)'.

Els comptes anuals consolidats s'han elaborat considerant la totalitat dels principis i normes comptables i dels criteris de valoració d'aplicació obligatòria que tenen un efecte significatiu en els mateixos comptes, de manera que mostren la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera, consolidats, del Grup a 31 de desembre de 2013 i dels resultats de les seves operacions, dels ingressos i despeses reconeguts, dels canvis en el patrimoni net i dels fluxos en efectiu, consolidats, que s'han produït en el Grup en l'exercici anual acabat en la susdita data.

En la Nota 2 es resumeixen els principis i les polítiques comptables i els criteris de valoració més significatius aplicats en la preparació dels comptes anuals consolidats del Grup corresponents a l'exercici 2013.

Aquests comptes anuals consolidats s'han elaborat a partir dels registres de comptabilitat mantinguts per l'Entitat Dominant i per la resta de societats integrades en el Grup. No obstant això, atès que els principis comptables i criteris de valoració aplicats en la preparació dels comptes anuals consolidats del Grup de l'exercici 2013 poden diferir dels utilitzats per algunes de les entitats que hi estan integrades, en el procés de consolidació s'han introduït els ajustos i recllassificacions necessaris per homogeneïtzar entre si tals principis i criteris i per adequar-los als que hagi aplicat l'Entitat Dominant.

Els presents comptes anuals consolidats, llevat que es digui el contrari, es presenten en milers d'euros.

Conforme a la NIC 1, la informació continguda en aquesta memòria referida a l'exercici 2012 es presenta, exclusivament, a efectes comparatius amb la informació relativa a l'exercici 2013 i, consegüentment, no forma part dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2013.

En l'exercici 2013, no s'ha produït cap modificació rellevant en els criteris comptables aplicables que afecti la comparació de la informació entre exercicis. A continuació es detallen les noves normes, modificacions i interpretacions d'aplicació obligatòria en exercicis de 2013 i posteriors i l'adopció de les quals pel Grup no ha tingut un impacte significatiu en aquests comptes anuals consolidats. Així mateix, en l'elaboració d'aquests comptes anuals consolidats no s'ha detectat cap error significatiu que hagi suposat la reexpressió dels imports inclosos en els comptes anuals consolidats de l'exercici 2012.

Normes i interpretacions emeses per l'International Accounting Standards Board (IASB) que han entrat en vigor en l'exercici 2013

En la data de formulació d'aquests comptes anuals consolidats, les principals normes i interpretacions que han entrat en vigor, l'adopció de les quals en el Grup no ha tingut impacte significatiu en els mateixos comptes, són les següents:

Modificació de la NIC 1 'Presentació d'estats financers'

La modificació de la NIC 1 canvia el desglossament dels conceptes presentats en el capítol d'Altres ingressos i despeses reconeguts de l'estat d'ingressos i despeses reconeguts, exigint la separació de les partides presentades en funció de si permeten o no transferències futures al compte de pèrdues i guanys consolidat.

D'altra banda, la modificació no exigeix presentar els ingressos i despeses reconeguts de forma conjunta en un únic estat. La norma permet fer servir l'esquema utilitzat pel Grup en els seus estats financers.

Aquesta norma no ha constituït una modificació rellevant en la presentació de la informació financera de l'estat dels ingressos i despeses reconeguts consolidat.

Modificació de la NIC 19 'Retribucions als empleats'

La modificació de la NIC 19 ha suposat introduir els següents aspectes més rellevants que afecten, fonamentalment, els plans de prestació definida:

- L'eliminació de la 'banda de fluctuació', segons la qual les companyies podien escollir diferir certa porció dels guanys i pèrdues actuàries. A partir de l'entrada en vigor de la modificació, tots els guanys i pèrdues actuàries es reconeixen immediatament en patrimoni net.
- Canvis rellevants d'agrupació i presentació dels components del cost en l'estat de resultat integral. El total del cost relacionat amb l'obligació es presentarà en tres conceptes diferents: component de cost del servei, component d'interès net i component de revalorització.

L'aplicació d'aquesta NIC no ha suposat cap impacte patrimonial per al Grup. L'entitat registrava com a ingrés (despesa) de l'exercici els guanys (pèrdues) actuàries. Per aquest motiu, la primera aplicació d'aquesta norma ha implicat el manteniment de les pèrdues (guanys) actuàries en reserves de lliure disposició del Grup.

Modificació de la NIIF 7 'Instruments financers: Informació a revelar'

La modificació de la NIIF 7 ha introduït requisits nous de desglossament per a aquells actius i passius financers que es presenten compensats ('neteados') en el balanç, així com per a aquells altres instruments financers que estan subjectes a un acord exigible de compensació neta o similar, independentment que s'estiguin presentant en els estats financers compensats o no compensats d'acord amb la NIC 32 - 'Instruments financers: Presentació'.

L'entrada en vigor de la modificació de la NIIF 7 no ha suposat l'ampliació dels desglossaments, ja que l'anàlisi que fa el Grup per presentar o no determinats actius i passius financers de forma compensada està en línia amb els aclariments introduïts en la norma.

NIIF 13 'Mesura del valor raonable'

Aquesta norma s'ha emès amb l'objectiu de ser la font normativa única per calcular el valor raonable d'elements d'actiu o de passiu, quan aquesta sigui la forma de valoració requerida per les altres normes vigents. No modifica els criteris de valoració actuals establerts per altres normes i és aplicable a les valoracions d'elements tant financers com no financers.

No obstant l'anterior, la norma canvia la definició actual de valor raonable, introduint nous matisos a considerar, i enfoca el seu càlcul adoptant el que anomena la 'Jerarquia de valor raonable', que, conceptualment, és similar a la que ja utilitza la NIIF 7 - 'Instruments financers: Informació a revelar' per a certs desglossaments d'instruments financers.

Aquesta norma no ha suposat modificacions respecte a la determinació del valor raonable dels actius i passius del Grup valorats a valor raonable.

Modificació de la NIC 12 'Impostos sobre els guanys – Impostos diferits relacionats amb propietats immobiliàries'

La norma s'ha modificat amb la finalitat d'introduir la presumpció, en el càlcul dels impostos diferits afectes a les propietats immobiliàries que es valorin d'acord amb el model de valor raonable de la NIC 40, que el valor en llibres d'aquests actius serà recuperat totalment mitjançant la seva alienació. Aquesta presumpció es pot refutar quan aquesta propietat immobiliària sigui amortitzable i el seu model de negoci sigui mantenir-la per obtenir-ne els beneficis econòmics al llarg del temps mitjançant la seva utilització en comptes de fer-ho mitjançant la seva venda.

Atesa la naturalesa de la modificació, la seva entrada en vigor no ha suposat cap impacte per al Grup.

Normes i interpretacions emeses per l'IASB encara no vigents

En la data de formulació d'aquests comptes anuals consolidats, les normes i interpretacions més significatives que havien estat publicades per l'International Accounting Standards Board (IASB) però que encara no havien entrat en vigor, bé perquè la seva data d'efectivitat és posterior a la data dels comptes anuals consolidats, o bé perquè encara no han estat adoptades per la Unió Europea, són les que es detallen a continuació.

Normes i interpretacions	Títol	Aplicació obligatòria per a exercicis iniciats a partir de:
Aprovades per a la seva aplicació a la UE		
NIIF 10	Estats financers consolidats	1 de gener de 2014
NIIF 11	Acords conjunts	1 de gener de 2014
NIIF 12	Desglossaments d'informació de participacions en altres entitats	1 de gener de 2014
Modificació de la NIC 27	Estats financers separats	1 de gener de 2014
Modificació de la NIC 28	Inversions en associacions	1 de gener de 2014
Modificació de la NIC 32	Instruments financers: Presentació	1 de gener de 2014
Modificació de les NIIF 10, 11 i 12	Estats financers consolidats, Acords conjunts i Desglossaments d'informació de participacions en altres entitats: Guia de transició	1 de gener de 2014
Modificació de les NIIF 10, 12 i NIC 27	Entitat d'inversió	1 de gener de 2014
Modificació de la NIC 36	Desglossaments sobre l'import recuperable d'actius no financers	1 de gener de 2014
Modificació de la NIC 39	Novació de derivats com a continuació de la comptabilitat de cobertura	1 de gener de 2014
No aprovades per a la seva aplicació a la UE		
IFRIC 21	Recaptació fiscal	1 de gener de 2014
Modificació de la NIC 19	Contribucions d'empleats a plans de prestació definida	1 de juliol de 2014
Millores a les NIIF Cicle 2010-2012 i Cicle 2011-2013	Modificacions menors	1 de juliol de 2014
NIIF 9	Instruments financers: Classificació i valoració	n. d.

El Grup ha decidit, en el seu cas, no exercir-ne l'aplicació anticipada, valorant que la seva aplicació no tindrà impactes significatius.

NIIF 10 'Estats financers consolidats'

Aquesta norma s'emet de forma conjunta amb la NIIF 11, la NIIF 12 i la modificació de la NIC 27 i la NIC 28 (totes descrites a continuació), en substitució de les normes actuals en relació amb la consolidació i la comptabilització d'entitats dependents, associades i negocis conjunts, així com els desglossaments d'informació a revelar.

La principal novetat que planteja la NIIF 10 és la modificació de la definició de control existent actualment. La nova definició de control consta de tres elements que s'han de complir: el poder sobre la participada, l'exposició o el dret als resultats variables de la inversió i la capacitat d'utilitzar aquest poder per influir en els mateixos resultats.

L'entrada en vigor d'aquesta norma suposarà la substitució, en la part corresponent a estats consolidats, de l'actual NIC 27 - Estats financers consolidats i separats, així com la interpretació SIC 12 - Consolidació – Entitats amb propòsit especial.

NIIF 11 'Acords conjunts'

L'entrada en vigor d'aquesta norma suposarà la substitució de l'actual NIC 31 - Negocis conjunts. El canvi fonamental que planteja respecte a la norma actual és l'eliminació de l'opció de consolidació proporcional per a les entitats que es controlen conjuntament, que passaran a incorporar-se pel mètode de la participació. Així mateix, es modifica, amb certs matisos, l'enfocament dels acords conjunts, centrant l'anàlisi en si l'acord conjunt està estructurat o no a través d'un vehicle separat. D'altra banda, la norma defineix dos únics tipus d'acord conjunt: operació conjunta o entitat participada conjuntament.

NIIF 12 'Desglossaments d'informació de participacions en altres entitats'

L'entrada en vigor d'aquesta norma suposa agrupar (i ampliar), en una única norma, tots els requisits de desglossament relatius a participacions en entitats dependents, associades, negocis conjunts o altres participacions, essent una de les seves novetats, respecte als desglossaments actuals, la introducció de l'obligació de proporcionar informació sobre entitats estructurades no consolidades.

L'aplicació d'aquesta nova norma exigirà incrementar els desglossaments amb relació a entitats associades i multigrup, especialment en relació amb les reconciliacions entre els resultats aportats per les entitats i els atribuïts.

Modificació de la NIC 27 'Estats financers separats'

La modificació de la NIC 27 suposa reemetre la norma de manera que, a partir de la seva entrada en vigor, el seu contingut únicament farà referència als estats financers individuals.

Modificació de la NIC 28 'Inversions en associades'

La modificació de la NIC 28 suposa reemetre la norma per passar a contenir també el tractament de les entitats participades conjuntament, atès que s'incorporaran en el consolidat, sense opció possible, mitjançant l'aplicació del mètode de la participació.

Modificació de la NIC 32 'Instruments financers: Presentació'

La modificació de NIC 32 introdueix una sèrie d'aclariments addicionals en la guia d'implementació sobre els requisits de la norma per poder compensar un actiu i un passiu financer en la seva presentació en el balanç. Específicament indica, entre altres aspectes, que el dret de compensació no ha de dependre d'esdeveniments futurs i ha de ser legalment exigible, tant en el curs normal dels negocis com en cas d'incompliment, insolvència o fallida de l'entitat i totes les contraparts.

Modificació de la NIIF 10, la NIIF 11 i la NIIF 12: 'Estats financers consolidats', 'Acords conjunts' i 'Desglossaments d'informació de participacions en altres entitats: Guia de transició'

A través d'aquesta modificació, l'IASB ha volgut aclarir algunes qüestions en relació amb les regles de transició d'aquestes normes. S'aclareix que la data inicial d'aplicació és l'inici del període en què la NIIF 10 s'aplica per primera vegada. Aquesta seria la data en què l'inversor faria la seva anàlisi sobre si hi ha canvis o no en les conclusions sobre les participacions que han de ser consolidades.

D'altra banda, en relació amb els comparatius, estableix que, si en la data d'aplicació inicial no hi ha canvis sobre les conclusions de consolidació, no és necessari fer cap ajust a les xifres comparatives. Si, per contra, es conclogués que hi ha canvis, caldrà efectuar-ne una reexpressió, però només de l'exercici precedent.

Modificació de la NIIF 10, la NIIF 12 i la NIC 27: 'Entitats d'inversió'

La modificació d'aquestes normes introdueix la definició d'Entitat d'inversió i fixa unes excepcions segons les quals les participacions sobre les quals existeixi control que es defineixin com a 'Entitat d'inversió' no es consolidaran i, en el seu lloc, s'hauran de registrar a valor raonable amb canvis en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Així mateix, s'introdueixen requeriments de desglossament sobre les entitats definides com a 'Entitat d'inversió'.

Modificació de la NIC 36: 'Desglossaments sobre l'import recuperable d'actius no financers'

La modificació suposa restringir el desglossament actual de l'import recuperable d'un actiu o una unitat generadora d'efectiu a aquells períodes en què s'ha reconegut un deteriorament o, per contra, un deteriorament reverteix.

D'altra banda, introdueix nous desglossaments quan el valor recuperable s'ha calculat com el valor recuperable menys el cost de venda, i s'ha registrat un deteriorament o reversió. Aquesta modificació requerirà el desglossament del nivell de jerarquia de NIIF 13 amb el qual s'ha calculat el valor raonable i, en cas de tractar-se d'un nivell 2 o 3, caldrà descriure les tècniques de valoració utilitzades i les principals hipòtesis utilitzades, com el tipus de descompte actual i anterior.

Modificació de la NIC 39: 'Novació de derivats com a continuació de la comptabilitat de cobertura'

Aquesta modificació permet la continuació de la comptabilitat de cobertura quan d'un derivat, que ha estat designat com un instrument de cobertura, se n'ha fet una novació en condicions específiques per efectuar-ne la compensació a través d'una contrapartida central, com a conseqüència de l'entrada en vigor d'un marc legal que fomenta la dita novació.

Aquest aspecte ha estat introduït com a resposta a les modificacions legislatives realitzades per incorporar els compromisos del G20 per millorar la transparència i el control regulatori dels derivats OTC.

IFRIC 21: 'Recaptació fiscal'

La interpretació planteja el tractament sobre el reconeixement d'un passiu per taxes o gravàmens quan estan basats en informació financera d'un període que és diferent del moment en què s'esdevé l'activitat que dona lloc al pagament del gravamen.

La interpretació indica que el passiu s'ha de registrar quan es produeix l'esdeveniment que origina el seu reconeixement, que normalment està identificat per la legislació corresponent. Per exemple, si l'entitat està obligada al pagament d'un gravamen que es calcula en funció dels ingressos de l'exercici anterior, però l'entitat, segons la legislació, únicament està obligada al seu pagament si està operant en aquesta activitat l'1 de gener de l'any següent, no hi haurà obligació fins a l'1 de gener i, per tant, no s'haurà de reconèixer el passiu fins a aquesta data.

Modificació de la NIC 19: 'Contribucions d'empleats a plans de prestació definida'

Aquesta modificació s'emet per facilitar la possibilitat de deduir les contribucions d'empleats a plans de prestació definida del cost del servei en el mateix període en què es paguen si compleixen certs requisits, sense necessitat de fer càlculs per retribuir la reducció a cada any de servei. Les contribucions d'empleats o tercers establertes en els termes formals d'un pla de beneficis es registraran de la manera següent:

- Si la contribució és independent del nombre d'anys de servei, es pot reconèixer com una reducció del cost del servei en el mateix període en què es paga (és una opció comptable que s'ha d'aplicar consistentment al llarg del temps).
- Si la contribució depèn d'un nombre específic d'anys de servei, s'ha d'atribuir obligatòriament a aquests períodes de servei.

Millores a les NIIF Cicle 2010-2012

S'han finalitzat les millores d'aquest cicle, que suposen modificacions a les normes següents:

- NIIF 2 'Pagaments basats en accions'. Es modifiquen les definicions de les condicions de consolidació i de mercat, afegint-hi també la definició de condicions de pagament (*performance condition*) i de servei (*service condition*).
- NIIF 3 'Combinacions de negocis'. La contraprestació contingent classificada, en el seu cas, com a actiu o passiu s'ha de valorar segons el seu valor raonable a cada tancament comptable, independentment que sigui un instrument financer o un actiu o passiu financers, amb canvis en resultats.
- NIIF 8 'Segments operatius'. Aquesta modificació implica la necessitat de desglossament dels judicis fets per la Direcció en l'aplicació del criteri d'agregació dels segments operatius. Addicionalment, s'hauran de reconciliar el total d'actius dels segments amb els actius totals de l'empresa.
- NIIF 13 'Valor raonable'. Es modifiquen les bases de conclusió de la norma per aclarir que l'emissió de la NIIF 13 suposa que els comptes a cobrar o pagar a curt termini que no tenen un tipus d'interès establert es puguin valorar sense descomptar, si tal efecte és immaterial.

- NIC 16 'Propietat i equip' i NIC 38 'Actius intangibles'. L'esmentada modificació suposa un aclariment de manera que, quan un immobilitzat material o intangible es registri pel mètode de revaluació, l'import total brut de l'actiu s'ajusta de manera consistent amb la revaluació del valor en llibres, de manera que l'amortització acumulada serà la diferència entre l'import brut i el valor en llibres després de la revaluació.
- NIC 24 'Desglossaments sobre parts relacionades'. Caldrà desglossar els imports pagats o a pagar a companyies que facilitin a l'entitat serveis de gestió o direcció, atès que es tracta també de parts relacionades.

Millores a les NIIF Cicle 2011-2013

S'han finalitzat les millores d'aquest cicle, que suposen modificacions a les normes següents:

- NIIF 3 'Combinacions de negocis'. S'aclareix que l'esmentada norma no és aplicable a la constitució d'un acord conjunt en els estats financers del mateix acord conjunt.
- NIIF 13 'Valor raonable'. Es modifica l'abast de l'excepció per mesurar el valor raonable de Grups d'actius i passius financers en base neta, per aclarir que s'inclouen tots els contractes en l'abast de la NIC 39 o NIIF 9, fins i tot encara que no es tracti d'actius o passius financers conforme a la NIC 32.
- NIC 40 'Inversions immobiliàries'. L'esmentada modificació aclareix que tant la NIC 40 com la NIIF 3 no són excloents i pot ser que s'hagin d'aplicar ambdues normes, per la qual cosa en les adquisicions d'inversions immobiliàries l'entitat haurà de determinar si la propietat compleix la definició d'inversió immobiliària segons la NIC 40 i si la transacció es pot considerar una combinació de negocis.

NIIF 9 'Instruments financers: Classificació i valoració'

Aquesta norma substituirà en el futur la part de classificació i valoració de l'actual NIC39. Existeixen diferències molt rellevants amb la norma actual:

- En relació amb els actius financers, l'aprovació d'un nou model de classificació basat en dues úniques categories de cost amortitzat i valor raonable, la desaparició de les actuals classificacions d'Inversions mantingudes fins al venciment i 'Actius financers disponibles per a la venda', l'anàlisi de deteriorament només per als actius que es valoren a cost amortitzat i la no-bifurcació de derivats implícits en contractes d'actius financers.
- En relació amb els passius financers, les categories de classificació proposades per la NIIF 9 són similars a les ja existents actualment a la NIC 39, de manera que no hi hauria d'haver diferències massa rellevants excepte pel requisit de registre de les variacions del valor raonable relacionat amb el risc propi de crèdit com un component del patrimoni, en el cas dels passius financers valorats al seu valor raonable.

La Direcció del Grup estima que la futura aplicació de la NIIF 9 tindrà un impacte significatiu en els actius i passius financers actualment meritats. En la data actual l'Entitat Dominant està analitzant tots els futurs impactes d'adopció d'aquesta norma i no és possible facilitar una estimació raonable dels seus efectes fins que l'anàlisi sigui completa.

La data d'entrada en vigor de la NIIF 9 està pendent d'establiment fins que la norma estigui completa. En aquest sentit, no s'espera que la data d'aplicació obligatòria sigui anterior als exercicis iniciats l'1 de gener de 2017.

1.3. Responsabilitat de la informació i estimacions realitzades

La informació continguda en aquests comptes anuals consolidats és responsabilitat dels Administradors de l'Entitat Dominant.

En els comptes anuals consolidats del Grup corresponents a l'exercici 2013 s'han utilitzat, ocasionalment, estimacions realitzades pels Administradors de l'Entitat Dominant per quantificar alguns dels actius, passius, ingressos, despeses i compromisos que hi figuren registrats. Bàsicament, aquestes estimacions es refereixen a:

- Les pèrdues per deteriorament de determinats actius financers i l'estimació de les garanties associades (vegeu Notes 2.3, 2.8, 2.12 i de 7 a 9).
- Les hipòtesis utilitzades en el càlcul actuarial dels passius i els compromisos per retribucions postocupació i altres compromisos a llarg termini mantinguts amb els empleats (vegeu Notes 2.18 i 38.1).
- La vida útil i les pèrdues per deteriorament d'altres actius intangibles i dels actius materials i intangibles (vegeu Notes 2.9, 2.10, 13 i 14).
- Les pèrdues per deteriorament dels actius no corrents en venda (vegeu Notes 2.13 i 11).
- La valoració de la participació en entitats associades (vegeu Nota 2.1.3).
- El valor raonable de determinats actius financers no cotitzats (vegeu Nota 2.2).
- La valoració de fons específics i estimació de provisions (vegeu Notes 2.14 i 17).
- La recuperabilitat dels actius fiscals (vegeu Notes 2.19 i 21).

Si bé les estimacions descrites anteriorment s'han fet en funció de la millor informació disponible, a 31 de desembre de 2013 sobre els fets analitzats, és possible que esdeveniments que poden tenir lloc en el futur obliguin a modificar-les (a l'alça o a la baixa) en pròxims exercicis; això es faria, si fos necessari, conforme al que estableix la NIC 8, de forma prospectiva, reconeixent els efectes del canvi d'estimació en el compte pèrdues i guanys consolidat dels exercicis afectats.

1.4. Participacions en el capital d'entitats de crèdit

D'acord amb el que disposa l'article 20 del Reial decret 1245/1995, de 14 de juliol, que regula qüestions relatives al règim jurídic de les entitats de crèdit, a 31 de desembre de 2013 no existeixen participacions mantingudes per cap entitat del Grup que superin el 5% del capital o dels drets de vot en entitats de crèdit nacionals o estrangeres.

A 31 de desembre de 2013, cap entitat de crèdit, nacional o estrangera, ni Grup, en el sentit de l'article 4 de la Llei del Mercat de Valors, en què s'integri alguna entitat de crèdit, nacional o estrangera, posseeix una participació superior al 5% del capital o dels drets de vot de l'Entitat Dominant.

1.5. Objectius, polítiques i processos de gestió de capital

La Circular 3/2008, de 22 de maig, del Banc d'Espanya, sobre determinació i control dels recursos propis mínims (en endavant, 'la Circular 3/2008'), regula, fins al desembre de 2013, els recursos propis mínims que han de mantenir les entitats de crèdit espanyoles (tant pel que fa a aspectes individuals com de Grup consolidat) i la forma en què s'han de determinar aquests recursos propis, així com els diferents processos d'autoavaluació del capital que han de fer les esmentades entitats i la informació de caràcter públic que han de remetre al mercat. Aquesta Circular és l'adaptació al marc jurídic espanyol de les Directives Europees 2006/48/CE i 2006/49/CE que, al seu torn, van incorporar a la legislació comunitària l'acord internacional de Basilea II.

Actualment, la normativa de solvència ha culminat el procés de reforma que es va iniciar com a conseqüència de la crisi financera internacional, que va posar de manifest la necessitat de modificar la regulació del sistema bancari amb l'objectiu de reforçar-lo. En aquest sentit, el Comitè de Basilea de Supervisió Bancària (CSBB) va acordar el desembre de 2010 un nou marc normatiu, que es coneix com Basilea III. Els eixos centrals d'aquest acord es van transformar a finals de juny de l'exercici 2013 en normativa harmonitzada de la Unió Europea, mitjançant el Reglament 575/2013, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió (CRR), i la Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, ambdós del 26 de juny de 2013. L'esmentat Reglament, d'aplicació directa, està en vigor des del passat 1 de gener de 2014. La Directiva, per la seva banda, es va haver d'incorporar a l'ordenament jurídic espanyol. En aquest context, el passat 29 de novembre es va aprovar el Reial decret llei 14/2013, de 29 de novembre, de mesures urgents per a l'adaptació del dret espanyol a la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres, amb l'objectiu principal de fer les adaptacions més urgents de la Directiva Europea. Entre altres mesures, el Reial decret llei 14/2013 deroga el requisit de Capital Principal introduït pel Reial decret llei 2/2011, establint, únicament, com a mesura transitòria per a l'any 2014, la limitació de la distribució dels elements de capital de nivell 1 a l'excés de Capital Principal respecte al mínim legalment exigit a 31 de desembre de 2013.

A 31 de desembre de 2013, la Ràtio de Capital Principal del Grup Caixa d'Enginyers assoleix l'11,67% (11,34%, a 31 de desembre de 2012), amb un excés sobre el capital mínim exigit de 26.603 milers d'euros, amb la qual cosa, en el seu cas, no seria d'aplicació la limitació introduïda pel Reial decret llei 14/2013.

A 31 de desembre de 2013, el Grup assoleix un coeficient de solvència Tier 1 de l'11,54%, essent el coeficient de solvència total del 12,52%, fet que suposa un superàvit de recursos propis de 45.267 milers d'euros sobre els requeriments mínims regulatoris establerts en la Circular 3/2008.

Els objectius estratègics marcats per la Direcció del Grup en relació amb la gestió que se fa dels seus recursos propis són els següents:

- Complir en tot moment, tant de manera individual com consolidada, amb la normativa aplicable en matèria de requeriments de recursos propis mínims.
- Buscar la màxima eficiència en la gestió dels recursos propis, considerant el consum de recursos propis, juntament amb d'altres variables de rendibilitat i risc, com a aspecte fonamental en les anàlisis associades a la presa de decisions d'inversió del Grup.
- Mantenir el pes predominant que els recursos propis de primera categoria tenen sobre el total dels recursos propis del Grup.

Per complir aquests objectius, el Grup disposa d'una sèrie de polítiques i processos de gestió dels recursos propis, les principals directrius dels quals es detallen a continuació:

- En la planificació estratègica i comercial del Grup, així com en el procés d'anàlisi i seguiment de les seves operacions, es considera com un factor clau en la presa de decisions l'impacte d'aquestes operacions sobre els recursos propis computables del Grup i la relació consum-rendibilitat-risc. En aquest sentit, l'Entitat Dominant disposa de manuals en els quals s'estableixen els paràmetres que han de servir de guia per a la presa de decisions, per garantir en tot moment el compliment dels requeriments de recursos propis mínims.
- El Departament de Gestió Global del Risc, dependent jeràrquicament de la Direcció General de l'Entitat Dominant, analitza els nivells de compliment de la normativa del Banc d'Espanya en matèria de recursos propis; per fer-ho, ha desenvolupat una sèrie de controls que aplica amb una periodicitat suficient per garantir en tot moment el compliment d'aquesta normativa, així com que les decisions preses per les diferents àrees i unitats del Grup siguin coherents amb els objectius marcats a efectes de compliment de recursos propis mínims. En aquest sentit, existeixen plans de contingències per assegurar el compliment dels límits establerts en la normativa aplicable.

En resum, el Grup considera els recursos propis i els requeriments de recursos propis establerts per la normativa anteriorment indicada com a elements fonamentals de la seva gestió, que afecten tant les decisions d'inversió del Grup i l'anàlisi de la viabilitat d'operacions, com l'estratègia de distribució dels resultats.

La Circular 3/2008 estableix quins elements s'han de computar com a recursos propis a efectes del compliment dels requeriments mínims establerts de la mateixa Circular. Els recursos propis, a efectes del que es disposa en aquesta Circular, es classifiquen en recursos propis bàsics i de segona categoria, i difereixen dels recursos propis calculats d'acord amb el que disposa la normativa comptable vigent, ja que consideren com a tals determinades partides i incorporen l'obligació de deduir altres partides que no estan previstes en l'esmentada normativa comptable.

La gestió que el Grup duu a terme dels recursos propis s'ajusta, pel que fa a definicions conceptuals, al que disposa la Circular 3/2008. En aquest sentit, el Grup considera com a recursos propis computables els indicats en la Norma vuitena de la Circular 3/2008.

El Grup calcula els requeriments de recursos propis mínims que estableix l'esmentada Circular seguint el Mètode Estàndard, sobre la base del qual estima la seva exposició al risc de crèdit i contrapart (en funció dels actius, compromisos i altres comptes d'ordre que presentin aquests riscos; atenent als seus imports, característiques, contraparts, garanties, etc.), al risc de posició i liquidació corresponent a la cartera de negociació i al risc operacional (per a l'avaluació del qual utilitza el Mètode de l'Indicador Bàsic).

Addicionalment, el Grup està subjecte, segons el que s'estableix en l'esmentada Circular 3/2008, al compliment dels límits de concentració de riscos i al compliment de les obligacions de Govern Corporatiu; a mantenir un procés d'autoavaluació del capital i mesura del risc de tipus d'interès, i a les obligacions d'informació pública a retre al mercat.

De cara a garantir el compliment dels objectius abans indicats, el Grup fa una gestió integrada d'aquests riscos, d'acord amb les polítiques anteriorment esmentades.

A continuació s'inclou un detall dels recursos propis del Grup, a 31 de desembre de 2013 i 2012, considerats com a 'capital a efectes de gestió', classificats en recursos propis bàsics i de segona categoria.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Recursos propis bàsics a efectes generales de solvència		
+ Capital computable	61.835	60.031
+ Reserves	59.109	54.931
+ Interessos minoritaris	1.060	852
+ Resultat computable de l'exercici	5.287	4.195
- Ajustos de valoració per actius disponibles per a la venda	-	(356)
- Altres deduccions dels recursos propis bàsics	(9.395)	(8.478)
- Participacions en entitats asseguradores	(2.273)	(2.027)
	115.623	109.148
Recursos propis de segona categoria a efectes generales de solvència		
+ Plusvàlues d'actius financers disponibles per a la venda	525	-
+ Reserves de revalorització	1.688	1.714
+ Fons computables de cobertura per pèrdues inherents	9.861	9.703
- Participacions en entitats asseguradores	(2.273)	(2.027)
	9.801	9.390
Total recursos propis computables	125.424	118.538

A 31 de desembre de 2013 i 2012, i durant aquests exercicis, els recursos propis computables del Grup excedien dels requerits per la normativa prèviament descrita.

1.6. Determinació del patrimoni consolidat

En aplicació de les normes en vigor per a la presentació dels comptes anuals consolidats, per efectuar una avaluació del patrimoni net del Grup, a 31 de desembre de 2013 i 2012, cal considerar els següents saldos i conceptes dels balanços de situació consolidats adjunts.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Fons de dotació (vegeu Nota 20.1.1)	65.866	63.997
Reserves (vegeu Nota 20.1.2)	60.723	56.575
Resultat de l'exercici atribuït a l'Entitat Dominant	9.266	8.511
Ajustos per valoració	21.526	(6.523)
Interessos minoritaris (vegeu Nota 20.3)	1.114	848
Menys: valors propis (vegeu Nota 20.1.1)	(4.144)	(4.078)
Aplicacions previstes en la distribució de resultats que minoren el patrimoni net (vegeu Nota 3)		
-Interessos a pagar als Socis per aportacions al capital	(2.595)	(3.173)
Patrimoni net després de l'aplicació dels resultats de cada exercici	151.756	116.157

1.7. Coeficient de reserves mínimes

A 31 de desembre de 2013 i 2012, així com durant els exercicis 2013 i 2012, l'Entitat Dominant complia amb els requisits mínims exigits per a aquest coeficient per la normativa vigent.

1.8. Fons de Garantia de Dipòsits

L'Entitat Dominant està integrada en el Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit i hi fa les aportacions anuals que li corresponen. En virtut del Reial decret llei 19/2011, de 2 de desembre, pel qual es modificava el Reial decret llei 16/2011, de 14 d'octubre, que crea el Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit (en endavant, 'FGDEC'), el màxim legal de l'aportació anual se situa en un 3 per mil i l'aportació real per als dipòsits garantits de totes les entitats se situa en el 2 per mil.

Així mateix, la Comissió Gestora del FGDEC, en la seva sessió del 30 de juliol de 2012, amb l'objectiu de restaurar la suficiència patrimonial del FGDEC conforme al previst en l'article 6.2 del Reial decret llei 16/2011, de 14 d'octubre, va acordar la realització d'una derrama entre les entitats que hi estan adscrites. En el cas de l'Entitat Dominant, la derrama corresponent puja a 3.366 milers d'euros, pagable en deu quotes anuals de 337 milers d'euros cadascuna. La quota que en cada data hagi d'ingressar l'Entitat Dominant podrà ser deduïda de l'aportació ordinària anual que, en el seu cas, satisfaci en aquesta mateixa data, i fins a l'import de l'aportació ordinària.

El compromís de pagament per l'esmentada derrama es registra, pel seu valor actual, en l'epígraf de 'Passius financers a cost amortitzat – Altres passius financers' del passiu del balanç de situació consolidat adjunt. El saldo d'aquest concepte, a 31 de desembre de 2013, puja a 2.686 milers d'euros (2.942 milers d'euros a 31 de desembre de 2012), i inclou 80 milers d'euros en concepte d'interessos financers meritats des de la data de l'acord (vegeu Notes 16.4 i 37).

D'altra banda, la despesa anticipada que suposa aquesta derrama s'ha registrat en l'epígraf 'Inversions Creditícies – Crèdit a la clientela' de l'actiu del balanç de situació consolidat adjunt pel seu valor actual. El saldo d'aquest concepte, a 31 de desembre de 2013, puja a 2.620 milers d'euros (2.902 milers d'euros a 31 de desembre de 2012) (vegeu Nota 8.1).

Finalment, i per escometre les funcions previstes per al FGDEC derivades del Reial decret llei 6/2013, de 22 de març, de protecció als titulars de determinats productes d'estalvi i inversió i altres mesures de caràcter financer, s'estableix una aportació addicional extraordinària, aplicable una sola vegada, d'un 3 per mil dels dipòsits computables a 31 de desembre de 2012 liquidable en dos trams; un primer tram, equivalent a dues cinques parts de l'import total a satisfer una vegada aplicades les deduccions previstes, liquidable el 22 de gener de 2014 i, un segon tram, equivalent a les tres cinques parts restants, el calendari de liquidació del qual està pendent d'aprovar per la Comissió Gestora del FGDEC.

S'ha imputat en el compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt de l'exercici 2013 un import de 790 milers d'euros corresponents al primer tram (vegeu Nota 37). A la data de formulació d'aquests comptes anuals consolidats, la Comissió Gestora del FGDEC no ha comunicat a les entitats afectes el calendari de liquidació del segon tram. Per aquest motiu, s'ha considerat el registre comptable d'un passiu contingent en el capítol 'Compromisos contingents' del balanç de situació consolidat adjunt per un import de 2.370 milers d'euros no exigible a la data de formulació (vegeu Nota 27.5).

En conseqüència, en l'exercici 2013, la despesa total incorreguda per les contribucions realitzades al FGDEC per les aportacions, ordinària i extraordinària, puja a 3.372 milers d'euros (2.855 milers d'euros, en l'exercici 2012), que s'han registrat en el capítol 'Altres càrregues d'explotació' del compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt (vegeu Nota 37).

1.9. Informació requerida per la Llei 2/1981, de 25 de març, de Regulació del Mercat Hipotecari, i pel Reial decret 716/2009, de 24 d'abril, pel qual es desenvolupen determinats aspectes d'aquesta Llei

El Grup no té emissions de cèdules hipotecàries ni de bons hipotecaris subjectes a la informació requerida per aquesta Llei.

No obstant això, el Consell Rector manifesta que el Grup disposa de les polítiques i els procediments expressos en relació amb les seves activitats en el mercat hipotecari, els quals garanteixen el compliment de la normativa que el regula. Aquestes polítiques i procediments inclouen aspectes com:

- La relació entre l'import de préstecs i crèdits i el valor de la taxació del bé immoble hipotecat.
- La relació entre el deute i els ingressos del prestatari, així com la verificació de la informació facilitada pel prestatari i de la seva solvència.
- Procediments sobre la selecció de societats taxadores.

1.10. Informació sobre els ajornaments de pagament efectuats a proveïdors

L'entrada en vigor de la Llei 15/2010, de 5 de juliol, que va modificar la Llei 3/2004, de 29 de desembre, per la qual s'establien mesures de lluita contra la morositat en les operacions comercials, estableix l'obligació per a les entitats de publicar, de forma expressa, les informacions sobre els terminis de pagament als seus proveïdors en la memòria dels seus comptes anuals. En relació amb aquesta obligació d'informació, es va publicar en el BOE de 31 de desembre de 2010 la corresponent resolució emesa per l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (ICAC).

D'acord amb el que s'indica en la disposició transitòria segona de l'esmentada resolució, a continuació es desglossa la informació requerida en relació amb els pagaments realitzats i pendents de realitzar en la data del tancament del balanç de situació consolidat.

Milers d'euros	2013	
	Import	%
Pagaments dins del termini màxim legal	21.838	94%
Resta de pagaments	1.416	6%
Total pagaments de l'exercici	23.254	100%
Termini Mitjà de Pagament Excedit (PMPE) (dies)	44,39	-
Ajornaments que en la data de tancament sobrepassaven el termini màxim legal	14	-

Milers d'euros	2012	
	Import	%
Pagaments dins del termini màxim legal	20.460	100%
Resta de pagaments	-	-
Total pagaments de l'exercici	20.460	100%
Termini Mitjà de Pagament Excedit (PMPE) (dies)	-	-
Ajornaments que en la data de tancament sobrepassaven el termini màxim legal	-	-

1.11. Contractes d'agència

Ni al tancament de l'exercici 2013 ni en cap moment durant la seva execució, l'Entitat Dominant i les entitats dependents han mantingut en vigor 'contractes d'agència' en la forma en què es preveuen en l'article 22 del Reial decret 1245/1995, de 14 de juliol.

1.12. Impacte mediambiental

Ateses les activitats a les quals es dediquen les entitats que formen el Grup, no tenen responsabilitats, despeses, actius, provisions ni contingències de naturalesa mediambiental que poguessin ser significatius en relació amb el patrimoni, la situació financera i els seus resultats. Per aquest motiu, no s'inclouen desglossaments específics en aquesta memòria dels comptes anuals consolidats respecte a informació de qüestions mediambientals.

1.13. Fets posteriors

Entre la data de tancament i la data de formulació d'aquests comptes anuals consolidats, no s'ha produït cap succés, que no s'hagi especificat en les Notes d'aquesta memòria, que els afecti de manera significativa.

2. PRINCIPIS, POLÍTIQUES COMPTABLES I CRITERIS DE VALORACIÓ APLICATS

En l'elaboració dels comptes anuals consolidats del Grup corresponents a l'exercici 2013 s'han aplicat els següents principis, polítiques comptables i criteris de valoració.

2.1. Consolidació

2.1.1. Entitats dependents

Es consideren 'entitats dependents' aquelles sobre les quals l'Entitat Dominant té capacitat per exercir control; capacitat que es manifesta, generalment encara que no únicament, per la propietat, directa o indirecta, del 50% o més dels drets de vot de les entitats participades o, tot i ser inferior o nul aquest percentatge, si l'existència d'altres circumstàncies o acords atorguen a l'Entitat Dominant el control.

Conforme al que disposa la NIC 27, s'entén per control el poder de dirigir les polítiques financeres i operatives d'una entitat, amb la finalitat d'obtenir beneficis de les seves activitats.

L'Entitat Dominant manté una participació minoritària en la societat cooperativa Consumidors i Usuarios dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda. No obstant això, els membres del Consell Rector de l'esmentada societat són alhora membres del Consell Rector de l'Entitat Dominant, la qual cosa, d'acord amb el que s'estableix en la NIC 27, suposa l'existència de control i, en conseqüència, obliga l'Entitat Dominant a consolidar l'esmentada societat cooperativa pel mètode d'integració global.

Els comptes anuals de les entitats dependents es consoliden amb les de l'Entitat Dominant per aplicació del mètode d'integració global, tal com aquest es defineix en la NIC 27. En conseqüència, tots els saldos significatius derivats de les transaccions efectuades entre les societats consolidades, en aplicació d'aquest mètode, han estat eliminats en el procés de consolidació. Addicionalment, la participació de tercers en el patrimoni net del Grup es presenta en el capítol 'Interessos minoritaris' del balanç de situació consolidat, i la participació de tercers en els resultats consolidats de l'exercici es presenta en el capítol 'Resultat atribuït a interessos minoritaris' del compte de pèrdues i guanys consolidat (vegeu Nota 20.3).

La consolidació dels resultats generats per les societats dependents adquirides en un exercici es fa prenent en consideració, únicament, els relatius al període comprès entre la data d'adquisició i el tancament d'aquell exercici.

2.1.2. Negocis conjunts

Un 'negoci conjunt' és un acord contractual en virtut del qual dues o més entitats, denominades partícips, entrenen una activitat econòmica que se sotmet a control conjunt; és a dir, un acord contractual per compartir el poder de dirigir les polítiques financeres i d'explotació d'una entitat, o una altra activitat econòmica, amb la finalitat de beneficiar-se de les seves operacions, i en el qual es requereix el consentiment unànim de tots els partícips per a la presa de decisions estratègiques, tant de caràcter financer com operatiu.

A 31 de desembre de 2013 i 2012, l'Entitat Dominant no manté participacions en negocis conjunts.

2.1.3. Entitats associades

Es consideren 'entitats associades' aquelles societats sobre les quals l'Entitat Dominant té capacitat per exercir-hi una influència significativa, encara que no constitueixin una unitat de decisió amb l'Entitat Dominant ni estiguin sota control conjunt. Habitualment, aquesta capacitat es manifesta en una participació (directa o indirecta) igual o superior al 20% dels drets de vot de l'entitat participada. Si els drets de vot són inferiors al 20%, la influència significativa s'evidència si es produeix alguna de les circumstàncies assenyalades en la NIC 28, com la representació en el Consell d'Administració, la fixació de polítiques o l'existència de transaccions significatives entre l'inversor i la participada.

En els comptes anuals consolidats, les entitats associades es valoren mitjançant el 'mètode de la participació', tal com està definit en la NIC 28. En el cas de transaccions significatives amb una entitat associada, les pèrdues i guanys corresponents s'eliminen en el percentatge de participació del Grup en el seu capital.

L'única participació del Grup en entitats associades correspon a la participació a Norbolsa, S.V., S.A. (vegeu Nota 1.1). Aquesta participació es va adquirir en l'exercici 2011 amb un fons de comerç financer de 631 milers d'euros.

2.2. Instruments financers

Un instrument financer és un contracte que dóna lloc a un actiu financer en una entitat i, simultàniament, un passiu financer o instrument de capital en una altra entitat.

Un instrument de capital, o de patrimoni net, és un negoci jurídic que evidència, o reflecteix, una participació residual en els actius de l'entitat que l'emet, una vegada deduïts tots els passius.

2.2.1. Registre inicial d'instruments financers

Els instruments financers es registren inicialment en el balanç de situació consolidat quan el Grup es converteix en una part del contracte que els origina, d'acord amb les condicions de l'esmentat contracte. En concret, els instruments de deute, com els crèdits i els dipòsits de diners, es registren des de la data en la qual sorgeix el dret legal de rebre o l'obligació legal de pagar, efectiu. Per la seva part, els derivats financers, amb caràcter general, es registren en la data de la seva contractació.

Les operacions de compravenda d'actius financers instrumentades mitjançant contractes convencionals, entesos com aquells contractes en els quals les obligacions recíproques de les parts s'han de consumir dins d'un marc temporal establert per la regulació o per les convencions del mercat i que no es poden liquidar per diferències, com els contractes borsaris o les compravendes a termini de divises, es registren des de la data en què els beneficis, riscos, drets i deures inherents a tot propietari siguin de la part adquirent, que, depenent del tipus d'actiu financer comprat o venut, pot ser la data de contractació o la data de liquidació o entrega. En concret, les operacions realitzades en el mercat de divises de comptat es registren en la data de liquidació; les operacions realitzades amb instruments de capital negociats en mercats secundaris de valors espanyols es registren en la data de contractació, i les operacions realitzades amb instruments de deute negociats en mercats secundaris de valors espanyols es registren en la data de liquidació.

2.2.2. Baixa dels instruments financers

Un actiu financer es dóna de baixa del balanç de situació consolidat quan es produeix alguna de les circumstàncies següents:

- Els drets contractuals sobre els fluxos d'efectiu que generen han expirat; o
- Es transfereix l'actiu financer i es transmeten substancialment els riscos i beneficis de l'actiu financer o, encara que no existeixi ni transmissió ni retenció substancial d'aquests riscos i beneficis, es transmet el control de l'actiu financer (vegeu Nota 2.6).

Per la seva part, un passiu financer es dóna de baixa del balanç de situació consolidat quan s'han extingit les obligacions que genera o quan el Grup el readquireix, bé amb la intenció de recol·locar-lo de nou, bé amb la intenció de cancel·lar-lo.

2.2.3. Valor raonable i cost amortitzat dels instruments financers

En el seu registre inicial en el balanç de situació consolidat, tots els instruments financers es registren pel seu valor raonable que, excepte que s'evidenciï el contrari, és el preu de transacció. Després de la comptabilització inicial, en una data determinada, s'entén per valor raonable d'un instrument financer l'import pel qual podria ser comprat o venut en aquella data entre dues parts, degudament informades, en una transacció realitzada en condicions d'independència mútua.

No obstant això, per a determinats actius i passius financers, el criteri de reconeixement en el balanç de situació consolidat és el de cost amortitzat. Aquest criteri s'aplica als actius financers inclosos en les carteres d'Inversions creditícies i 'Cartera d'inversió a venciment' i, pel que fa als passius financers, els registrats com a 'Passius financers a cost amortitzat'.

Valor raonable

La referència més objectiva i habitual del valor raonable d'un instrument financer és el preu que se'n pagaria en un mercat organitzat, transparent i profund ('preu de cotització' o 'preu de mercat').

Quan no existeix preu de mercat per a un determinat instrument financer, es recorre, per estimar-ne el valor raonable, al preu establert en transaccions recents d'instruments anàlegs i, si no n'hi ha, a models de valoració suficientment contrastats per la comunitat financera internacional, prenent en consideració les peculiaritats específiques de l'instrument a valorar i, molt especialment, els diferents tipus de riscos que l'instrument porta associats. No obstant això, les pròpies limitacions dels models de valoració desenvolupats i les possibles inexactituds en les assumpcions exigides per aquests models poden donar lloc al fet que el valor raonable, així estimat, d'un instrument financer no coincideixi exactament amb el preu al qual l'instrument podria ser comprat o venut en la data de la seva valoració. La majoria d'instruments financers registrats a valor raonable, excepte els derivats OTC, estan valorats d'acord amb cotitzacions de mercats actius.

El valor raonable dels derivats financers negociats en mercats organitzats, transparents i profunds, inclosos en la cartera de negociació, s'assimila a la seva cotització diària, i si per raons excepcionals no es pot establir la seva cotització en una data concreta, es recorre per valorar-los a mètodes similars als utilitzats per valorar els derivats no negociats en mercats organitzats.

El valor raonable dels derivats no negociats en mercats organitzats o negociats en mercats organitzats poc profunds o transparents s'assimila a la suma dels fluxos de caixa futurs amb origen en l'instrument, descomptats a la data de la valoració ('valor actual' o 'tancament teòric'), i s'utilitzen en el procés de valoració mètodes reconeguts pels mercats financers: 'valor actual net' (VAN), models de determinació de preus d'opcions, etc.

Els instruments financers es classifiquen en una de les categories següents en funció de la metodologia utilitzada en l'obtenció del seu valor raonable:

- **Nivell 1.** Instruments financers el valor raonable dels quals s'ha determinat prenent la seva cotització en mercats actius, sense fer-hi cap modificació.
- **Nivell 2.** Instruments financers el valor raonable dels quals s'ha estimat d'acord amb preus cotitzats en mercats organitzats per a instruments similars o mitjançant la utilització d'altres tècniques de valoració en què tots els *inputs* significatius estan basats en dades de mercat observables directament o indirectament.
- **Nivell 3.** Instruments el valor raonable dels quals s'ha estimat mitjançant la utilització de tècniques de valoració en les quals algun *input* significatiu no està basat en dades de mercat observables.

A efectes del que es disposa en els paràgrafs anteriors, es considera que un *input* és significatiu quan és important en la determinació del valor raonable en el seu conjunt.

La majoria dels instruments financers del Grup registrats a valor raonable tenen com a referència objectiva per a la determinació del seu valor raonable les cotitzacions de mercats actius (Nivell 1) i, per tant, utilitzen per determinar el seu valor raonable el preu que se'n pagaria en un mercat organitzat transparent i profund (el preu de cotització o el preu de mercat).

Cost amortitzat

Per cost amortitzat s'entén el cost d'adquisició d'un actiu o passiu financers corregits (en més o menys, segons sigui el cas) pels reemborsaments de principal i d'interessos i, en més o en menys, segons el cas, la part imputada en el compte de pèrdues i guanys consolidat, mitjançant la utilització del mètode del tipus d'interès efectiu, de la diferència entre l'import inicial i el valor de reemborsament dels esmentats instruments financers. En el cas dels actius financers, el cost amortitzat inclou, a més, les correccions al seu valor motivades pel deteriorament que hagin experimentat des de la seva adquisició.

El tipus d'interès efectiu és el tipus d'actualització que iguala exactament el valor inicial d'un instrument financer a la totalitat dels seus fluxos d'efectiu estimats per tots els conceptes al llarg de la seva vida romanent. Per als instruments financers a tipus d'interès fix, el tipus d'interès efectiu coincideix amb el tipus d'interès contractual establert en el moment de la seva adquisició, ajustat, en el seu cas, per les comissions i pels costos de transacció que, d'acord amb el que disposa la normativa vigent, s'hagin d'incloure en el càlcul d'aquest tipus d'interès efectiu. En els instruments financers a tipus d'interès variable, el tipus d'interès efectiu s'estima de manera anàloga a les operacions de tipus d'interès fix, essent recalculat en cada data de revisió del tipus d'interès contractual de l'operació, atenent als canvis que hagin sofert els fluxos d'efectiu futurs dels dits instruments financers.

Una part important d'actius i alguns passius registrats en el balanç de situació consolidat a cost amortitzat estan referenciats a tipus d'interès variable, amb revisió com a màxim anual del tipus d'interès aplicable, per la qual cosa el valor raonable d'aquests actius, obtingut per descompte de fluxos a tipus d'interès de mercat, no serà significativament diferent del valor a cost amortitzat registrat en el balanç de situació consolidat.

La resta d'actius i passius registrats en el balanç de situació consolidat a cost amortitzat són a tipus d'interès fix i una part significativa té venciment residual inferior a un any. En conseqüència, el seu valor raonable, obtingut per descompte de fluxos a tipus d'interès de mercat, no és significativament diferent del valor a cost amortitzat registrat en el balanç de situació consolidat.

Els actius i passius registrats en el balanç de situació consolidat a cost amortitzat que no s'inclouen en algun dels paràgrafs anteriors, és a dir, els que són a tipus fix amb venciment residual superior a un any, són poc significatius en relació amb el total de cada capítol, per la qual cosa el Grup considera que la diferència entre el seu valor raonable, obtingut per descompte de fluxos a tipus d'interès de mercat, i el valor a cost amortitzat registrat en el balanç de situació consolidat no seria significativa.

2.2.4. Classificació i valoració dels actius i passius financers

Els instruments financers es presenten classificats en el balanç de situació consolidat del Grup, principalment, d'acord amb les categories que es relacionen a continuació:

• Actius i passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys.

En el Grup, aquesta categoria la integren els instruments financers classificats com a 'Cartera de negociació':

- Es consideren actius financers inclosos en la 'Cartera de negociació' aquells actius que s'adquireixen amb la intenció de realitzar-se a curt termini o que formen part d'una cartera d'instruments financers, identificats i gestionats conjuntament, per a la qual existeixen evidències d'actuacions recents per obtenir guanys a curt termini, així com els instruments derivats que no hagin estat designats com a instruments de cobertura, inclosos aquells que hagin estat segregats d'instruments financers híbrids en aplicació del que es disposa en la NIC 39.
- Es consideren passius financers inclosos en la 'Cartera de negociació' aquells passius que s'han emès amb la intenció de readquirir-los en un futur pròxim o que formen part d'una cartera d'instruments financers, identificats o gestionats conjuntament, per a la qual existeixen evidències d'actuacions recents per obtenir guanys a curt termini; les posicions curtes de valors fruit de vendes d'actius adquirits temporalment amb pacte de retrocessió no opcional o de valors rebuts en préstec; i els instruments derivats que no s'hagin designat com a instruments de cobertura, inclosos aquells que hagin estat segregats d'instruments financers híbrids en aplicació del que disposa la NIC 39.

Els instruments financers classificats com a actius o passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys es valoren inicialment pel seu valor raonable, i posteriorment es registren les variacions produïdes en l'esmentat valor raonable amb contrapartida en l'epígraf 'Resultats d'operacions financeres (net) – Cartera de negociació' del compte de pèrdues i guanys consolidat, a excepció de les variacions en l'esmentat valor raonable degudes als rendiments meritats d'instruments financers diferents dels derivats de negociació, que es registraran en els capítols d'Interessos i rendiments assimilats', 'Interessos i càrregues assimilades' o 'Rendiment d'instruments de capital' de l'esmentat compte de pèrdues i guanys consolidat, atenent a la seva naturalesa. Els rendiments dels instruments de deute inclosos en aquesta categoria es calculen aplicant el mètode del tipus d'interès efectiu.

• Cartera d'inversió a venciment.

En aquesta categoria s'inclouen valors representatius de deute negociats en un mercat actiu, amb venciment fix i fluxos d'efectiu d'import determinat o determinable, que el Grup manté, des de l'inici i en qualsevol data data posterior, amb la intenció i amb la capacitat financera de mantenir-los fins al seu venciment.

Els valors representatius de deute inclosos en aquesta categoria es valoren inicialment al seu valor raonable, ajustat per l'import dels costos de transacció que siguin directament atribuïbles a l'adquisició de l'actiu financer, els quals s'imputaran al compte de pèrdues i guanys consolidat mitjançant l'aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu definit en la NIC 39. Posteriorment, es valoraran al seu cost amortitzat.

Els interessos meritats per aquests valors, calculats mitjançant l'aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu, es registren en el capítol 'Interessos i rendiments assimilats' del compte de pèrdues i guanys consolidat. Les diferències de canvi dels valors denominats en divisa diferent de l'euro inclosos en aquesta cartera es registren d'acord amb el que disposa la Nota 2.7. Les possibles pèrdues per deteriorament sofertes per aquests valors es registren d'acord amb el que disposa la Nota 2.3.

• Inversions creditícies.

En aquesta categoria s'inclouen els valors no cotitzats representatius de deute, el finançament prestat a tercers amb origen en les activitats típiques de crèdit i préstec realitzades pel Grup i els deutes contrets amb el mateix Grup pels compradors de béns i pels usuaris dels serveis que presta. S'inclouen també en aquesta categoria els imports a cobrar per les operacions d'arrendament financer en les quals el Grup actua com a arrendador.

Els actius financers inclosos en aquesta categoria es valoren inicialment pel seu valor raonable, ajustat per l'import de les comissions i dels costos de transacció que siguin directament atribuïbles a l'adquisició de l'actiu financer, i que, d'acord amb el que disposa la normativa vigent, s'hagin d'imputar en el compte de pèrdues i guanys consolidat mitjançant l'aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu fins al seu venciment. Amb posterioritat al seu venciment, els actius inclosos en aquesta categoria es valoren al seu cost amortitzat.

Els actius adquirits a descompte es comptabilitzen per l'efectiu desemborsat, i la diferència entre el valor de reemborsament i l'esmentat efectiu reemborsat es reconeix com a ingrés financer conforme al mètode del tipus d'interès efectiu durant el període que queda fins al seu venciment.

En termes generals, és intenció del Grup mantenir els préstecs i crèdits que tenen concedits fins al seu venciment final, raó per la qual es presenten en el balanç de situació consolidat pel seu cost amortitzat.

Els interessos meritats per aquests valors, calculats mitjançant l'aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu, es registren en el capítol 'Interessos i rendiments assimilats' del compte de pèrdues i guanys consolidat. Les diferències de canvi dels valors denominats en divisa diferent de l'euro inclosos en aquesta cartera es registren d'acord amb el que disposa la Nota 2.7. Les possibles pèrdues per deteriorament sofertes per aquests actius es registren d'acord amb el que disposa la Nota 2.3. Els instruments de deute inclosos en operacions de cobertura de valor raonable es registren d'acord amb el que disposa la Nota 2.5.

• Actius financers disponibles per a la venda.

En aquesta categoria s'inclouen els valors representatius de deute propietat del Grup no classificats com a inversió a venciment, com a inversions creditícies o a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys; i els instruments de capital propietat del Grup corresponents a entitats que no siguin del Grup, negocis conjunts o entitats associades i que no s'hagin classificat com a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys.

Els instruments inclosos en aquesta categoria es valoren inicialment pel seu valor raonable, ajustat per l'import dels costos de transacció que siguin directament atribuïbles a l'adquisició de l'actiu financer, els quals s'imputen al compte de pèrdues i guanys consolidat mitjançant l'aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu, fins al seu venciment, excepte que els actius financers no tinguin venciment fix, cas en el qual s'imputen en el compte de pèrdues i guanys consolidat quan se'n produeix el deteriorament o es produeix la seva baixa del balanç de situació consolidat. Posteriorment a la seva adquisició, els actius financers inclosos en aquesta categoria es valoren pel seu valor raonable.

No obstant això, els instruments de capital el valor raonable dels quals no es pot determinar de manera suficientment objectiva apareixen valorats en aquests comptes anuals consolidats pel seu cost, net dels possibles deterioraments del seu valor, calculats d'acord amb els criteris explicats en la Nota 2.3.

Les variacions que es produeixin en el valor raonable dels actius financers classificats com a disponibles per a la venda corresponents als seus interessos o dividends meritats es registren amb contrapartida en el capítol 'Interessos i rendiments assimilats' (calculats mitjançant l'aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu) i en el capítol 'Rendiment d'instruments de capital' del compte de pèrdues i guanys consolidat, respectivament. Les diferències de canvi dels actius financers denominats en divises diferents de l'euro es registren d'acord amb el que disposa la Nota 2.7. Les variacions produïdes en el valor raonable dels actius financers inclosos en aquesta categoria coberts a través d'operacions de cobertura de valor raonable es valoren d'acord amb el que disposa la Nota 2.5. Les pèrdues per deteriorament que hagin pogut patir aquests instruments es comptabilitzen d'acord amb el que disposa la Nota 2.3.

La resta de canvis que es produeixen en el valor raonable dels actius financers classificats com a disponibles per a la venda des del moment de la seva adquisició es comptabilitzen amb contrapartida en el patrimoni net consolidat del Grup en l'epígraf 'Patrimoni net – Ajustos per valoració – Actius financers disponibles per a la venda', nets de l'efecte fiscal, fins al moment en què es produeix la baixa de l'actiu financer, moment en el qual el saldo registrat en l'esmentat epígraf es registra en el compte de pèrdues i guanys consolidat, en l'epígraf 'Resultats d'operacions financeres (net) – Instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys'.

• Passius financers a cost amortitzat.

En aquesta categoria d'instruments financers s'inclouen aquells passius financers que no s'han inclòs en la categoria de passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys.

Els passius financers inclosos en aquesta categoria es valoren inicialment pel seu valor raonable, ajustat per l'import dels costos de transacció que siguin directament atribuïbles a l'emissió o contractació del passiu financer, els quals s'imputaran al compte de pèrdues i guanys consolidat mitjançant l'aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu, fins al seu venciment. Posteriorment, es valoren al seu cost amortitzat.

Els interessos meritats per aquests passius, calculats mitjançant l'aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu, es registren en el capítol 'Interessos i càrregues assimilades' del compte de pèrdues i guanys consolidat. Les diferències de canvi dels passius denominats en divisa diferent de l'euro inclosos en aquesta cartera es registren d'acord amb el que disposa la Nota 2.7. Els passius financers inclosos en operacions de cobertura de valor raonable es registren d'acord amb el que disposa la Nota 2.5.

2.2.5. Reclassificació entre carteres d'instruments financers

Les reclassificacions entre carteres d'instruments financers se duen a terme, exclusivament, en el seu cas, d'acord amb els supòsits següents:

a) Excepte que es produeixin les excepcionals circumstàncies indicades en la lletra d) següent, els instruments financers classificats com 'A valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys' no poden ser reclassificats ni dins ni fora d'aquesta categoria d'instruments financers una vegada adquirits, emesos o assumits.

b) Si un actiu financer, com a conseqüència d'un canvi en la intenció o en la capacitat financera, deixa de complir els requisits per classificar-se en la 'Cartera d'inversió a venciment', s'haurà de reclassificar a la categoria d'Actius financers disponibles per a la venda'. En aquest cas, s'aplicarà el mateix tractament a la totalitat dels instruments financers classificats en la 'Cartera d'inversió a venciment', excepte que l'esmentada reclassificació s'inclouï en els supòsits permesos per la normativa aplicable (vendes molt pròximes al venciment, o una vegada cobrada la pràctica totalitat del principal de l'actiu financer, etc.).

El Grup no podrà classificar ni tenir classificat cap actiu financer com a inversió a venciment si durant l'exercici actual, o els dos precedents, ha venut, o reclassificat, actius inclosos en aquesta cartera per més d'un import insignificant en relació amb l'import total dels actius inclosos en aquesta categoria, excepte que la reclassificació respongui als esmentats supòsits permesos.

Durant l'exercici 2013, no s'ha fet cap venda no permesa per la normativa aplicable d'actius financers classificats com a 'Cartera d'inversió a venciment'.

c) Com a conseqüència d'un canvi en la intenció o en la capacitat financera del Grup, o una vegada transcorreguts els dos exercicis de penalització establerts per al supòsit de venda d'actius financers classificats en la 'Cartera d'inversió a venciment', els actius financers (instruments de deute) inclosos en la categoria d'Actius financers disponibles per a la venda es podran reclassificar a la de 'Cartera d'inversió a venciment'. En aquest cas, el valor raonable d'aquests instruments financers en la data de traspàs passarà a convertir-se en el seu nou cost amortitzat, i la diferència entre aquest import i el seu valor de reemborsament s'imputarà al compte de pèrdues i guanys consolidat, aplicant el mètode del tipus d'interès efectiu, durant la vida residual de l'instrument.

Durant l'exercici 2013, no s'ha fet cap reclassificació com les descrites en el paràgraf anterior.

d) Un actiu financer que no sigui un instrument financer derivat podrà ser reclassificat fora de la 'Cartera de negociació' si deixa de ser mantingut amb el propòsit de vendre'l o recomprar-lo a curt termini, sempre que es produeixi alguna de les circumstàncies següents:

- En rares i excepcionals circumstàncies (aquelles que sorgeixen d'un esdeveniment particular, que és inusual i altament improbable que es repeteixi en un futur previsible), excepte que es tracti d'actius susceptibles d'haver-se inclòs en la categoria d'Inversions creditícies'.
- Quan el Grup tingui la intenció i capacitat financera de mantenir l'actiu financer en un futur previsible o fins al seu venciment, sempre que en el seu reconeixement inicial hagués complert amb la definició d'inversió creditícia.

Si es produeixen aquestes situacions, la reclassificació de l'actiu es fa pel seu valor raonable del dia de la reclassificació, sense revertir els resultats, i considerant aquest valor com el seu cost amortitzat. Els actius així reclassificats en cap cas podran ser reclassificats de nou a la categoria de 'Cartera de negociació'.

Durant l'exercici 2013, s'han reclassificat actius financers inclosos en la 'Cartera de negociació' a la 'Cartera d'inversió a venciment'. Aquesta reclassificació s'ha fet considerant el valor raonable de l'instrument financer a la data de la mateixa reclassificació, per import de 5.123 milers d'euros (1.756 milers d'euros a 31 de desembre de 2012).

2.3. Deteriorament del valor dels actius financers

Un actiu financer es considera deteriorat i, consegüentment, se'n corregeix el valor en llibres per reflectir l'efecte del seu deteriorament, quan existeix una evidència objectiva que s'han produït esdeveniments que donen lloc a:

- En el cas d'instruments de deute, entesos com els crèdits i els valors representatius de deute, quan després del seu reconeixement inicial succeeixi un esdeveniment o es produeixi un efecte combinat de diversos esdeveniments que suposi un impacte negatiu dels seus fluxos d'efectiu futurs.
- En el cas d'instruments de capital, quan després del seu reconeixement inicial succeeixi un esdeveniment o es produeixi l'efecte combinat de diversos esdeveniments que suposi que no es podrà recuperar el seu valor en llibres.

Com a criteri general, la correcció del valor en llibres dels instruments financers per causa del seu deteriorament s'efectua amb càrrec al compte de pèrdues i guanys consolidat del període en què aquest deteriorament es manifesta, i les recuperacions de les pèrdues per deteriorament prèviament registrades, en cas de produir-se, es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat del període en què el deteriorament s'elimina o es redueix.

Quan es considera remota la recuperació de qualsevol import registrat, s'elimina del balanç de situació consolidat, sense perjudici de les actuacions que puguin portar a terme les entitats consolidades per intentar aconseguir cobrar-lo fins que no s'hagin extingit definitivament els seus drets, ja sigui per prescripció, condonació o altres causes.

A continuació es presenten els criteris aplicats pel Grup per determinar les possibles pèrdues per deteriorament existents en cadascuna les diferents categories d'instruments financers, així com el mètode seguit per al càlcul de les cobertures comptabilitzades per l'esmentat deteriorament.

2.3.1. Instruments de deute valorats al seu cost amortitzat

Com a criteri general, l'import de les pèrdues per deteriorament experimentades per aquests instruments coincideix amb la diferència positiva entre els seus respectius valors en llibres i els valors actuals dels seus fluxos d'efectiu futurs previstos.

En el cas d'instruments de deute cotitzats es pot utilitzar, com a substitut del valor actual dels fluxos d'efectiu futurs, el seu valor de mercat, sempre que aquest valor sigui suficientment fiable com per considerar-lo representatiu del valor que poguéu recuperar del Grup.

En l'estimació dels fluxos d'efectiu futurs dels instruments de deute es tenen en consideració:

- La totalitat dels imports que està previst obtenir durant la vida romanent de l'instrument, fins i tot, si procedeix, dels que puguin tenir el seu origen en les garanties amb les quals compti (una vegada deduïts els costos necessaris per a la seva adjudicació i posterior venda). La pèrdua per deteriorament considera l'estimació de la possibilitat de cobrament dels interessos meritats, vençuts i no cobrats.
- Els diferents tipus de risc a què estigui subjecte cada instrument, i
- Les circumstàncies en les quals previsiblement es produiran els cobraments.

Posteriorment, aquests fluxos d'efectiu s'actualitzen al tipus d'interès contractual efectiu de l'instrument (si el seu tipus contractual fos fix) o al tipus d'interès contractual efectiu en la data de l'actualització (quan sigui variable).

Pel que fa específicament a les pèrdues per deteriorament que tenen la seva causa en la materialització del risc d'insolvència dels obligats al pagament (risc de crèdit), un instrument de deute pateix deteriorament per insolvència:

- Quan s'evidència un enviliment en la capacitat de pagament de qui està obligat a fer-ho, ja sigui posat de manifest per la seva morositat o per altres raons diferents, i/o,
- Per materialització del 'risc - país', entès com a tal el risc que concorre en els deutors residents en un país per circumstàncies diferents del risc comercial habitual.

En funció del risc d'insolvència imputable al client o a l'operació, els instruments es classifiquen en alguna de les categories següents:

- **Risc normal.** Comprèn els instruments que no compleixen els requisits per classificar-los en altres categories.
- **Risc subestàndard.** Comprèn els instruments que, sense complir els criteris per classificar-los individualment com a dubtosos o fallits, presenten debilitats que poden suposar pèrdues per al Grup. Inclou, entre altres, les operacions de clients que formen part de col·lectius que s'ha posat de manifest que tenen dificultats econòmiques, tals com els residents en una determinada àrea geogràfica o els que pertanyen a un sector econòmic concret.
- **Risc dubtós.**

Per raó de la morositat del client:

- Comprèn l'import total dels instruments de deute, independentment del seu titular i garantia, que tinguin algun import vençut per principal, interessos o despeses pactats contractualment, amb més de tres mesos d'antiguitat, excepte que convingui classificar-los com a fallits.
- El refinançament o la reestructuració de les operacions que no estan al corrent de pagament no interromp la seva morositat, ni produeix la seva reclassificació a la categoria de risc normal, excepte que existeixi certesa raonable que el client pot fer front al pagament en el calendari previst o s'aportin noves garanties eficaces. En ambdós casos, com a mínim s'han de percebre els interessos ordinaris pendents de cobrament, sense tenir en compte els interessos de demora.
- Tenen la consideració de garanties eficaces les garanties pignoratives sobre dipòsits dineraris, instruments de capital cotitzats i valors representatius de deute emesos per emissors de reconeguda solvència; les garanties hipotecàries sobre habitatges, oficines i locals polivalents acabats i finques rústiques, deduïdes, en el seu cas les càrregues prèvies; i les garanties personals, com avals, fiances o incorporació de nous titulars, que impliquin la responsabilitat directa i solidària dels nous garants davant del Grup, essent els nous garants persones o entitats la solvència de les quals estigui suficientment demostrada a efectes de garantir el reemborsament total de l'operació en els termes acordats.

Per raons diferents de la morositat del client:

- Comprèn els instruments de deute, vençuts o no, en els quals sense concórrer les circumstàncies per classificar-los en les categories de fallits o dubtosos per raó de la morositat del client, es presenten dubtes raonables sobre el seu reemborsament total, principal i interessos, en els termes pactats contractualment.
- **Risc fallit.** En aquesta categoria es classifiquen els instruments de deute, vençuts o no, per als quals després d'una anàlisi individualitzada es considera remota la seva recuperació i i se'ls dona de baixa de l'actiu, sense perjudici de les actuacions que pugui portar a terme l'Entitat Dominant per intentar aconseguir el seu cobrament fins que no s'hagin extingit definitivament els seus drets, ja sigui per prescripció, condonació o altres causes.

Excepte prova en contra, s'inclouen en aquesta categoria tots els debits, excepte els imports coberts amb garanties eficaces suficients, quan els acreditats pateixen un deteriorament notori i irrecuperable de la seva solvència, quan s'hagi declarat la fase de liquidació del concurs de creditors o quan hagin transcorregut més de quatre anys des de la seva classificació com a dubtós cobrament per raó de la seva morositat.

El procés d'avaluació de les possibles pèrdues per deteriorament d'aquests actius es porta a terme:

- Individualment. El càlcul de les pèrdues per deteriorament de totes les operacions de quantia significativa d'actius qualificats com a dubtosos per raons de la morositat del client es fa de manera individualitzada, tenint en compte l'antiguitat dels imports impagats, les garanties aportades i la situació econòmica del client i els garants. També s'analitzen i s'estimen de manera individual les pèrdues per deteriorament de les operacions qualificades com a dubtoses per raons diferents de la morositat del client.
- Col·lectivament. El càlcul de les pèrdues per deteriorament de la resta d'operacions qualificades com a dubtoses per raons de morositat del client es fa de manera col·lectiva i l'import es determina en funció de l'antiguitat de les quotes impagades i de les garanties de què disposen les operacions. També es determinen de manera col·lectiva les pèrdues per deteriorament dels actius classificats com a risc subestàndard.

Addicionalment a les cobertures específiques per deteriorament indicades anteriorment, el Grup cobreix les pèrdues inherents incorregudes dels instruments de deute no valorats pel seu valor raonable amb canvis en el compte de pèrdues i guanys consolidat i dels riscos contingents classificats com a risc normal mitjançant una cobertura col·lectiva.

En aquest sentit, el Banc d'Espanya determina, en l'Annex IX de la Circular 4/2004, els mètodes, paràmetres i imports a utilitzar per a la cobertura de les pèrdues per deteriorament inherents incorregudes en els instruments de deute i riscos contingents classificats com a risc normal.

A l'efecte de registrar la cobertura per deteriorament dels instruments classificats com a dubtosos per raó de la morositat del client, determinada de manera col·lectiva, s'apliquen al risc viu de les operacions els percentatges de cobertura indicats a continuació en funció del temps transcorregut des del venciment de la primera quota o termini que romangui impagat d'una mateixa operació.

Percentatge de cobertura	
Menys de 6 mesos	25%
Més de 6 mesos sense excedir els 9 mesos	50%
Més de 9 mesos sense excedir els 12 mesos	75%
Més de 12 mesos	100%

L'escala anterior s'aplica a les operacions classificades com a dubtoses per morositat del client per acumulació d'imports morosos en altres operacions. A aquests efectes, es considera com a data per al càlcul del percentatge de cobertura d'aquestes operacions la de l'import vençut més antic que romangui impagat, o la de la qualificació dels actius com a dubtosos si és anterior.

Per al cas d'instruments de deute que disposen de garanties reals, es té en compte el valor dels drets rebuts en garantia com la millor estimació del valor recuperable dels actius financers classificats com a dubtosos, sempre que aquests drets reals siguin primera càrrega i es trobin degudament constituïts i registrats a favor del Grup.

Per determinar el valor dels drets rebuts en garantia es té en compte l'import menor entre el cost escripturat o acreditat del bé i el valor de taxació en el seu estat actual. Al valor de la garantia, així determinat, se li aplica un percentatge de ponderació segons el tipus de bé de què es tracti.

	Ponderacions
Habitatges acabats, residència habitual	80%
Finques rústiques en explotació i oficines, locals i naus polivalents acabades	70%
Habitatges acabats (altres)	60%
Parcel·les, solars i altres actius immobiliaris	50%

La cobertura del risc de crèdit s'estima sobre el risc viu pendent que excedeix del valor de la garantia ponderada d'acord amb els percentatges del quadre precedent. Sobre aquest valor s'apliquen els percentatges de cobertura indicats anteriorment en funció del temps transcorregut des del venciment de la primera quota impagada.

La cobertura per deteriorament del risc de crèdit serà com a mínim l'import que resulti del càlcul de la cobertura per pèrdues inherents associada al deute.

2.3.2. Instruments de deute classificats com a disponibles per a la venda

La pèrdua per deteriorament dels valors representatius de deute inclosos en la cartera d'Actius financers disponibles per a la venda' equival, en el seu cas, a la diferència positiva entre el cost mitjà d'adquisició (net de qualsevol amortització de principal) i el valor de recuperació, una vegada deduïda qualsevol pèrdua per deteriorament prèviament reconeguda en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

El valor de mercat dels instruments de deute cotitzats es considera una estimació raonable del valor actual dels seus fluxos d'efectiu futurs, sense constituir en si mateixa una evidència de deteriorament la disminució del valor raonable per sota del cost d'adquisició.

En el cas de pèrdues per deteriorament sorgides per raó d'insolvència de l'emissor dels títols de deute classificats com a disponibles per a la venda, el procediment seguit pel Grup per al càlcul de les esmentades pèrdues coincideix amb el criteri explicat anteriorment per als instruments de deute valorats al seu cost amortitzat.

Quan existeix una evidència objectiva que les minusvàlues sorgides en la valoració d'aquests actius tenen el seu origen en el propi deteriorament, aquestes minusvàlues deixen de presentar-se en l'epígraf del patrimoni net consolidat del Grup 'Ajustos per valoració – Actius financers disponibles per a la venda' i es registren per tot l'import considerat com a deteriorat acumulat fins llavors en l'epígraf 'Pèrdues per deteriorament d'actius financers (net) – Altres instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys' del compte de pèrdues i guanys consolidat. Si posteriorment es recupera la totalitat o part de les pèrdues per deteriorament, el seu import es reconeixeria en el compte de pèrdues i guanys consolidat del període en què es produís la recuperació. En concret, entre els principals esdeveniments que poden constituir evidència de deteriorament hi ha els següents:

- Que l'emissor presenti dificultats financeres significatives, o estigui declarat (o sigui probable que sigui declarat) en concurs.
- Que s'hagin produït incompliments contractuals, com l'impagament de principal o interessos.
- Que s'hagin atorgat finançaments o reestructuracions a l'emissor per tenir dificultats financeres, excepte si existeix una certesa raonable que el client pot fer front al pagament en el calendari previst, o s'aportin garanties addicionals a les existents inicialment.

2.3.3. Instruments de capital classificats com a disponibles per a la venda

La pèrdua per deteriorament dels instruments de capital inclosos en la cartera d'Actius financers disponibles per a la venda' equival, en el seu cas, a la diferència positiva entre el cost mitjà d'adquisició (net de qualsevol amortització de principal) i el valor raonable, una vegada deduïda qualsevol pèrdua per deteriorament reconeguda en exercicis anteriors en el compte de pèrdues i guanys consolidat, sense constituir en si mateixa una evidència de deteriorament la disminució del valor raonable per sota del cost d'adquisició. En el seu cas, la pèrdua per deteriorament de l'exercici deixa de presentar-se en l'epígraf del patrimoni net 'Ajustos per valoració – Actius financers disponibles per a la venda' i es registra en l'epígraf 'Pèrdues per deteriorament d'actius financers (net) – Altres instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

El Grup considera que existeixen indicis de deteriorament de valor dels instruments de patrimoni no cotitzats classificats com a actius financers disponibles per a la venda, segons la comparació del cost mitjà d'adquisició de l'instrument amb el valor raonable determinat d'acord amb les millors estimacions en funció de la informació disponible.

Els criteris seguits per al registre de les pèrdues per deteriorament dels instruments de capital classificats com a disponibles per a la venda són similars als aplicables a 'Instruments de deute' (segons s'expliquen en aquesta mateixa Nota 2.3.), excepte pel fet que qualsevol recuperació que es produeixi de tals pèrdues es reconeix en l'epígraf del patrimoni net consolidat 'Ajustos per valoració – Actius financers disponibles per a la venda'.

Així mateix, entre els principals esdeveniments que poden constituir evidència de deteriorament per als instruments de capital hi ha els següents:

- Que l'emissor presenti dificultats financeres significatives, o estigui declarat (o sigui probable que sigui declarat) en concurs.
- Que s'hagin produït canvis significatius en l'entorn tecnològic, de mercat, econòmic o legal de l'emissor que puguin afectar de manera adversa la recuperació de la inversió.
- Que el valor raonable de l'actiu experimenti un descens significatiu i prolongat per sota del seu valor en llibres. En aquest sentit, en instruments que cotitzin en mercats actius, l'evidència objectiva es fonamenta davant d'una caiguda d'un 40% de la cotització respecte al seu cost mitjà d'adquisició i durant un període continuat d'un any i mig.

2.3.4. Instruments de capital valorats a cost

Les pèrdues per deteriorament dels instruments de capital valorats al seu cost d'adquisició equivalen a la diferència entre el seu valor en llibres i el valor actual dels fluxos de caixa futurs esperats, actualitzats al tipus de rendibilitat de mercat per a d'altres valors similars.

Les pèrdues per deteriorament es registren en l'epígraf 'Pèrdues per deteriorament d'actius financers (net) – Altres instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys' del compte de pèrdues i guanys consolidat del període en què es manifesten, minorant directament el cost de l'instrument. Aquestes pèrdues només es poden recuperar posteriorment en el cas de venda dels actius.

L'estimació i comptabilització de les pèrdues per deteriorament de les participacions en entitats del Grup i associades, les quals, a l'efecte de l'elaboració d'aquests comptes anuals consolidats no tenen la consideració d'Instruments financers', es fan pel Grup d'acord amb els criteris indicats en la Nota 2.1.

2.4. Operacions de refinançament o reestructuració

D'acord amb el que estableix la Circular 4/2004, aquestes operacions es classifiquen en les categories següents:

- **Operació de refinançament**, la que es concedeix o se'n disposa per raons econòmiques o legals relacionades amb dificultats financeres actuals o previsibles del titular de l'operació amb la finalitat de cancel·lar o posar al corrent de pagament una o diverses operacions concedides amb anterioritat al mateix titular o a altres empreses del seu Grup econòmic, perquè no puguin o es prevegi que no podran complir en temps i forma amb les condicions pactades.
- **Operació refinançada**, la que es posa, totalment o parcialment, al corrent de pagament com a conseqüència d'un refinançament.
- **Operació reestructurada**, la que, per raons econòmiques relacionades amb dificultats financeres actuals o previsibles del titular, se'n modifiquen les condicions financeres amb l'objectiu de facilitar el pagament del deute perquè el titular no pugui o es prevegi que no podrà complir en temps i forma amb les condicions pactades.

Es consideren com a operacions reestructurades totes les operacions en què es reben actius per reduir-ne el deute, o en les quals es fa una quitança, o se'n modifiquen les seves condicions per allargar el venciment o se'n modifica el quadre d'amortització per minorar l'import de les quotes.

- **Operació renegociada**, la que es modifiquen les seves condicions financeres sense que el prestatari tingui o es prevegi que pugui tenir en el futur dificultats financeres.
- **Operació de renovació**, la formalitzada per substituir-ne una altra concedida prèviament sense que el prestatari tingui o es prevegi que pugui tenir en el futur dificultats financeres.

Com a norma general, les operacions refinançades i les noves operacions realitzades per al seu refinançament es classifiquen en la categoria de risc subestàndard d'acord amb l'Annex IX de la Circular 4/2004. Malgrat tot, atenent a les característiques concretes de l'operació, es classifiquen en altres categories de risc:

• Risc dubtós:

- i) operacions el deute patrimonial de les quals en el moment del seu refinançament era menor que el deute patrimonial actual,
- ii) operacions que han estat refinançades prèviament, i
- iii) operacions amb període de carència d'amortització de capital superior a 30 mesos.

• Risc normal:

- i) operacions amb període de carència d'amortització de capital inferior a 6 mesos,
- ii) operacions concedides a persones físiques amb una ràtio d'endeutament menor o igual al 50%, i
- iii) operacions concedides a persones jurídiques el deute financer de les quals sobre EBITDA és menor o igual a 5. Quan no es compleix perquè és més gran, s'observa el seu ràting i, en els casos en què aquest valor és inferior a 6, es manté classificat com a risc normal.

Més endavant, les operacions refinançades es podran reclassificar com a risc normal quan s'hagi cobrat el 10% del deute refinançat o el client atengui els compromisos pactats. Aquesta última condició suposa que s'han de produir al mateix temps les circumstàncies següents:

- Que des del moment del refinançament l'acreditat atengui els seus compromisos durant com a mínim 12 mesos consecutius (6 mesos per al cas de finançament per a la compra d'habitatge habitual).
- Que des de la finalització del període de carència, moratòria o espera, l'acreditat atengui els seus deutes durant un mínim de 3 mesos.

Si no es compleix aquesta última circumstància, però sí l'anterior, i l'operació està classificada com a risc dubtós, es classificarà com a risc subestàndard en lloc de fer-ho com a risc normal.

Per a la resta de situacions no es procedeix a la reclassificació del risc de les operacions i es mantenen classificades en la situació de risc definit en el moment del refinançament. No obstant això, totes les operacions quedaran classificades sempre en la situació més desfavorable després d'aplicar-los els criteris descrits de refinançament o els que corresponguin per aplicació de la Circular 4/2004.

2.5. Cobertures comptables i mitigació de riscos

El Grup utilitza derivats financers com a part de la seva estratègia per disminuir l'exposició als riscos de tipus d'interès i de tipus de canvi de la moneda estrangera, entre altres. Quan aquestes operacions compleixen determinats requisits establerts en la NIC 39, les esmentades operacions són considerades com de 'cobertura'.

Quan el Grup designa una operació com de cobertura, ho fa des del moment inicial de les operacions o dels instruments inclosos en aquesta cobertura, documentant l'operació de cobertura de manera adequada. En la documentació d'aquestes operacions de cobertura, s'identifiquen adequadament l'instrument o instruments coberts i l'instrument o instruments de cobertura, a més de la naturalesa del risc que es pretén cobrir, així com els criteris o mètodes seguits pel Grup per valorar l'eficàcia de la cobertura al llarg de tota la seva vida, atenent al risc que es pretengui cobrir.

El Grup només considera com a operacions de cobertura aquelles que es consideren altament eficaces al llarg de la seva vida. Una cobertura es considera altament eficaç si, durant el termini previst que duri, les variacions que es produeixin en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu atribuïts al risc cobert en l'operació de cobertura de l'instrument o dels instruments financers coberts són compensades, en la seva pràctica totalitat, per les variacions en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu, segons el cas, de l'instrument o dels instruments de cobertura.

Per mesurar l'efectivitat de les operacions de cobertura definides com a tals, el Grup analitza si des de l'inici i fins al final del termini definit per a l'operació de cobertura es pot esperar, prospectivament, que els canvis en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu de la partida coberta que siguin atribuïbles al risc cobert siguin compensats gairebé completament pels canvis en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu, segons el cas, de l'instrument o instruments de cobertura i que, retrospectivament, els resultats de la cobertura hagin oscil·lat dins d'un rang de variació del 80 al 125% respecte al resultat de la partida coberta.

La totalitat de les operacions de cobertura realitzades pel Grup corresponen a cobertures de valor raonable, l'objectiu de les quals és cobrir l'exposició a la variació en el valor raonable d'actius i passius financers o de compromisos en ferm encara no reconeguts, o d'una porció identificada dels esmentats actius, passius o compromisos en ferm, atribuïble a un risc en particular i sempre que afectin el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Pel que fa específicament als instruments financers designats com a partides cobertes i de cobertura comptable, les diferències de valoració produïdes, tant en els elements de cobertura com en els elements coberts (quant al tipus de risc cobert), es reconeixen directament en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

El Grup interromp la comptabilització de les operacions de cobertura com a tals quan l'instrument de cobertura venç o és venut, quan l'operació de cobertura deixa de complir els requisits per ser considerada com a tal o quan es revoca la consideració de l'operació com de cobertura.

Quan, d'acord amb el que disposa el paràgraf anterior, es produeixi la interrupció de l'operació de cobertura de valor raonable, en el cas de partides cobertes valorades al seu cost amortitzat, els ajustos en el seu valor fets amb motiu de l'aplicació de la comptabilitat de cobertures descrites més amunt s'imputen al compte de pèrdues i guanys consolidat fins al venciment dels instruments coberts, aplicant el tipus d'interès efectiu recalculat en la data d'interrupció de l'esmentada operació de cobertura.

2.6. Transferències d'actius financers

El tractament comptable de les transferències d'actius financers està condicionat per la forma en què es traspassen a tercers els riscos i beneficis associats als actius que es transfereixen:

- Si els riscos y beneficis dels actius transferits es traspassen substancialment a tercers (com en el cas de les vendes incondicionals, de les vendes amb pacte de recompra pel seu valor raonable en la data de la recompra, de les vendes d'actius financers amb una opció de compra adquirida o de venda emesa profundament fora de diner, de les titulitzacions d'actius en les quals el cedent no reté finançaments subordinats ni concedeix cap tipus de millora creditícia als nous titulars i altres casos similars), l'actiu financer transferit es dóna de baixa del balanç de situació consolidat, reconeixent-se simultàniament qualsevol dret o obligació retingut o creat com a conseqüència de la transferència.
- Si es retenen substancialment els riscos i beneficis associats a l'actiu financer transferit (com en el cas de les vendes d'actius financers amb pacte de recompra per un preu fix o pel preu de venda més un interès, dels contractes de préstec de valors en els quals el prestatari té l'obligació de tornar els mateixos actius o similars, les titulitzacions d'actius financers en què es mantinguin finançaments subordinats o un altre tipus de millores creditícies que absorbeixin substancialment les pèrdues creditícies esperades per als actius titulitzats i altres casos anàlegs), l'actiu financer transferit no es dóna de baixa del balanç de situació consolidat i es continua valorant amb els mateixos criteris utilitzats abans de la transferència. Per contra, es reconeixen comptablement, sense compensar-se entre si:
 - Un passiu financer associat per un import igual al de la contraprestació rebuda, el qual es valora posteriorment al seu cost amortitzat; o, en cas que es compleixin els requisits anteriorment indicats per a la seva classificació com a altres passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys, al seu valor raonable, d'acord amb els criteris anteriorment indicats per a aquesta categoria de passius financers.
 - Tant els ingressos de l'actiu financer transferit però no donat de baixa com les despeses del nou passiu financer.

- Si ni es transfereixen ni es retenen substancialment els riscos i beneficis associats a l'actiu financer transferit (com el cas de les vendes d'actius financers amb una opció de compra adquirida o de venda emesa que no estan profundament ni dins ni fora de diner, de les titulitzacions d'actius financers en què el cedent assumeix un finançament subordinat o altres tipus de millores creditícies per una part de l'actiu transferit i altres casos semblants), es distingeix entre:
 - Si el Grup no reté el control de l'actiu financer transferit: en aquest cas, es dona de baixa del balanç de situació consolidat l'actiu transferit i es reconeix qualsevol dret o obligació retinguts o creats com a conseqüència de la transferència.
 - Si el Grup reté el control de l'actiu financer transferit: continua reconeixent-lo en el balanç de situació consolidat per un import igual a la seva exposició als canvis de valor que pugui experimentar i reconeix un passiu financer associat a l'actiu financer transferit. L'import net de l'actiu transferit i el passiu associat serà el cost amortitzat dels drets i obligacions retinguts, si l'actiu transferit es mesura pel seu cost amortitzat, o el valor raonable dels drets i obligacions retinguts, si l'actiu transferit es mesura pel seu valor raonable.

D'acord amb això, els actius financers només es donen de baixa del balanç de situació consolidat quan s'han extingit els fluxos d'efectiu que generen o quan s'han transferit substancialment a tercers els riscos i beneficis que porten implícits.

No obstant això, i d'acord amb la normativa vigent, el tractament comptable indicat només és d'aplicació a totes les transferències d'actius financers realitzades a partir de l'1 de gener de 2004 i no ho és per a les transaccions produïdes abans d'aquesta data. Per aquest motiu, a 31 de desembre de 2013 i 2012, els comptes anuals consolidats no contenen en el balanç de situació consolidat els actius donats de baixa en aplicació de la normativa comptable derogada y que, amb els criteris de la normativa vigent, s'haurien d'haver mantingut en el balanç de situació consolidat.

En la Nota 28.1 es resumeixen les circumstàncies més significatives de les principals transferències d'actius que estaven en vigor al tancament de l'exercici 2013 i que no han suposat la baixa dels actius del balanç de situació consolidat adjunt.

2.7. Operacions en moneda estrangera

2.7.1. Moneda funcional

La moneda funcional del Grup és l'euro. Conseqüentment, tots els saldos i transaccions denominats en monedes diferents de l'euro es consideren denominats en 'moneda estrangera'.

El contravalor en euros dels actius i passius totals en moneda estrangera, classificats per divisa, mantinguts pel Grup, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13		31.12.12	
	Actius	Passius	Actius	Passius
Dòlars EUA	10.438	10.386	1.294	10.276
Lliures esterlines	1.086	741	741	593
Franc suís	745	561	801	744
Ien japonès	532	544	49	23
Altres divises	313	214	188	99
Total	13.114	12.446	3.073	11.735

El contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera, classificats per la seva naturalesa, mantinguts pel Grup, el 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13		31.12.12	
	Actius	Passius	Actius	Passius
Caixa	130	-	219	-
Entitats de crèdit	11.448	1	2.099	1
Crèdits a altres sectors residents	-	-	-	-
Crèdits a altres sectors no residents	-	-	-	-
Derivats de negociació	-	-	74	-
Resta d'actius	1.536	-	681	-
Dipòsits a altres sectors residents	-	11.822	-	10.816
Dipòsits a altres sectors no residents	-	614	-	863
Resta de passius	-	9	-	55
Total	13.114	12.446	3.073	11.735

2.7.2. Criteris de conversió dels saldos en moneda estrangera

En el reconeixement inicial, els saldos deutors i creditors denominats en moneda estrangera es converteixen a la moneda funcional utilitzant el tipus de canvi de comptat de la data de reconeixement, entès com el tipus de canvi per a entrega immediata. Posteriorment al reconeixement inicial, s'apliquen les següents regles per a la conversió de saldos denominats en moneda estrangera a la moneda funcional:

- Els actius i passius de caràcter monetari es converteixen al tipus de canvi de tancament, entès com el tipus de canvi mitjà de comptat de la data a què es refereixen els estats financers.
- Les partides no monetàries valorades al cost històric es converteixen al tipus de canvi de la data d'adquisició.
- Les partides no monetàries valorades al valor raonable es converteixen al tipus de canvi de la data en què es determina el valor raonable.
- Els ingressos i despeses es converteixen aplicant el tipus de canvi de la data de l'operació. No obstant això, s'utilitza el tipus de canvi mitjà del període per a totes les operacions realitzades durant aquest temps, excepte que hagi sofert variacions significatives. Les amortitzacions es converteixen al tipus de canvi aplicat al corresponent actiu.

2.7.3. Tipus de canvi aplicats

Els tipus de canvi utilitzats pel Grup per fer la conversió dels saldos denominats en moneda estrangera a euros, a l'efecte de l'elaboració dels comptes anuals consolidats, considerant els criteris anteriorment exposats, han estat els tipus de canvi publicats pel Banc Central Europeu en la data indicada.

2.7.4. Registre de les diferències de canvi

Les diferències de canvi que es produeixen en convertir els saldos en moneda estrangera a la moneda funcional del Grup es registren, amb caràcter general, per l'import net, en el capítol 'Diferències de canvi (net)' del compte de pèrdues i guanys consolidat, a excepció de les diferències de canvi produïdes en instruments financers classificats al seu valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys, les quals es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat sense diferenciar-les de la resta de variacions que pugui patir el seu valor raonable en el capítol 'Resultats d'operacions financeres (net)'.

No obstant això, es registren en l'epígraf del patrimoni net 'Ajustos per valoració – Diferències de canvi' del balanç de situació consolidat, fins al moment en què es realitzin, les diferències de canvi sorgides en partides no monetàries el valor raonable de les quals s'ajusta amb contrapartida en el patrimoni net.

2.8. Garanties financeres i provisions constituïdes sobre les mateixes garanties

Es consideren 'garanties financeres' els contractes pels quals una entitat s'obliga a pagar quantitats concretes per compte d'un tercer en el supòsit de no fer-ho aquest tercer, independentment de la forma en què estigui instrumentada l'obligació: fiança, aval financer o tècnic, crèdit documentari irrevocable emès o confirmat pel Grup, etc. El risc de crèdit a què estan exposades les garanties financeres es registra en el capítol 'Riscs contingents' dels comptes d'ordre consolidats.

Quan es formalitzen els contractes, es reconeixen pel seu valor raonable (entès com el valor actual dels fluxos d'efectiu futurs) en l'epígraf de l'actiu 'Inversions creditícies – Crèdit a la clientela', amb contrapartida en l'epígraf de passiu 'Passius financers a cost amortitzat – Altres passius financers'.

Les garanties financeres, independentment de qui en sigui el titular, instrumentació o altres circumstàncies, s'analitzen periòdicament amb l'objectiu de determinar el risc de crèdit a què estan exposades i, en el seu cas, estimar les necessitats de constituir-ne provisió, que es determina per aplicació de criteris similars als establerts per quantificar les pèrdues per deteriorament experimentades pels instruments de deute valorats al seu cost amortitzat que s'han explicat en la Nota 2.3.

Les provisions constituïdes sobre aquestes operacions estan comptabilitzades en l'epígraf 'Provisions – Provisions per a riscos i compromisos contingents' del passiu del balanç de situació consolidat. La dotació i recuperació d'aquestes provisions es registra amb contrapartida en el capítol 'Dotacions a provisions (net)' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

En la Nota 27 es mostra la composició del risc suportat per aquestes operacions d'acord amb la seva forma jurídica.

2.9. Actius materials

2.9.1. Actiu material d'ús propi

L'immobilitzat d'ús propi inclou aquells actius, en propietat o adquirits en règim d'arrendament financer, que el Grup té per utilitzar actualment o en un futur amb propòsits administratius diferents dels de l'Obra Social o per a la producció o subministrament de béns, i que s'espera que siguin utilitzats durant més d'un exercici econòmic. Entre altres, s'inclouen en aquesta categoria els actius materials rebuts per l'Entitat Dominant per a la liquidació, total o parcial, d'actius financers que representen drets de cobrament de tercers i als quals es preveu donar un ús continuat i propi. L'immobilitzat material d'ús propi es presenta valorat en el balanç de situació consolidat al seu cost d'adquisició (revaloritzat en determinats actius conforme al que estableix la normativa vigent), constituït pel valor raonable de qualsevol contraprestació entregada, més el conjunt de desemborsaments dineraris realitzats o compromesos, menys:

- La seva corresponent amortització acumulada i,
- Si escau, les pèrdues estimades que resultin de comparar el valor net comptable de cada partida amb el seu corresponent import recuperable.

A aquest efecte, el cost d'adquisició dels actius adjudicats que passen a formar part de l'immobilitzat material d'ús propi de l'Entitat Dominant es registra inicialment per un import igual al menor dels valors següents (vegeu Nota 2.13):

- El valor comptable dels actius financers aplicats, és a dir, el seu cost amortitzat menys el deteriorament estimat, amb un mínim del 10%.
- El valor de taxació de l'actiu rebut en el seu estat actual menys els costos estimats de venda, que en cap cas seran inferiors al 10% del valor de taxació en el seu estat actual.

L'amortització de l'actiu material d'ús propi es calcula, aplicant el mètode lineal, sobre el cost d'adquisició dels actius menys el seu valor residual, entenent que els terrenys sobre els quals se situen els edificis i altres construccions tenen una vida indefinida i que, per tant, no són objecte d'amortització.

Les dotacions anuals en concepte d'amortització dels actius materials es fan amb contrapartida en el capítol 'Amortització' del compte de pèrdues i guanys consolidat i es calculen, bàsicament, en funció dels anys estimats de vida útil dels diferents elements, segons el detall següent.

	Anys de vida útil
Edificis d'ús propi i millores en aquests edificis	De 4 a 70
Pàrquing	43
Equips informàtics	De 4 a 8
Mobiliari, instal·lacions i altres	De 4 a 16

En cada tancament comptable, les entitats consolidades analitzen si existeixen indicis, tant interns com externs, que el valor net comptable dels elements del seu actiu material excedeix del seu corresponent import recuperable; en cas afirmatiu, es redueix el valor en llibres de l'actiu de què es tracti fins al seu import recuperable i s'ajusten els càrrecs futurs en concepte d'amortització en proporció al seu valor en llibres ajustat i a la seva nova vida útil romanent, en cas de ser necessari reestimar-la. Aquesta reducció del valor en llibres dels actius materials d'ús propi es fa, en cas que sigui necessària, amb càrrec a l'epígraf 'Pèrdues per deteriorament de la resta d'actius (net) – Altres actius' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

De manera similar, si existissin indicis que s'ha recuperat el valor d'un actiu material deteriorat, les entitats consolidades registrarien la reversió de la pèrdua per deteriorament comptabilitzada en períodes anteriors, mitjançant el corresponent abonament a l'epígraf 'Pèrdues per deteriorament de la resta d'actius (net) – Altres actius' del compte de pèrdues i guanys consolidat i ajustarien, en conseqüència, els càrrecs futurs en concepte de la seva amortització. En cap cas la reversió de la pèrdua per deteriorament d'un actiu pot suposar l'increment del seu valor en llibres per sobre del que tindria si no s'haguessin reconegut pèrdues per deteriorament en exercicis anteriors.

Així mateix, com a mínim amb una periodicitat anual, es revisen les vides útils estimades dels elements de l'immobilitzat material d'ús propi, amb l'objectiu de detectar-ne canvis significatius que, si es produeixen, s'ajustaran mitjançant la corresponent correcció del càrrec al compte de pèrdues i guanys consolidat d'exercicis futurs en concepte de la seva amortització en virtut de les noves vides útils.

Les despeses de conservació i manteniment dels actius materials d'ús propi es carreguen als resultats de l'exercici en què es generen, en l'epígraf 'Despeses d'administració – Altres despeses generals d'administració' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

2.9.2. Immobilitzat material cedit en arrendament operatiu

La partida 'Actiu material – Immobilitzat material – Cedit en arrendament operatiu' del balanç de situació consolidat recull els valors nets d'aquells actius materials que l'Entitat Dominant té cedits en arrendament operatiu.

Els criteris aplicats per al reconeixement del cost d'adquisició dels actius cedits en arrendament operatiu, per a la seva amortització, per a l'estimació de les seves respectives vides útils i per al registre de les seves possibles pèrdues per deteriorament coincideixen amb els que s'han descrit anteriorment, en aquesta mateixa Nota, en relació amb els 'Actius materials d'ús propi'.

Les dotacions anuals en concepte d'amortització dels actius materials es fan amb contrapartida en el capítol 'Amortització' del compte de pèrdues i guanys consolidat i es calculen, bàsicament, en funció dels anys estimats de vida útil dels diferents elements, segons el detall següent.

Anys de vida útil	
Edificis en arrendament operatiu	Fins a 94
Mobiliari, instal·lacions i altres	De 4 a 16

2.9.3. Actiu material afecte a l'Obra Social

En la partida 'Actiu material – Immobilitzat material – Afecte a l'Obra Social' del balanç de situació consolidat, s'hi inclou el valor net comptable dels actius materials afectes a l'Obra Social del Grup.

Els criteris aplicats per al reconeixement del cost d'adquisició dels actius afectes a l'Obra Social, per a la seva amortització, per a l'estimació de les seves respectives vides útils i per al registre de les seves possibles pèrdues per deteriorament, coincideixen amb els descrits anteriorment per als actius materials d'ús propi, excepte en allò que es refereix a la revalorització de determinats actius, i amb l'única excepció que els càrrecs a fer en concepte d'amortització i el registre de la dotació i de la recuperació del possible deteriorament que poguessin patir aquests actius no es comptabilitza en el compte de pèrdues i guanys consolidat, sinó en el capítol 'Fons de l'Obra Social' del passiu del balanç de situació consolidat.

2.10. Actius intangibles

Es consideren actius intangibles aquells actius no monetaris identificables, tot i no tenir aparença física, que sorgeixen com a conseqüència d'un negoci jurídic o que han estat desenvolupats internament per les entitats consolidades. Només es reconeixen comptablement aquells actius intangibles el cost dels quals es pot estimar de manera raonablement objectiva i dels quals les entitats consolidades estimen probable obtenir en el futur beneficis econòmics.

Els actius intangibles es reconeixen inicialment pel seu cost d'adquisició o producció i, posteriorment, es valoren al seu cost menys, segons que correspongui, la seva corresponent amortització acumulada i les pèrdues per deteriorament que hagin pogut experimentar.

Els actius intangibles poden ser de 'vida útil indefinida', quan, sobre la base de les anàlisis realitzades de tots els factors rellevants, es conclou que no hi ha un límit previsible del període durant el qual s'espera que generin fluxos d'efectiu nets a favor de les entitats consolidades, o de 'vida útil definida', en els casos restants.

Els actius intangibles de vida útil indefinida no s'amortitzen, si bé, en el seu cas, en cada tancament comptable, les entitats consolidades revisarien les seves respectives vides útils romanents, amb l'objectiu d'assegurar-se que continuen essent indefinides.

Els actius intangibles amb vida útil definida s'amortitzen en funció de la mateixa vida útil, aplicant-los criteris similars als adoptats per a l'adopció dels actius materials. L'amortització anual dels elements de l'actiu intangible de vida útil definida es registra en el capítol 'Amortització' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

La totalitat de l'actiu intangible del Grup té vida útil definida i s'amortitza en un període d'entre 4 i 10 anys.

Les entitats consolidades reconeixen comptablement qualsevol pèrdua que s'hagi pogut produir en el valor registrat d'aquests actius amb origen en el seu deteriorament, utilitzant com a contrapartida l'epígraf 'Pèrdues per deteriorament de la resta d'actius (net) – Fons de comerç i altre actiu intangible' del compte de pèrdues i guanys consolidat. Els criteris per al reconeixement de les pèrdues per deteriorament d'aquests actius i, en el seu cas, de les recuperacions de les pèrdues per deteriorament registrades en exercicis anteriors són similars als aplicats per als 'Actius materials d'ús propi' (vegeu Nota 2.9).

2.11. Permutes d'actius

S'entén per 'permuta d'actius' l'adquisició d'actius materials o intangibles a canvi de l'entrega d'altres actius no monetaris o d'una combinació d'actius monetaris i no monetaris. A l'efecte d'aquests comptes anuals consolidats, l'adjudicació d'actius derivats del procés de recuperació d'importos deguts per tercers al Grup no es considera una permuta d'actius.

Els actius financers rebuts en una permuta d'actius financers es valoren al seu valor raonable, sempre i quan en l'esmentada operació de permuta es pugui entendre que existeix caràcter comercial, tal com és definit per les NIC 16 i 38. El valor raonable de l'instrument rebut es determina com el valor raonable de l'actiu entregat, més, si escau, les contrapartides monetàries entregades a canvi; excepte que es tingui una evidència més clara del valor raonable de l'actiu rebut. Si cap d'aquests valors raonables fos mesurable de manera fiable, l'actiu rebut es reconeixerà pel valor en llibres de l'actiu entregat més, en el seu cas, les contrapartides monetàries entregades a canvi.

En aquelles operacions de permuta que no tinguin caràcter comercial, l'actiu rebut es registra pel valor en llibres de l'actiu entregat, més l'import de les contraprestacions monetàries pagades o compromeses en la seva adquisició. No obstant això, si el valor raonable de l'actiu rebut fos inferior a l'import establert anteriorment, l'actiu rebut es reconeixerà per aquest últim import.

2.12. Comptabilització de les operacions d'arrendament

2.12.1. Arrendaments financers

Es consideren operacions d'arrendament financer aquelles en les quals substancialment tots els riscos i avantatges que recauen sobre el bé objecte d'arrendament es transfereixen a l'arrendatari.

Quan el Grup actua com a arrendador d'un bé en una operació d'arrendament financer, la suma dels valors actuals dels imports que rebrà l'arrendatari més el valor residual garantit, habitualment el preu d'exercici de l'opció de compra de l'arrendatari a la finalització del contracte, es registra com un finançament prestat a tercers, per la qual cosa s'inclou en el capítol 'Inversions creditícies' del balanç de situació consolidat, d'acord amb la naturalesa de l'arrendatari.

Quan el Grup actua com a arrendatari en una operació d'arrendament financer, presenta el cost dels actius arrendats en el balanç de situació consolidat, segons la naturalesa del bé objecte del contracte i, simultàniament, un passiu pel mateix import (que serà el menor del valor raonable del bé arrendat o de la suma dels valors actuals de les quantitats a pagar a l'arrendador més, en el seu cas, el preu d'exercici de l'opció de compra), que es registra en l'epígraf 'Passius financers a cost amortitzat – Altres passius financers'. Aquests actius s'amortitzen amb criteris similars als aplicats al conjunt dels 'Actius materials d'ús propi' del Grup (vegeu Nota 2.9).

En ambdós casos, els ingressos i despeses financers amb origen en aquests contractes s'abonen i carreguen, respectivament, al compte de pèrdues i guanys consolidat, en els capítols 'Interessos i rendiments assimilats' i 'Interessos i càrregues assimilades', respectivament, aplicant per estimar la seva meritació el mètode del tipus d'interès efectiu de les operacions.

2.12.2. Arrendaments operatius

En les operacions d'arrendament operatiu, la propietat del bé arrendat i, substancialment, tots els riscos i avantatges que recauen sobre el bé romanen en l'arrendador.

Quan el Grup actua com a arrendador en operacions d'arrendament operatiu, presenta el cost d'adquisició dels béns arrendats en el capítol 'Actiu material', ja sigui com a 'Inversions immobiliàries' o com a 'Immobilitzat material – Cedit en arrendament operatiu', depenent de la naturalesa dels actius objecte de l'esmentat arrendament. Aquests actius s'amortitzen d'acord amb les polítiques adoptades per als actius materials similars d'ús propi (vegeu Nota 2.9) i els ingressos procedents dels contractes d'arrendament i es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat, de manera lineal, en el capítol 'Altres productes d'explotació'.

Quan el Grup actua com a arrendatari en operacions d'arrendament operatiu, les despeses de l'arrendament, inclosos incentius concedits, en el seu cas, per l'arrendador, es carreguen linealment en el compte de pèrdues i guanys consolidat, en l'epígraf 'Despeses d'administració – Altres despeses generals d'administració'.

2.13. Actius no corrents en venda

El capítol 'Actius no corrents en venda' del balanç de situació consolidat recull:

- Actius el valor en llibres dels quals es recuperin fonamentalment mitjançant la seva venda en lloc de fer-ho pel seu ús continuat i sempre que la venda es consideri altament probable.
- Actius materials adjudicats procedents de la regularització de crèdits, excepte els que es destinin a ús propi o a la seva explotació en règim de lloguer i els terrenys i immobles en curs de construcció, la venda dels quals és altament probable que tingui lloc, en les condicions en les quals aquests actius es troben actualment, en el termini d'un any a comptar des de la data de classificació com a no corrents en venda.

La classificació i presentació en balanç consolidat dels actius adjudicats es porta a terme prenent en consideració la finalitat a la qual es destinin. Tots els actius adjudicats s'adquireixen per a la seva venda en el menor termini possible. Els actius materials adquirits per al seu ús continuat, ja fos per a ús propi o per a inversió immobiliària, es reconeixen i valoren d'acord amb els criteris detallats en la Nota 2.9.

Per tant, la recuperació del valor en llibres d'aquestes partides previsiblement tindrà lloc a través del preu que s'obtingui en la seva alienació, en comptes de mitjançant el seu ús continuat.

Amb caràcter general, els actius classificats com a actius no corrents en venda es valoren pel menor import entre el seu valor en llibres en el moment en què són considerats com a tals i el seu valor raonable, net dels costos de venda estimats. Mentre romanen classificats en aquesta categoria, els actius materials i intangibles amortitzables per la seva naturalesa no s'amortitzen.

En el cas que el valor en llibres excedeixi al valor raonable dels actius, nets dels seus costos de venda, el Grup ajusta el valor en llibres dels actius per l'import d'aquest excés, amb contrapartida en el capítol 'Guany/(Pèrdues) d'actius no corrents en venda no classificats com a operacions interrompudes' del compte de pèrdues i guanys consolidat. En el cas de produir-se increments posteriors del valor raonable dels actius, el Grup reverteix les pèrdues anteriorment comptabilitzades, incrementant el valor en llibres dels actius amb el límit de l'import anterior al seu deteriorament, amb contrapartida en el capítol 'Guany/(Pèrdues) d'actius no corrents en venda no classificats com a operacions interrompudes' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Els resultats procedents de la venda d'actius no corrents en venda es presenten en el capítol 'Guany/(Pèrdues) d'actius no corrents en venda no classificats com a operacions interrompudes' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

A 31 de desembre de 2013, el saldo del capítol 'Actius no corrents en venda' del balanç de situació consolidat adjunt es compon exclusivament d'actius rebuts en pagament de deutes per l'Entitat Dominant (vegeu Nota 11).

Registre i valoració d'actius rebuts en pagament de deute

Els actius rebuts en pagament de deute es registren inicialment, d'acord amb la normativa vigent, per un import igual al menor dels valors següents:

- El valor comptable dels actius financers aplicats, és a dir, el seu cost amortitzat menys el deteriorament estimat, amb un mínim del 10%.
- El valor de taxació de l'actiu rebut en el seu estat actual menys els costos estimats de venda, que en cap cas seran inferiors al 10% del valor de taxació en el seu estat actual.

En el supòsit que els actius adjudicats romanguin en el balanç consolidat durant un període de temps superior a l'inicialment previst, el valor dels actius es revisa per reconèixer qualsevol pèrdua per deteriorament que la dificultat de trobar compradors o ofertes raonables de venda hagi pogut posar de manifest. L'Entitat Dominant no endarrerirà en cap cas el reconeixement d'aquest deteriorament, que, com a mínim, suposa elevar el percentatge de cobertura del 10% anterior fins al 20%, el 30% o el 40% per als actius que romanguin en balanç consolidat més de 12, 24 o 36 mesos, respectivament.

A 31 de desembre de 2013, l'Entitat Dominant no tenia actius rebuts en pagament de deute procedents de finançaments concedits per a la construcció ni per a la promoció immobiliària, ni tampoc tenia actius rebuts en pagament de deute no acabats o que consistissin en sòl immobiliari no edificat.

2.14. Provisions i passius contingents

En el moment de formular aquests comptes anuals consolidats, els Administradors diferencien entre:

- **Provisions.** Saldos creditors que cobreixen obligacions presents, a la data del balanç de situació consolidat, sorgides com a conseqüència de successos passats dels quals es poden derivar perjudicis patrimonials per a les entitats consolidades, que es consideren d'ocurrència probable, concrets quant a la seva naturalesa, però indeterminats pel que fa a l'import i/o moment de cancel·lació, i

- **Passius contingents.** Obligacions possibles sorgides com a conseqüència de successos passats, la materialització de les quals està condicionada al fet que succeeixin, o no, un o més esdeveniments futurs independents de la voluntat de les entitats consolidades.

Els comptes anuals consolidats del Grup recullen totes les provisions significatives respecte a les situacions en què s'estima que la probabilitat que s'hagi d'atendre l'obligació és elevada (vegeu Nota 17). Els passius contingents no es reconeixen en el balanç de situació consolidat ni en el compte de pèrdues i guanys consolidat, sinó que se n'informa, conforme als requeriments de la NIC 37, en aquesta memòria consolidada (vegeu Nota 27).

Les provisions, que es quantifiquen prenent en consideració la millor informació disponible sobre les conseqüències del succés que les originen i són reestimades en cada tancament comptable, s'utilitzen per afrontar les obligacions específiques per a les quals van ser originalment reconegudes, procedint a la seva reversió, total o parcial, quan aquestes obligacions deixen d'existir o disminueixen.

La dotació i l'alliberament de les provisions que es consideren necessàries d'acord amb els criteris anteriors es registren amb càrrec o abonament al capítol 'Dotacions a provisions (net)' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Al tancament de l'exercici 2013, estaven en curs, iniciats en exercicis anteriors, diferents procediments judicials i reclamacions presentats contra les entitats consolidades, amb origen en el desenvolupament habitual de les seves activitats. Tant els assessors legals del Grup com els seus Administradors entenen que, considerant els imports provisionats a aquests efectes, la conclusió d'aquests procediments i reclamacions no produirà un efecte significatiu en els estats financers consolidats dels exercicis en els quals finalitzin.

2.15. Fons de l'Obra Social: Fons d'Educació i Promoció (F.E.P)

Les dotacions que l'Entitat Dominant fa al Fons d'Educació i Promoció cooperatiu es reconeixen com una despesa de l'exercici quan són obligatòries. Si es produeixen dotacions addicionals, es reconeixen com a aplicació del benefici (vegeu Nota 3).

Addicionalment al F.E.P., l'Entitat Dominant canalitza determinades activitats de l'Obra Social a través de la Fundació Caixa d'Enginyers (vegeu Nota 18). La majoria dels membres del Patronat d'aquesta Fundació són alhora membres del Consell Rector de l'Entitat Dominant, la qual cosa, d'acord amb la normativa vigent, suposa l'existència de control i, en conseqüència, obliga l'Entitat Dominant a consolidar l'esmentada Fundació pel mètode d'integració global.

Les subvencions, donacions i altres ajudes vinculades al Fons d'Educació i Promoció cooperatiu, es reconeixen, d'acord amb la legislació vigent, com un ingrés de les cooperatives i, simultàniament, es doten de l'esmentat fons pel mateix import. Així mateix, les donacions realitzades directament per l'Entitat Dominant a la Fundació es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat com una despesa dotant el Fons de l'Obra Social.

L'aplicació d'aquest fons es produeix, normalment, amb abonament a tresoreria, excepte si l'import del Fons d'Educació i Promoció es materialitza mitjançant activitats pròpies de l'Entitat Dominant, cas en el qual es redueix l'import registrat en el capítol 'Fons de l'Obra Social', reconeixent, simultàniament, un ingrés en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Les despeses derivades del Fons d'Educació i Promoció cooperatiu es presenten en el balanç de situació consolidat deduint-les del capítol 'Fons de l'Obra Social', sense que en cap cas s'imputin al compte de pèrdues i guanys consolidat.

Els actius materials (vegeu Nota 2.9.3 - Actiu material afecte a l'Obra Social) i els passius afectes a l'Obra Social es presenten en partides separades del balanç de situació consolidat.

2.16. Compensacions de saldos

Només es compensen entre si (i, consegüentment, es presenten en el balanç de situació consolidat pel seu import net) els saldos deutors i creditors amb origen en transaccions que, contractualment o per imperatiu d'una norma legal, preveuen la possibilitat de compensació i es té la intenció de liquidar-los pel seu import net o de realitzar l'actiu i fer el pagament del passiu de manera simultània.

A aquests efectes, la presentació d'acord amb les NIIF-UE en aquests comptes anuals consolidats dels actius financers subjectes a correccions valoratives per depreciació o deteriorament, nets d'aquests conceptes, no es considera una 'compensació de saldos'.

2.17. Reconeixement d'ingressos i despeses

Seguidament es resumeixen els criteris comptables més significatius utilitzats pel Grup per al reconeixement dels seus ingressos i despeses:

2.17.1. Ingressos i despeses per interessos, dividends i conceptes assimilats

Amb caràcter general, els ingressos i despeses per interessos i conceptes que s'assimilen es reconeixen comptablement en funció del seu període de meritació, per aplicació del mètode del tipus d'interès efectiu, d'acord amb el que disposa la Nota 2.2. Els interessos meritats per deutors classificats com a dubtosos, inclòs el risc país, s'abonen a resultats en el moment de cobrar-los, la qual cosa és una excepció al criteri general. Els dividends percebuts d'altres societats es reconeixen com a ingrés en el moment en què neix el dret de les entitats consolidades a percebre'ls, que és el de l'anunci oficial de pagament de dividend de l'òrgan corresponent de la societat.

2.17.2. Comissions, honoraris i conceptes assimilats

Els ingressos i despeses en concepte de comissions i honoraris assimilats, que no hagin de formar part del càlcul del tipus d'interès efectiu de les operacions i/o que no formin part del cost d'adquisició d'actius o passius financers diferents dels classificats com a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys, es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat amb criteris diferents segons de quina naturalesa siguin. Els més significatius són:

- a) Els vinculats a l'adquisició d'actius i passius financers valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys, els quals es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat en el moment de la seva liquidació.
- b) Els que tenen el seu origen en transaccions o serveis que es prolonguen al llarg del temps, els quals es comptabilitzen en el compte de pèrdues i guanys consolidat durant la vida de les transaccions o serveis.
- c) Els que responen a un acte singular, els quals s'imputen al compte de pèrdues i guanys consolidat quan es produeix l'acte que els origina.

Les comissions financeres, com les comissions d'obertura de préstecs i crèdits, formen part del rendiment o cost efectiu d'una operació financera i es reconeixen en el mateix capítol que els productes o costos financers, és a dir, 'Interessos i rendiments assimilats' i 'Interessos i càrregues assimilades', respectivament. Aquestes comissions, que es cobren o paguen anticipadament, s'imputen al compte de pèrdues i guanys consolidat, al llarg de la vida de l'operació, excepte en la part que compensen costos directes relacionats (vegeu Notes 29 i 30).

Les comissions que compensen costos directes relacionats, entesos com aquells que no s'haurien produït si no s'hagués concertat l'operació, es registren en el capítol 'Altres productes d'explotació' (vegeu Nota 36) en el moment de constituir-se l'operació d'actiu. Individualment, l'import d'aquestes comissions no podrà superar el 0,4% del principal de l'instrument financer, amb el límit màxim de 400 euros, i l'excés sobre aquest import s'imputarà al compte de pèrdues i guanys consolidat al llarg de la vida de l'operació. Quan l'import d'aquestes comissions no supera els 90 euros, es reconeixen de forma immediata en el compte de pèrdues i guanys consolidat. En tot cas, l'import dels costos directes relacionats i identificats individualment es podrà registrar directament en el compte de pèrdues i guanys consolidat en l'inici de l'operació, sempre que no sigui superior a la comissió cobrada.

2.17.3. Ingressos i despeses no financers

Es reconeixen comptablement d'acord amb el criteri de meritació.

2.17.4. Cobraments i pagaments diferits en el temps

Es reconeixen comptablement per l'import que resulta d'actualitzar financerament a taxes de mercat els fluxos d'efectiu previstos.

2.18. Despeses de personal

2.18.1. Compromisos postocupació i altres retribucions postocupació

El Grup té assumit el compromís de complementar les prestacions dels sistemes públics de Seguretat Social que corresponguin a determinats empleats, i als seus drethavents, amb posterioritat a la finalització del període d'ocupació.

Els compromisos postocupació mantinguts pel Grup amb els seus empleats es consideren 'Plans d'aportació definida' quan el Grup fa contribucions de caràcter predeterminat a una entitat separada, sense tenir obligació legal ni efectiva de fer contribucions addicionals si l'entitat separada no pogués atendre les retribucions als empleats relacionades amb els serveis prestats en l'exercici corrent i en els anteriors. Els compromisos postocupació que no compleixen les condicions anteriors seran considerats com a 'Plans de prestació definida'.

Els compromisos per pensions amb el personal actual i anterior del Grup estan coberts mitjançant un pla de pensions i pòlisses d'assegurança, segons s'indica a continuació.

Plans d'aportació definida

El Grup té formalitzat un acord amb el seu personal actiu a través del qual es compromet a aportar, a Caja de Ingenieros Empleo, Fondo de Pensiones, una quantitat fixa anual, que s'actualitza anualment segons acord de la Comissió de Control. Aquestes aportacions es fan per a tots els empleats que, a 15 de desembre de cada any, tinguin una antiguitat superior als 18 mesos.

El registre de l'aportació meritada durant l'exercici per aquest concepte es registra en l'epígraf 'Despeses d'administració – Despeses de personal' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

En el cas que el 31 de desembre de l'exercici existís algun import pendent d'aportar al pla extern en què es trobin materialitzats els compromisos, es registraria pel seu valor actual en l'epígraf 'Provisions – Fons per a pensions i obligacions similars' del balanç de situació consolidat. A 31 de desembre de 2013 i 2012, no existia cap import pendent d'aportació a plans externs d'aportació definida.

Plans de prestació definida

Les retribucions postocupació a plans de prestació definida reconegudes pel Grup són les següents:

a) Premi de dedicació

Tal com s'indica en la Nota 1, l'Entitat Dominant és una cooperativa de crèdit. L'article 26 (premi a la dedicació) 'Conveni Col·lectiu per a les Societats Cooperatives de Crèdit', estableix el pagament de tres mensualitats per a tot el personal que, amb una antiguitat igual o superior a vint anys, plegui per jubilació, invalidesa permanent total o absoluta o gran invalidesa.

Són beneficiaris d'aquesta prestació tant el personal de l'Entitat Dominant com aquells empleats de les restants societats del Grup que, havent treballat prèviament per a l'Entitat Dominant, en el procés de traspàs a la filial, han mantingut aquests beneficis.

Els compromisos per jubilació i invalidesa permanent corresponents al citat article 26 del XX Conveni Col·lectiu estan finançats a través d'una assegurança col·lectiva, d'acord amb el que estableix el Reial decret 1/2002, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions, i en el Reial decret 1588/1999, de 15 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament sobre la instrumentació dels compromisos per pensions de les empreses amb els treballadors i beneficiaris.

Concretament, la cobertura dels riscos de jubilació meritats per pensions no causades s'instrumenta a través d'una pòlissa d'assegurança que el Grup té contractada amb Rural Vida, S.A. de Seguros y Reaseguros, i és aquesta asseguradora la que assumeix els riscos demogràfics i d'interès. Així mateix, els riscos d'invalidesa permanent i gran invalidesa s'instrumenten mitjançant una pòlissa d'assegurança contractada amb la mateixa asseguradora, a la qual s'ha transferit tot el risc.

b) Prestacions per defunció en actiu

Els familiars dels empleats en actiu de l'Entitat Dominant i dels empleats de les restants societats del Grup definits en l'apartat a) anterior gaudiran, en cas de la seva defunció, de certes prestacions recollides en l'article 40 (viudetat i orfenesa) del XX Conveni Col·lectiu per a les Societats Cooperatives de Crèdit:

- **Viudetat.** S'estableix una pensió complementària a favor del cònjuge vidu dels empleats morts en actiu.
- **Orfenesa.** S'estableix una pensió complementària d'orfenesa a favor dels fills dels empleats morts en actiu que reuneixin els requisits que exigeix la Llei general de la Seguretat Social i disposicions complementàries.

Els compromisos per defunció corresponents al citat article 40 del Conveni Col·lectiu estan finançats a través d'una assegurança col·lectiva, d'acord amb allò que s'estableix en el Reial decret 1/2002, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions, i en el Reial decret 1588/1999, de 15 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament sobre la instrumentació dels compromisos per pensions de les empreses amb els treballadors i beneficiaris.

Concretament, la cobertura dels riscos de defunció en actiu s'instrumenta a través d'una pòlissa d'assegurança que el Grup té contractada amb Rural Vida, S.A. de Seguros y Reaseguros, i és aquesta asseguradora la que assumeix els riscos demogràfics i d'interès.

c) Altres compromisos per defunció, invalidesa i jubilació

El Grup manté determinats compromisos amb l'Alta Direcció que cobreixen les contingències de jubilació, invalidesa i defunció.

La cobertura d'aquestes prestacions s'instrumenta a través de pòlisses d'assegurança que el Grup té contractades amb Rural Vida, S.A. de Seguros y Reaseguros, i és aquesta asseguradora la que assumeix els riscos demogràfics i d'interès. Així mateix, els riscos de defunció i d'invalidesa permanent han estat totalment transferits a l'asseguradora.

Adicionalment, tal com estableix el conveni col·lectiu d'àmbit estatal del sector de la mediació d'assegurances privades, en el seu article 59 (assegurances de vida), la societat del Grup que està afectada a aquest conveni (Caja Ingenieros, Operador de Banca-Seguros Vinculado, S. L. U.), té contractada una pòlissa d'assegurança de vida amb Zurich Seguros, que cobreix el risc de defunció i l'avançament de capital en cas d'incapacitat permanent del personal.

Els actius nets en plans de pensions com a conseqüència de la instrumentació mitjançant les esmentades pòlisses dels compromisos postocupació pel premi a la dedicació, la prestació per defunció en actiu i els altres compromisos per defunció, invalidesa i jubilació es registren en el capítol 'Resta d'actius' del balanç de situació consolidat (vegeu Nota 15).

L'entrada en vigor l'1 de gener de 2013 de la NIC 19 ha introduït alguns canvis que afecten el tractament comptable dels plans de prestació definida. Els canvis més rellevants afecten el reconeixement dels guanys i pèrdues actuàries i dels costos per interessos.

Respecte als guanys i pèrdues actuàries, entesos com la diferència entre les hipòtesis actuàries prèvies i el seu comportament real, així com els canvis en les hipòtesis actuàries utilitzades, s'ha suprimit tant l'opcionalitat d'utilitzar el mètode de la banda de fluctuació com l'alternativa del seu registre en el compte de pèrdues i guanys consolidat, i s'han de registrar totes les pèrdues i guanys actuàries com a Ajustos de Valoració en el patrimoni net consolidat en l'exercici en què incorren. La norma permet l'opció que es reclassifiquin posteriorment a reserves voluntàries o que es mantinguin en ajustos de valoració. En aquest sentit, l'Entitat Dominant ha optat per la reclassificació a reserves voluntàries. Aquest fet no ha tingut cap impacte patrimonial per a l'Entitat Dominant, ja que, abans que entrés en vigor, els guanys/pèrdues actuàries ja es registraven com a ingrés/despesa de l'exercici.

Quant al cost per serveis passats, originat per canvis introduïts en les retribucions postocupació vigents o per la introducció de noves prestacions, se n'ha eliminat la remissió per als compromisos de prestació definida.

D'altra banda, el cost per interessos i el retorn esperat dels actius del pla s'han substituït en la nova norma per una quantitat neta per interessos, que es calcula aplicant el tipus de descompte al passiu (o actiu) pel compromís.

Els conceptes relacionats amb les retribucions postocupació a registrar en el compte de pèrdues i guanys consolidat són els següents:

- El cost dels serveis passats, originat per canvis introduïts en les retribucions postocupació vigents o per la introducció de noves prestacions.
- El cost dels serveis de l'exercici corrent, entès com l'increment del valor actual de les obligacions originades com a conseqüència dels serveis prestats en l'exercici pels empleats.

- El cost per interessos, entès com l'incremento produït en l'exercici del valor actual de les obligacions com a conseqüència del pas del temps.
- El rendiment esperat dels contractes d'assegurances vinculats a pensions menys qualsevol cost originat per la seva administració i els impostos que els afectin.
- La pèrdua o guany ocasionats per qualsevol reducció o liquidació del Pla.

2.18.2. Indemnitzacions per cessament

D'acord amb la legislació vigent, el Grup està obligat a indemnitzar els empleats que siguin acomiadats sense causa justificada.

Els imports meritats en concepte d'indemnitzacions per cessament, durant els exercicis 2013 i 2012, pugen a 730 i 633 milers d'euros, respectivament (vegeu Nota 38.1).

2.18.3. Facilitats creditícies als empleats

Segons la normativa vigent, la concessió de facilitats creditícies als empleats per sota de les condicions de mercat es considera retribucions no monetàries, i s'estima per la diferència entre les condicions de mercat i les pactades. Es registren en l'epígraf de 'Despeses d'administració – Despeses de personal' amb contrapartida en el capítol 'Interessos i rendiments assimilats' del compte de pèrdues i guanys consolidat.

2.19. Impost sobre beneficis

La despesa per l'impost sobre beneficis es reconeix en el compte de pèrdues i guanys consolidat, excepte quan sigui conseqüència d'una transacció els resultats de la qual es registren directament en el patrimoni net, i en aquest cas l'impost sobre beneficis es registra amb contrapartida en el patrimoni net del Grup.

La despesa per impost sobre beneficis de l'exercici es calcula com l'impost a pagar respecte al resultat fiscal de l'exercici, ajustat per l'import de les variacions produïdes durant l'exercici en els actius i passius registrats derivats de diferències temporànies, dels crèdits per deduccions i bonificacions fiscals i dels crèdits per bases imposables negatives (vegeu Nota 21).

El Grup considera que existeix una diferència temporània quan existeix una diferència entre el valor en llibres i la base fiscal d'un element patrimonial. Es considera com a base fiscal d'un element patrimonial l'import que se li atribueix a efectes fiscals. Es considera una diferència temporània imposable aquella que generarà en exercicis futurs l'obligació per al Grup de fer algun pagament a l'Administració. Es considera una diferència temporània deduïble aquella que generarà per al Grup algun dret de reemborsament o un menor pagament a fer a l'Administració en exercicis futurs.

Els crèdits per deduccions i bonificacions i els crèdits per bases imposables negatives són imports que, havent-se produït o realitzat l'activitat o obtingut el resultat per generar el seu dret, no s'apliquen fiscalment en la declaració corresponent fins al compliment dels condicionants establerts per fer-ho en la normativa tributària, ja que el Grup considera que la seva aplicació en exercicis futurs és probable.

Es consideren actius i passius per impostos corrents aquells impostos que es preveuen recuperables o pagables a l'Administració, respectivament, en un termini que no excedeix els 12 mesos des de la data del seu registre. Per la seva part, es consideren actius o passius per impostos diferits aquells imports que s'espera recuperar o pagar a l'Administració, respectivament, en exercicis futurs.

En el seu cas, les diferències temporàries es registren en el balanç com a actius o passius fiscals diferits, segregats dels actius o passius fiscals corrents que estan formats, bàsicament, per pagaments a compte de l'Impost sobre Societats, retencions practicades en concepte d'IRPF, pagaments a compte de la Seguretat Social i comptes d'Hisenda pública per IVA a compensar.

No obstant això, el Grup només registra actius per impostos diferits amb origen en diferències temporàries deduïbles, en crèdits per deduccions o bonificacions o per l'existència de bases imposables negatives si es compleixen les condicions següents:

- Que es consideri probable que les entitats consolidades tinguin en el futur suficients guanys fiscals contra els quals poder-los fer efectius; i
- En el cas d'actius per impostos diferits amb origen en bases imposables negatives, que aquestes bases s'hagin produït per causes identificades que sigui improbable que es repeteixin.

No es registren ni actius ni passius amb origen en impostos diferits quan inicialment es registri un element patrimonial, excepte si sorgeix en una combinació de negocis i que en el moment del registre no hagi afectat ni el resultat comptable ni el fiscal.

Amb motiu de cada tancament comptable, es revisen els impostos diferits registrats (tant actius com passius) amb l'objectiu de comprovar que es mantenen vigents, i es fan les oportunes correccions d'acord amb els resultats de les anàlisis realitzades.

Tal com s'indica en la Nota 1, l'Entitat Dominant és una cooperativa de crèdit. Segons l'article 28 del Reial decret legislatiu 4/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'impost sobre societats, les cooperatives de crèdit tributen al 25%, excepte pel que fa als resultats extracooperatius, que tributen al tipus general del 30%. En relació amb les societats filials, aquestes tributen al tipus general del 30%, a excepció de Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda., que, com que es tracta d'una cooperativa de consum, tributa al 20% per la part corresponent a resultats cooperatius.

2.20. Fons d'inversió, fons de pensions i altres patrimonis gestionats

Els fons d'inversió, els fons de pensions i altres patrimonis gestionats pel Grup no es presenten registrats en el balanç de situació consolidat, ja que és propietat de tercers el seu patrimoni (vegeu Nota 28.2). Les comissions meritades en l'exercici pels diversos serveis prestats a aquests fons pel Grup (serveis de gestió i dipòsit de carteres) estan registrades en el capítol 'Comissions percebudes' del compte de pèrdues i guanys consolidat (vegeu Nota 32).

2.21. Estat de canvis en el patrimoni net consolidat

2.21.1. Estat d'ingressos i despeses reconeguts consolidat

En l'«Estat d'ingressos i despeses reconeguts consolidat» es presenten els ingressos i despeses generats pel Grup com a conseqüència de la seva activitat durant l'exercici, distingint els que han estat registrats com a resultats en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici i els altres ingressos i despeses registrats, d'acord amb el que disposa la normativa vigent, directament en el patrimoni net consolidat.

Per tant, en aquest estat es presenta:

- a) El resultat consolidat de l'exercici.
- b) L'import net dels ingressos i despeses reconeguts transitòriament com a ajustos per valoració en el patrimoni net consolidat.
- c) L'import net dels ingressos i despeses reconeguts definitivament en el patrimoni net consolidat.
- d) L'impost sobre beneficis meritat pels conceptes indicats en les lletres b) i c) anteriors, excepte per als ajustos per valoració amb origen en participacions en societats associades o multiGrup valorades pel mètode de la participació, que es presenten en termes nets.
- e) El total dels ingressos i despeses consolidats reconeguts, calculats com la suma de les lletres anteriors, mostrant de manera separada l'import atribuït a l'Entitat Dominant i el corresponent a interessos minoritaris.

L'import dels ingressos i despeses que corresponen a entitats valorades pel mètode de la participació registrats directament contra el patrimoni net es presenta en aquest estat, qualsevol que sigui la seva naturalesa, en la rúbrica 'Entitats valorades pel mètode de la participació'.

Les variacions que hi ha hagut en els ingressos i despeses reconeguts en el patrimoni net consolidat com a ajustos per valoració es desglossen en:

- **Guanys/(Pèrdues) per valoració.** Recull l'import dels ingressos, nets de les despeses originades en l'exercici, reconeguts directament en el patrimoni net consolidat. Els imports reconeguts en l'exercici en aquesta partida s'hi mantenen, encara que en el mateix exercici es traspassin al compte de pèrdues i guanys consolidat, al valor inicial d'altres actius o passius, o es reclassifiquin a una altra partida.
- **Imports transferits al compte de pèrdues i guanys consolidat.** Recull l'import dels guanys o pèrdues per valoració reconeguts prèviament en el patrimoni net consolidat, encara que sigui en el mateix exercici, que es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat.
- **Imports transferits al valor inicial de les partides cobertes.** Recull l'import dels guanys o pèrdues per valoració reconeguts prèviament en el patrimoni net consolidat, encara que sigui en el mateix exercici, que es reconeguin en el valor inicial dels actius o passius com a conseqüència de cobertures de fluxos d'efectiu.
- **Altres reclassificacions.** Recull l'import dels traspassos fets en l'exercici entre partides d'ajustos per valoració conforme als criteris establerts en la normativa vigent.

Els imports d'aquestes partides es presenten pel seu import brut, i se'n mostra el corresponent efecte impositiu, excepte com s'ha indicat anteriorment per a les partides corresponents a ajustos per valoració d'entitats valorades pel mètode de la participació, en la rúbrica 'Impost sobre beneficis' de l'estat.

2.21.2. Estat total de canvis en el patrimoni net consolidat

En l'"Estat total de canvis en el patrimoni net consolidat" es presenten totes les variacions que hi ha hagut en el patrimoni net consolidat, incloses les que tenen el seu origen en canvis en els criteris comptables i en correccions d'errors. Aquest estat mostra, per tant, una conciliació del valor en llibres al començament i al final de l'exercici de totes les partides que formen el patrimoni net consolidat, agrupant els moviments que hi ha hagut en funció de la seva naturalesa en les partides següents:

- Ajustos per canvis en criteris comptables i correcció d'errors; inclou els canvis en el patrimoni net consolidat que sorgeixen com a conseqüència de la reexpressió retroactiva dels saldos dels estats financers amb origen en canvis en els criteris comptables o en la correcció d'errors.
- Total d'ingressos i despeses reconeguts en l'exercici; recull, de manera agregada, el total de les partides registrades en l'estat d'ingressos i despeses reconeguts, anteriorment indicats.
- Altres variacions en el patrimoni net consolidat; recull la resta de partides registrades en el patrimoni net consolidat, com poden ser augments o disminucions del fons de dotació, distribució de resultats, operacions amb instruments de capital propis, pagaments amb instruments de capital, traspassos entre partides del patrimoni net consolidat i qualsevol altre increment o disminució del patrimoni net consolidat.

2.22. Estat de fluxos d'efectiu consolidat

En l'"Estat de fluxos d'efectiu consolidat" s'utilitzen les expressions següents:

- **Fluxos d'efectiu.** Entrades i sortides de diner en efectiu i dels seus equivalents, entenent per 'equivalents' les inversions a curt termini de gran liquiditat i amb risc d'alteracions en el seu valor.
- **Activitats d'explotació.** Activitats típiques dels Grups d'entitats de crèdit, així com altres activitats que no poden ser qualificades d'inversió o de finançament. També es consideren activitats d'explotació els interessos pagats per qualsevol finançament rebut, encara que siguin considerades com a activitats de finançament. Les activitats realitzades amb les diferents categories d'instruments financers que s'han assenyalat en la Nota 2.2 són considerades, a efecte de l'elaboració d'aquest estat, activitats d'explotació, amb les excepcions de la 'Cartera d'inversió a venciment'.
- **Activitats d'inversió.** Les d'adquisició, alienació o disposició per altres mitjans d'actius a llarg termini i altres inversions no incloses en l'efectiu i els seus equivalents, com actius materials, actius intangibles, participacions, actius no corrents en venda i els seus passius associats i instruments de deute inclosos en la 'Cartera d'inversió a venciment'.
- **Activitats de finançament.** Activitats que produeixen canvis en la mida i composició del patrimoni net i dels passius que no formen part de les activitats d'explotació.

A efecte de l'elaboració de l'"Estat de fluxos d'efectiu consolidat", el Grup considera efectiu o equivalents d'efectiu, els actius financers següents:

- L'efectiu propietat del Grup, el qual està registrat en el capítol 'Caixa i dipòsits en bancs centrals' dels balanços de situació consolidats adjunts, que puja a 6.705 milers d'euros a 31 de desembre de 2013 (6.169 milers d'euros a 31 de desembre de 2012) (vegeu Nota 5).
- El saldo deutor mantingut amb bancs centrals, el qual està registrat en el capítol 'Caixa i dipòsits en bancs centrals' dels balanços de situació consolidats adjunts, que puja a 5.573 milers d'euros a 31 de desembre de 2013 (13.870 milers d'euros a 31 de desembre de 2012) (vegeu Nota 5).

2.23. Operacions d'assegurances

D'acord amb les pràctiques comptables generalitzades en el sector assegurador, les entitats d'assegurances consolidades abonen a resultats els imports de les primes que emeten i carreguen als seus comptes de resultats el cost dels sinistres a què han de fer front quan se'n produeix la liquidació final. Aquestes pràctiques comptables obliguen les entitats asseguradores a periodificar, al tancament de cada exercici, tant els imports abonats als seus comptes de pèrdues i guanys i no meritats a aquella data, com els costos que se'n deriven no carregats als comptes de pèrdues i guanys.

Els passius més significatius registrats per les entitats d'assegurances consolidades pel que fa a les assegurances directes que han contractat es recullen en les provisions tècniques següents:

- **Provisió per a primes no consumides.** Reflecteix la prima de tarifa cobrada en un exercici imputable a exercicis futurs, deduït el recàrrec de seguretat.
- **Provisió per a riscos en curs.** Complementa la provisió per a primes no consumides en l'import en què aquesta prima no sigui suficient per reflectir la valoració dels riscos i despeses a cobrir que corresponguin al període de cobertura no transcorregut a la data de tancament.
- **Provisió per a prestacions.** Reflecteix les valoracions de les obligacions pendents derivades dels sinistres ocorreguts amb anterioritat al tancament de l'exercici, tant si es tracta de sinistres pendents de liquidació o pagament, com de sinistres pendents de declaració, una vegada deduïts els pagaments a compte realitzats i prenent en consideració les despeses internes i externes de liquidació dels sinistres i, en el seu cas, les provisions addicionals que siguin necessàries per cobrir desviacions en les valoracions dels sinistres de llarga tramitació.
- **Provisió d'assegurances de vida.** En les assegurances de vida el període de cobertura de les quals és igual o inferior a l'any, la provisió de primes no consumides reflecteix la prima de tarifa cobrada en l'exercici, imputable a exercicis futurs. En els casos en què aquesta provisió sigui insuficient, es calcula, complementàriament, una provisió per a riscos en curs que cobreixi la valoració dels riscos i despeses previstos en el període no transcorregut a la data de tancament de l'exercici.

En les assegurances de vida el període de cobertura de les quals és superior a l'any, la provisió matemàtica es calcula com a diferència entre el valor actual actuarial de les obligacions futures de les entitats consolidades que operen en aquest ram i les del prenedor o assegurat, prenent com a base de càlcul la prima d'inventari meritada en l'exercici (constituïda per la prima pura més el recàrrec per a despeses d'administració segons bases tècniques).

- **Provisió d'assegurances de vida, quan el risc de la inversió l'assumeixen els prenedors de l'assegurança.** Es determina en funció dels actius específicament afectes per determinar el valor dels drets.
- **Provisió per participació en beneficis i extorns.** Recull l'import dels beneficis meritats pels prenedors, assegurats o beneficiaris de l'assegurança i el de les primes que convé restituir als prenedors o assegurats, en virtut del comportament experimentat pel risc assegurat, mentre no s'hagin assignat individualment a cadascun dels prenedors o assegurats.

Les provisions tècniques corresponents a les cessions a reasseguradors, que es calculen en funció dels contractes de reassegurança subscrits i per aplicació dels mateixos criteris que s'utilitzen per a l'assegurança directa, es presenten en el balanç de situació consolidat en el capítol 'Actius per reassegurances' (vegeu Nota 12).

Quant a l'activitat de reassegurança cedida del Grup:

- El benefici reconegut en el resultat de l'exercici per la reassegurança cedida puja a 270 milers d'euros (26 milers d'euros en l'exercici 2012);
- El cedent no difereix ni amortitza pèrdues i guanys procedents de la reassegurança cedida;
- No hi ha hipòtesis que tinguin un efecte més gran sobre la valoració dels imports reconeguts en aquest apartat. Aquest criteri no ha variat respecte a exercicis precedents, per tant, no hi ha cap impacte ni en el balanç de situació consolidat ni en el compte de pèrdues i guanys consolidat per canvis d'hipòtesis.

La informació sobre el risc d'assegurança, neta de reassegurança, es detalla a continuació.

Milers d'euros	Espanya	
	Primes imputades (*)	Provisions
VIDA		
Assegurança directa	57.753	156.133
Subtotal vida	57.753	156.133
NO VIDA	-	-
Total	57.753	156.133

(*) Netes de reassegurança.

Respecte a la informació referent a la gestió de riscos de la companyia asseguradora del Grup, aquesta tasca està centralitzada en la Unitat de Control i Gestió de Riscos, integrada en l'Àrea de Gestió Global del Risc de l'Entitat Dominant, en dependència jeràrquica de la Direcció General de l'Entitat Dominant, la qual disposa dels mecanismes necessaris per controlar l'exposició a les variacions en els tipus d'interès, així com als riscos de crèdit i liquiditat. Les polítiques d'inversió les estableix el Comitè d'Inversions de la companyia asseguradora, el qual es reuneix amb una periodicitat no superior al mes. Addicionalment, qualsevol irregularitat que l'esmentada Unitat de Control i Gestió de Riscos detectés, hauria de ser tractada pel Comitè.

A continuació s'indiquen els principals riscos financers que afecten la companyia asseguradora del Grup:

• Risc de crèdit

Per als saldos que es mantenen a cobrar dels prenedors d'assegurança, no existeix una concentració significativa del risc de crèdit amb tercers.

En relació amb el risc de crèdit associat als instruments financers, la política establerta per la companyia asseguradora s'ha basat en dos principis bàsics:

-Prudència; el ràting mínim per a inversions en renda fixa és BBB-. Qualsevol inversió per sota d'aquesta qualificació requereix aprovació expressa del Comitè d'Inversions.

-Diversificació; alta diversificació en sectors i emissors, amb límits màxims de risc per emissor del 5% de les provisions tècniques a cobrir, tot i que aquest percentatge es pot incrementar fins al 10% sempre que el conjunt d'inversions que superen el 5% no excedeixin del 40% de les provisions tècniques a cobrir.

• Risc de liquiditat

Amb la finalitat d'assegurar la liquiditat i poder atendre tots els compromisos de pagament que es deriven de la seva activitat, la companyia asseguradora del Grup disposa d'un adequat nivell de tresoreria. Addicionalment, és important destacar que disposa d'inversions financeres que són títols cotitzats en mercats organitzats, per la qual cosa es podrien fer de manera immediata en el cas que es produís alguna situació de tensió de liquiditat no prevista.

• Risc de mercat (inclou tipus d'interès, tipus de canvi i altres riscos de preu)

El Comitè d'Inversions de la companyia asseguradora, que es reuneix amb una periodicitat, com a mínim, mensual, fa una anàlisi de la sensibilitat de les seves carteres al risc de mercat, entès aquest risc com aquell que està associat a la possibilitat de patir pèrdues motivades per moviments adversos en les variables de mercat. Per les característiques de les carteres d'inversions financeres de la companyia asseguradora, aquestes estan exposades al risc derivat de l'evolució dels tipus d'interès i del preu dels actius; no estant exposades al risc de tipus de canvi, en tant que la companyia asseguradora del Grup inverteix exclusivament en actius denominats en euros.

3. DISTRIBUCIÓ DEL RESULTAT DE L'EXERCICI

La proposta de distribució del resultat de l'Entitat Dominant de l'exercici 2013 que el seu Consell Rector sotmetrà a l'aprovació de l'Assemblea General de Socis, conforme al que disposen els Estatuts Socials adaptats a la normativa en vigor, en els quals s'estableixen unes dotacions mínimes a la Reserva Obligatòria del 20% de l'excedent disponible de l'exercici i al Fons d'Educació i Promoció del 10% de l'esmentat excedent, és la següent.

Milers d'euros	2013	2012 (*)
Base de repartiment		
Resultat abans d'impostos	9.954	8.911
Impost sobre beneficis	(1.485)	(1.077)
A Fons d'Educació i Promoció		
Mínim	(587)	(466)
Total	7.882	7.368
Distribució		
A Fons d'Educació i Promoció	-	-
Interessos a pagar als Socis per aportacions al capital	2.595	3.173
A reserva obligatòria	1.175	932
A reserva voluntària	4.112	3.263
Total	7.882	7.368

(*) Les dades de l'exercici 2012, corresponents a la distribució aprovada per l'Assemblea General de Socis, es presenten, exclusivament, a efectes comparatius.

L'import dels interessos a pagar als Socis per aportacions al capital està condicionat a l'obtenció de resultats nets suficients i el determina l'Assemblea General, a proposta del Consell Rector, sense superar l'establert en la legislació reguladora de cooperatives de crèdit.

Els resultats de les societats dependents que componen el Grup s'aplicaran de la manera que aprovin les seves respectives Juntes Generals de Socis o Accionistes.

4. RETRIBUCIONS I ALTRES PRESTACIONS AL PERSONAL CLAU DE L'ADMINISTRACIÓ I LA DIRECCIÓ

El 'personal clau de l'Administració i la Direcció' del Grup, entès com aquelles persones que tenen autoritat i responsabilitat per planificar, dirigir i controlar les activitats del Grup, directament i indirectament, està integrat pels membres del Consell Rector i de l'Alta Direcció. Pels seus càrrecs, aquest col·lectiu de persones es considera 'part vinculada' i, com a tal, subjecte a uns requeriments d'informació que es recullen en aquesta Nota i la Nota 45.

També constitueixen parts vinculades el conjunt de persones que mantenen amb 'el personal clau de l'Administració i la Direcció' determinades relacions de parentiu o afectivitat, com també aquelles societats controlades, amb influència significativa o amb poder de vot important del personal clau o d'algunes de les persones comentades del seu entorn familiar. De les transaccions del Grup amb aquestes altres parts vinculades se n'informa en la Nota 45.

4.1. Remuneració al Consell Rector de l'Entitat Dominant

Totes les remuneracions percebudes pel Consell Rector i les Comissions Delegades corresponen exclusivament a dietes per assistència a reunions i desplaçaments.

En el quadre següent es mostra un detall de les remuneracions meritades a favor dels membres del Consell Rector de l'Entitat Dominant, exclusivament en la seva qualitat de consellers de l'Entitat Dominant, durant els exercicis 2013 i 2012.

Membres del Consell Rector	Milers d'euros	
	2013	2012
Manuel Espiau Espiau (1)	9	11
Pedro Estalella Murtro (1)	5	5
Isidoro Murtra Ferré (1)	4	4
José Oriol Sala Arlandis	11	12
Francisco Mor Capell (1)	4	4
Pedro A. Hernández del Santo	11	5
Enric Homs Martínez	6	5
Manuel Bertran Mariné	11	11
Jaime Roure Pagés	6	5
Antoni Sansalvadó Tribó	4	3
Félix Masjuan Teixidó	6	4
José María Pera Abadía	7	8
Pedro Marín Giménez (3)	3	-
Sebastià Carrión Morros (2)	-	-
Josep Maria Muxí Comelles (2)	-	-
Montserrat Salleras Costal (2)	-	-

(1) Membres donats de baixa en l'exercici 2013.

(2) Membres donats d'alta al tancament de l'exercici 2013. A 31 de desembre de 2013, encara no havien meritat remuneracions en la seva qualitat de consellers del Consell Rector.

(3) Membre donat d'alta durant l'exercici 2013.

Així mateix, les remuneracions percebudes pels membres dels Consells d'Administració de les entitats dependents del Grup, en concepte de dietes per assistència i desplaçament als esmentats consells, han pujat a 11 milers d'euros en l'exercici 2013 (12 milers d'euros en l'exercici 2012).

No existeixen compromisos postocupació o assegurances de vida amb els membres actuals o anteriors del Consell Rector.

4.2. Remuneracions al personal clau de la Direcció del Grup

A l'efecte de l'elaboració d'aquests comptes anuals consolidats, s'han considerat com a personal de l'Alta Direcció del Grup 14 persones en l'exercici 2013 (13 durant l'exercici 2012), que ocupaven els llocs de membres del Comitè de Direcció de l'Entitat Dominant i de la Direcció de les societats del Grup.

En el quadre següent es mostra la remuneració meritada pel personal de l'Alta Direcció del Grup corresponent als exercicis 2013 i 2012. Les remuneracions es registren en l'epígraf 'Despeses d'administració – Despeses de personal' dels comptes de pèrdues i guany consolidats adjunts.

Milers d'euros	2013	2012
Retribucions a curt termini	2.042	1.946
Prestacions postocupació	-	-
Altres prestacions a llarg termini	209	268
Indemnitzacions per cessament	442	-
Total	2.693	2.214

Existeixen compromisos postocupació amb els actuals membres de la Direcció, els quals es detallen en la Nota 2.18, i no existeixen aquests compromisos amb els membres anteriors del Comitè de Direcció.

5. CAIXA I DIPÒSITS EN BANCS CENTRALS

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Caixa	6.705	6.169
Banc d'Espanya	5.571	13.865
Ajustos per valoració	2	5
Total	12.278	20.039

El saldo del compte corrent amb el Banc d'Espanya està afecte a la cobertura del coeficient de reserves mínimes i ha meritat un tipus d'interès anual mitjà, durant l'exercici 2013, del 0,38% aproximadament (0,62% durant l'exercici 2012).

6. CARTERA DE NEGOCIACIÓ

A continuació es presenta un desglossament dels actius i passius financers inclosos en aquesta categoria, a 31 de desembre de 2013 i 2012, classificats per àrees geogràfiques on es localitza el risc, per tipus de contraparts i per tipus d'instruments.

Milers d'euros	31.12.13		31.12.12	
	Saldo deutor	Saldo creditor	Saldo deutor	Saldo creditor
Per àrees geogràfiques				
Espanya	38.833	-	98.277	1.484
Resta	3.147	1.876	1.108	-
Total	41.980	1.876	99.385	1.484
Per tipus de contraparts				
Administracions públiques residents	35.977	-	78.599	-
Entitats de crèdit	1.415	1.876	15.629	762
Altres sectors residents	1.443	-	4.863	722
Altres sectors no residents	3.145	-	294	-
Total	41.980	1.876	99.385	1.484
Per tipus d'instruments				
Accions cotitzades	552	-	257	-
Participacions preferents	-	-	-	-
Valors representatius de deute	41.354	-	99.054	-
Derivats negociats en mercats organitzats	-	-	7	-
Derivats negociats en mercats no organitzats				
Opcions venudes	-	1.876	-	762
Operacions a termini comprades	-	-	67	-
Operacions a a termini venudes	74	-	-	722
Total	41.980	1.876	99.385	1.484

El valor en llibres registrat en el quadre anterior representa el nivell màxim d'exposició al risc de crèdit del Grup en relació amb els instruments financers que s'hi inclouen.

El tipus d'interès mitjà corresponent als rendiments meritats, durant l'exercici 2013, dels valors representatius de deute de la 'Cartera de negociació' ha pujat al 4,01% (5,00% durant l'exercici 2012). La TIR mitjana de compra dels actius integrats en aquesta cartera a 31 de desembre de 2013 és del 3,79% (5,76% a 31 de desembre de 2012).

A continuació es presenta el desglossament de l'epígraf 'Cartera de negociació – Valors representatius de deute', atenent al ràting dels actius financers que componen la cartera.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
AAA	-	-
AA+	-	-
AA	-	-
AA-	-	-
A+	-	-
A	-	-
A-	-	4.148
BBB+	858	1.864
BBB	2.476	4.669
BBB-	28.425	59.396
'Investment grade'	77%	71%
BB+	-	-
BB	9.595	28.977
BB-	-	-
B+	-	-
B	-	-
B-	-	-
CCC-	-	-
Sense qualificació	-	-
'Non-investment grade'	23%	29%
Total	41.354	99.054

A 31 de desembre de 2013, el ràting a curt i llarg terminis atorgat per Standard&Poor's al deute sobirà del Regne d'Espanya se situa en A-3 y BBB-, respectivament (igual que a 31 de desembre de 2012).

Les inversions amb qualificació 'sense grau d'inversió' que manté l'Entitat Dominant, classificades en l'epígraf 'Cartera de negociació – Valors representatius de deute', corresponen a títols de deute públic autonòmic espanyol.

El nomenclator dels 'Derivats de negociació', a 31 de desembre de 2013 i 2012, es detalla en el quadre següent.

Milers d'euros	31.12.13		31.12.12	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Nocional	13.799	61.028	10.230	103.197

Milers d'euros	31.12.13		31.12.12	
	Comprats	Venuts	Comprats	Venuts
Nocional futurs financers sense reflex en el balanç de situació	3.000	22.451	-	15.300

Així mateix, els terminis dels derivats de negociació, a 31 de desembre de 2013 i 2012, considerant el seu nocional, es detallen en els quadres següents.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	Actiu			Passiu		
	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	Total	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	Total
Compravendes de divises no vençudes	453	-	453	453	-	453
Derivats sobre valors						
Opcions	-	-	-	14.573	35.578	50.151
Permutes	-	-	-	10.424	-	10.424
Resta	13.346	-	13.346	-	-	-
Total	13.799		13.799	25.450	35.578	61.028

Milers d'euros	Comprats			Venuts		
	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	Total	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	Total
Derivats sobre tipus d'interès						
Futurs financers	3.000	-	3.000	22.451	-	22.451
Total	3.000	-	3.000	22.451	-	22.451

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	Actiu			Passiu		
	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	Total	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	Total
Compravendes de divises no vençudes	10.230	-	10.230	68	-	68
Derivats sobre valors						
Opcions	-	-	-	21.510	18.657	40.167
Permutes	-	-	-	5.798	10.424	16.222
Resta	-	-	-	46.740	-	46.740
Total	10.230	-	10.230	74.116	29.081	103.197

Milers d'euros	Comprats			Venuts		
	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	Total	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	Total
Derivats sobre tipus d'interès						
Futurs financers	-	-	-	15.300	-	15.300
Total	-	-	-	15.300	-	15.300

L'import nocional dels contractes formalitzats no suposa el risc real assumit pel Grup en relació amb els esmentats instruments.

En l'epígraf del passiu 'Cartera de negociació – Derivats de negociació', es registra el valor raonable de les opcions implícites en els dipòsits a la clientela la revalorització de les quals està lligada a l'evolució de determinats valors o índexs (dipòsits estructurats), així com el valor raonable dels compromisos de venda a termini sobre actius de renda fixa.

El desglossament dels actius i passius financers classificats en la 'Cartera de negociació', en funció del mètode de càlcul del valor raonable, és el següent (vegeu Nota 2.2).

Milers d'euros	31.12.13		31.12.12	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Nivell 1	41.906	-	99.318	-
Nivell 2	74	1.876	67	1.484
Nivell 3	-	-	-	-
Total	41.980	1.876	99.385	1.484

En les Notes 24, 25 y 26.1 es presenta, respectivament, informació relativa als riscos de tipus d'interès, de liquiditat i de mercat assumits pel Grup en relació amb els instruments inclosos en aquesta categoria. Així mateix, en la Nota 22 es presenta informació relativa als resultats reconeguts en el compte de pèrdues i guanys consolidat, procedents d'actius no realitzats i classificats en la cartera de negociació.

7. ACTIUS FINANCERS DISPONIBLES PER A LA VENDA

7.1. Composició del saldo i risc de crèdit màxim

A continuació es presenta un desglossament dels actius financers inclosos en aquesta categoria, a 31 de desembre de 2013 i 2012, classificats per divisa, per classes de contraparts i per tipus d'instruments.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Per divisa		
En euros	742.083	645.840
En moneda estrangera	-	-
Correccions de valor per deteriorament (*)	(626)	(894)
Ajust per valoració	28.427	(8.089)
Total	769.884	636.857
Per classes de contraparts		
Administracions públiques residents	521.304	518.595
Administracions públiques no residents	-	2.646
Entitats de crèdit	139.340	63.190
Altres sectors residents	63.490	46.537
Altres sectors no residents	17.949	14.731
Actius dubtosos	-	141
Correccions de valor per deteriorament (*)	(626)	(894)
Ajust per valoració	28.427	(8.089)
Total	769.884	636.857
Per tipus d'instruments		
Obligacions i bons de l'Estat	521.304	518.595
Resta d'obligacions i bons	204.327	116.259
Accions en entitats no cotitzades	44	44
Participacions en institucions d'inversió col·lectiva	15.164	9.762
Accions en empreses cotitzades	1.244	1.180
Correccions de valor per deteriorament (*)	(626)	(894)
Ajust per valoració – Deute	22.645	(7.354)
Ajust per valoració – Resta d'obligacions	5.039	(346)
Ajust per valoració – Altres instruments de capital	743	(389)
Total	769.884	636.857

(*) Per la cobertura del risc de crèdit i altres sanejaments.

El valor en llibres detallat en el quadre anterior representa el nivell d'exposició al risc de crèdit del Grup en relació amb els instruments financers que s'hi inclouen.

El tipus d'interès mitjà corresponent als rendiments meritats, durant l'exercici 2013, dels valors representatius de deute de la cartera disponible per a la venda ha pujat al 3,64% (4,08% durant l'exercici 2012). La TIR mitjana de compra dels actius integrats en aquesta cartera a 31 de desembre de 2013 és del 3,77% (4,46% a 31 de desembre de 2012).

El saldo de la partida 'Participacions en institucions d'inversió col·lectiva' del quadre anterior correspon, bàsicament, a les participacions mantingudes pel Grup en fons d'inversió gestionats pel mateix Grup (vegeu Nota 28.2).

El moviment, durant els exercicis 2013 i 2012, de la cartera d'Actius financers disponibles per a la venda' és el següent.

Milers d'euros	2013			2012		
	Valors re-presentatius de deute	Instruments de capital	Total	Valors re-presentatius de deute	Instruments de capital	Total
Saldo a l'inici de l'exercici	626.465	10.392	636.857	466.231	10.035	476.266
Compres i meritacions d'interessos	441.500	10.314	451.814	351.295	945	352.240
Baixes per vendes, amortitzacions i altres	(350.796)	(4.775)	(355.571)	(198.879)	(1.420)	(200.299)
Variació d'ajustos per valoració (exclosos els de microcobertura)	36.299	1.057	37.356	8.484	1.037	9.521
Variació d'operacions de microcobertura	(840)	-	(840)	(589)	-	(589)
Variació per correccions de valor per deteriorament	340	(72)	268	(77)	(205)	(282)
Saldo al final de l'exercici	752.968	16.916	769.884	626.465	10.392	636.857

Les baixes per vendes de la cartera d'Actius financers disponibles per a la venda' han generat durant l'exercici 2013 un resultat net positiu d'11.587 milers d'euros (2.358 milers d'euros en l'exercici 2012) (vegeu Nota 34).

El desglossament dels actius classificats en la cartera d'Actius financers disponibles per a la venda', en funció del mètode de càlcul del valor raonable, és el següent (vegeu Nota 2.2).

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Nivell 1	769.840	636.813
Nivell 2	-	-
Nivell 3	44	44
Total	769.884	636.857

En la Nota 20.2 s'inclou el desglossament dels 'Ajustos per valoració' registrats en el 'Patrimoni net', a 31 de desembre de 2013 i 2012.

En les Notes 24, 25 y 26.1 es presenta, respectivament, informació relativa als riscos de tipus d'interès, de liquiditat i de mercat assumits pel Grup en relació amb els instruments inclosos en aquesta categoria.

7.2. Cobertura del risc de crèdit

El desglossament del saldo de les correccions de valor per deteriorament dels 'Actius financers disponibles per a la venda', a 31 de desembre de 2013 i 2012, es mostra a continuació.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Per tipus d'instrument		
Valors representatius de deute	(349)	(689)
Altres instruments de capital	(277)	(205)
Total	(626)	(894)
Per tipus de cobertura		
Pèrdues per deteriorament estimades individualment	(277)	(346)
Pèrdues per deteriorament estimades col·lectivament	(349)	(548)
Total	(626)	(894)

El moviment del saldo de correccions de valor per deteriorament dels 'Actius financers disponibles per a la venda', durant els exercicis 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	Valors representatius de deute – Determinats individualment	Valors representatius de deute – Determinats col·lectivament	Altres instruments de capital – Determinats individualment
Saldo a l'inici de l'exercici 2012	242	370	-
Dotació/Recuperació amb càrrec/abonament a resultats (vegeu Nota 41)	101	(178)	(205)
<i>Altres sectors residents</i>	-	(76)	(108)
<i>Altres sectors no residents</i>	101	(102)	(97)
Utilització de la provisió	-	-	-
<i>Altres sectors no residents</i>	-	-	-
Saldo al tancament de l'exercici 2012	(141)	(548)	(205)
Dotació/Recuperació amb càrrec/abonament a resultats (vegeu Nota 41)	141	199	(72)
<i>Altres sectors residents</i>	-	(92)	(5)
<i>Altres sectors no residents</i>	141	291	(67)
Utilització de la provisió	-	-	-
<i>Altres sectors no residents</i>	-	-	-
Saldo al tancament de l'exercici 2013	-	(349)	(277)

8. INVERSIONS CREDITÍCIES

8.1. Composició del saldo i risc de crèdit màxim

A continuació es presenta un desglossament del capítol 'Inversions creditícies', a 31 de desembre de 2013 i 2012, per àrees geogràfiques on estan localitzats els riscos, per tipus de contraparts, per tipus d'instruments i per tipus d'interès aplicat.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Per àrees geogràfiques		
Espanya	1.487.513	1.471.711
Resta	12.242	9.237
Correccions de valor per deteriorament (*)	(43.622)	(34.266)
Interessos meritats	1.099	1.286
Comissions	(2.971)	(3.023)
Total	1.454.261	1.444.945
Per tipus de contraparts		
Administracions públiques	10.000	-
Entitats de crèdit	44.540	19.837
Altres sectors residents	1.437.828	1.454.057
Altres sectors no residents	7.387	7.054
Correccions de valor per deteriorament (*)	(43.622)	(34.266)
Interessos meritats	1.099	1.286
Comissions	(2.971)	(3.023)
Total	1.454.261	1.444.945
Per tipus d'instruments		
Administracions públiques	10.000	-
Deutors amb garantia real	1.226.520	1.261.570
Altres deutors a termini	122.740	110.912
Valors representatius de deute	29.449	20.109
Deutors a la vista i diversos	68.986	52.724
Altres actius financers	8.271	5.600
Actius dubtosos	33.789	30.033
Correccions de valor per deteriorament (*)	(43.622)	(34.266)
Provisió específica	(23.094)	(16.738)
Provisió genèrica	(14.617)	(15.746)
Provisió subestàndard	(5.911)	(1.782)
Interessos meritats	1.099	1.286
Comissions	(2.971)	(3.023)
Total	1.454.261	1.444.945
Per tipus d'interès aplicat		
Tipus d'interès fix	267.615	221.411
Tipus d'interès variable	1.207.673	1.236.194
Altres (targetes, etc.)	24.467	23.343
Correccions de valor per deteriorament (*)	(43.622)	(34.266)
Interessos meritats	1.099	1.286
Comissions	(2.971)	(3.023)
Total	1.454.261	1.444.945

(*) Per la cobertura del risc de crèdit.

El valor en llibres detallat en el quadre anterior representa el nivell màxim d'exposició al risc de crèdit del Grup en relació amb els instruments financers que s'hi inclouen.

En la partida 'Altres actius financers' inclosa en el detall 'Per tipus d'instruments' del quadre anterior, s'hi inclouen 2.620 milers d'euros corresponents al valor actual de la despesa anticipada en concepte de derrama al FGDEC acordada per la Comissió Gestora d'aquest fons amb data 30 de juliol de 2012 (vegeu Nota 1.8).

El tipus d'interès efectiu mitjà de les 'Inversions creditícies', exclosos els dipòsits en entitats de crèdit, durant l'exercici 2013, ha pujat a l'1,98% (2,82% durant l'exercici 2012).

Adicionalment, el tipus d'interès efectiu mitjà dels dipòsits en entitats de crèdit, durant l'exercici 2013, ha pujat al 0,22% (0,45% durant l'exercici 2012).

En les Notes 23, 24 i 25 es presenta, respectivament, informació relativa als riscos de crèdit, de tipus d'interès i de liquiditat assumits pel Grup en relació amb els instruments inclosos en aquesta categoria.

L'epígraf d'"Inversions creditícies – Crèdit a la clientela" inclou actius classificats com a risc subestàndard, ja que correspon a operacions que, tot i estar al corrent de pagament dels seus compromisos, presenten determinades debilitats que indiquen l'existència d'un risc de crèdit inherent superior al normal per a la cartera de crèdits de l'Entitat Dominant.

El detall dels actius que, com a conseqüència de les anàlisis efectuades, tenen la consideració d'actius amb risc subestàndard, en els exercicis 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	Actius subestàndard			
	31.12.13		31.12.12	
	Base	Provisió	Base	Provisió
Base subestàndard	39.074	5.911	11.709	1.782
De la qual: Refinançaments	25.078	3.762	3.473	480
Total	39.074	5.911	11.709	1.782

Adicionalment, l'epígraf d'"Inversions creditícies – Crèdit a la clientela" inclou 646.333 i 693.274 milers d'euros, a 31 de desembre de 2013 i 2012, respectivament, corresponents als imports pendents d'amortitzar d'actius titulitzats a partir de l'1 de gener de 2004 (vegeu Nota 28.1), i que no s'han donat de baixa perquè no s'han transferit substancialment tots els beneficis i riscos associats a aquests actius.

Per contra, les titulitzacions anteriors a l'1 de gener de 2004, amb un import pendent d'amortitzar de 31.337 i 36.161 milers d'euros, a 31 de desembre de 2013 i 2012, respectivament, es van donar de baixa de l'actiu, d'acord amb el que estableix la Disposició Addicional Transitòria Primera de la Circular 4/2004 (vegeu Nota 28.1).

Els valors representatius de deute inclosos en l'epígraf d'"Inversions creditícies – Valors representatius de deute" del balanç de situació consolidat adjunt corresponen a bons emesos per fons de titulització, en els quals l'Entitat Dominant actua com a cedent, corresponents a les cessions de crèdit anteriors a l'1 de gener de 2004. Adicionalment, s'hi inclouen els bons emesos per fons de titulització corresponents als actius titulitzats posteriors a l'1 de gener de 2004, en la mesura en què, per diferències en les dates d'amortització, el seu import supera el dels actius titulitzats (vegeu Nota 16.3). El resultat generat per l'adquisició de bons propis s'inclou en el capítol 'Resultats d'operacions financeres (net)' del compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt (vegeu Nota 34).

L'Entitat Dominant ha concedit millores de crèdit als fons de titulització als quals s'han cedit els esmentats actius per un import, a 31 de desembre de 2013, de 70.458 milers d'euros (70.193 milers d'euros a 31 de desembre de 2012) (vegeu Nota 28.1).

L'import de les operacions les condicions de les quals han estat renegociades, durant l'exercici 2013, puja a 1.347 milers d'euros (3.438 milers d'euros durant l'exercici 2012).

El desglossament del valor raonable dels actius classificats en la cartera d'"Inversions creditícies", en funció del mètode de càlcul utilitzat per a la seva determinació, és el següent (vegeu Nota 2.2).

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Nivell 1	12.245	9.676
Nivell 2	-	-
Nivell 3	1.441.415	1.431.531
Total	1.453.660	1.441.207

8.2. Actius vençuts i no deteriorats

La classificació per tipus d'instrument i garantia dels actius amb saldos vençuts amb antiguitat inferior a tres mesos no considerats com a deteriorats, a 31 de desembre de 2013 i de 2012, és la següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Préstecs amb garantia hipotecària	430	422
Crèdits amb garantia hipotecària	-	-
Préstecs amb garantia de valors	36	28
Crèdits amb garantia de valors	115	5
Préstecs amb garantia personal	115	126
Crèdits amb garantia personal	121	624
Descoberts en comptes corrents i excedits en comptes de crèdit	479	644
Total	1.296	1.849

A continuació es presenta el desglossament per dates dels actius vençuts no deteriorats, a 31 de desembre de 2013 i 2012, per tipus de contraparts i per tipus d'instruments.

Actius vençuts no deteriorats a 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	Fins a 1 mes	Entre 1 i 2 mesos	Entre 2 i 3 mesos	Total
Per tipus de contraparts				
Altres sectors residents	833	157	297	1.287
Altres sectors no residents	9	-	-	9
Total	842	157	297	1.296
Per tipus d'instruments				
Préstecs i comptes de crèdit	363	157	297	817
Descoberts i excedits	479	-	-	479
Total	842	157	297	1.296

Actius vençuts no deteriorats a 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	Fins a 1 mes	Entre 1 i 2 mesos	Entre 2 i 3 mesos	Total
Per tipus de contraparts				
Altres sectors residents	1.392	122	332	1.846
Altres sectors no residents	3	-	-	3
Total	1.395	122	332	1.849
Per tipus d'instruments				
Préstecs i comptes de crèdit	751	122	332	1.205
Descoberts i excedits	644	-	-	644
Total	1.395	122	332	1.849

A continuació es presenta el detall, a 31 de desembre de 2013 i 2012, en funció de les garanties i de les millores creditícies, que existia sobre aquests actius.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	Garanties hipotecàries	Garanties d'administracions públiques	Altres garanties reals	Resta	Total
Instruments de deute					
Crèdit a la clientela	430	-	151	715	1.296

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	Garanties hipotecàries	Garanties d'administracions públiques	Altres garanties reals	Resta	Total
Instruments de deute					
Crèdit a la clientela	422	-	33	1.394	1.849

8.3. Actius dubtosos

La classificació per tipus d'instrument i garantia dels actius dubtosos, a 31 de desembre de 2013 i de 2012, és la següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Préstecs amb garantia hipotecària	25.884	22.563
Comptes de crèdit amb garantia hipotecària	1.811	1.182
Préstecs amb garantia de valors	139	116
Comptes de crèdit amb garantia de valors	249	251
Préstecs amb garantia personal	3.614	3.181
Comptes de crèdit amb garantia personal	615	1.267
Descoberts en comptes corrents	1.449	1.450
Altres	28	23
Total	33.789	30.033

El moviment que s'ha produït, durant els exercicis 2013 i 2012, en el saldo d'actius dubtosos es detalla a continuació.

Milers d'euros	2013	2012
Saldo a l'inici de l'exercici	30.033	21.885
Més:		
Addició de nous actius	10.185	12.796
Menys:		
Actius normalitzats	(2.695)	(1.102)
Actius adjudicats	(259)	(2.047)
Actius donats de baixa	(3.475)	(1.499)
Saldo al final de l'exercici	33.789	30.033

El saldo d'Actius adjudicats corresponent al moviment de l'exercici 2013 del quadre anterior inclou un immoble destinat a l'arrendament, que, a 31 de desembre de 2013, està registrat en l'epígraf 'Actiu material – Immobilitzat material – Cedit en arrendament operatiu' del balanç de situació consolidat adjunt (vegeu Nota 13).

A continuació es mostra un detall dels actius financers classificats com a 'Inversions creditícies' i considerats com a deteriorats per raó del seu risc de crèdit, a 31 de desembre de 2013 i 2012, classificats atenent a les contraparts i per garantia, així com en funció del termini transcorregut des del venciment de l'import impagat més antic de cada operació en aquelles dates.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	Fins a 6 mesos	Entre 6 i 9 mesos	Entre 9 i 12 mesos	Més de 12 mesos	Total
Per tipus de contraparts					
Altres sectors residents	7.945	3.656	1.056	21.121	33.778
Altres sectors no residents	11	-	-	-	11
Total	7.956	3.656	1.056	21.121	33.789
Per garantia					
Operacions amb garantia real sobre habitatges	5.319	3.050	580	14.098	23.047
Operacions amb altres garanties reals	1.658	205	71	3.102	5.036
Operacions sense garantia real	979	401	405	3.921	5.706
Total	7.956	3.656	1.056	21.121	33.789

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	Fins a 6 mesos	Entre 6 i 9 mesos	Entre 9 i 12 mesos	Més de 12 mesos	Total
Per tipus de contraparts					
Altres sectors residents	9.568	3.440	3.378	13.639	30.025
Altres sectors no residents	8	-	-	-	8
Total	9.576	3.440	3.378	13.639	30.033
Per garantia					
Operacions amb garantia real sobre habitatges	5.097	2.447	2.984	8.364	18.892
Operacions amb altres garanties reals	3.270	578	60	1.312	5.220
Operacions sense garantia real	1.209	415	334	3.963	5.921
Total	9.576	3.440	3.378	13.639	30.033

8.4. Cobertura del risc de crèdit

El detall, a 31 de desembre de 2013 i 2012, del saldo de 'Correccions de valor per deteriorament d'actius' del capítol d'Inversions creditícies' és el següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Per tipus de cobertura		
Cobertura genèrica	(14.617)	(15.746)
Cobertura subestàndard	(5.911)	(1.782)
Cobertura específica	(23.094)	(16.738)
Total	(43.622)	(34.266)
Cobertura genèrica		
Operacions amb garantia real sobre habitatge acabat	(10.279)	(11.210)
Altres garanties reals	(2.676)	(2.863)
Operacions sense garantia real	(1.662)	(1.673)
	(14.617)	(15.746)
Cobertura subestàndard		
Operacions amb garantia real sobre habitatge acabat	(3.094)	(607)
Altres garanties reals	(2.758)	(1.170)
Operacions sense garantia real	(59)	(5)
	(5.911)	(1.782)
Cobertura específica		
Operacions amb garantia real sobre habitatge acabat	(14.907)	(9.357)
Altres garanties reals	(3.362)	(2.501)
Operacions sense garantia real	(4.825)	(4.880)
	(23.094)	(16.738)
Total	(43.622)	(34.266)

A 31 de desembre de 2013, la totalitat de la cobertura genèrica s'ha estimat col·lectivament i, de la cobertura específica, un import de 6.188 milers d'euros s'ha estimat individualment segons els diferents motius de la morositat del client i un import de 16.906 milers d'euros s'ha estimat col·lectivament segons els calendaris de morositat establerts pel Banc d'Espanya (3.015 i 13.723 milers d'euros a 31 de desembre de 2012, respectivament). La totalitat de la cobertura per als actius classificats com a subestàndard s'ha estimat col·lectivament (vegeu Nota 8.1).

La pràctica totalitat de les correccions de valor per deteriorament, a 31 de desembre de 2013 i 2012, cobreixen operacions amb contraparts residents a Espanya.

El moviment que s'ha produït, durant els exercicis 2013 i 2012, del saldo de 'Correccions de valor per deteriorament d'actius' del capítol d'Inversions creditícies' és el següent.

Milers d'euros	Cobertura genèrica	Cobertura subestàndard	Cobertura específica	Total
Saldo a l'inici de l'exercici 2012	(13.579)	-	(11.290)	(24.869)
Dotacions netes amb càrrec a resultats (vegeu Nota 41)	(6.176)	(1.782)	(9.626)	(17.584)
Recuperació d'imports dotats en exercicis anteriors (vegeu Nota 41)	4.009	-	2.317	6.326
Utilitzacions (vegeu Nota 8.5)	-	-	1.861	1.861
Saldo al tancament de l'exercici 2012	(15.746)	(1.782)	(16.738)	(34.266)
Dotacions netes amb càrrec a resultats (vegeu Nota 41)	(845)	(4.553)	(15.826)	(21.224)
Recuperació d'imports dotats en exercicis anteriors (vegeu Nota 41)	1.974	406	6.214	8.594
Utilitzacions (vegeu Nota 8.5)	-	18	3.256	3.274
Saldo al tancament de l'exercici 2013	(14.617)	(5.911)	(23.094)	(43.622)

8.5. Actius financers donats de baixa del balanç de situació consolidat pel seu deteriorament

A continuació es mostra el moviment, durant els exercicis 2013 i 2012, dels actius financers deteriorats que no estan registrats en els balanços de situació consolidats adjunts perquè es considera remota la seva recuperació, encara que l'Entitat Dominant no hagi interromput les accions per aconseguir la recuperació del deute.

Milers d'euros	2013	2012
Saldo d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació a l'inici de l'exercici	4.456	2.548
Addicions	4.132	2.812
Càrrec a correccions de valor per deteriorament d'actius (vegeu Nota 8.4)	3.274	1.861
Càrrec directe en el compte de pèrdues i guanys consolidat (vegeu Nota 41)	518	710
Productes vençuts i no cobrats	340	241
Altres conceptes	-	-
Recuperacions/Baixes	(509)	(904)
Per cobrament en efectiu (vegeu Nota 41)	(23)	(44)
Per cobrament en efectiu de productes venuts i no cobrats (vegeu Nota 41)	(5)	(5)
Per condonació	(34)	-
Per adjudicació d'actiu material	(396)	(716)
Per altres conceptes	(51)	(139)
Saldo d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació al final de l'exercici	8.079	4.456

A 31 de desembre de 2013 i 2012, la totalitat dels saldos d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació corresponen íntegrament a crèdit de la clientela.

9. CARTERA D'INVERSIÓ A VENCIMENT

9.1. Composició del saldo i risc de crèdit màxim

A continuació es presenta un desglossament dels actius financers inclosos en aquesta categoria, a 31 de desembre de 2013 i 2012, classificats per àrees geogràfiques on estan localitzats els riscos, per tipus de contraparts i per tipus d'instruments.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Per àrees geogràfiques		
Espanya	43.583	59.939
Resta	-	-
Correccions de valor per deteriorament (*)	(79)	(89)
Total	43.504	59.850
Per tipus de contraparts		
Administracions públiques residents	20.702	38.318
Entitats de crèdit	9.663	6.675
Altres sectors residents	13.218	14.946
Altres sectors no residents	-	-
Correccions de valor per deteriorament (*)	(79)	(89)
Total	43.504	59.850
Per tipus d'instrument		
Deute públic espanyol		
<i>Obligacions i bons de l'Estat</i>	8.534	6.424
Deute de comunitats autònomes	12.168	31.894
Altres valors de renda fixa	22.881	21.621
Correccions de valor per deteriorament (*)	(79)	(89)
Total	43.504	59.850

(*) Per la cobertura del risc de crèdit.

El valor en llibres detallat en el quadre anterior representa el nivell màxim d'exposició al risc de crèdit del Grup en relació amb els instruments financers que s'hi inclouen.

El tipus d'interès efectiu mitjà corresponent als rendiments meritats, durant l'exercici 2013, dels valors representatius de deute de la 'Cartera d'inversió a venciment' ha pujat al 3,19% (4,04% durant l'exercici 2012). La TIR mitjana de compra dels actius integrats en aquesta cartera a 31 de desembre de 2013 és del 3,18% (3,85% a 31 de desembre de 2012).

El moviment, durant els exercicis 2013 i 2012, de la 'Cartera d'inversió al venciment' és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Saldo a l'inici de l'exercici	59.850	67.167
Compres i meritacions d'interessos	5.441	20.558
Baixes per amortitzacions	(26.920)	(29.667)
Traspassos (vegeu Nota 2.2.5)	5.123	1.756
Variació per correccions de valor per deteriorament	10	36
Saldo al final de l'exercici	43.504	59.850

El desglossament del valor raonable dels actius classificats en la cartera de 'Cartera d'inversió a venciment', en funció del mètode de càlcul utilitzat per a la seva determinació, és el següent (vegeu Nota 2.2).

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Nivell 1	44.092	57.647
Nivell 2	-	-
Nivell 3	-	-
Total	44.092	57.647

En les Notes 24 i 25 es presenta, respectivament, informació relativa als riscos de tipus d'interès i de liquiditat assumits pel Grup en relació amb els instruments inclosos en aquesta categoria.

9.2. Cobertura del risc de crèdit

El desglossament del saldo de correccions de valor per deteriorament de la 'Cartera d'inversió a venciment', a 31 de desembre de 2013 i 2012, es mostra a continuació.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Per tipus d'instrument		
Valors representatius de deute	(79)	(89)
Total	(79)	(89)
Per tipus de cobertura		
Cobertura genèrica	(79)	(89)
Cobertura específica	-	-
Total	(79)	(89)

El moviment, durant els exercicis 2013 i 2012, del saldo de correccions de valor per deteriorament de la 'Cartera d'inversió a venciment' és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
	Valors representatius de deute	Valors representatius de deute
Saldo a l'inici de l'exercici	(89)	(125)
(Dotació)/Recuperació amb càrrec/abonament a resultats (vegeu Nota 41)	10	36
Altres sectors residents	10	36
Altres sectors no residents	-	-
Saldo al final de l'exercici	(79)	(89)

10. DERIVATS DE COBERTURA

Els imports registrats en aquest capítol del balanç de situació consolidat adjunt corresponen a opcions OTC comprades, designades com a instruments de cobertura, en operacions de cobertura de valor raonable, d'instruments financers classificats en l'epígraf de 'Passius financers a cost amortitzat – Dipòsits de la clientela' del balanç de situació consolidat adjunt. Aquestes operacions han estat contractades per l'Entitat Dominant amb contraparts de reconeguda solvència.

El valor raonable i el nocial de les opcions OTC comprades puja a 2.545 i 60.649 milers d'euros, respectivament, a 31 de desembre de 2013 (761 i 57.086 milers d'euros, respectivament, el 31 de desembre de 2012).

Addicionalment, l'Entitat Dominant té contractes de futurs de cobertura sobre riscos de tipus d'interès d'instruments financers classificats en l'epígraf d'Actius financers disponibles per a la venda – Valors representatius de deute' del balanç de situació consolidat adjunt, per un valor nocial de 15.400 milers d'euros (21.700 milers d'euros a 31 de desembre de 2012), que no tenen cap reflex en els balanços de situació consolidats adjunts perquè es liquiden diàriament.

L'import nocial i/o contractual dels contractes de 'Derivats de cobertura' d'actiu i passiu no suposa el risc assumit per l'Entitat Dominant, ja que la seva posició neta s'obté de la compensació i/o combinació d'aquests instruments.

El desglossament dels actius classificats en 'Derivats de cobertura', en funció del mètode de càlcul del valor raonable, és el següent (vegeu Nota 2.2).

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Nivell 1	-	-
Nivell 2	2.544	761
Nivell 3	-	-
Total	2.544	761

Així mateix, el detall dels terminis dels derivats de cobertura, a 31 de desembre de 2013 i 2012, considerat el seu nocional, es detalla en el quadre següent.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	Actiu		Total
	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	
Compravendes de divises no vençudes	-	-	-
Derivats sobre valors			
Opcions	14.647	36.129	50.776
Permutes	10.424	-	10.424
Resta	-	-	-
Total	25.071	36.129	61.200

Milers d'euros	Venuts		Total
	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	
Derivats sobre tipus d'interès			
Futurs financers	15.400	-	15.400
Total	15.400	-	15.400

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	Actiu		Total
	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	
Compravendes de divises no vençudes	-	-	-
Derivats sobre valors			
Opcions	22.149	18.677	40.826
Permutes	3.534	12.726	16.260
Resta	-	-	-
Total	25.683	31.403	57.086

Milers d'euros	Venuts		Total
	Menys d'1 any	D'1 a 5 anys	
Derivats sobre tipus d'interès			
Futurs financers	21.700	-	21.700
Total	21.700	-	21.700

En la Nota 22 es presenta informació relativa als resultats reconeguts en els comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts procedents de derivats de cobertura no realitzats.

11. ACTIUS NO CORRENTS EN VENDA

La totalitat del saldo del capítol 'Actius no corrents en venda' del balanç de situació consolidat adjunt es compon d'actius rebuts per l'Entitat Dominant en pagament de deutes.

El detall, segons la seva naturalesa, dels actius no corrents en venda, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13		
	Valor brut	Correccions de valor	Valor net comptable
Actius immobiliaris procedents de finançaments hipotecaris a llars per a adquisició d'habitatge	370	-	370
Resta d'actius immobiliaris rebuts en pagament de deutes (*)	450	(58)	392
Total	820	(58)	762

Milers d'euros	31.12.12		
	Valor brut	Correccions de valor	Valor net comptable
Actius immobiliaris procedents de finançaments hipotecaris a llars per a adquisició d'habitatge	749	(21)	728
Resta d'actius immobiliaris rebuts en pagament de deutes (*)	665	-	665
Total	1.414	(21)	1.393

(*) No procedeixen de finançament a la construcció ni a la promoció immobiliària.

A continuació es presenta el moviment dels actius no corrents en venda per als exercicis 2013 i 2012.

Milers d'euros	Actius no corrents en venda - Actius rebuts en pagament de deutes	
	2013	2012
Cost		
Saldo a l'inici de l'exercici	1.414	471
Altes	160	1.108
Baixes	(670)	(165)
Ajust de drets de rematada (*)	(84)	
Saldo al final de l'exercici	820	1.414
Deteriorament de valor		
Saldo a l'inici de l'exercici	(21)	-
Altes (vegeu Nota 44)	(74)	(21)
Baixes	37	-
Saldo al final de l'exercici	(58)	(21)
Saldo net a l'inici de l'exercici	1.393	471
Saldo net al final de l'exercici	762	1.393

(*) El dret de rematada és el valor pel qual, inicialment i transitòriament, el Grup registra l'actiu quan té en possessió la resolució d'adjudicació. Aquest valor s'ajusta, posteriorment, al de la taxació presencial realitzada per la societat de taxació.

Durant l'exercici 2013 s'ha produït la venda de tres actius adjudicats, la qual cosa ha suposat el registre d'una pèrdua de 126 milers d'euros en el capítol de 'Guany/(Pèrdues) d'actius no corrents en venda no classificats com a operacions interrompudes' del compte de pèrdues i guany consolidat adjunt (vegeu Nota 44).

A continuació es detallen els actius adjudicats a 31 de desembre de 2013 i 2012 sense considerar els seus fons de deteriorament, segons la seva antiguitat, determinada a partir de la data d'adjudicació.

Antiguitat actius adjudicats	31.12.13		31.12.12	
	Nre. d'actius	Milers d'euros	Nre. d'actius	Milers d'euros
Fins a 1 any	3	165	8	943
Entre 1 i 2 anys	5	655	1	471
Entre 2 i 5 anys	-	-	-	-
Més de 5 anys	-	-	-	-
Total	8	820	9	1.414

La distribució per tipus de sector dels actius adjudicats a 31 de desembre de 2013 i 2012 és la següent.

Tipus de sector	% sobre el valor dels actius	
	31.12.13	31.12.12
Residencial	75%	78%
Industrial	25%	22%
Agrícola	-	-
Total	100%	100%

Els actius rebuts en pagament de deutes es valoren mitjançant taxacions realitzades per societats de taxació independents. Els mètodes de valoració utilitzats en les taxacions són els que es descriuen en l'Ordre ECO/0805/2003, de 27 de març, sobre normes de valoració de béns immobles i determinats drets per a certes finalitats financeres, revisada per l'Ordre EHA/3011/2007, de 4 d'octubre. A 31 de desembre de 2013, el valor de taxació del conjunt d'actius adjudicats puja a 1.233 milers d'euros (1.692 milers d'euros al 31 de desembre de 2012).

Les correccions de valor efectuades periòdicament amb posterioritat a l'adjudicació es registren en el capítol 'Guany/(Pèrdues) d'actius no corrents en venda no classificats com a operacions interrompudes' del compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt (vegeu Nota 44).

La gestió dels actius rebuts en pagament de deutes és realitzada per l'Entitat Dominant. Amb l'objectiu de fer una adequada política de control, gestió i venda dels actius adjudicats, l'Entitat Dominant ha constituït el Comitè de Supervisió i Seguiment d'Immobles Adjudicats, que fa reunions periòdiques per a l'anàlisi i el seguiment dels actius adjudicats, i s'empara en la subcontractació d'agents de la propietat immobiliària (API) que s'encarreguen de la seva venda directa.

12. ACTIUS PER REASSEGURANCES I PASSIUS PER CONTRACTES D'ASSEGURANCES

El negoci assegurador del Grup es fa a través de la participada Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U. (vegeu Nota 1).

12.1. Actius per reassegurances

A 31 de desembre de 2013 i 2012, la totalitat del capítol 'Actius per reassegurances' dels balanços de situació consolidats adjunts correspon a assegurances de vida.

Les provisions tècniques de la reassegurança cedida es determinen aplicant els mateixos criteris utilitzats per a l'assegurança directa, tenint en compte els percentatges de cessió establerts en els contractes en vigor (vegeu Nota 2.23).

12.2. Passius per contractes d'assegurances

A 31 de desembre de 2013 i 2012, el desglossament del saldo d'aquest capítol dels balanços de situació consolidats adjunts és el següent.

Milers d'euros	31.12.13			31.12.12		
Provisions tècniques	Directe	Acceptat	Total	Directe	Acceptat	Total
Assegurances de vida						
Primes no consumides i riscos en curs	513	-	513	425	-	425
Provisions matemàtiques	155.620	-	155.620	156.314	-	156.314
Total	156.133	-	156.133	156.739	-	156.739

Les provisions d'assegurances de vida representen el valor de les obligacions del Grup, net de les obligacions del prenedor, per raó d'assegurances de vida, a la data de tancament de l'exercici.

Les provisions d'assegurances de vida per a les assegurances el període de cobertura de les quals és igual o inferior a l'any es mostren com la provisió de primes no consumides i, per a la resta de contractes, a l'epígraf de provisió matemàtica.

La provisió matemàtica representa la diferència entre el valor actual actuarial de les obligacions futures del Grup i les del prenedor o, en el seu cas, l'assegurat. El seu càlcul es fa, pòlissa a pòlissa, en funció de les fórmules, taules de mortalitat i tipus d'interès tècnic especificats, per a cada modalitat, en les notes tècniques.

Les principals condicions tècniques de les modalitats d'assegurança de vida en vigor, a 31 de desembre de 2013, són les següents.

Modalitat	Interès tècnic	Tabla biométrica (****)	Participació en beneficis		Milers d'euros		
			En té? Sí/No	Forma de distribució	Primes	Provisions tècniques (*)	
Nom de la modalitat:							
1) Pla de Previsió Assegurat (PPA)	1,25% (**)	GKM-F /95	No	-	13.733	73.710	
2) Pla Individual d'Estalvi Sistemàtic (PIAS)	1,25% (**)	GKM-F /95	No	-	15.243	30.298	
3) Assegurança risc anual renovable (Protecció Personal)	0,50%	GKM-F /95	No	-	1.114	513	
4) Renda Vitalícia (RV)	1,25% (**)	PERMF-2000P	No	-	3.036	4.140	
5) InvestSegur	- (***)	GKM-F /95	No	-	-	18.068	
6) Privilege	- (***)	GKM-F /95	No	-	-	-	
7) Privilege Plus	- (***)	GKM-F /95	No	-	1.807	6.009	
8) InvestSegur Europa	- (***)	PASEM-2010	No	-	6.827	7.065	
9) InvestSegur Borsa	- (***)	PASEM-2010	No	-	3.480	3.433	
10) Vida Premium	- (***)	PASEM-2010	No	-	12.821	12.839	
11) Assegurança Col·lectiva Mixta	1,25% (**)	PASEM-2010	No	-	57	58	
Total					58.118	156.133	

(*) Per als productes PPA, PIAS i RV, la provisió tècnica correspon a la provisió matemàtica i, per al producte de Protecció Personal, correspon a la provisió per a primes no consumides.

(**) En aquests productes s'estableix una garantia de tipus d'interès tècnic mínim per a tota la seva durada, essent aquest el menor entre l'1,25% i el tipus d'interès publicat anualment per la Direcció General d'Assegurances i Fons de Pensions com a interès màxim a utilitzar en el càlcul de la provisió d'assegurances de vida.

(***) En aquests productes no es garanteix cap tipus d'interès tècnic, per la qual cosa l'Entitat Dominant no assumeix cap risc financer. El risc financer de les inversions afectes al contracte és assumit íntegrament i exclusivament pel prenedor.

(****) Per als productes PPA, PIAS, Protecció Personal i Privilege Plus, la taula biométrica utilitzada per als nous contractes, des del 21 de desembre de 2012, és la PASEM-2010 UNISEX, mentre que per al producte RV, i des de la mateixa data, la taula biométrica utilitzada és la PERMF-2000P UNISEX.

13. ACTIU MATERIAL

El saldo, a 31 de desembre de 2013 i 2012, i el moviment que hi ha hagut en aquest capítol dels balanços de situació consolidats adjunts, en els exercicis 2013 i 2012, han estat els següents.

Exercici 2013

Milers d'euros	D'ús propi	Altres actius cedits en arrendament	Fons d'Educació i Promoció (Nota 18)	Actiu material afecte a la Fundació (Nota 18)	Total
Cost					
Saldos a 31 de desembre de 2012	26.758	-	187	4	26.949
Addicions	2.873	70	-	-	2.943
Baixes	(11)	-	-	-	(11)
Saldos a 31 de desembre de 2013	29.620	70	187	4	29.881
Amortització acumulada					
Saldos a 31 de desembre de 2012	(13.148)	-	(184)	(4)	(13.336)
Addicions (vegeu Nota 39)	(960)	-	(3)	-	(963)
Baixes	11	-	-	-	11
Saldos a 31 de desembre de 2013	(14.097)	-	(187)	(4)	(14.288)
Actiu material net					
Saldos a 31 de desembre de 2012	13.610	-	3	-	13.613
Saldos a 31 de desembre de 2013	15.523	70	-	-	15.593

Exercici 2012

Milers d'euros	D'ús propi	Altres actius cedits en arrendament	Fons d'Educació i Promoció (Nota 18)	Actiu material afecte a la Fundació (Nota 18)	Total
Cost					
Saldos a 31 de desembre de 2011	25.482	-	191	29	25.702
Addicions	1.766	-	-	-	1.766
Sanejaments	(6)	-	-	-	(6)
Traspassos	8	-	-	-	8
Baixes	(492)	-	(4)	(25)	(521)
Saldos a 31 de desembre de 2012	26.758	-	187	4	26.949
Amortització acumulada					
Saldos a 31 de desembre de 2011	(12.673)	-	(176)	(26)	(12.875)
Addicions (vegeu Nota 39)	(955)	-	(12)	-	(967)
Traspassos	(5)	-	-	-	(5)
Baixes	485	-	4	22	511
Saldos a 31 de desembre de 2012	(13.148)	-	(184)	(4)	(13.336)
Actiu material net					
Saldos a 31 de desembre de 2011	12.809	-	15	3	12.827
Saldos a 31 de desembre de 2012	13.610	-	3	-	13.613

Les addicions de l'exercici 2013 d'Altres actius cedits en arrendament' inclouen un immoble rebut en pagament de deutes, procedent de situació dubtosa.

Durant l'exercici 2013 no s'han produït alienacions d'actiu material d'ús propi.

El desglossament, d'acord amb la seva naturalesa, de la partida 'Actiu material – Immobilitzat material – D'ús propi' dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	Cost	Amortització acumulada	Saldo net
Edificis i construccions	8.329	(1.401)	6.928
Mobiliari, vehicles i resta d'instal·lacions	12.208	(7.398)	4.810
Equips informàtics	4.945	(4.349)	596
Obres en curs	1.276	-	1.276
Saldos a 31 de desembre de 2012	26.758	(13.148)	13.610
Edificis i construccions	10.772	(1.943)	8.829
Mobiliari, vehicles i resta d'instal·lacions	12.315	(7.590)	4.725
Equips informàtics	5.366	(4.564)	802
Obres en curs	1.167	-	1.167
Saldos a 31 de desembre de 2013	29.620	(14.097)	15.523

A 31 de desembre de 2013, determinats actius materials d'ús propi, que pujaven a 8.482 milers d'euros (8.138 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012), estaven totalment amortitzats i en ús.

El valor raonable de la totalitat de l'Immobilitzat material', a 31 de desembre de 2013 i 2012, considerant el seu import recuperable, no difereix significativament del registrat en el capítol 'Actiu material' dels balanços de situació consolidats adjunts.

14. ACTIU INTANGIBLE

El saldo, a 31 de desembre de 2013 i 2012, i el moviment que hi ha hagut en l'epígraf d'Actiu intangible – Altre actiu intangible' dels balanços de situació consolidats adjunts, durant els exercicis 2013 i 2012, han estat els següents.

Milers d'euros	2013
Cost	
Saldos a 31 de desembre de 2012	15.652
Addicions	3.220
Baixes	(76)
Saldos a 31 de desembre de 2013	18.796
Amortització acumulada	
Saldos a 31 de desembre de 2012	(7.491)
Addicions (vegeu Nota 39)	(2.355)
Baixes	60
Saldos a 31 de desembre de 2013	(9.786)
Actiu intangible net	
Saldos a 31 de desembre de 2012	8.161
Saldos a 31 de desembre de 2013	9.010
Milers d'euros	2012
Cost	
Saldos a 31 de desembre de 2011	12.991
Addicions	2.671
Traspassos	(8)
Baixes	(2)
Saldos a 31 de desembre de 2012	15.652
Amortització acumulada	
Saldos a 31 de desembre de 2011	(5.615)
Addicions (vegeu Nota 39)	(1.883)
Traspassos	5
Baixes	2
Saldos a 31 de desembre de 2012	(7.491)
Actiu intangible net	
Saldos a 31 de desembre de 2011	7.376
Saldos a 31 de desembre de 2012	8.161

Les addicions de l'Actiu intangible' corresponen a pagaments a tercers en concepte d'adquisició i elaboració de sistemes i programes informàtics per al Grup. La totalitat d'actius intangibles, a 31 de desembre de 2013 i 2012, s'ha adquirit a tercers aliens al Grup.

A 31 de desembre de 2013, determinats 'Actius intangibles', que pujaven a 3.464 milers d'euros (2.998 milers d'euros a 31 de desembre de 2012), estaven totalment amortitzats i en ús.

15. RESTA D'ACTIUS

La composició dels saldos d'aquest capítol dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és la següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Periodificacions	4.881	3.603
Operacions en camí	142	149
Actius nets en plans de pensions (vegeu Nota 38.1)	377	479
Altres conceptes	577	692
Total	5.977	4.923

En la partida de periodificacions, a 31 de desembre de 2013 i 2012, s'inclou el saldo pendent de cobrament per les comissions de comercialització de gestió de les institucions d'inversió col·lectiva, fons de pensions, pla de previsió assegurat i resta de productes gestionats i comercialitzats pel Grup.

Tots els imports corresponen a l'operativa habitual del Grup amb els mercats financers i els seus Socis.

16. PASSIUS FINANCERS A COST AMORTITZAT

En les Notes 24 i 25 es presenta, respectivament, informació relativa als riscos de tipus d'interès i de liquiditat assumits pel Grup en relació amb els instruments inclosos en aquesta categoria.

16.1. Dipòsits de bancs centrals

El desglossament del saldo d'aquest epígraf dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, atenent a la naturalesa de la contrapart, es presenta a continuació.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Banc d'Espanya	350.000	400.000
Ajustos per valoració	4.549	3.016
Total	354.549	403.016

El tipus d'interès efectiu mitjà dels instruments financers classificats en aquest epígraf, durant l'exercici 2013, ha estat del 0,52% (0,86% durant l'exercici 2012).

16.2. Dipòsits d'entitats de crèdit

La composició dels saldos d'aquest epígraf, incloent-hi els ajustos per valoració, dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, atenent a la naturalesa de les operacions, s'indica a continuació.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
A la vista		
Comptes mutus	22	21
A termini o amb preavís		
Altres comptes	15.559	4.541
Total	15.581	4.562

El tipus d'interès efectiu mitjà dels instruments financers classificats en aquest epígraf, durant l'exercici 2013, ha estat del 3,12% (3,75% durant l'exercici 2012).

16.3. Dipòsits de la clientela

La composició del saldo d'aquest epígraf dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, atenent a la situació geogràfica, a la naturalesa de les operacions i la seva contrapart, s'indica a continuació.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Per situació geogràfica		
Espanya	1.625.176	1.560.898
Resta	12.738	12.771
Ajustos per valoració	8.252	7.840
Total	1.646.166	1.581.509
Per naturalesa		
Dipòsits a la vista	663.273	576.852
Dipòsits a termini	857.681	769.736
Cessions temporals d'actius	116.960	227.081
Ajustos per valoració	8.252	7.840
Total	1.646.166	1.581.509
Per contraparts		
Administracions públiques	7.032	6.837
Altres sectors privats	1.630.882	1.566.832
Ajustos per valoració	8.252	7.840
Total	1.646.166	1.581.509

El tipus d'interès efectiu mitjà dels instruments financers classificats en aquest epígraf, durant l'exercici 2013, ha estat de l'1,50% (1,60% durant l'exercici 2012).

Així mateix, a 31 de desembre de 2013 i 2012, la partida de 'Dipòsits de la clientela – Dipòsits a termini' inclou 646.333 i 693.274 milers d'euros, respectivament, que corresponen a la contrapartida de les titulitzacions posteriors a l'1 de gener de 2004, de les quals no s'ha transferit de manera significativa el risc i que, per tant, no s'han donat de baixa de l'actiu del balanç de situació consolidat adjunt (vegeu Nota 28.1). La majoria dels bons emesos pels fons de titulització estan en possessió de l'Entitat Dominant, i pugen, a 31 de desembre de 2013 i 2012, a 638.359 i 693.604 milers d'euros, respectivament, i es presenten en el balanç minorant dels imports anteriorment comentats (vegeu Nota 28.1). A 31 de desembre de 2013, els bons adquirits per l'Entitat Dominant, classificats per fons de titulització, eren superiors a la contrapartida dels actius titulitzats, per diferències en els seus venciments. Aquest excés ha estat registrat en l'epígraf d'Inversions creditícies – Valors representatius de deute' (vegeu Notes 8.1 i 28.1).

16.4. Altres passius financers

La composició del saldo d'aquest epígraf dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, atenent a la naturalesa de les operacions, s'indica a continuació.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Obligacions a pagar	2.809	2.931
Fiances rebudes	15	2
Comptes de recaptació	1.838	1.842
Comptes especiales	8.181	10.160
Garanties financeres	116	147
Altres conceptes	5.575	6.308
Total	18.534	21.390

La partida 'Comptes especials' del quadre anterior recull els imports de les transferències i/o cobraments pendents d'abonar als comptes de Socis i els imports pendents de liquidar als fons de titulització hipotecària dels quals l'Entitat Dominant és l'entitat cedent.

Així mateix, en la partida 'Altres conceptes' del quadre anterior, es reconeix el compromís de pagament en concepte de la derrama al FGDEC acordada per la Comissió Gestora de l'esmentat fons amb data 30 de juliol de 2012, per import de 2.942 milers d'euros (vegeu Nota 1.8).

16.5. Valor raonable

A continuació es presenta el valor raonable dels instruments financers inclosos en la categoria de 'Passius financers a cost amortitzat', a 31 de desembre de 2013 i 2012, en funció del mètode de càlcul utilitzat per a la seva determinació (vegeu Nota 2.2).

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Nivell 1	-	-
Nivell 2	-	-
Nivell 3	2.034.830	2.010.583
Total	2.034.830	2.010.583

17. PROVISIONS

El desglossament d'aquest capítol dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Provisions per a riscos i compromisos contingents	133	171
Altres provisions	1.395	1.685
Total	1.528	1.856

L'epígraf 'Provisions per a riscos i compromisos contingents' correspon a la correcció per deteriorament dels riscos contingents.

L'epígraf 'Altres provisions' inclou fons dotats pel Grup per fer front a imports estimats per a responsabilitats.

Els Administradors del Grup no estimen que es meritin passius addicionals de consideració com a conseqüència dels aspectes esmentats.

Els moviments experimentats, durant els exercicis 2013 i 2012, en el capítol de 'Provisions' es mostren a continuació.

Milers d'euros	2013		2012	
	Riscos i compromisos contingents	Altres provisions	Riscos i compromisos contingents	Altres provisions
Saldo a l'inici de l'exercici	171	1.685	209	715
Dotacions netes a provisions amb càrrec a resultats (vegeu Nota 40)	16	303	31	970
Recuperació d'imports dotats en exercicis anteriors (vegeu Nota 40)	(54)	(293)	(69)	-
Utilitzacions	-	(300)	-	-
Saldo al tancament de l'exercici	133	1.395	171	1.685

18. FONS DE L'OBRA SOCIAL

L'Entitat Dominant està obligada a aplicar un mínim del seu excedent net del període a la creació d'un Fons d'Educació i Promoció, seguint el que indica la Llei 13/1989, de 26 de maig, de Cooperatives de crèdit, modificada parcialment per la Llei 20/1990, de 19 de desembre, sobre Règim Fiscal de les Cooperatives, el qual no és de lliure distribució entre els Socis i només s'ha d'aplicar a fins educatius, socials i de foment del desenvolupament del cooperativisme. En aquesta rúbrica es reflecteix la part d'aquest fons que cobreix les inversions realitzades netes de les despeses de manteniment.

El Fons d'Educació i Promoció es destina a activitats de formació i educació dels Socis i empleats de l'Entitat Dominant, difusió del cooperativisme i promoció cultural, professional o existencial de la comunitat en general, així com a la millora de la qualitat de vida i accions de protecció mediambiental.

En l'exercici 2010, l'Entitat Dominant va constituir la Fundació Privada de la Caixa d'Enginyers – Fundación Privada de la Caja de Ingenieros, amb l'objectiu de vehicular les seves activitats de responsabilitat social corporativa (RSC). La Fundació, de caràcter privat i sense ànim de lucre, sorgeix de la transformació de l'Agrupació Sociocultural i Tecnològica dels Enginyers, constituïda el 13 de novembre del 1980.

La Fundació Caixa d'Enginyers prioritza les accions que contribueixin a la millora de la qualitat de vida i el desenvolupament comunitari, la protecció mediambiental, la difusió i la promoció del cooperativisme i el compromís amb la millora dels Grups d'interès amb els quals la cooperativa de crèdit desenvolupa les seves activitats.

A continuació es presenta un desglossament de les partides dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, en el qual s'inclouen els actius i passius afectes al Fons d'Educació i Promoció (F.E.P.) de l'Entitat Dominant i a la Fundació Privada de la Caixa d'Enginyers - Fundación Privada de la Caja de Ingenieros (Fundación).

Milers d'euros	31.12.13		31.12.12	
	F.E.P.	Fundació	F.E.P.	Fundació
Actiu				
Dipòsits en entitats de crèdit	102	536	152	422
Altres instruments de capital	-	853	-	469
Valors representatius de deute	-	102	-	328
Altres actius	-	1	-	27
Mobiliari i instal·lacions (vegeu Nota 13)	187	4	187	4
Amortització acumulada (vegeu Nota 13)	(187)	(4)	(184)	(4)
	102	1.492	155	1.246
Passiu				
Fons de l'Obra Social	102	4.694	155	4.396
	102	4.694	155	4.396
Patrimoni net - Valors propis (vegeu Nota 20.1.1)	-	3.202	-	3.150

A continuació es presenta el moviment produït en l'epígraf 'Fons de l'Obra Social' del quadre anterior, durant els exercicis 2013 i 2012.

Milers d'euros	2013	2012
Saldo a l'inici de l'exercici	4.551	4.071
Aplicació del resultat de l'exercici anterior al F.E.P. (vegeu Nota 3)	466	459
Aplicació addicional del resultat de l'exercici anterior al F.E.P. (vegeu Nota 3)	-	150
Formació, promoció educativa i cultural i altres despeses del F.E.P.	(519)	(556)
Donacions i altres ingressos per a activitats de la Fundació	300	550
Ajudes concedides per la Fundació	(374)	(158)
Altres despeses i ingressos de la Fundació	107	54
Variació de passius de la Fundació sense reflex en el compte de resultats	265	(19)
Saldo al tancament de l'exercici	4.796	4.551

El Fons d'Educació i Promoció ha fet un donatiu durant l'exercici 2013, per import de 300 milers d'euros, a la Fundació a efectes de promocionar a través seu l'activitat educativa i cultural.

L'aplicació per línies d'actuació en formació, promoció educativa i cultural i altres despeses del Fons d'Educació i Promoció, per als exercicis 2013 i 2012, ha estat la següent.

Milers d'euros	2013	2012
Quotes d'associacions	28	25
Formació i promoció		
<i>Formació</i>	188	269
<i>Promoció educativa i cultural</i>	300	250
Altres despeses de manteniment de l'immobilitzat	3	12
<i>Menys: Rendiments de la liquiditat del fons</i>	-	(*)
Total	519	556

(*) Import inferior a mil euros.

La liquidació del pressupost d'ingressos i despeses del Fons d'Educació i Promoció de l'exercici 2013, a sotmetre a aprovació en la pròxima Assemblea General de Socis de l'Entitat Dominant, així com la liquidació del pressupost de l'exercici 2012, que ja va ser aprovada per l'Assemblea General de Socis del 28 de maig de 2013, es mostren en els quadres següents.

Milers d'euros	2013		
	Pressupost	Aplicació	Desviació
Despeses			
Formació de Socis i treballadors	250	188	(62)
Promoció de relacions intercooperatives	30	28	(2)
Promoció cultural de l'entorn	300	300	-
Amortitzacions d'immobilitzat	3	3	-
Total	583	519	(64)

Milers d'euros	2012		
	Pressupost	Aplicació	Desviació
Despeses			
Formació de Socis i treballadors	300	269	(31)
Promoció de relacions intercooperatives	25	25	-
Promoció cultural de l'entorn	250	250	-
Amortitzacions d'immobilitzat	15	12	(3)
Total	590	556	(34)

19. RESTA DE PASSIUS

El desglossament d'aquest capítol dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Periodificacions	3.741	4.676
Altres	556	814
Total	4.297	5.490

Tots els imports corresponen a l'operativa habitual del Grup amb els mercats financers i els seus Socis.

El desglossament de les 'Periodificacions', a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Despeses meritedes no vençudes	2.417	3.255
Altres periodificacions	1.324	1.421
Total	3.741	4.676

20. PATRIMONI NET

20.1. Fons propis

20.1.1. Fons de dotació

El moviment que s'ha produït, en els exercicis 2013 i 2012, en aquest epígraf dels balanços de situació consolidats adjunts és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Saldo a l'inici de l'exercici	63.997	62.534
Altes netes de Socis	812	73
Ampliació de capital amb aportació de Socis	-	-
Ampliació de capital amb càrrec a reserves (vegeu Nota 20.1.2)	1.057	1.390
Classificació de capital reemborsable	-	-
Saldo al tancament de l'exercici	65.866	63.997

L'Assemblea General Ordinària de l'Entitat Dominant celebrada el 28 de maig de 2013 va aprovar l'augment del valor nominal del Títol Cooperatiu, que va passar a ser de 93,5 euros, respecte als 92 euros que tenia en l'exercici anterior. Aquesta revalorització del títol es va fer sense desembors del Soci, amb càrrec a 'Reserves voluntàries'.

Les aportacions, segons els estatuts de l'Entitat Dominant, estaran representades per títols nominatius d'un valor únic de 93,5 euros. Cada persona física haurà d'estar en possessió d'un títol d'aportació com a mínim. Malgrat tot, si es tracta d'una persona jurídica, el nombre mínim de títols a posseir serà de dos. L'import total de les aportacions que, directament o indirectament, posseeixi o controli cada Soci no podrà excedir del 10% del capital social, quan es tracti d'una persona jurídica, ni del 2,5% en el cas de persona física.

L'Entitat Dominant compleix els mínims legalment exigits respecte a capital social, segons la normativa aplicable el 31 de desembre de 2013.

En cap cas el conjunt de les aportacions que posseeixin les persones jurídiques que no tinguin la condició de cooperativa podrà representar un import superior al 30% del capital social.

L'interès que es pagui a les aportacions, condicionat a l'existència de resultats nets suficients per satisfer-lo, serà prefixat per L'Assemblea General de l'Entitat Dominant a proposta del Consell Rector, sense que pugui excedir del tipus d'interès màxim previst en la legislació reguladora de les cooperatives de crèdit.

Els Socis amb participació superior a l'1% que, a 31 de desembre de 2013, participaven en el capital de l'Entitat Dominant eren els següents.

Socis	Milers d'euros nominal	% s/ capital
Fundació Privada de la Caixa d'Enginyers – Fundación Privada de la Caja de Ingenieros (*)	3.202	4,86%
Ribas Pujol, Miquel	1.570	2,38%
Planas Oliva, Celia	850	1,29%
Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda. (*)	723	1,10%

(*) Els drets de vot que es corresponen amb la participació mantinguda en el capital social no s'exerceixen.

Addicionalment, a 31 de desembre de 2013, les societats que componen el Grup, així com la Fundació Caixa d'Enginyers, mantenen títols cooperatius en cartera d'acord amb el detall següent.

Entitat	Milers d'euros nominal	% s/ capital
Fundació Privada de la Caixa d'Enginyers - Fundación Privada de la Caja de Ingenieros	3.202	4,86%
Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda.	722	1,10%
Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U.	114	0,17%
Caixa Enginyers Gestió, S.G.I.I.C., S.A.U.	25	0,04%
Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, S.L.U.	81	0,12%
Total	4.144	6,29%

El Reial decret 84/1993, de 22 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 13/1989, del 26 de maig, de Cooperatives de crèdit, estableix, en l'article 10 apartat quart, que l'adquisició per les cooperatives de crèdit de les seves pròpies aportacions o la seva acceptació en penyora o altra forma de garantia estarà sotmesa a les mateixes restriccions i limitacions que prevegi la normativa legal per a les accions de la banca privada. En aquest sentit, la Llei de societats de capital estableix que el valor nominal de les accions adquirides, sumat al de les que ja posseeixin la societat adquirent i les seves filials i, en el seu cas, la societat dominant i les seves filials, no haurà d'excedir del 20% del capital social.

20.1.2. Reserves

El moviment d'aquest epígraf, durant l'exercici 2013, ha estat el següent.

Milers d'euros	Reserva obligatòria	Reserva voluntària	Reserva de revalorització	Reserva indisponible per accions pròpies	Reserves acumulades d'entitats valorades pel mètode de la participació	Total reserves acumulades
Saldo a 31 de desembre de 2012	24.587	26.191	1.714	4.078	5	56.575
Aportacions dels Socis	5	-	-	-	-	5
Distribució de l'excedent de l'exercici anterior	1.706	3.469	-	-	-	5.400
Ampliació de capital amb càrrec a reserves (vegeu Nota 20.1.1)	-	(1.057)	-	-	-	(1.057)
Traspàs a reserves indisponibles per accions pròpies	-	(66)	-	66	-	-
Traspàs a reserves de revalorització	-	26	(26)	-	-	-
Procedents de guanys/ pèrdues actuàries (vegeu Nota 2.18)	-	25	-	-	-	25
Saldo a 31 de desembre de 2013	26.298	28.588	1.688	4.144	5	60.723

El Grup ha constituït, d'acord amb l'apartat tercer de l'article 18 de la Llei de societats de capital, una reserva indisponible equivalent a l'import de les accions pròpies mantingudes per les societats dependents (vegeu Nota 20.1.1).

Reserva obligatòria de l'Entitat Dominant

L'Entitat Dominant, d'acord amb allò establert en els seus estatuts, haurà de destinar al Fons de Reserva Obligatori, de caràcter irrepartible, com a mínim el 20% de l'excedent disponible de l'exercici, en cas que existeixi, una vegada acomplertes les obligacions que eventualment puguin derivar de la cobertura del capital social mínim estatutari, del necessari compliment dels recursos propis mínims o del coeficient de solvència. Aquesta dotació compleix amb els mínims establerts en la legislació vigent de cooperatives de crèdit.

Reserves de societats del Grup

El desglossament per societats dels saldos de la partida del patrimoni net consolidat 'Fons propis – Reserves – Reserves acumulades' dels balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, en la part de l'esmentat saldo que té el seu origen en el propi procés de consolidació, s'indica seguidament.

Milers d'euros	Reserves acumulades	
	31.12.13	31.12.12
Caixa Enginyers Gestió, S.G.I.I.C., S.A.U.	1.265	961
Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, S.L.U.	630	460
Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U.	2.843	1.894
Total	4.738	3.315

20.2. Ajustos per valoració

A continuació es presenta el moviment del saldo d'aquest epígraf en els exercicis 2013 i 2012.

Exercici 2013

Milers d'euros	Saldo a 31.12.12	Plusvàlues i minuscàlues per valoració (*)	Imports transferits al compte de resultats	Imports transferits a reserves	Passius/ Actius fiscals diferits	Saldo a 31.12.13
Actius financers disponibles per a la venda	(6.448)	48.337	(11.011)	-	(9.722)	21.156
Valors representatius de deute	(6.189)	47.297	(10.989)	-	(9.405)	20.714
Instruments de capital	(259)	1.040	(22)	-	(317)	442
Entitats valorades pel mètode de participació	(75)	445	-	-	-	370
Total	(6.523)	48.782	(11.011)		(9.722)	21.526

(*) Abans d'impostos.

Exercici 2012

Milers d'euros	Saldo a 31.12.11	Plusvàlues i minuscàlues per valoració (*)	Imports transferits al compte de resultats	Imports transferits a reserves	Passius/ Actius fiscals diferits	Saldo a 31.12.12
Actius financers disponibles per a la venda	(13.446)	11.823	(2.356)	-	(2.469)	(6.448)
Entitats valorades pel mètode de participació	-	(75)	-	-	-	(75)
Total	(13.446)	11.748	(2.356)	-	(2.469)	(6.523)

(*) Abans d'impostos.

20.2.1. Actius financers disponibles per a la venda

Aquest epígraf del balanç de situació consolidat adjunt recull l'import net de l'efecte fiscal d'aquelles variacions del valor raonable dels actius classificats com a disponibles per a la venda que, conforme al que disposa la Nota 2.2, s'han de classificar com a part integrant del patrimoni consolidat del Grup, així com els ajustos per valoració generats per les societats integrades en la consolidació valorades pel mètode de la participació. Les variacions del valor raonable dels actius classificats com a disponibles per a la venda es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt quan té lloc la venda dels actius en els quals tenen el seu origen o quan es produeix el deteriorament d'aquests actius.

A continuació es presenta un desglossament de l'epígraf 'Patrimoni net – Ajustos per valoració – Actius financers disponibles per a la venda', a 31 de desembre de 2013 i 2012, classificats per tipus d'instruments.

Milers d'euros	Valors representatius de deute	Altres instruments de capital	Total
31 de desembre de 2012			
Valor de cost	634.713	10.781	645.494
Valor de mercat	626.336	10.392	636.728
Ajustos per valoració	(6.189)	(259)	(6.448)
31 de desembre de 2013			
Valor de cost	725.762	16.174	741.936
Valor de mercat	753.705	16.916	770.621
Ajustos per valoració	20.714	442	21.156

Els resultats generats pels valors representatius de deute de la cartera d'Actius financers disponibles per a la venda' de l'Entitat Dominant formen part de l'activitat cooperativa, motiu pel qual s'aplica un tipus impositiu del 25% per al càlcul dels impostos diferits, d'acord amb el que estableix l'article 28 del Reial decret 4/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'impost sobre societats (vegeu Nota 2.19).

En els estats d'ingressos i despeses reconeguts consolidats dels exercicis 2013 i 2012, que formen part integrant dels estats de canvis en el patrimoni net consolidats, es presenten els moviments que hi ha hagut en aquest epígraf dels balanços de situació consolidats adjunts durant ambdós exercicis.

20.2.2. Entitats valorades pel mètode de la participació

Aquest epígraf dels balanços de situació consolidats adjunts recull l'import net dels ajustos per valoració de Norbolsa, S.V., S.A., entitat valorada pel mètode de la participació, considerant el percentatge de participació atribuït al Grup.

En els estats d'ingressos i despeses reconeguts consolidats adjunts dels exercicis 2013 i 2012, es presenten els moviments que hi ha hagut en aquest epígraf dels balanços de situació consolidats adjunts durant ambdós exercicis.

20.3. Interessos minoritaris

El saldo inclòs en aquest capítol del balanç de situació consolidat adjunt recull la participació dels accionistes minoritaris en el patrimoni de Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda. Així mateix, el saldo que es mostra en el compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt en el capítol 'Resultat atribuït a interessos minoritaris' representa la participació d'aquests accionistes en els resultats de l'exercici.

21. SITUACIÓ FISCAL

21.1. Exercicis subjectes a inspecció fiscal

A 31 de desembre de 2013, les entitats consolidades tenien subjectes a inspecció, en relació amb les obligacions i deures tributaris, els quatre últims exercicis.

A causa de les possibles diferents interpretacions de les normes fiscals que es poden produir, els resultats de les inspeccions per als anys subjectes o oberts a verificació poden donar lloc a passius fiscals contingents, l'import dels quals no és possible quantificar en l'actualitat d'una manera objectiva. No obstant això, en opinió dels assessors fiscals del Grup i dels Administradors de l'Entitat Dominant i dels de les restants societats integrades en el Grup, la possibilitat que es materialitzin passius significatius addicionals als registrats és remota.

21.2. Conciliació dels resultats comptable i fiscal

La conciliació entre els resultats comptables dels exercicis 2013 i 2012 i la despesa per l'impost sobre societats és el següent.

Exercici 2013

Milers d'euros	Resultat cooperatiu	Resultat extracooperatiu	Resultat total
Resultat comptable abans d'impostos	10.920	900	11.820
Diferències permanents			
<i>Augment per diferències permanents</i>	302	36	338
<i>Disminució per diferències permanents</i>			
Interessos d'aportacions de capital	(2.595)	-	(2.595)
Dotació al Fons de Reserva Obligatori	(592)	-	(592)
Dotació al Fons d'Educació i Promoció	(587)	-	(587)
Compensació bases imposables negatives			
Altres ajustos permanents negatius	-	(6)	(6)
<i>Total disminució per diferències permanents</i>	<i>(3.774)</i>	<i>(6)</i>	<i>(3.780)</i>
<i>Compensació bases negatives exercicis anteriors</i>	-	(169)	(169)
Resultat comptable ajustat	7.448	761	8.209
Impost sobre beneficis al tipus impositiu	1.861	228	2.089
Donatius	(6)	(1)	(7)
Deducció per doble imposició de dividends	-	(17)	(17)
Altres deduccions	(3)	-	(3)
Impost sobre societats corrent	1.852	210	2.062
Ajustos produïts per la modificació de l'impost sobre societats d'exercicis anteriors	(69)	(8)	(77)
Despesa per impost sobre beneficis	1.783	202	1.985

Exercici 2012

Milers d'euros	Resultat cooperatiu	Resultat extracooperatiu	Resultat total
Resultat comptable abans d'impostos	9.338	1.063	10.401
Diferències permanents			
<i>Augment per diferències permanents</i>	455	61	516
<i>Disminució per diferències permanents</i>			
Interessos d'aportacions de capital	(3.173)	-	(3.173)
Dotació al Fons de Reserva Obligatori	(466)	-	(466)
Dotació al Fons d'Educació i Promoció	(466)	-	(466)
Compensació bases imposables negatives	-	(288)	(288)
Altres ajustos permanents negatius	(4)	(2)	(6)
<i>Total disminució per diferències permanents</i>	<i>(4.109)</i>	<i>(290)</i>	<i>(4.399)</i>
<i>Ajustos de consolidació</i>	-	143	143
Resultat comptable ajustat	5.684	977	6.661
Impost sobre beneficis al tipus impositiu	1.421	292	1.713
Donatius	(100)	(13)	(113)
Deducció per doble imposició de dividends	-	(8)	(8)
Altres deduccions	-	-	-
Impost sobre societats corrent	1.321	271	1.592
Ajustos produïts per la modificació de l'impost sobre societats d'exercicis anteriors	(100)	(13)	(113)
Despesa per impost sobre beneficis	1.221	258	1.479

A l'empara de la normativa fiscal vigent, en els exercicis 2013 i 2012, han sorgit determinades diferències temporàries que s'han de tenir en compte a l'hora d'estimar l'impost sobre beneficis a liquidar a l'Administració Pública.

Exercici 2013

Milers d'euros	Resultat cooperatiu	Resultat extracooperatiu	Resultat total
Base imposable prèvia	7.448	761	8.209
Diferències temporàries			
<i>Augment per diferències temporàries</i>			
Generades en l'exercici	7.204	826	8.030
Recuperacions d'exercicis anteriors	143	21	164
<i>Total augment per diferències temporàries</i>	<i>7.347</i>	<i>847</i>	<i>8.194</i>
<i>Disminució per diferències temporàries</i>			
Recuperacions en l'exercici	-	-	-
Recuperacions d'exercicis anteriors	(1.212)	(561)	(1.773)
<i>Total disminució per diferències temporàries</i>	<i>(1.212)</i>	<i>(561)</i>	<i>(1.773)</i>
Base imposable	13.583	1.047	14.630
Quota íntegra	3.394	314	3.708
Donatius	(6)	(1)	(7)
Deducció per doble imposició de dividends	-	(17)	(17)
Altres deduccions	(3)	-	(3)
Quota reduïda positiva	3.385	296	3.681
Retencions i pagaments a compte			(313)
Pagaments fraccionats			(2.713)
Import quota diferencial (HP deutora)			655

(*) Registrat en l'epígraf 'Passius fiscals – Corrents' del balanç de situació consolidat adjunt a 31 de desembre de 2013.

Exercici 2012

Milers d'euros	Resultat cooperatiu	Resultat extracooperatiu	Resultat total
Base imposable prèvia	5.684	972	6.656
Diferències temporàries			
<i>Augment per diferències temporàries</i>			
Generades en l'exercici	3.948	584	4.532
Recuperacions d'exercicis anteriors	30	-	30
<i>Total augment per diferències temporàries</i>	<i>3.978</i>	<i>584</i>	<i>4.562</i>
<i>Disminució per diferències temporàries</i>			
Recuperacions en l'exercici	-	-	-
Recuperacions d'exercicis anteriors	(225)	(1)	(226)
<i>Total disminució per diferències temporàries</i>	<i>(225)</i>	<i>(1)</i>	<i>(226)</i>
Base imposable	9.437	1.555	10.992
Quota íntegra	2.359	466	2.825
Donatius	(100)	(13)	(113)
Deducció per doble imposició de dividends	-	(8)	(8)
Altres deduccions	-	-	-
Quota reduïda positiva	2.259	445	2.704
Retencions i pagaments a compte			(68)
Pagaments fraccionats			(1.980)
Import quota diferencial (HP deutora) (*)			656

(*)Dels quals, un import de 56 milers d'euros està registrat en l'epígraf 'Actius fiscals – Corrents' del balanç de situació consolidat adjunt, a 31 de desembre de 2012, i un import de 712 milers d'euros està registrat en l'epígraf 'Passius fiscals – Corrents' del balanç de situació consolidat adjunt, a 31 de desembre de 2012.

21.3. Impostos diferits

Les diferències entre els imports de l'impost acreditat i de l'impost a pagar corresponen als impostos diferits originats per diferències temporàries, i es presenten registrats en els epígrafs 'Actius fiscals - Diferits' i 'Passius fiscals - Diferits', segons correspongui, del balanç de situació consolidat adjunt. El detall dels impostos diferits, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el que es mostra en el quadre següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Actius fiscals - Diferits		
<i>Pèrdues per deteriorament</i>	7.065	4.415
<i>Ajustos per valoració - Minusvàlues de cartera</i>	407	3.786
<i>Comissions</i>	111	129
<i>Aportacions a plans de pensions i assegurances</i>	722	857
<i>Immobilitzat immaterial</i>	296	61
<i>Altres</i>	74	71
	8.675	9.319
Passius fiscals - Diferits		
<i>Revalorització d'immobles</i>	698	704
<i>Llibertat amort. creació ocupació 95</i>	47	52
<i>Ajustos per valoració - Plusvàlues de cartera</i>	7.828	1.485
<i>Cartera d'instruments de patrimoni</i>	-	-
	8.573	2.241

A continuació es presenta el moviment que hi ha hagut en els impostos diferits deutors i creditors comptabilitzats pel Grup en els exercicis 2013 i 2012.

	Milers d'euros	
Moviment d'impostos diferits deutors	2013	2012
Saldo a 1 de gener	9.319	9.573
Impostos diferits amb origen en l'exercici	3.357	1.171
Reversió d'impostos diferits registrats en exercicis anteriors	(4.001)	(1.425)
Saldo a 31 de desembre	8.675	9.319

	Milers d'euros	
Moviment d'impostos diferits creditors	2013	2012
Saldo a 1 de gener	2.241	1.223
Impostos diferits amb origen en l'exercici	6.698	1.023
Reversió d'impostos diferits registrats en exercicis anteriors	(366)	(5)
Saldo a 31 de desembre	8.573	2.241

21.4. Impostos repercutits en el patrimoni net

Independentment dels impostos sobre beneficis repercutits en els comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts, en els exercicis 2013 i 2012, el Grup ha repercutit en el seu patrimoni net els següents imports en concepte d'ingrés/(despesa) per impost sobre societats pels conceptes següents.

Milers d'euros	2013	2012
Patrimoni net – Ajustos per valoració		
Actius financers disponibles per a la venda	9.723	(2.469)
Saldo al tancament de l'exercici	9.723	(2.469)

22. VALOR RAONABLE DELS ACTIUS I PASSIUS FINANCERS

Según se ha comentado anteriormente, los activos financieros propiedad del Grupo figuran registrados en los balances de situación. Tal com s'ha comentat anteriorment, els actius financers propietat del Grup estan registrats en els balanços de situació consolidats adjunts pel seu valor raonable (excepte els actius financers inclosos en els capítols 'Inversions creditícies' i 'Cartera d'inversió a venciment', a més dels instruments de capital el valor de mercat dels quals no pugui ser estimat de manera fiable i els derivats financers que tinguin aquests instruments com a actiu subjacent i es liquidin mitjançant la seva entrega).

De la mateixa manera, els passius financers del Grup figuren registrats en els balanços de situació consolidats adjunts pel seu cost amortitzat (excepte els passius financers inclosos en la 'Cartera de negociació').

Vegeu l'apartat '*Valor raonable i cost amortitzat dels instruments financers*' de la Nota 2.2, on es desenvolupen els criteris de valoració aplicats.

Adicionalment, en les notes anteriors s'indica, per a totes les carteres d'actius i passius financers, tota la informació rellevant respecte a la metodologia de càlcul del seu valor raonable (vegeu Notes de 6 a 10 i 16).

A continuació es mostra l'import dels resultats no realitzats, és a dir, els originats per variacions en la valoració dels instruments financers que romanen en el balanç, que han estat registrats en el capítol 'Resultat d'operacions financeres (net)' dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts, així com l'import dels canvis de valor raonable acumulat des del reconeixement inicial dels instruments financers, a 31 de desembre de 2013 i 2012.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros								
Actiu	Resultats no realitzats reconeguts en pèrdues i guanys				Variacions de valor acumulades			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Cartera de negociació	155	74	-	229	172	74	-	246
Derivats de negociació	-	74	-	74	-	74	-	74
Valors representatius en deute	150	-	-	150	165	-	-	165
Instruments de capital	5	-	-	5	7	-	-	7
Derivats de cobertura	-	431	-	431	-	(374)	-	(374)
Total actiu	155	505	-	660	172	(300)	-	(128)

Milers d'euros								
Passiu	Resultats no realitzats reconeguts en pèrdues i guanys				Variacions de valor acumulades			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Cartera de negociació	-	(431)	-	(431)	-	(373)	-	(373)
Derivats de negociació	-	(431)	-	(431)	-	(373)	-	(373)
Total passiu	-	(431)	-	(431)	-	(373)	-	(373)

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros								
Actiu	Resultats no realitzats reconeguts en pèrdues i guanys				Variacions de valor acumulades			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Cartera de negociació	1.113	68	-	1.181	994	68	-	1.062
Derivats de negociació	-	68	-	68	-	68	-	68
Valors representatius en deute	1.100	-	-	1.100	985	-	-	985
Instruments de capital	13	-	-	13	9	-	-	9
Derivats de cobertura	-	(346)	-	(346)	-	(1.574)	-	(1.574)
Total actiu	1.113	(278)	-	835	994	(1.506)	-	(512)

Milers d'euros								
Passiu	Resultats no realitzats reconeguts en pèrdues i guanys				Variacions de valor acumulades			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Cartera de negociació	-	(390)	-	(390)	-	(832)	-	(832)
Derivats de negociació	-	(390)	-	(390)	-	(832)	-	(832)
Total passiu	-	(390)	-	(390)	-	(832)	-	(832)

23. EXPOSICIÓ AL RISC DE CRÈDIT

El riesgo de crédito es el riesgo a que una de las partes de un contrato, que se ajusta a la definición de instrumento financiero, El risc de crèdit és el risc que una de les parts d'un contracte, que s'ajusta a la definició d'instrument financer, deixi de complir amb les seves obligacions i produeixi en l'altra una pèrdua financera.

El risc de crèdit representa, per tant, el risc de pèrdua assumit pel Grup en cas que un Soci/Client o alguna contrapart incomplissin les seves obligacions contractuals de pagament. Aquest risc és inherent als productes bancaris tradicionals de les entitats (préstecs, crèdits, garanties financeres prestades, etc.), així com a altres tipus d'actius financers (cartera de renda fixa del Grup, derivats, etc.).

L'Entitat Dominant ha establert polítiques, mètodes i procediments que cal aplicar en la concessió, l'estudi i la documentació de les operacions de risc i el càlcul dels imports necessaris per a la cobertura del risc de crèdit.

Els Socis al quals, potencialment, se'ls pugui concedir crèdit són persones físiques o jurídiques que reuneixen les característiques de solvència econòmica establertes per l'Entitat Dominant. Per a això, l'Entitat Dominant ha desenvolupat un procés d'admissió d'operacions de crèdit basat en l'anàlisi amb suport documental d'aspectes com el perfil i la situació socioeconòmics del Soci, la informació sobre les fonts de generació d'ingressos, la quantificació dels ingressos periòdics generats i la solvència patrimonial.

En funció de l'anàlisi de la solvència del titular, així com de la tipologia de l'operació gestionada, se sol·licita l'aportació de garanties per assegurar la recuperació del deute, les quals podran ser:

- Garanties personals, basades en la pròpia solvència del sol·licitant i la seva capacitat de generació d'ingressos econòmics en relació amb el calendari d'amortització de l'operació sol·licitada.
- Avals facilitats per terceres persones relacionades amb el sol·licitant, la solvència econòmica de les quals pugui ser utilitzada per reforçar la garantia personal del sol·licitant.
- Garanties reals sobre béns de qualsevol tipus de propietat del sol·licitant. Per concedir operacions amb aquestes garanties és imprescindible dur a terme, prèviament, verificacions sobre la titularitat real i el valor econòmic dels béns aportats com a garantia.

L'anàlisi de la solvència dels Socis i totes les operacions de crèdit dels productes financers tradicionals els duu a terme i els autoritza el Comitè de Crèdits de l'Entitat Dominant.

D'altra banda, l'operativa interbancària, la renda fixa, els derivats i altres instruments financers també estan exposats a risc de crèdit o de contrapart, és a dir, el risc de pèrdua econòmica per la incapacitat de la contrapart o de l'emissor de complir amb les seves obligacions. El Grup disposa d'una política d'inversions financeres en la qual s'estableix un sistema de límits, d'acord amb el seu perfil de riscos conservador, el compliment del qual, revisat permanentment, permet evitar concentracions de risc de crèdit.

Adicionalment, per a cadascuna de les carteres del Grup s'ha informat de l'exposició màxima al risc de crèdit (vegeu Notes de 6 a 9).

Política de reestructuracions i refinançaments

L'impagament d'un préstec o crèdit constitueix un fet d'especial rellevància que requereix l'estudi de l'operació i de la viabilitat del recobriment. En general, a partir dels sis mesos del primer impagament, i d'acord amb l'experiència, l'anàlisi de la documentació i l'evolució de la capacitat de pagament del prestatari, el Comitè de Crèdits de l'Entitat Dominant i, en el seu cas, el seu Consell Rector, consideren les opcions de refinançament, reestructuració o execució de l'operació, sempre a l'empara dels criteris següents:

1. Refinançaments. Els refinançaments de préstecs s'utilitzen amb l'objectiu de facilitar el pagament del deute o de cancel·lar una o diverses operacions concedides, hagin vençut o no. També es poden destinar a posar al corrent de pagaments, totalment o parcialment, altres operacions.

2. Reestructuracions. Les reestructuracions de préstecs responen a situacions en què el prestatari manifesta o mostra dificultats en el pagament de les quotes, generalment per raons econòmiques o legals relacionades amb dificultats financeres.

Quan el prestatari mantingui un grau suficient de capacitat de pagament, l'Entitat Dominant estudia facilitar la reestructuració del préstec o crèdit mitjançant la seva novació, i modifica les condicions financeres amb l'objectiu de facilitar el pagament del deute, allargant el termini de venciment o establint un termini de carència per minorar l'import. Els interessos són atesos en la seva totalitat, i en tots els casos, pel deutor, sense haver-hi cap pràctica per diferir-ne l'import, ni per procedir a la seva condonació total o parcial.

Únicament es formalitzen reestructuracions de préstecs amb garantia hipotecària, i en general es podrà fer una sola reestructuració mitjançant novació modificativa del contracte hipotecari durant el seu termini de vigència.

3. Renovacions. Les operacions de renovació es formalitzen per substituir una altra operació concedida prèviament només en aquells casos en què no existeix cap dificultat financera actual o previsible i atenent a l'experiència amb el prestatari. En cas contrari, es formalitza un refinançament.

4. Renegociacions. Les renegociacions s'entenen com operacions en les quals el prestatari no presenta cap tipus de dificultat per atendre les seves obligacions i, a diferència de les reestructuracions, no hi ha un deteriorament de la capacitat creditícia, sinó que és una facilitat temporal oferta al deutor, a canvi d'una contraprestació econòmica a favor de l'Entitat Dominant, com una atenció comercial, o perquè no es compleix alguna de les clàusules de les condicions previstes en el contracte.

L'Entitat Dominant, des del 21 de març de 2012, està adherida al Codi de Bones Pràctiques inclòs en l'Annex del Reial decret llei 6/2012, de 9 de març, de mesures urgents de protecció de deutors hipotecaris sense recursos, mitjançant el qual es regulen i limiten determinades condicions per a la reestructuració dels préstecs hipotecaris que queden emparats per l'esmentat Codi de Bones Pràctiques.

Quan es descarti la viabilitat o la possibilitat del recobriment de l'operació de manera amistosa, s'optarà per executar l'operació atenent a les garanties aportades i segons el que s'estipuli en el mateix contracte.

23.1. Dades de concentració de riscos

23.1.1. Diversificació del crèdit a la clientela i altres riscos de crèdit contingents quant a persones i grups

L'Entitat Dominant ha establert una sèrie de restriccions que limiten la concentració de riscos en relació amb persones i grups. En aquest sentit, totes les operacions de crèdit han de ser aprovades pel Comitè de Crèdits de l'Entitat Dominant i no poden superar els límits següents:

- Risc global, fins a un màxim de 500 milers d'euros.
- Préstecs hipotecaris, fins al 80% del valor de taxació de la garantia, el risc dels quals sigui fins a 600 milers d'euros.
- Renda hipotecària, fins a un màxim de 1.000 milers d'euros.

El Consell Rector de l'Entitat Dominant pot aprovar operacions que superin els límits establerts pel Comitè de Crèdits.

23.1.2. Diversificació del crèdit a la clientela i altres riscos de crèdit contingents per productes

	31.12.2013	31.12.2012
Préstecs hipotecaris	82,2%	83,0%
Altres préstecs	4,2%	4,1%
Crèdits	9,5%	9,3%
Riscos contingents	0,9%	1,1%
Altres	3,2%	2,5%
Total	100%	100%

L'Entitat Dominant té una concentració significativa en els préstecs hipotecaris que es correspon, bàsicament, amb finançament a economies domèstiques per a la compra d'habitatge.

23.1.3. Diversificació del crèdit a la clientela i altres riscos per activitat i àrea geogràfica

A continuació es presenta el detall del risc de crèdit al qual està exposat el Grup per sectors productius i per àrea geogràfica, a 31 de desembre de 2013 i 2012.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del mòn	TOTAL
Entitats de crèdit	233.701	16.665	2.599	530	253.495
Administracions públiques	574.378	998	-	-	575.376
Administració Central	462.307	998	-	-	463.305
Resta	112.071	-	-	-	112.071
Altres institucions financeres	79.019	796	-	-	79.815
Societats no financeres i empresaris individuals	413.804	19.273	1.374	1	434.452
Finalitats diferents de la construcció i la promoció immobiliàries	413.804	19.273	1.374	1	434.452
Grans empreses	25.831	19.115	1.200	1	46.147
Pimes i empresaris individuals	387.973	158	174	-	388.305
Resta de llars i institucions sense ànim de lucre al servei de les llars	1.270.729	1.960	2.063	3.027	1.277.779
Habitatges	786.805	1.901	1.559	2.249	792.514
Consum	52.352	53	-	771	53.176
Altres finalitats	431.572	6	504	7	432.089
Subtotal	2.571.631	39.692	6.036	3.558	2.620.917
Correccions de valor per deteriorament d'actius no imputades a operacions concretes					(15.017)
Total					2.605.900

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del món	TOTAL
Entitats de crèdit	90.097	14.522	1.064	1.285	106.968
Administracions públiques	628.160	2.740	-	-	630.900
Administració Central	436.399	2.740	-	-	439.139
Resta	191.761	-	-	-	191.761
Altres institucions financeres	65.198	469	-	-	65.667
Societats no financeres i empresaris individuals	242.739	14.105	1.327	9	258.180
Finalitats diferents de la construcció i la promoció immobiliàries	242.739	14.105	1.327	9	258.180
Grans empreses	17.893	8.431	20	9	26.353
Pimes i empresaris individuals	224.846	5.674	1.307	-	231.827
Resta de llars i institucions sense ànim de lucre al servei de les llars	1.331.004	2.509	1.942	2.377	1.337.832
Habitatges	952.655	2.423	1.858	1.594	958.530
Consum	58.916	54	16	776	59.762
Altres finalitats	319.433	32	68	7	319.540
Subtotal	2.357.198	34.345	4.333	3.671	2.399.547
Correccions de valor per deteriorament d'actius no imputades a operacions concretes					(16.385)
Total					2.383.162

La definició de l'àrea geogràfica de les operacions detallades en el quadre anterior s'ha determinat en funció del país de residència de les persones titulars de les operacions, de les contraparts dels derivats i dels riscos contingents, tot i que l'operativa del Grup es desenvolupa íntegrament en el territori espanyol.

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	Catalunya	Madrid	Andalu- sia	València	Aragó	País Basc	Resta	TOTAL Espanya
Entitats de crèdit	6.165	67.222	4.229	-	2.562	7.330	2.589	90.097
Administracions públiques	132.024	454.391	18.376	13.629	986	5.902	2.852	628.160
Administració Central	-	436.399	-	-	-	-	-	436.399
Resta	132.024	17.992	18.376	13.629	986	5.902	2.852	191.761
Altres institucions financeres	11.521	50.539	-	-	-	3.137	1	65.198
Societats no financeres i empresaris individuals	116.312	103.487	9.902	7.320	5.310	92	316	242.739
Finalitats diferents de la construcció i la promoció immobiliàries	116.312	103.487	9.902	7.320	5.310	92	316	242.739
Grans empreses	7.947	9.946	-	-	-	-	-	17.893
Pimes i empresaris individuals	108.365	93.541	9.902	7.320	5.310	92	316	224.846
Resta de llars i institucions sense ànim de lucre al servei de les llars	987.267	151.891	117.164	47.735	14.600	489	11.858	1.331.004
Habitatges	679.034	120.861	98.412	38.175	6.800	461	8.912	952.655
Consum	48.874	4.558	1.379	1.858	1.156	25	1.066	58.916
Altres finalitats	259.359	26.472	17.373	7.702	6.644	3	1.880	319.433
Subtotal	1.253.289	827.530	149.671	68.684	23.458	16.950	17.616	2.357.198
Correccions de valor per deteriorament d'actius no imputades a operacions concretes								(16.172)
TOTAL								2.341.026

23.1.4. Qualitat creditícia dels actius financers no deteriorats

A continuació es presenta, per al 31 de desembre de 2013 i 2012, el desglossament dels actius financers no classificats com a dubtosos en funció de la seva qualitat creditícia. Es pot observar com un 71% dels actius financers són sense risc apreciable o amb risc baix.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12	Variació exposició	% var.
Sense risc apreciable	840.687	734.094	106.593	13%
Risc baix	690.962	657.652	33.310	5%
Risc mitjà-baix	310.093	318.982	(8.889)	(3)%
Risc mitjà	272.722	339.081	(66.359)	(24)%
Risc mitjà-alt	28.263	36.820	(8.557)	(30)%
Risc alt	24.910	25.891	(981)	(4)%
Total	2.167.637	2.112.520	55.117	3%

Nota: inclou tots els instruments de deute, corresponents a 'Dipòsits en entitats de crèdit', 'Crèdit a la clientela' i 'Valors representatius de deute' (excepte els valorats pel seu valor raonable amb registre de les variacions de valor en el compte de pèrdues i guanys consolidat), registrats per l'import comptabilitzat en el balanç de situació consolidat, exclosos els saldos corresponents a 'Ajustos per valoració' i a bons de titulitzacions originades per l'Entitat Dominant.

Durant els exercicis 2013 i 2012, l'Entitat Dominant ha fet una actualització de les taxacions de les garanties afectes a les operacions creditícies, amb la qual cosa s'ha modificat la composició de la cartera dels actius financers en funció del nivell de risc assignat, així com les cobertures que hi estan associades.

23.1.5. Diversificació del crèdit a la clientela per sectors productius i *Loan to value* (LTV)

A continuació es presenta el detall del crèdit a la clientela per sectors productius, net de tota la tipologia d'ajustos per valoració, amb el desglossament segons el percentatge que suposa el risc total sobre l'import de l'última taxació disponible (LTV), a 31 de desembre de 2013 i 2012.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	TOTAL	Del qual: garantia immobili- ària	Del qual: resta de garanties reals	Crèdit amb garantia real. <i>Loan to value</i> (f)				
				Inferior o igual al 40%	Superior al 40% i inferior o igual al 60%	Superior al 60% i inferior o igual al 80%	Superior al 80% i inferior o igual al 100%	Superior al 100%
Administracions públiques	10.000	-	-	-	-	-	-	-
Altres institucions financeres	-	-	-	-	-	-	-	-
Societats no financeres i empresaris individuals	388.186	279.811	11.623	50.911	49.813	63.328	55.964	71.418
Pimes i empresaris individuals (*)	388.186	279.811	11.623	50.911	49.813	63.328	55.964	71.418
Resta de llars i institucions sense ànim de lucre al servei de les llars	996.284	922.012	15.295	152.316	155.833	205.081	209.778	214.299
Habitatges	792.514	784.481	3.078	123.523	134.051	177.721	179.306	172.958
Consum	53.176	14.071	7.539	2.606	1.986	5.674	4.963	6.381
Altres finalitats	150.594	123.460	4.678	26.187	19.796	21.686	25.509	34.960
Correccions de valor per deteriorament d'actius no imputades a operacions concretes (vegeu Nota 8.4)	(14.617)	-	-	-	-	-	-	-
Total	1.379.853	1.201.823	26.918	203.227	205.646	268.409	265.742	285.717
Pro-memòria								
Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades	28.031	27.981	-	3.653	3.824	4.885	5.776	9.843

(*) No existeixen operacions destinades al finançament de la construcció ni de la promoció immobiliàries.

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	TOTAL	Del qual: garantia immobili- ària	Del qual: resta de garanties reals	Crèdit amb garantia real. Loan to value (f)				
				Inferior o igual al 40%	Superior al 40% i inferior o igual al 60%	Superior al 60% i inferior o igual al 80%	Superior al 80% i inferior o igual al 100%	Superior al 100%
Administracions públiques	2	-	-	-	-	-	-	-
Altres institucions financeres	489	-	-	-	-	-	-	-
Societats no financeres i empresaris individuals	220.182	115.957	10.649	24.760	19.587	24.561	28.209	29.489
Pimes i empresaris individuals (*)	220.182	115.957	10.649	24.760	19.587	24.561	28.209	29.489
Resta de llars i institucions sense ànim de lucre al servei de les llars	1.200.174	1.125.460	19.160	177.468	176.910	235.494	249.239	305.509
Habitatges	956.533	949.134	3.419	141.475	149.742	198.490	211.393	251.453
Consum	59.762	16.958	8.932	3.547	2.289	8.306	7.636	4.112
Altres finalitats	183.879	159.368	6.809	32.446	24.879	28.698	30.210	49.944
Correccions de valor per deteriorament d'actius no imputades a operacions concretes (vegeu Nota 8.4)	(15.746)	-	-	-	-	-	-	-
Total	1.405.101	1.241.417	29.809	202.228	196.497	260.055	277.448	334.998
Pro-memòria								
Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades	32.640	22.457	10.072	3.667	4.755	7.129	6.906	10.072

(*) No existeixen operacions destinades al finançament de la construcció ni de la promoció immobiliàries.

23.1.6. Crèdit per a adquisició d'habitatge

A continuació es presenta el detall de l'import, a 31 de desembre de 2013 i 2012, de les operacions de finançament per a l'adquisició d'habitatges, sense incloure els ajustos per valoració ni els crèdits concedits per a la rehabilitació d'habitatge.

31.12.13		
Milers d'euros	Import brut	Del qual: dubtós
Crèdit per a adquisició d'habitatge	896.508	9.311
Sense garantia hipotecària	4.263	156
Amb garantia hipotecària	892.245	9.155

31.12.12		
Milers d'euros	Import brut	Del qual: dubtós
Crèdit per a adquisició d'habitatge	913.552	6.428
Sense garantia hipotecària	4.935	149
Amb garantia hipotecària	908.617	6.279

Adicionalment, a continuació es presenta el detall del crèdit amb garantia hipotecària per a l'adquisició d'habitatge, a 31 de desembre de 2013 i 2012, segons el percentatge que suposa el risc total sobre l'import de l'última taxació disponible (LTV).

31.12.13					
Milers d'euros	LTV≤40%	40%<LTV≤60%	60%<LTV≤80%	80%<LTV≤100%	LTV>100%
Import brut	121.955	145.976	204.046	207.155	213.113
Del qual: dubtós	112	95	1.549	1.490	5.909

31.12.12					
Milers d'euros	LTV≤40%	40%<LTV≤60%	60%<LTV≤80%	80%<LTV≤100%	LTV>100%
Import brut	117.342	136.389	189.973	209.910	255.003
Del qual: dubtós	234	97	1.019	1.296	3.632

23.2. Dades de morositat

Dos dels indicadors més importants sobre la correcta gestió del risc en una entitat financera són la Ràtio de Morositat i la Ràtio de Cobertura de dubtosos. L'evolució d'ambdues ràtios ha estat la següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Crèdit a la clientela (brut)	1.417.694	1.435.437
Actius dubtosos (vegeu Notes 8.1 i 8.3)	33.789	30.033
Ajustos per deteriorament del crèdit a la clientela (vegeu Notes 8.1 i 8.4)	(43.622)	(34.266)
% Morositat (amb titulitzats anteriors a l'1 de gener de 2004 (*))	2,33%	2,04%
% Cobertura (Actius dubtosos/Ajustos per deteriorament)	129,10%	114,09%

(*) Els imports pendents d'amortitzar de les titulitzacions anteriors a l'1 de gener de 2004, a 31 de desembre de 2013 i 2012, pugen a 31.337 i 36.161 milers d'euros, respectivament (vegeu Nota 28.1).

23.2.1. Informació sobre taxes històriques de morositat

A continuació es presenta la mitjana històrica de la Ràtio de Morositat, a 31 de desembre de 2013 i 2012, de cadascun dels tipus d'instruments financers en els quals el Grup assumeix risc de crèdit.

	31.12.13	31.12.12
Instruments de deute		
Crèdit a la clientela	1,65%	1,29%
Valors representatius de deute	0,31%	0,48%
Riscos contingents		
Avals financers	0,00%	0,00%

La informació anterior s'ha elaborat d'acord amb la mitjana dels cinc exercicis immediatament anteriors a la data de càlcul.

23.2.2. Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades

En compliment de la normativa vigent, es mostra, a continuació, un detall de les operacions de refinançament, operacions refinançades i operacions reestructurades, pel seu valor brut, que estan vigents a 31 de desembre de 2013 i 2012.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	NORMAL		SUBESTÀNDAR		DUBTÓS		TOTAL	
	Nre.	Import	Nre.	Import	Nre.	Import	Nre.	Import
Garantia hipotecària								
Persones jurídiques i empresaris individuals (*)	6	831	34	7.370	7	2.099	47	10.300
Persones físiques	18	1.890	43	9.166	5	696	66	11.752
	24	2.721	77	16.536	12	2.795	113	22.052
Resta de garanties								
Persones jurídiques i empresaris individuals (*)	1	332	10	3.092	7	2.018	18	5.442
Persones físiques	3	1.112	16	5.429	6	1.304	25	7.845
	4	1.444	26	8.521	13	3.322	43	13.287
Sense garantia real								
Persones jurídiques i empresaris individuals (*)	-	-	1	20	4	77	5	97
Persones físiques	-	-	-	-	10	270	10	270
	-	-	1	20	14	347	15	367
Total	28	4.165	104	25.077	39	6.464	171	35.706
Cobertura específica				(3.762)		(3.891)		(7.653)

(*) L'Entitat Dominant no té operacions refinançades ni reestructurades amb la finalitat de finançament a la construcció ni a la promoció immobiliàries. Així mateix, les persones jurídiques pertanyen totalment al sector privat.

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	NORMAL		SUBESTÀNDAR		DUBTÓS		TOTAL	
	Nre.	Import	Nre.	Import	Nre.	Import	Nre.	Import
Garantia hipotecària								
Persones jurídiques i empresaris individuals (*)	14	4.443	10	2.203	3	1.051	27	7.697
Persones físiques	81	15.266	-	-	-	-	81	15.266
	95	19.709	10	2.203	3	1.051	108	22.963
Resta de garanties								
Persones jurídiques i empresaris individuals (*)	4	1.678	6	1.270	2	1.017	12	3.965
Persones físiques	21	6.802	-	-	3	704	24	7.506
	25	8.480	6	1.270	5	1.721	36	11.471
Sense garantia real								
Persones jurídiques i empresaris individuals (*)	-	-	-	-	1	23	1	23
Persones físiques	3	96	-	-	6	159	9	255
	3	96	-	-	7	182	10	278
Total	123	28.285	16	3.473	15	2.954	154	34.712
Cobertura específica				(480)		(1.542)		(2.022)

(*) L'Entitat Dominant no té operacions refinançades ni reestructurades amb la finalitat de finançament a la construcció ni a la promoció immobiliàries. Així mateix, les persones jurídiques pertanyen totalment al sector privat.

24. EXPOSICIÓ AL RISC DE TIPUS D'INTERÈS

El risc de tipus d'interès es defineix com l'exposició i sensibilitat del balanç i del marge financer del Grup envers les variacions dels tipus d'interès. Aquest risc varia en funció de la composició de l'estructura de terminis i dates de revaluació dels actius, passius i operacions fora de balanç.

El Comitè ALM (Comitè d'Actius i Passius) de l'Entitat Dominant es reuneix periòdicament amb la finalitat d'analitzar l'exposició al risc de tipus d'interès i de planificar i gestionar el balanç. Aquest comitè estableix les directrius quant a les posicions de risc a prendre en cada moment, amb l'objectiu de maximitzar els resultats financers i assegurar el finançament òptim del balanç.

Els desfasaments temporals de les posicions d'actiu i passiu per terminis de revaluació o venciment poden repercutir en els resultats del Grup.

Per al control d'aquest risc, el Grup disposa d'eines de càlcul de la seva exposició al risc de tipus d'interès, com les anàlisis de forats (gaps) entre actius i passius, la simulació del valor econòmic del capital i la simulació del marge, ja sigui utilitzant informació certa coneguda dels contractes firmats amb Socis, o assumint certes hipòtesis per a aquells contractes o masses de balanç que no disposen d'un venciment o data de revaluació conegut.

A aquest efecte, es presenten els actius i passius sensibles dels balanços de situació adjunts de l'Entitat Dominant, perquè representen la major part dels actius i passius consolidats del Grup, a 31 de desembre de 2013 i 2012, a través d'una matriu de venciment o revisions, sense considerar els actius dubtosos dels valors representatius de deute ni els ajustos per valoració, i en un escenari de 'condicions normals de mercat'.

Milers d'euros	31 de desembre de 2013				
	Terminis fins a la revisió del tipus d'interès efectiu o de venciment				
	Fins a 1 mes	Entre 1 i 3 mesos	Entre 3 i 6 mesos	Entre 6 i 12 mesos	Més d'1 any
Actius sensibles al risc d'interès					
Dipòsits en bancs centrals	12.276	-	-	-	-
Dipòsits en entitats de crèdit	43.757	-	-	-	-
Crèdit a la clientela	149.857	261.059	343.911	545.585	117.213
Valors representatius en deute	13.532	47.682	20.927	25.876	641.771
Total actius sensibles	219.422	308.741	364.838	571.461	758.984
Passius sensibles al risc d'interès					
Dipòsits de bancs centrals	350.000	-	-	-	-
Dipòsits d'entitats de crèdit	7.972	1.383	2.090	22	4.009
Dipòsits de la clientela	286.625	133.349	176.747	299.123	798.470
Total passius sensibles	644.597	134.732	178.837	299.145	802.479
Mesures de sensibilitat					
Diferència actiu-passiu	(425.175)	174.009	186.001	272.316	(43.495)
% sobre el total d'actiu sensible	(19,12)%	7,83%	8,37%	12,25%	(1,96)%
Diferència actiu-passiu acumulada	(425.175)	(251.166)	(65.165)	207.151	163.656
% sobre el total d'actiu sensible	(19,12)%	(11,30)%	(2,93)%	9,32%	7,36%

Milers d'euros	31 de desembre de 2012				
	Terminis fins a la revisió del tipus d'interès efectiu o de venciment				
	Fins a 1 mes	Entre 1 i 3 mesos	Entre 3 i 6 mesos	Entre 6 i 12 mesos	Més d'1 any
Actius sensibles al risc d'interès					
Dipòsits en bancs centrals	20.034	-	-	-	-
Dipòsits en entitats de crèdit	19.349	-	-	-	-
Crèdit a la clientela	154.938	275.301	360.376	570.429	74.383
Valors representatius en deute	13.812	48.162	45.908	34.697	561.892
Total actius sensibles	208.133	323.463	406.284	605.126	636.275
Passius sensibles al risc d'interès					
Dipòsits de bancs centrals	400.000	-	-	-	-
Dipòsits d'entitats de crèdit	21	-	2.179	-	2.295
Dipòsits de la clientela	356.766	129.181	177.178	369.486	610.061
Total passius sensibles	756.787	129.181	179.357	369.486	612.356
Mesures de sensibilitat					
Diferència actiu-passiu	(548.654)	194.282	226.927	235.640	23.919
% sobre el total d'actiu sensible	(25,18)%	8,91%	10,41%	10,81%	1,10%
Diferència actiu-passiu acumulada	(548.654)	(354.372)	(127.445)	108.195	132.114
% sobre el total d'actiu sensible	(25,18)%	(16,26)%	(5,85)%	4,96%	6,06%

25. RISC DE LIQUIDITAT

El risc de liquiditat es defineix com la possible pèrdua del Grup en una situació d'impossibilitat d'aconseguir fons, a preus raonables, per fer front a pagaments, ja sigui pel reintegrament de recursos de Socis o per compromisos que el Grup hagi contret amb altres entitats financeres.

Les polítiques de gestió de la liquiditat tenen com a objectiu assegurar els fons requerits per cobrir les necessitats del negoci, diversificant les fonts de finançament i minimitzant-ne el cost. El Grup controla la seva posició de liquiditat i les seves estratègies de finançament de manera continuada, amb l'objectiu de gestionar els possibles esdeveniments inesperats, condicions econòmiques o de mercat, o altres situacions fora del control directe del Grup que podrien provocar dificultats de liquiditat a curt o llarg terminis.

El Pla de Contingències de Liquiditat del Grup intenta minimitzar la dependència dels mercats financers per al finançament de l'activitat bancària corrent, mantenint de manera excepcional la possibilitat d'accedir als mercats financers en posicions de prenedor. El segment de negoci en el qual l'Entitat Dominant desenvolupa la seva activitat comercial permet l'obtenció de recursos de la clientela i la generació d'actius titulitzables, amb la qual cosa redueix el nivell de dependència respecte dels mercats financers per a l'obtenció de finançament.

Així mateix, el Pla de Contingències de Liquiditat defineix mesures de control de la liquiditat, i diferencia entre disponibilitat immediata, liquiditat diària i liquiditat potencial.

Seguidament es presenta el desglossament per terminis de venciments dels saldos de determinats epígrafs dels balanços de situació de l'Entitat Dominant, perquè representen la major part dels actius i passius consolidats del Grup, a 31 de desembre de 2013 i 2012, sense considerar els ajustos per valoració, i en un escenari de 'condicions normales de mercat'.

31.12.13								
Milers d'euros	A la vista	Fins a 1 mes	D'1 a 3 mesos	De 3 a 6 mesos	De 6 a 12 mesos	D'1 a 5 anys	Més de 5 anys	Total
Caixa i dipòsits en bancs centrals	12.276	-	-	-	-	-	-	12.276
Dipòsits en entitats de crèdit	35.505	8.043	418	-	-	-	-	43.966
Crèdits a la clientela	4.151	7.897	2.495	27.498	6.190	71.503	1.306.920	1.426.654
Valors representatius de deute	-	-	6.542	19.691	24.739	454.652	244.165	749.789
Actiu	51.932	15.940	9.455	47.189	30.929	526.155	1.551.085	2.232.685
Dipòsits de bancs centrals	-	-	-	-	-	350.000	-	350.000
Dipòsits d'entitats de crèdit	7.126	-	-	-	-	-	8.350	15.476
Dipòsits de la clientela	669.615	225.942	120.272	172.362	298.923	198.336	8.865	1.694.315
Resta de passius	-	17.614	-	-	-	-	-	17.614
Passiu	676.741	243.556	120.272	172.362	298.923	548.336	17.215	2.077.405
Forat de liquiditat per tram	(624.809)	(227.616)	(110.817)	(125.173)	(267.994)	(22.181)	1.533.870	155.280
Forat de liquiditat acumulada	(624.809)	(852.425)	(963.242)	(1.088.415)	(1.356.409)	(1.378.590)	155.280	155.280
Forat de liquiditat per tram/ total actiu	(27,98)%	(10,19)%	(4,96)%	(5,61)%	(12,00)%	(0,99)%	68,70%	6,95%
Forat de liquiditat acumulada/ total actiu	(27,89)%	(38,18)%	(43,14)%	(48,75)%	(60,75)%	(61,75)%	6,95%	6,95%

31.12.12								
Milers d'euros	A la vista	Fins a 1 mes	D'1 a 3 mesos	De 3 a 6 mesos	De 6 a 12 mesos	D'1 a 5 anys	Més de 5 anys	Total
Caixa i dipòsits en bancs centrals	20.034	-	-	-	-	-	-	20.034
Dipòsits en entitats de crèdit	18.332	634	418	-	-	-	-	19.384
Crèdits a la clientela	4.887	7.228	2.058	26.647	6.166	57.328	1.337.988	1.442.302
Valors representatius de deute	-	683	3.581	44.486	36.796	308.647	310.278	704.471
Actiu	43.253	8.545	6.057	71.133	42.962	365.975	1.648.266	2.186.191
Dipòsits de bancs centrals	-	-	-	-	-	400.000	-	400.000
Dipòsits d'entitats de crèdit	21	-	-	-	-	-	4.474	4.495
Dipòsits de la clientela	583.332	298.569	126.195	175.214	370.404	88.397	561	1.642.672
Resta de passius	-	20.708	-	-	-	-	-	20.708
Passiu	583.353	319.277	126.195	175.214	370.404	488.397	5.035	2.067.875
Forat de liquiditat per tram	(540.100)	(310.732)	(120.138)	(104.081)	(327.442)	(122.422)	1.643.231	118.316
Forat de liquiditat acumulada	(540.100)	(850.832)	(970.970)	(1.075.051)	(1.402.493)	(1.524.915)	118.316	118.316
Forat de liquiditat per tram/ total actiu	(24,71)%	(14,21)%	(5,50)%	(4,76)%	(14,98)%	(5,60)%	75,16%	5,41%
Forat de liquiditat acumula- da/total actiu	(24,71)%	(38,92)%	(44,41)%	(49,17)%	(64,15)%	(69,75)%	5,41%	5,41%

En relació amb el càlcul del forat del total de balanç inclòs en els quadres anteriors, s'ha de considerar que es projecten els venciments de les operacions en funció del seu termini residual, sense considerar cap hipòtesi de renovació dels actius i/o passius. Atès l'elevat finançament minorista del Grup, així com el finançament a través del Banc Central Europeu i les inversions financeres a llarg termini, les durades dels actius són més grans que les dels passius, per la qual cosa es generarà un forat negatiu a curt termini, tot i que cal considerar que els comptes a la vista de la clientela tenen una durada estable en el temps. De fet, una part dels passius són estables, d'altres tenen una alta probabilitat de renovar-se i, addicionalment, existeixen garanties disponibles amb el Banc Central Europeu, així com capacitat per generar noves garanties instrumentalitzades mitjançant, per exemple, la titulització d'actius hipotecaris. Així mateix, el Grup disposa d'actius líquids que li permetran obtenir liquiditat addicional. Finalment, cal afegir que el càlcul no considera hipòtesis de creixement, per la qual cosa s'ignoren les estratègies internes de captació neta de liquiditat especialment importants en el mercat minorista.

Els quadres següents mostren informació relativa a les necessitats i a les fonts de finançament estables de l'Entitat Dominant a 31 de desembre de 2013 i 2012.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Clients completament coberts pel FGD	913.409	828.014
Clients no completament coberts pel FGD	523.028	466.070
Total dipòsits de la clientela (*)	1.436.437	1.294.084
Titulitzacions venudes a tercers (**)	13.682	15.911
Finançament majorista a llarg termini	13.682	15.911
Patrimoni net	148.259	119.914
Fonts de finançament estables	1.598.378	1.429.909

(*) Dipòsits garantits pel Fons de Garantia de Dipòsits.

(**) Valor nominal. A 31 de desembre de 2013, de les titulitzacions venudes a tercers, 97 milers d'euros en valor nominal (111 milers d'euros a 31 de desembre de 2012) pertanyen al Grup.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Crèdit a la clientela (*)	778.576	747.503
Crèdits a entitats del Grup i relacionades	1.773	1.525
Préstecs titulitzats (vegeu Nota 28.1)	677.670	729.435
Fons específics (vegeu Nota 8.1)	(23.094)	(16.738)
Actius adjudicats (vegeu Nota 11)	762	1.393
Total	1.435.687	1.463.118
Participacions	14.152	14.153
Necessitats de finançament estables	1.449.839	1.477.271

(*) Sense incloure ajustos per valoració, crèdits a entitats del Grup i relacionades i préstecs titulitzats.

Addicionalment, a continuació es presenta informació, a 31 de desembre de 2013 i 2012, relativa als venciments de les emissions majoristes, els actius líquids (cedits i no cedits) i a la capacitat d'emissió de l'Entitat Dominant.

A 31 de desembre de 2013

Milers d'euros	2014	2015	> 2015
Titulitzacions venudes a tercers (*)	-	-	13.682
Total venciments d'emissions majoristes	-	-	13.682

(*) Segons venciments finals.

Milers d'euros	2013
Actius líquids (valor nominal)	1.204.711
Actius líquids (valor de mercat i retallada BCE)	1.034.331
dels quals: Deute de les administracions públiques centrals	340.146

A 31 de desembre de 2012

Milers d'euros	2013	2014	> 2014
Titulitzacions venudes a tercers (*)	-	-	15.911
Total venciments d'emissions majoristes	-	-	15.911

(*) Segons venciments finals.

Milers d'euros	2012
Actius líquids (valor nominal)	1.229.485
Actius líquids (valor de mercat i retallada BCE)	868.798
dels quals: Deute de les administracions públiques centrals	345.839

26. EXPOSICIÓ A ALTRES RISCOS

26.1. Risc de mercat

El risc de mercat és el risc d'incórrer en variacions negatives en el valor de les posicions preses pel Grup, ocasionades per les fluctuacions adverses en les variables de mercat.

El Departament de Gestió Global del Risc de l'Entitat Dominant és l'encarregat de mesurar i controlar el risc de mercat assumit per les diferents carteres d'inversions financeres del Grup. Setmanalment, aquest departament mesura el nivell de risc assumit en cadascuna de les carteres de renda fixa i controla que no superin els límits establerts en les corresponents polítiques d'inversions financeres.

La metodologia utilitzada per fer aquestes mesures de risc és el Value at Risk (VaR), el càlcul del qual es basa en models paramètrics, també denominats 'enfocament de variàncies i covariàncies', amb un nivell de confiança del 95% i un horitzó temporal d'1 dia.

El nivell de risc assumit en la cartera de negociació ha estat baix. El VaR calculat a 31 de desembre de 2013 s'ha situat en 118 milers d'euros (0,29% de la cartera de negociació al tancament de l'exercici). A 31 de desembre de 2012 es va situar en 134 milers d'euros (0,142% de la cartera de negociació al tancament de l'exercici).

26.2. Risc operacional

Constitueixen risc operacional aquells esdeveniments que poden generar una pèrdua com a conseqüència d'inadequats processos interns, errors humans, incorrecte funcionament dels sistemes d'informació o esdeveniments externs. El risc operacional és inherent a totes les activitats de negoci i, malgrat que no es pot eliminar totalment, pot ser gestionat, mitigat i, en alguns casos, assegurat.

Aquest risc es gestiona a través dels controls establerts en els processos operatius dins del sistema general de control intern existent en el model organitzatiu del Grup.

Tradicionalment, el Grup ha gestionat aquest risc d'acord amb la seva experiència històrica, establint nous controls i millorant els ja existents, millorant la qualitat dels processos interns i, quan s'ha considerat necessari, transferint el risc a tercers mitjançant la contractació de pòlisses d'assegurances.

La gestió d'aquest risc adquireix especial importància amb l'increment de la dependència del negoci bancari de factors com la utilització intensiva de tecnologies de la informació, la subcontractació d'activitats o la utilització d'instruments financers complexos.

A continuació es presenta el detall del consum de recursos propis per risc operacional del Grup.

Milers d'euros	Any 2009	Any 2010	Any 2011	Any 2012	Any 2013
Ingressos rellevants	44.734	38.155	44.434	58.428	61.078
Ingressos ponderats	6.710	5.723	6.665	8.764	9.162
Requeriments RP	5.822	6.025	6.366	7.051	8.197

26.3. Risc de contrapart

El risc de contrapart és el risc que les contrapartides no compleixin els seus compromisos amb el Grup. En l'operativa en els mercats financers aquest risc es produeix, entre altres situacions, quan una entitat presta diner, inverteix en actius financers o entra en operacions bilaterals de derivats financers amb una contrapartida.

La gestió i el control del risc de contrapart del Grup es fonamenta en l'assignació de línies de crèdits, el consum de les quals es mesura de manera global per a cadascun dels grups econòmics que actuen com a contrapart. El model d'assignació de les línies es basa en criteris observables i objectius com els recursos propis, la qualitat creditícia de la contrapart i el termini en el qual s'està assumint el risc, i la mesura del consum de línies es fa d'acord amb el valor de mercat de les operacions.

El Comitè ALM, el Comitè de Política Creditícia i el Comitè de Mercats Financers de l'Entitat Dominant són els òrgans, segons correspongui, encarregats de l'avaluació dels riscos assumits i del disseny de les estratègies de gestió del risc de contrapart del Grup.

Adicionalment, per a cadascuna de les carteres del Grup s'ha informat del risc amb els diferents tipus de contraparts (vegeu Notes de 6 a 10).

26.4. Risc de tipus de canvi

Aquest tipus de risc és poc significatiu per al Grup, ja que els saldos en moneda estrangera representen un 0,58% i un 0,55% del total actiu i del total passiu, a 31 de desembre de 2013, respectivament (0,13% i 0,54%, respectivament, a 31 de desembre de 2012) dels balanços de situació consolidats adjunts (vegeu Nota 2.7).

27. RISCOS I COMPROMISOS CONTINGENTS

27.1. Garanties financeres i altres avals i caucions prestats

S'entén per garanties financeres aquells imports que les entitats consolidades hauran de pagar per compte de tercers, en el cas que no ho faci qui originalment està obligat al pagament, en resposta als compromisos assumits en el curs de la seva activitat habitual.

Una part significativa d'aquests imports arribarà al seu venciment sense que es materialitzi cap obligació de pagament per a les societats consolidades, per la qual cosa el saldo conjunt d'aquests compromisos no es pot considerar com una necessitat futura real de finançament o liquiditat que el Grup hagi de concedir a tercers.

Els ingressos obtinguts dels instruments de garantia es registren en els capítols 'Comissions percebudes' i 'Interessos i rendiments assimilats' (en aquest darrer, per l'import corresponent a les variacions derivades de les actualitzacions del valor de les comissions) dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts, i es calculen aplicant el tipus establert en el corresponent contracte sobre l'import nominal de la garantia.

Les provisions registrades per a la cobertura d'aquestes garanties prestades, les quals s'han calculat aplicant criteris similars als aplicats per al càlcul del deteriorament d'actius financers valorats al seu cost amortitzat, s'han registrat en l'epígraf 'Provisions – Provisions per a riscos i compromisos contingents' dels balanços de situació consolidats adjunts (vegeu Nota 17).

Seguidament es mostra el detall de les garanties financeres i dels altres avals i caucions prestats, a 31 de desembre de 2013 i 2012, atenent al risc màxim assumit pel Grup en relació amb aquestes fiances.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Avals financers	6.822	9.449
Altres avals i caucions	6.090	6.094
Total	12.912	15.543

27.2. Actius afectes a obligacions de tercers

El saldo d'aquest epígraf recull el valor en llibres dels actius propietat de l'Entitat Dominant que s'han afectat per al bon fi d'operacions de tercers

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Aval en garantia davant l'Administració	417	417
Total	417	417

27.3. Actius cedits en garantia

A 31 de desembre de 2013 i 2012, actius propietat de l'Entitat Dominant garantien operacions que havia realitzat, així com diversos passius i passius contingents assumits per la mateixa Entitat Dominant. El valor nominal, a 31 de desembre de 2013 i 2012, dels actius financers de l'Entitat Dominant bloquejats, com a garantia d'aquests passius o passius contingents, pujava a 707.168 y 844.998 milers d'euros, respectivament. La totalitat d'actius bloquejats són valors de deute públic i bons de titulització.

27.4. Altres riscos contingents

El saldo, a 31 de desembre de 2013 i 2012, d'Altres riscos contingents' correspon, principalment, al patrimoni dels fons d'inversió i de pensions garantits, gestionats per Caja Ingenieros Gestión, S.G.I.I.C., S.A.U., i Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U. (vegeu Nota 12), respectivament, i comercialitzats per l'Entitat Dominant.

El desglossament d'aquest epígraf, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Import contingent per I.I.C. i F.P.	277.165	121.861
Altres garanties	-	-
Total	277.165	121.861

27.5. Compromisos contingents

El saldo d'aquest capítol integra aquells compromisos irrevocables que podrien donar lloc al reconeixement d'actius financers.

Seguidament se'n mostra la composició el 31 de desembre de 2013 i 2012.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Disponibles per tercers	127.553	126.748
Altres compromisos contingents	52.390	68.111
<i>Dels quals: Segon tram aportació extraordinària FGDEC (vegeu Nota 1.8)</i>	2.370	-
Total	179.943	194.859

A 31 de desembre de 2013 i 2012, els imports de contractes de finançament concedits per als quals el Grup havia assumit algun compromís de crèdit superior a l'import registrat en l'actiu dels balanços de situació consolidats adjunts en aquelles dates eren els següents.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Altres sectors residents		
Per targetes de crèdit	67.935	66.009
Altres productes amb disponibilitat immediata	59.618	60.739
Total	127.553	126.748

28. ALTRA INFORMACIÓ SIGNIFICATIVA

28.1. Titulització d'actius

L'Entitat Dominant ha transformat part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius a diferents fons de titulització creats amb aquesta finalitat, els partícips dels quals assumeixen els riscos inherents a les operacions titulitzades. D'acord amb el que regula la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, les titulitzacions en què no s'hagi produït una transferència substancial del risc no podran donar-se de baixa del balanç. No obstant això, la disposició transitòria primera de l'esmentada circular indica que no és necessari modificar el registre d'aquelles titulitzacions que, amb data anterior a l'1 de gener de 2004 i en aplicació de la normativa anterior, s'havien donat de baixa de l'actiu del balanç.

Respecte a les titulitzacions efectuades amb posterioritat a l'1 de gener de 2004 de les quals no s'ha transferit de manera significativa el risc i que, per tant, no s'han donat de baixa de l'actiu, la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya indica que s'ha de registrar un passiu pel mateix import, que figura en l'epígraf 'Passius financers a cost amortitzat – Dipòsits de la clientela' del balanç de situació consolidat. Els bons de titulització d'aquestes emissions que han estat adquirits per l'Entitat Dominant estan registrats en aquest mateix epígraf del passiu del balanç de situació consolidat, rebaixant els saldos generats amb la mobilització dels crèdits (vegeu Nota 16.3).

A continuació es detalla, en funció de la seva naturalesa, la composició dels actius titulitzats pendents de venciment a 31 de desembre de 2013 i 2012.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Garantia hipotecària	677.670	729.434
Altres garanties	-	-
Total	677.670	729.434

Durant els exercicis 2003 i anteriors, l'Entitat Dominant va dur a terme diverses operacions de titulització d'actius, mitjançant les quals va cedir préstecs i crèdits de la seva cartera a diversos fons de titulització d'actius. A continuació es mostra un detall del valor dels actius titulitzats abans de l'1 de gener de 2004, que es van donar de baixa dels balanços de situació consolidats adjunts i que continuaven vius el 31 de desembre de 2013 i 2012.

Milers d'euros				
Titulització d'actius		Import inicial	Import pendent d'amortització	
Data d'emissió	Adquirits per:		31.12.13	31.12.12
Juliol 2003	AYT HIPOTECARI IV, Fons de Titulització Hipotecària	40.000	9.754	11.345
Novembre 2002	TDA 15080-MIXT, Fons de Titulització d'Actius	44.800	10.862	12.729
Novembre 2002	TDA 15100-MIXT, Fons de Titulització d'Actius	46.100	10.721	12.087
Operacions donades de baixa del balanç (vegeu Nota 8.1)		130.900	31.337	36.161

Així mateix, amb posterioritat a l'1 de gener de 2004, l'Entitat Dominant ha dut a terme diverses operacions de titulització d'actius mitjançant la cessió de préstecs i crèdits de la seva cartera a diversos fons de titulització, en les quals, com a conseqüència de les condicions acordades per a la transferència d'aquests actius, va conservar riscos i avantatges substancials (bàsicament, risc de crèdit de les operacions transferides). A continuació es mostra un detall dels saldos registrats en els balanços de situació consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, associats amb aquestes operacions.

Milers d'euros				
Titulització d'actius		Import inicial	Import pendent d'amortització	
Data d'emissió	Adquirits per:		31.12.13	31.12.12
Juny 2004	TDA 20-MIXT, Fons de Titulització d'Actius	75.000	25.298	28.220
Juny 2005	AYT HIPOTECARI IV MIXT, Fons de Titulització Hipotecària	75.000	21.382	25.150
Juliol 2009	CAIXA ENGINYERS TDA 1, Fons de Titulització d'Actius	270.000	195.179	210.476
Febrer 2012	CAIXA ENGINYERS AYT 2, Fons de Titulització d'Actius	450.000	404.474	429.428
Operacions que es mantenen en balanç (vegeu Notes 8.1 i 16.3)		870.000	646.333	693.274

A 31 de desembre de 2013 i 2012, els imports corresponents a millores de crèdit concedides a fons de titulització són els següents.

Milers d'euros		31.12.13		31.12.12	
Millores de crèdit a fons de titulització					
Data d'emissió	Titular	Préstecs i crèdits	Bons fons de reserva	Préstecs i crèdits	Bons fons de reserva
Juliol 2003	AYT HIPOTECARI IV, Fons de Titulització Hipotecària	331	-	323	-
Novembre 2002	TDA 15080-MIXT, Fons de Titulització d'Actius	501	-	476	-
Novembre 2002	TDA 15100-MIXT, Fons de Titulització d'Actius	631	-	538	-
Juliol 2009	CAIXA ENGINYERS TDA 1, Fons de Titulització d'Actius	29.375	-	29.092	-
Juny 2004	TDA 20-MIXTO, Fons de Titulització d'Actius	1.303	-	1.464	-
Juny 2005	AYT HIPOTECARI IV-MIXTO, Fons de Titulització Hipotecària	1.001	-	1.073	-
Febrer 2012	CAIXA ENGINYERS AYT 2, Fons de Titulització d'Actius	37.316	-	37.227	-
Total (Nota 8.1)		70.458	-	70.193	-

Bons emesos pels fons de titulització

La majoria dels bons emesos pels fons de titulització com a contrapartida dels actius crediticis transferits han estat adquirits per l'Entitat Dominant. Els emesos amb anterioritat a l'1 de gener de 2004 es registren en l'epígraf 'Inversions creditícies – Valors representatius de deute' dels balanços de situació, i els emesos amb posterioritat a aquesta data es registren majoritàriament en l'epígraf 'Passius financers a cost amortitzat – Dipòsits de la clientela', rebaixant els saldos dels passius generats amb la mobilització dels crèdits (vegeu Nota 8).

A continuació es detallen els imports dels bons de titulització inicialment adquirits per l'Entitat Dominant i els saldos pendents d'amortització a 31 de desembre de 2013 i 2012, respectivament.

Milers d'euros		Import inicial	Import pendent d'amortització	
Data	Emissió		31.12.13	31.12.12
Juliol 2003	AYT HIPOTECARI IV, Fons de Titulització Hipotecària	50.047	4.598	5.306
Novembre 2002	TDA 15080-MIXT, Fons de Titulització d'Actius	53.375	9.499	10.976
Novembre 2002	TDA 15100-MIXT, Fons de Titulització d'Actius	46.095	2.501	2.500
Emesos abans de l'1.1.2004 (vegeu Nota 8.1)		149.517	16.598	18.782
Juliol 2009	CAIXA ENGINYERS TDA 1, Fons de Titulització d'Actius	270.000	198.999	214.370
Juny 2004	TDA 20-MIXT, Fons de Titulització d'Actius	86.611	17.315	19.664
Juny 2005	AYT HIPOTECARI IV-MIXTO, Fons de Titulització Hipotecària	84.117	24.016	27.280
Febrer 2012	CAIXA ENGINYERS AyT 2, Fons de Titulització d'Actius	450.000	410.884	432.282
Emesos després de l'1.1.2004 (vegeu Notes 8.1 i 16.3)		890.728	651.214	693.596
Total		1.040.245	667.812	712.378

28.2. Recursos de tercers gestionats i comercialitzats pel Grup i dipositaria de valors

El detall del valor raonable dels recursos de tercers registrats fora de balanç, per als quals l'Entitat Dominant actua com a dipositària, a 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Valors representatius de deute	599.894	525.041
Instruments de capital	614.129	469.977
Altres instruments financers	2.749	939
Total	1.216.772	995.957

Així mateix, a continuació es mostra el detall dels recursos registrats fora de balanç comercialitzats per l'Entitat Dominant, a 31 de desembre de 2013 i 2012.

Milers d'euros	31.12.13		31.12.12	
	Comercialitzats i gestionats pel Grup	Comercialitzats però no gestionats pel Grup	Comercialitzats i gestionats pel Grup	Comercialitzats però no gestionats pel Grup
Plans d'estalvi	154.975	-	156.699	-
Plans de pensions	146.147	-	115.403	-
Fons d'inversió	412.580	45.048	279.378	35.165
Carteres gestionades	49.151	-	36.612	-
Altres	-	13.682	-	15.912
Total	762.853	58.730	588.092	51.077

29. INTERESSOS I RENDIMENTS ASSIMILATS

Aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts recull els interessos meritats en l'exercici pels actius financers amb rendiment (implícit o explícit), que s'obtenen d'aplicar el mètode del tipus d'interès efectiu, així com les rectificacions de productes com a conseqüència de cobertures comptables.

Seguidament es desglossa l'origen dels 'Interessos i rendiments assimilats' meritats a favor del Grup en els exercicis 2013 i 2012.

Milers d'euros	2013	2012
Dipòsits en bancs centrals	73	109
Dipòsits en entitats de crèdit	31	39
Crèdit a la clientela	27.684	40.144
Valors representatius de deute	33.319	31.185
Rendiment de contractes d'assegurances vinculats a pensions i obligacions	160	47
Actius dubtosos	62	203
Total	61.329	71.727

Així mateix, a continuació es desglossa el saldo del capítol, classificat atenent a la cartera d'instruments financers que l'han originat.

Milers d'euros	2013	2012
Cartera de negociació	3.605	4.956
Actius financers disponibles per a la venda	29.343	25.822
Cartera a venciment	370	407
Inversió creditícia	27.845	40.347
Altres interessos	166	195
Total	61.329	71.727

L'import de les comissions financeres imputades al compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt com a 'Interessos i rendiments assimilats' aplicant el que disposa la Nota 2.17 puja, a 31 de desembre de 2013, a 1.185 milers d'euros (1.239 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012).

30. INTERESSOS I CÀRREGUES ASSIMILADES

Aquest capítol del compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt recull els interessos meritats en l'exercici pels passius financers amb rendiment (implícit o explícit), que s'obtenen d'aplicar el mètode del tipus d'interès efectiu.

Seguidament es desglossa l'origen dels interessos i les càrregues assimilades meritats en els exercicis 2013 i 2012.

Milers d'euros	2013	2012
Dipòsits de bancs centrals	2.258	3.570
Dipòsits d'entitats de crèdit	400	786
Dipòsits de la clientela	21.566	23.425
Altres interessos	89	75
Total	24.313	27.856

La pràctica totalitat del saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts, que s'ha meritat en els exercicis 2013 i 2012, correspon a la cartera de 'Passius financers a cost amortitzat'.

31. RENDIMENT D'INSTRUMENTS DE CAPITAL

El saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis 2013 i 2012 correspon al rendiment d'accions incloses en les carteres d'Actius financers disponibles per a la venda i 'Cartera de negociació'.

El desglossament d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts, dels exercicis anuals tancats el 31 de desembre de 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Actius financers disponibles per a la venda	44	48
Cartera de negociació	7	5
Total	51	53

32. COMISSIONS PERCEBUES

A continuació es presenta el desglossament dels ingressos per comissions meritades durant els exercicis 2013 i 2012 classificats atenent als principals conceptes pels quals s'han originat.

Milers d'euros	2013	2012
Comissions per riscos contingents	172	196
Comissions per canvi de divises i bitllets estrangers	3	14
Comissions per serveis de cobraments i pagaments	4.549	4.244
Comissions per serveis de valors (*)	2.500	6.788
Comissions per comercialització de productes financers no bancaris	434	324
Altres comissions	9.914	7.327
Total	17.572	18.893

(*) Aquesta partida inclou 804 milers d'euros (792 milers d'euros en l'exercici 2012) de comissions percebudes en concepte de prestació del servei de gestió discrecional de carteres (vegeu Nota 28.2).

En la partida 'Altres comissions' del quadre anterior es registren, principalment, les comissions percebudes pel Grup en concepte de comissions de gestió d'institucions d'inversió col·lectiva i fons de pensions i per l'activitat de comercialització d'assegurances.

33. COMISSIONS PAGADES

A continuació es presenta l'import de la despesa per comissions meritades durant els exercicis 2013 i 2012 classificades atenent als principals conceptes pels quals s'han originat.

Milers d'euros	2013	2012
Corretatge amb operacions actives i passives	65	56
Comissions cedides a altres entitats i corresponsals	1.273	1.254
Comissions pagades per operacions amb valors	219	335
Altres comissions	135	149
Total	1.692	1.794

34. RESULTATS D'OPERACIONS FINANCERES (NET)

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis anuals tancats el 31 de desembre de 2013 i 2012, en funció de les carteres d'instruments financers que els originen, és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Cartera de negociació	3.475	1.507
Actius financers disponibles per a la venda (vegeu Nota 7)	11.587	2.358
Inversions creditícies	33	44
Cartera d'inversió a venciment	145	168
Altres	(873)	(1.249)
Total	14.367	2.828

35. DIFERÈNCIES DE CANVI (NET)

Els imports registrats en aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis anuals tancats el 31 de desembre de 2013 i 2012, corresponen a diferències sorgides en la conversió a la moneda funcional de les partides monetàries expressades en moneda estrangera.

36. ALTRES PRODUCTES D'EXPLOTACIÓ

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Ingressos de contractes d'assegurances i reassegurances emesos (vegeu Nota 12)	58.118	100.129
Comissions financeres compensadores de costos directes	234	263
Indemnització d'entitats asseguradores	81	100
Altres productes recurrents	189	180
Altres productes no recurrents	24	21
Total	58.646	100.693

Els 'Ingressos de contractes d'assegurances i reassegurances emesos' corresponen a les primes d'assegurances de vida cobrades per Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U.

37. ALTRES CÀRREGUES D'EXPLOTACIÓ

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis 2013 i 2012 és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Despeses de contractes d'assegurances i reassegurances emesos	60.509	102.172
Contribució al Fons de Garantia de Dipòsits	3.372	2.855
Altres conceptes	425	302
Total	64.306	105.329

Les 'Despeses de contractes d'assegurances i reassegurances' emesos corresponen a la dotació neta a les provisions d'assegurances de vida, realitzada per Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U.

La partida 'Contribució al Fons de Garantia de Dipòsits' del quadre anterior inclou un import de 2.582 milers d'euros en concepte d'aportació ordinària al FGDEC i 790 milers d'euros en concepte d'aportació extraordinària al FGDEC amb l'objectiu de reforçar-ne el patrimoni (vegeu Nota 1.8).

Dins de la partida 'Altres conceptes' del quadre anterior, s'inclouen 80 milers d'euros en concepte d'interessos meritats en el passiu financer associat a la derrama al FGDEC acordada per la Comissió Gestora d'aquests fons amb data 30 de juliol de 2012 (vegeu Nota 1.8).

38. DESPESES D'ADMINISTRACIÓ

38.1. Despeses de personal

La composició d'aquest epígraf dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis 2013 i 2012 és la següent.

Milers d'euros	2013	2012
Sous i gratificacions al personal actiu	15.759	15.152
Quotes de la Seguretat Social	3.617	3.363
Dotacions a plans de prestació definida	223	205
Indemnització per acomiadaments (vegeu Nota 2.18)	730	633
Despeses de formació	13	24
Altres despeses de personal	359	452
Total	20.701	19.829

A 31 de desembre de 2013 i 2012, la distribució per categories del Grup era la següent.

	31 de desembre de 2013			31 de desembre de 2012		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Consell Rector de l'Entitat Dominant	18	1	19	13	-	13
Caps, titulats i tècnics	133	55	188	125	55	180
Oficials i auxiliars administratius	67	102	169	59	97	156
Ajudants i altres	1	-	1	3	-	3
Total	219	158	377	200	152	352

El nombre mitjà d'empleats, durant els exercicis 2013 i 2012, i la seva distribució per categoria i sexe, no difereixen significativament del nombre d'empleats i la seva corresponent distribució, a 31 de desembre de 2013 i 2012, respectivament, presentats en el quadre anterior.

38.1.1. Retribucions postocupació

38.1.1.1. Plans d'aportació definida

Tal com s'ha descrit en la Nota 2.18, l'Entitat Dominant i les societats del Grup tenen formalitzat un acord amb el seu personal actiu a través del qual es comprometen a aportar al Pla de Pensions d'Ocupació del Grup Caixa d'Enginyers (únic pla integrat a Caja de Ingenieros Empleo, Fondo de Pensiones) una quantitat fixa anual, que s'actualitza anualment segons un acord de la Comissió de Control del Fons. Aquestes aportacions es fan per a tots els empleats que, a 15 de desembre de cada any, tinguin una antiguitat superior als 18 mesos.

L'entitat gestora de Caja de Ingenieros Empleo, Fondo de Pensiones és Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U., i la seva dipositària és Caixa de Crèdit dels Enginyers - Caja de Crédito de los Ingenieros, S. Coop. de Crèdit.

Les aportacions realitzades pel Grup durant l'exercici 2013 al Pla de Pensions d'Ocupació del Grup Caixa d'Enginyers han pujat a 239 milers d'euros (246 milers d'euros el 2012), i estan comptabilitzats en la partida 'Despeses d'administració – Despeses de personal – Sous i gratificacions al personal actiu' del compte de pèrdues i guanys consolidat adjunt.

A 31 de desembre de 2013, no existien aportacions meritades pendents de realitzar per plans d'aportació definida.

38.1.1.2. Plans de prestació definida

Tal com hem descrit en la Nota 2.18, el Grup té els següents compromisos postocupació amb els seus empleats per plans de prestació definida:

- Premi de dedicació
- Prestacions per defunció en actiu
- Altres compromisos per defunció, invalidesa i jubilació

A continuació es mostra el valor raonable dels compromisos propis o de tercers i els actius associats agrupats, a 31 de desembre de 2013 i 2012.

Milers d'euros	31.12.13	31.12.12
Actius del pla		
Contractes d'assegurances	2.197	2.746
Total actius	2.197	2.746
Valor dels compromisos propis o de tercers		
Compromisos per pensions meritades	1.820	2.267
Total compromisos a cobrir	1.820	2.267
VAN compromisos per pensions	377	479

En el capítol 'Resta d'actius' es registra el valor actual net dels compromisos per pensions meritades per import de 377 milers d'euros (vegeu Nota 15).

A continuació es mostra el detall de la variació experimentada pel valor actual net dels compromisos per pensions en els exercicis 2013 i 2012.

Milers d'euros	2013	2012
Valor actual net dels compromisos per pensions a l'inici de l'exercici	479	435
Cost pel servei de l'exercici corrent	(223)	(205)
Rendiment esperat dels contractes d'assegurances	8	(7)
Guany/(Pèrdues) actuàries	25	(67)
Aportacions (primes netes pagades)	263	323
Rescats efectuats durant l'exercici	(175)	-
Valor actual net dels compromisos per pensions al tancament de l'exercici	377	479

Així mateix, l'impacte que ha tingut la variació del valor actual net dels compromisos per pensions en els comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis 2013 i 2012 es compon de les partides següents.

Milers d'euros	2013	2012
Cost pel servei de l'exercici corrent	(223)	(205)
Rendiment esperat dels contractes d'assegurances	8	(7)
Guany/(Pèrdues) actuàries (vegeu Nota 38.1)	-	(67)
Total	(215)	(279)

El valor actual dels compromisos ha estat determinat per actuaris qualificats, els quals han aplicat per quantificar-los els criteris següents:

- Mètode de càlcul 'de la unitat de crèdit projectada', que considera cada any de servei com a generador d'una unitat addicional de dret a les prestacions i valora cada unitat de manera separada.

Per al col·lectiu de pensionistes, el procés consisteix simplement a determinar actuarialment el valor present de les pensions en curs de pagament i de les prestacions que se'n puguin derivar.

- Les hipòtesis actuàries més significatives utilitzades en els càlculs han estat les següents:

	2013	2012
Tipus d'interès de descompte	3%	2,80%
Taules de mortalitat	PERM/F2000p	PERM/F2000p
Tipus anual de revalorització de pensions	No aplicable	2%
Tipus anual de creixement dels salaris	3%	3%

- Edat de jubilació (Premi Dedicació): primera edat en què l'empleat tingui dret segons la normativa actual de la Seguretat Social. Si l'edat teòrica de jubilació segons el que s'ha dit anteriorment no dona lloc al cobrament de la prestació, es considera vàlida aquella en què s'arribi al dret a cobrament, amb un màxim de 70 anys.
- Edat de jubilació (altres compromisos per jubilació): 65 anys.

38.2. Altres despeses generals d'administració

El desglossament del saldo d'aquest epígraf dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts, dels exercicis 2013 i 2012, és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Immobles, instal·lacions i material	3.010	2.978
Informàtica	2.696	884
Comunicacions	1.173	1.180
Publicitat i propaganda	674	1.110
Despeses judicials i de lletrats	187	141
Informes tècnics	1.723	3.470
Serveis de vigilància i trasllat de fons	484	444
Primes d'assegurança i autoassegurança	355	416
Per òrgans de govern i control	176	200
Despeses de representació i desplaçament del personal	176	186
Quotes d'associacions	98	147
Serveis administratius subcontractats	1.870	1.332
Contribucions i impostos	132	308
Altres despeses	109	484
Total	12.863	13.280

Estan inclosos en el saldo de la partida 'Altres despeses generals d'administració – Informes tècnics' del detall anterior els honoraris per serveis que, durant els exercicis 2013 i 2012, el Grup va contractar amb Deloitte, S.L. i les persones o entitats que hi estan vinculades. A continuació es presenta un detall d'aquests honoraris (IVA no inclòs), classificats per tipus de servei.

Tipus de serveis (milers d'euros)	2013	2012
Serveis d'auditoria de comptes i altres serveis relacionats amb l'auditoria	89.440	88.525
Altres treballs de revisió	50.000	77.980
Total serveis d'auditoria i revisió	139.440	166.505
Altres serveis (*)	29.809	28.086

(*) No s'han meritat per l'auditor, ni per entitats vinculades a l'auditor, honoraris relatius a d'altres treballs de revisió i verificació comptable diferents dels inclosos en l'article 2 del Reglament d'Auditoria de Comptes, ni per assessorament fiscal.

39. AMORTITZACIÓ

El desglossament d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis anuals tancats el 31 de desembre de 2013 i 2012 és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Actiu material (vegeu Nota 13)		
D'ús propi	960	955
Altres actius cedits en arrendament	-	-
Actiu intangible (vegeu Nota 14)	2.355	1.883
Total	3.315	2.838

40. DOTACIONS A PROVISIONS (NET)

El desglossament d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis anuals tancats el 31 de desembre de 2013 i 2012 és el següent (vegeu Nota 17).

Milers d'euros	2013	2012
Provisions per a riscos i compromisos contingents	(38)	(38)
Altres provisions	10	1.037
Total	(28)	999

A 31 de desembre de 2012, la partida 'Altres provisions' inclou 67 milers d'euros de pèrdues actuàries imputades a resultats pels compromisos postocupació assumits per l'Entitat Dominant. Amb l'entrada en vigor de la Circular 5/2013, els guanys i pèrdues actuàries s'imputen a patrimoni net (vegeu Nota 2.18.1).

41. PÈRDUES PER DETERIORAMENT D'ACTIUS FINANCERS (NET)

El desglossament d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis anuals tancats el 31 de desembre de 2013 i 2012 és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Inversions creditícies	13.120	11.919
Dotacions netes als fons de cobertura (vegeu Nota 8.4)	21.224	17.584
Amortització de préstecs sense fons (vegeu Nota 8.5)	518	710
Recuperacions dels fons de cobertura (vegeu Nota 8.4)	(8.594)	(6.326)
Recuperacions de fallits (vegeu Nota 8.5)	(28)	(49)
Altres instruments financers no valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys	(278)	246
Cobertura genèrica – Cartera disponible per a la venda (vegeu Nota 7.2)	(199)	178
Cobertura específica – Cartera disponible per a la venda (vegeu Nota 7.2)	(141)	(101)
Deteriorament – Cartera disponible per a la venda (vegeu Nota 7.2)	72	205
Cobertura genèrica – Cartera d'inversió a venciment (vegeu Nota 9.2)	(10)	(36)
Total	12.842	12.165

42. PÈRDUES PER DETERIORAMENT DE LA RESTA D'ACTIUS (NET)

El desglossament d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis anuals tancats el 31 de desembre de 2013 i 2012 és el següent.

Milers d'euros	2013	2012
Actiu material (vegeu Nota 13)	-	6
Actiu intangible (vegeu Nota 14)	16	-
Total	16	6

43. GUANY/(PÈRDUES) EN LA BAIXA D'ACTIUS NO CLASSIFICATS COM A NO CORRENTS EN VENDA

Aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts, corresponents als exercicis 2013 i 2012, inclou un benefici de 23 milers d'euros i 299 milers d'euros respectivament corresponent a la venda d'una part de la cartera de pòlisses mitjançades per la filial Caja Ingenieros, Operador de Banca-Seguros Vinculado, S.L.U.

44. GUANYS/(PÈRDUES) D'ACTIUS NO CORRENTS EN VENDA NO CLASSIFICATS COM A OPERACIONS INTERROMPUDES

El desglossament del saldo d'aquest capítol dels comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts dels exercicis anuals tancats a 31 de desembre de 2013 i 2012 es mostra en el quadre següent.

Milers d'euros	2013	2012
Sanejaments nets d'actius no corrents en venda (vegeu Nota 11)	(74)	(21)
Pèrdues per venda d'actius no corrents en venda (vegeu Nota 11)	(126)	(88)
Total	(200)	(109)

45. OPERACIONS AMB PARTS VINCULADES

A continuació s'ofereix un detall dels saldos d'actiu, passiu i comptes d'ordre registrats en els estats financers consolidats adjunts, que corresponen a operacions mantingudes amb el Grup pels membres del Consell Rector de l'Entitat Dominant, els membres dels Consells d'Administració de les societats dependents i de l'Alta Direcció del Grup, el 31 de desembre de 2013 i 2012.

Milers d'euros	2013	2012
Actiu – Garantia real	2.090	2.350
Actiu – Garantia personal	108	63
Passiu – Dipòsits a termini	1.671	987
Passiu – Dipòsits a la vista	973	484
Comptes d'ordre – Riscos contingents	-	-
Compromisos postocupació (*)	1.364	1.818

(*) Compromisos coberts mitjançant pòlisses d'assegurances contractades amb Rural Vida, S.A. (vegeu Nota 2.18).

Així mateix, a continuació s'ofereix un detall dels saldos d'ingressos i despeses registrats en els comptes de pèrdues i guanys consolidats adjunts, que corresponen a operacions que han mantingut amb el Grup els membres del Consell Rector de l'Entitat Dominant, els membres dels Consells d'Administració de les societats dependents i de l'Alta Direcció del Grup durant els exercicis 2013 i 2012.

Milers d'euros	2013	2012
Interessos i rendiments assimilats	14	53
Interessos i càrregues assimilades	24	17
Comissions percebudes	1	6

El Grup no té una política concreta o específica per a la concessió de préstecs, dipòsits i operacions de naturalesa anàloga amb el Consell Rector de l'Entitat Dominant, ni amb els membres dels Consells d'Administració de les societats dependents, ni amb l'Alta Direcció del Grup, per la qual cosa s'apliquen polítiques generals per a aquest tipus d'operacions.

Durant els exercicis 2013 i 2012, no s'han produït operacions de venda d'actius no corrents en venda amb finançament del Grup a cap membre del Consell Rector de l'Entitat Dominant, ni dels Consells d'Administració de les societats dependents, ni de l'Alta Direcció del Grup.

A continuació es presenten els saldos registrats en els comptes anuals consolidats adjunts, a 31 de desembre de 2013 i 2012, que tenen el seu origen en operacions amb les entitats associades del Grup i altres parts vinculades diferents de les incloses en els quadres anteriors d'aquesta mateixa nota.

Milers d'euros	2013		2012	
	Entitats associades	Altres parts vinculades	Entitats associades	Altres parts vinculades
Actiu				
Crèdit a la clientela	-	3.015	-	6.388
Passiu				
Dipòsits de la clientela	3.164	7.417	3.018	8.742
Altres passius financers	-	-	19	-
Comptes d'ordre				
Riscos contingents	-	5	-	350
Compte de pèrdues i guanys				
Interessos i rendiments assimilats	31	44	-	180
Interessos i càrregues assimilades	-	177	-	144
Comissions percebudes / (pagades)	(301)	3	(239)	31

46. SERVEI D'ATENCIÓ AL SOCI/CLIENT

Durant l'exercici 2013, les societats que formen el Grup Caixa d'Enginyers han complert amb el que s'estableix en l'ordre ECO/734/2004, de l'11 de març, sobre els departaments i Serveis d'Atenció al Client i Defensor del Client de les Entitats Financeres, essent aprovat pel Consell Rector de l'Entitat Dominant, en la reunió del 8 de juliol de 2004, i modificat en la reunió del 28 d'abril de 2005 i en la seva redacció actual en la reunió del dia 27 de juny de 2013.

S'inclouen en aquest servei les queixes o reclamacions rebudes pels Socis/Clients dirigides a l'esmentat servei. Aquestes queixes o reclamacions han de tenir com a fonament contractes, operacions o serveis de caràcter financer del Grup respecte als quals s'hagués donat un tractament que el Soci/Client consideri contrari als bons usos i pràctiques bancaris, i afectin els interessos i drets legalment adquirits, tant si deriven de contractes com de la normativa de transparència i protecció de la clientela o de les bones pràctiques bancàries i usos financers, especialment el principi d'equitat.

Els criteris generals d'actuació del departament han estat els següents:

- Atendre i resoldre les queixes i reclamacions presentades a l'esmentat servei, i assegurar una correcta atenció al Soci/Client mitjançant l'establiment de canals de recepció, registre i resolució adequades.
- La presentació de les queixes o reclamacions s'hauran d'acollir a l'article 16 del Reglament per a la Defensa del Client.
- Exclusió de la competència del servei de les queixes i reclamacions formulades pels Socis/Clients transcorreguts dos anys des que aquestes persones tinguessin coneixement dels fets causants de la reclamació.

A continuació es defineix una sèrie de conceptes que seguidament s'avaluen per als exercicis 2013 i 2012. Amb l'objectiu de detallar i conèixer els conceptes indicats, s'han de tenir en compte les definicions següents:

- Queixes. Les referides al funcionament dels serveis financers prestats a Socis/Clients del Grup i presentades per les tardances, desatencions o qualsevol altre tipus d'actuació que s'observi en el seu funcionament.
- Reclamacions. Les presentades pels Socis/Clients que tinguin la pretensió d'obtenir la restitució del seu interès o dret i posin de manifest fets concrets referits a accions o omissions de les entitats que suposin per a qui les formula un perjudici per als seus interessos o drets per incompliment de contractes, de la normativa de transparència i protecció de la clientela o de les bones pràctiques i usos bancaris.

Durant l'exercici 2013 han estat admeses a tràmit, pel Servei d'Atenció al Soci-Client, 13 reclamacions/queixes (11 en l'exercici 2012), 11 de les quals s'han resolt en l'exercici 2013 (7 en l'exercici 2012). Del total registrat, 4 han estat favorables al client (3 en l'exercici 2012), i en 3 s'ha reconegut el seu dret econòmic. De les reclamacions/queixes restants, 5 han estat resoltes de manera favorable al Grup Caixa d'Enginyers (4 en l'exercici 2012). A més, de les reclamacions restants, 1 correspon a una sol·licitud d'informació d'un Soci, i l'altra ha estat tancada en iniciar-se una nova reclamació en un altre organisme. Al tancament de l'últim semestre de l'exercici 2013 queden 2 reclamacions/queixes pendents de resolució (4 en l'exercici 2012).

Així mateix, durant l'exercici 2013 s'han resolt 4 reclamacions iniciades en l'exercici 2012, 3 de les quals, favorables als Socis i 1 a favor del Grup Caixa d'Enginyers.

47. INFORMACIÓ PER SEGMENTS DE NEGOCI

47.1 Informació de caràcter general

La informació que es presenta a continuació sobre segments s'ha preparat, d'acord amb el que disposa la NIIF 8, identificant els corresponents segments operatius sobre la base del tipus de clients i tipus de productes i serveis que s'ofereixen en cadascun d'ells. Així mateix, els segments detallats són els que es consideren més rellevants i són els que es presenten, amb caràcter recurrent, al Consell Rector de l'Entitat Dominant, que n'avalua el rendiment i els assigna recursos, sense perjudici que es pugui manejar un altre tipus d'informació per segments desagregada.

Els segments identificats d'acord amb els quals es presenta la informació requerida per la NIIF 8 són els següents:

- **Entitat de crèdit.** Inclou tant particulars com petites i mitjanes empreses i, bàsicament, per a aquest tipus de clients, productes d'actiu com els préstecs hipotecaris, préstecs de consum amb garantia personal, adquisicions temporals d'actius a clients, descompte comercial, operacions de *leasing* i *confirming*, targetes de crèdit, comissions d'intermediació, comptes de crèdit, operacions de passiu i gestió d'operacions bancàries a aquest tipus de clients (transferències, domiciliacions, operacions d'intercanvi de moneda, etc.). També inclou el tipus de clients considerat per l'entitat com a 'grans empreses', atenent a la seva dimensió, i productes com les operacions sindicades, préstecs amb garanties personals o reals a aquest tipus de client, línies de finançament, operacions estructurades, comissions per intermediació, col·locació i assegurement de valors, etc. Així mateix, també inclou els clients amb patrimoni gestionat i la intermediació per venda d'assegurances.
- **Assegurances.** Inclou l'activitat d'assegurances del Grup, i comprèn productes com assegurances de vida, assegurances combinades de vida-termini, activitat de reassegurança, etc. Així mateix, atès que la companyia asseguradora del Grup fa la gestió de fons i plans de pensions, també s'inclou aquesta activitat en aquest segment.
- **Gestió d'instituciones d'inversió col·lectiva (IIC).** Inclou l'activitat de gestió de patrimonis que duu a terme la gestora d'instituciones d'inversió col·lectiva del Grup.

47.2 Bases i metodologia utilitzades en l'elaboració de la informació per segments

En l'elaboració de la informació per segments que es presenta en l'apartat 4.3 següent, s'han aplicat els principis i criteris següents:

- Les transaccions entre segments que es presenten en aquesta nota s'han registrat aplicant les mateixes tarifes i costos que s'apliquen per a les transaccions amb segments externs.
- En la determinació de les partides que formen el resultat abans d'impostos de cada segment, s'han aplicat els mateixos criteris i normes de valoració que s'indiquen en la Nota 2 per a la determinació del resultat abans d'impostos del Grup.
- El valor dels actius i dels passius de cada segment s'ha determinat aplicant els mateixos principis i normes de valoració que s'inclouen en la Nota 2.

47.3 Informació per segments operatius

En el quadre següent es mostra la informació per segments operatius requerida per la NIIF 8 dels exercicis 2013 i 2012.

Conceptes	Milers d'euros							
	Entitat de crèdit		Assegurances		Gestió d'IIC		Total	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Compte de pèrdues i guanys consolidat								
Ingressos								
Ingressos externs al Grup	90.768	84.500	67.892	107.771	5.610	3.524	164.270	195.795
	90.768	84.500	67.892	107.771	5.610	3.524	164.270	195.795
Despeses								
Amortització i sanejament immobilitzat	3.164	2.711	104	97	49	31	3.317	2.839
Altres pèrdues per deteriorament	13.219	12.215	62	12	1	1	13.282	12.228
Altres despeses	73.912	63.528	63.387	106.433	1.050	2.311	138.349	172.272
	90.295	78.454	63.553	106.542	1.100	2.343	154.948	187.339
Resultat després d'impostos	473	6.046	4.339	1.229	4.510	1.181	9.322	8.456
Resultat després d'impostos atribuïble a l'Entitat Dominant	444	6.101	4.339	1.229	4.510	1.181	9.293	8.511
Balanç de situació consolidat								
Actiu	2.244.156	2.198.134	120.867	103.201	3.594	1.545	2.368.617	2.302.880
Passiu	2.054.987	2.024.860	158.615	158.281	411	409	2.214.013	2.183.550
Patrimoni net	145.454	116.304	7.763	1.955	1.387	1.071	154.604	119.330

En l'elaboració de la informació anterior, s'ha repercutit als segments d'assegurances i de gestió d'institucions d'inversió col·lectiva la part de costos d'estructura que suporta l'Entitat Dominant per la comercialització d'aquests productes.

47.4 Conciliacions i altra informació

A continuació es presenten les següents conciliacions entre la informació per segments inclosa en la Nota 47.3 i la informació comptable del Grup.

Conciliació dels ingressos ordinaris per segment del resultat després d'impostos per segments i del resultat consolidat de l'exercici:

No s'inclou la conciliació dels ingressos ordinaris per segment del resultat després d'impostos per segments i del resultat consolidat de l'exercici, ja que no existeixen partides de conciliació.

Informació sobre productes i serveis:

Atenent al que s'estipula en la NIIF 8, no s'informa sobre el desglossament d'ingressos de clients externs per productes o serveis, atès que ja s'ofereix aquesta informació en les notes explicatives d'aquesta memòria consolidada.

Informació sobre àrees geogràfiques:

No s'inclou informació sobre distribució geogràfica (segment secundari), ja que el Grup desenvolupa la pràctica totalitat de la seva activitat a Espanya. Així mateix, en la Nota 23 es detalla informació sobre el risc de crèdit assumit pel Grup en funció de l'àrea geogràfica en la qual resideixen els titulars de les operacions.

Informació sobre principals clients:

D'acord amb la informació requerida per la NIIF 8, relativa al grau de concentració amb clients, cal indicar que el Grup no té cap client que individualment representi el 10% o més dels seus ingressos ordinaris.

INFORME DE GESTIÓ ANUAL DE L'EXERCICI 2013

ENTORN ECONÒMIC

En els últims mesos de 2013, l'**economia internacional** ha recuperat moderadament el cicle econòmic global: l'eurozona ha superat la recessió econòmica, les economies desenvolupades han consolidat el to positiu de l'activitat i les economies emergents han atenuat la seva desacceleració. Tot això ha contribuït a reduir la incertesa pel que fa a les expectatives economicofinanceres. Les condicions financeres favorables i els nivells reduïts de les taxes d'inflació han fet que els principals bancs centrals declarassin la seva intenció de mantenir les polítiques monetàries expansives durant un període prolongat. Per la seva part, la Reserva Federal dels Estats Units ha confirmat l'inici de la retirada dels estímuls monetaris a partir de gener de 2014, si bé s'efectuarà de manera gradual reduint les compres netes mensuals d'actius.

A l'**eurozona**, el procés d'estabilització de la situació financera ha continuat el seu curs, de manera que els indicadors de tensió s'han reduït fins als nivells anteriors a l'inici de la crisi del deute sobirà de finals de 2009. No obstant això, no s'ha aconseguit superar la fragmentació que segueix caracteritzant els mercats financers de l'àrea, cosa que es tradueix en la persistència d'unes condicions de finançament excessivament estrictes per a llars i empreses en aquells països on la recuperació cíclica està més endarrerida.

Durant l'any 2013, les autoritats europees han continuat avançant de manera significativa cap a la **Unió Bancària** mitjançant els seus tres components fonamentals: el Mecanisme Únic de Supervisió (SSM), el Mecanisme Únic de Resolució (SRM) i el Sistema Comú de Garantia de Dipòsits (DGSD). En el seu primer component, SSM, s'ha designat el Banc Central Europeu com a supervisor, a partir de novembre de 2014, de totes les entitats de crèdit de la zona euro. Així mateix, el disseny del mecanisme SRM, previst per al 2015, permetrà que les tasques de resolució i rescat d'entitats bancàries es facin de manera eficient. I finalment, el desembre de 2013 s'ha arribat a l'acord polític entre el Parlament Europeu i el Consell sobre la Nova Directiva dels Fons de Garantia de Dipòsits per a l'harmonització dels sistemes de garantia de dipòsits, amb l'objectiu d'aconseguir una legislació nacional més homogènia.

Quant al **sector bancari**, segons la declaració de la Comissió Europea i el Banc Central Europeu, després de la conclusió del cinquè examen del programa d'assistència financera a Espanya del 16 de desembre de 2013, el procés de reestructuració de les entitats que han rebut ajudes públiques avança per bon camí, guiat pels plans de reestructuració aprovats per la Comissió Europea. El compliment dels acords definits en la garantia d'un marc sòlid per al sector bancari previst en el Memoràndum d'Entesa (MoU) s'ha completat, confirmant així l'avaluació positiva de la ferma aplicació del programa d'assistència financera que va constituir la base de la declaració emesa per l'Eurogrup el 14 de novembre de 2013. Així mateix, la SAREB haurà de persistir en els seus esforços per desfer-se de la seva cartera d'actius amb l'objectiu de contribuir a l'adequat funcionament dels mercats immobiliaris a Espanya. En aquest context, dues agències de qualificació creditícia, Fitch i Standard & Poor's, han revisat a l'alça (de negativa a estable) la perspectiva sobre la qualificació del deute sobirà espanyol.

Al llarg del 2013, l'**economia espanyola** ha seguit una trajectòria de millora gradual en un entorn d'alleujament geriment de les tensions en els mercats financers, s'han normalitzat de manera progressiva els fluxos de finançament extern i han millorat la confiança i el comportament del mercat de treball. L'activitat econòmica de l'Estat ha registrat un creixement intertrimestral del 0,2% (-0,2% interanual) en el quart trimestre de 2013, taxa que supera en una dècima la registrada en el tercer trimestre. No obstant això, tot i el perfil de millora mostrat per les dades del darrer trimestre de 2013, el PIB interanual ha baixat per l'efecte arrossegament del pronunciat retrocés de l'activitat al final de l'any 2012.

Per la seva part, l'**activitat econòmica internacional** confirma el to positiu, segons les últimes dades del PIB real. Als Estats Units, segons la segona estimació del Bureau of Economic Analysis d'EUA, el PIB ha crescut un 2,5% en taxa interanual en el quart trimestre de 2013. Al Japó, segons la segona estimació de l'Economic and Social Research Institute Japan, l'any 2013 el PIB ha registrat un creixement de l'1,5%. Al Regne Unit, la segona estimació del PIB del quart trimestre de 2013, efectuada per l'Office for National Statistics, assenyalava un creixement interanual del 2,7%. A la Xina, el creixement s'ha alentit lleugerament fins al 7,7% interanual en el quart trimestre de 2013. A l'eurozona i a la Unió Europea, d'acord amb la segona estimació publicada per Eurostat, el PIB ha registrat un creixement interanual en el quart trimestre de 2013 del 0,5% i de l'1,1%, respectivament.

La taxa d'**inflació** espanyola ha acusat una marcada desacceleració en la segona meitat de l'any. Mesurada per l'IPC en variació interanual, ha conclòs el 2013 en el 0,3%, molt per sota del 2,9% assolit l'any 2012, fet que ha determinat un diferencial negatiu d'inflació amb la Unió Econòmica i Monetària del 0,5%.

En els **mercats interbancaris**, els tipus d'interès s'han mantingut en nivells reduïts en tots els terminis, sense registrar variacions significatives. L'Euribor a 12 mesos ha tancat l'any 2013 en el 0,556%, vers el 0,542% assolit a finals de 2012. L'Euribor a 3 mesos ha tancat l'any 2013 en el 0,287%, per sobre del 0,187% de finals de l'any anterior. Per la seva part, el Banc Central Europeu ha mantingut l'orientació expansiva de la seva política monetària i ha rebaixat en dues ocasions, durant l'any, els tipus d'interès oficials, del 0,75% fixat el 2012 al 0,50% el maig de 2013 i, finalment, fins al 0,25% fixat el novembre de 2013. Respecte als tipus a llarg termini, la rendibilitat del bo alemany a 10 anys, a 31 de desembre de 2013, s'ha situat en l'1,929%; per la seva part, i a la mateixa data, el rendiment del bo espanyol a 10 anys, en els mercats secundaris, s'ha situat en el 4,151%, resultant una prima de risc espanyola de 222 p.b. a finals de l'any 2013, molt per sota dels 395 p.b. de finals de l'any 2012.

Durant l'any 2013, els **mercats borsaris** dels països desenvolupats han obtingut importants alces, amb pujades de dos dígits en la majoria dels índexs. Particularment, el Nikkei i l'S&P 500 han estat dos dels índexs més revaloritzats el 2013, un 56,72% i un 29,60%, respectivament. Altres índexs europeus de renda variable han seguit la mateixa tendència positiva: el DJ EuroStoxx 50, el DAX alemany i el CAC 40 francès han guanyat un 17,95%, un 25,48% i un 17,99%, respectivament. Així mateix, l'IBEX-35 també ha tancat l'any 2013 amb una acusada pujada, del 21,42% respecte a finals de l'any 2012. Per la seva part, les economies emergents han estat particularment vulnerables al to global financer i han registrat una evolució desfavorable de les condicions en els mercats, registrant caigudes de les cotitzacions borsàries respecte al tancament de 2012; entre altres, l'índex MSCI Emerging Markets ha caigut un 4,98%.

En el **mercat de divises**, l'euro s'ha apreciat lleugerament respecte a les principals divises al llarg de l'any 2013, amb l'excepció d'una forta apreciació vers el ien, d'un 27,58% respecte al tipus de canvi del 2012. En aquest sentit, l'euro ha tancat el 2013 amb un tipus de canvi d'1,3791 dòlars per euro; 0,8337 lliures esterlines per euro; 1,2276 francs suïssos per euro i 144,72 iens per euro.

Resultats

Comparativa de compte de resultats consolidat del Grup Caixa d'Enginyers

Milers d'euros	2013	2012	Variació (Abs)	Variació (%)
Marge d'interessos	37.016	43.871	(6.855)	(15,63%)
Rendiment d'instruments de capital	51	53	(2)	(3,77%)
Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació	60	31	29	93,55%
Comissions netes	15.880	17.099	(1.219)	(7,13%)
Resultats d'operacions financeres (net)	14.367	2.828	11.539	408,03%
Diferències de canvi (net)	39	82	(43)	(52,44%)
Altres productes i càrregues d'explotació	(5.660)	(4.636)	(1.024)	(22,09%)
Marge brut	61.753	59.328	2.425	4,09%
Despeses d'administració (-)	33.564	33.109	455	1,37%
Despeses de personal (-)	20.701	19.829	872	4,40%
Altres despeses generals d'administració (-)	12.863	13.280	(417)	(3,14%)
Amortització (-)	3.315	2.838	477	16,81%
Dotacions a provisions (net) (-)	(28)	999	(1.027)	(102,80%)
Pèrdues per deteriorament d'actius financers (net) (-)	12.842	12.165	677	5,57%
Resultat de les activitats d'explotació	12.060	10.217	1.843	18,04%
Pèrdues per deteriorament de la resta d'actius (net) (-)	16	6	10	166,67%
Gua. (Pèrd.) En baixa d'actius no classif. com a no corrents en venda	23	299	(276)	(92,31%)
Diferència negativa en combinacions de negocis (-)	-	-	-	-
Gua. (Pèrd.) Actius no corrents en venda no classif. com a op. ininterrompudes	(200)	(109)	(91)	(83,49%)
Resultats abans d'impostos	11.867	10.401	1.466	14,09%
Impost sobre beneficis (-)	1.985	1.479	506	34,21%
Dotació obligatòria a obres i fons socials (-)	587	466	121	25,97%
Resultat consolidat de l'exercici	9.295	8.456	839	9,92%
Resultat atribuït a l'entitat dominant	9.266	8.511	755	8,87%
Resultat atribuït a interessos minoritaris	29	(55)	84	152,73%

El **Resultat de l'exercici** del **Grup**, a 31 de desembre de 2013, s'ha situat en 9.295 milers d'euros, fet que representa un increment d'un 9,92% respecte als 8.456 milers d'euros amb els quals es va tancar l'exercici 2012. Si es consideren els **Beneficis Abans d'Impostos** i abans de l'aportació al Fons de l'Obra Social, el citat augment se situa en un 14,09%, passant de 10.401 milers d'euros al tancament de l'exercici 2012 a 11.867 milers d'euros el 31 de desembre de 2013.

En termes de rendibilitat, la **Rendibilitat sobre Recursos Propis (ROE)** s'ha incrementat respecte a l'exercici anterior, situant-se al tancament de l'exercici 2013 en el 7,59%, vers el 7,26% assolit el 31 de desembre de 2012. Així mateix, la **Rendibilitat sobre Actius (ROA)** s'ha incrementat del 0,37% al 0,39%, a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

El **Marge d'Interessos** de l'exercici 2013 ha experimentat una disminució del 15,63% respecte a l'exercici 2012, situant-se en 37.016 milers d'euros el 31 de desembre de 2013, vers els 43.871 milers del 31 de desembre de 2012. Aquesta disminució respon, d'una banda, a l'impacte de la substancial caiguda dels tipus d'interès que va tenir lloc durant l'any 2012 en l'actualització de la cartera d'inversió creditícia vinculada al tipus de referència i, d'altra banda, a la moderada concessió de nou crèdit, fruit del despallanquejament del sector privat. No obstant això, la prudent política de remuneració del passiu adoptada per l'Entitat Dominant i la reducció del cost del finançament majorista, com a resultat, bàsicament, de la baixada del tipus d'interès de referència del Banc Central Europeu (vegeu l'anàlisi de l'entorn econòmic d'aquest mateix informe), són factors que han permès moderar la contracció de l'esmentat marge.

El **Net entre Comissions Percebudes i Comissions Pagades** s'ha situat en 15.880 milers d'euros el 31 de desembre de 2013, respecte als 17.099 milers d'euros registrats el desembre de 2012, la qual cosa representa una disminució de 1.219 milers d'euros (-7,13% en termes relatius).

Concretament, les Comissions Percebudes han passat de 18.893 milers d'euros a 17.572 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, fet que representa una reducció del 6,99% (-1.321 milers d'euros en termes absoluts), conseqüència, bàsicament, de la disminució en el volum de comissions per assegurament i col·locació de valors en emissions en el mercat primari en les quals l'Entitat Dominant ha participat, que ha estat compensada, en gran part, per l'increment en el volum de comissions per la gestió de productes corresponents al negoci assegurador i de gestió d'actius, fruit de l'increment dels patrimonis gestionats, així com de la positiva evolució dels mercats (vegeu l'anàlisi de recursos gestionats de fora de balanç i de l'entorn econòmic d'aquest mateix informe).

El **Resultat Net d'Operacions Financeres** ha pujat a 14.367 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013, vers els 2.828 milers d'euros acumulats en el passat exercici, la qual cosa implica un increment del 408,03% (11.539 milers d'euros en termes absoluts), i reflecteix l'adequada gestió portada a terme pel Grup, davant l'evolució positiva dels mercats i, en especial, per la millora del comportament del risc sobirà espanyol.

El **Net entre Altres Productes i altres Càrregues d'Explotació** en l'exercici 2013 ha experimentat una disminució de 1.024 milers d'euros, que respon, d'una banda, a l'increment en l'aportació al Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit en què l'Entitat Dominant participa, derivat, bàsicament, de l'aportació addicional i extraordinària al Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit, aprovada segons el Reial decret llei 6/2013, de 22 de març, de protecció als titulars de determinats productes d'estalvi i inversió i altres mesures de caràcter financer, per l'aplicació, de caràcter excepcional, del 3 per mil de la base dels dipòsits computables a 31 de desembre de 2012, considerant les deduccions previstes i liquidables segons el calendari que fixa la Comissió Gestora del Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit, fet que ha suposat una aportació addicional de 790 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013; i, d'altra banda, a l'increment de la dotació neta a les provisions d'assegurances de vida (net dels ingressos per primes) -realitzada per la filial Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.- derivat de l'augment en el volum de productes d'assegurament.

Com a resultat de les diferents evolucions exposades, el **Marge Brut** s'ha incrementat un 4,09%, i ha passat de 59.328 milers d'euros a 61.753 milers d'euros al tancament dels exercicis 2012 i 2013, respectivament.

Per la seva part, el **Resultat de les Activitats d'Explotació** ha augmentat en 1.843 milers d'euros (18,04% en termes relatius), i ha passat de 10.217 milers d'euros a 12.060 milers d'euros a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, que ha estat compatible, d'una banda, amb l'increment de la dotació a la provisió subestàndard, resultat de l'increment de les operacions de refinançament i reestructuració concedides per l'Entitat Dominant (vegeu l'anàlisi de les operacions de refinançament i reestructuració d'aquest mateix informe) i, d'altra banda, amb l'important esforç fet en la dotació a les provisions per criteris subjectius, la finalitat de les quals ha estat mantenir una adequada ràtio de cobertura que garanteixi un correcte sanejament dels actius de la cartera de crèdit a la clientela de l'Entitat Dominant. En aquest sentit, s'han fet unes dotacions totals netes de 12.842 milers d'euros en l'exercici 2013, la qual cosa representa un increment del 5,57%, en termes relatius, respecte a les dotacions de l'exercici anterior.

Cal destacar, d'altra banda, el lleuger increment de les **Despeses d'Administració** corresponents a l'exercici 2013 respecte a les de l'exercici anterior, essent la seva variació de l'1,37%, en termes relatius, resultat de l'important esforç de contenció i racionalització de la despesa ja iniciada pel Grup en exercicis precedents. En aquest sentit, la seva combinació amb l'increment del Marge Brut es tradueix en una considerable millora de la **Ràtio d'Eficiència**, que passa del 55,81% al 54,35%, el 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

Resultats individuals de les entitats del Grup

Resultats d'entitats del Grup

Milers d'euros	2013 (*)	2012	Variació (Abs)	Variació (%)
Caixa de Crèdit dels Enginyers, S. Coop. de Crèdit	7.882	7.368	514	6,98%
Caixa Enginyers Gestió, SGIIC, SAU	304	125	179	143,20%
Caixa Enginyers Vida – Caja Ingenieros Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SAU	864	806	58	7,20%
Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU	170	201	(31)	(15,42%)

Resultats d'entitats associades

Milers d'euros	2013 (*)	2012	Variació (Abs)	Variació (%)
Norbolsa, S.V., S.A.	599	310	289	93,23%

(*) Tancaments comptables provisionals no auditats de les entitats del Grup.

Caixa de Crèdit dels Enginyers, S. Coop. de Crèdit ha tancat l'exercici 2013 amb uns beneficis de 7.882 milers d'euros, la qual cosa representa un increment d'un 6,98% respecte als 7.368 milers d'euros amb els quals va tancar l'exercici 2012.

Les filials Caixa Enginyers Gestió, S.G.I.I.C., S.A.U.; Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A.U., i Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, S.L.U. han tancat l'exercici 2013 amb uns beneficis de 304 milers d'euros, 864 milers d'euros i 170 milers d'euros, respectivament.

Així mateix, Caixa d'Enginyers manté una participació del 10% en l'entitat associada, Norbolsa, Sociedad de Valores, S.A., amb l'objectiu de consolidar i potenciar els serveis prestats actualment als Socis en l'àmbit dels mercats de valors, línia de negoci estratègica del Grup. Per la seva part, Norbolsa ha assolit, al tancament de l'exercici 2013, uns resultats de 599 milers d'euros, que representen un increment del 93,23% respecte al tancament de l'exercici anterior, que es va situar en 310 milers d'euros.

Informe d'activitat

Comparativa: balanç de situació consolidat del Grup Caixa d'Enginyers

Milers d'euros	2013	2012	Variación (Abs)	Variación (%)
Caixa i dipòsits en bancs centrals	12.278	20.039	(7.761)	(38,73%)
Cartera de negociació	41.980	99.385	(57.405)	(57,76%)
Altres actius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys	-	-	-	-
Actius financers disponibles per a la venda	769.884	636.857	133.027	20,89%
Inversions creditícies	1.454.261	1.444.945	9.316	0,64%
Cartera d'inversió a venciment	43.504	59.850	(16.346)	(27,31%)
Ajustos a actius financers per macrocobertures	-	-	-	-
Derivats de cobertura	2.544	761	1.783	234,30%
Actius no corrents en venda	762	1.393	(631)	(45,30%)
Participacions	3.611	3.138	473	15,07%
Contractes d'assegurances vinculades a pensions	-	-	-	-
Actius per reassegurances	137	123	14	11,38%
Actiu material	15.593	13.613	1.980	14,54%
Actiu intangible	9.010	8.161	849	10,40%
Actius fiscals	8.822	9.692	(870)	(8,98%)
Resta d'actius	5.977	4.923	1.054	21,41%
Total actiu	2.368.363	2.302.880	65.483	2,84%
Cartera de negociació	1.876	1.484	392	26,42%
Altres passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys	-	-	-	-
Passius financers a cost amortitzat	2.034.830	2.010.477	24.353	1,21%
Ajustos a passius financers per macrocobertures	-	-	-	-
Derivats de cobertura	-	-	-	-
Passius associats amb actius no corrents en venda	-	-	-	-
Passius per contractes d'assegurances	156.133	156.739	(606)	(0,39%)
Provisions	1.528	1.856	(328)	(17,67%)
Passius fiscals	10.552	2.953	7.599	257,33%
Fons de l'obra social	4.796	4.551	245	5,38%
Resta de passius	4.297	5.490	(1.193)	(21,73%)
Capital reemborsable a la vista	-	-	-	-
Total passiu	2.214.012	2.183.550	30.462	1,40%
Fons propis	131.711	125.005	6.706	5,36%
Fons de dotació	65.866	63.997	1.869	2,92%
Reserves	60.723	56.575	4.148	7,33%
Menys: valors propis	(4.144)	(4.078)	(66)	(1,62%)
Resultat de l'exercici atribuït a l'entitat dominant	9.266	8.511	755	8,87%
Menys: dividends i retribucions	-	-	-	-
Ajustos per valoració	21.526	(6.523)	28.049	430,00%
Interessos minoritaris	1.114	848	266	31,37%
Total patrimoni net	154.351	119.330	35.021	29,35%
Total passiu i patrimoni net	2.368.363	2.302.880	65.483	2,84%

Actiu

L'**Actiu Total** del Grup, a 31 de desembre de 2013, s'ha situat en 2.368.363 milers d'euros, cosa que representa un increment del 2,84% respecte al tancament de l'exercici 2012 (65.483 milers d'euros en termes absoluts). La principal variació correspon a les inversions en **Valors Representatius de Deute**, distribuïdes entre les diferents tipologies de carteres d'inversions financeres, que han passat de 805.481 milers d'euros a 867.279 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, fet que representa un increment de 61.798 milers d'euros (7,67% en termes relatius).

En conjunt, els **Valors Representatius de Deute, Altres Instruments de Capital i Derivats de Negociació** han passat de 816.204 milers d'euros a 884.821 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, passant a representar un 37,36% sobre l'Actiu Total. Com es detalla seguidament, aquest increment respon, bàsicament, a inversions en actius de deute públic de bona qualitat creditícia. A continuació s'analitzen les tipologies de carteres en què es distribueixen la majoria de les inversions esmentades:

- La Cartera de Negociació engloba les posicions en valors i altres instruments financers adquirides amb finalitats de negociació, situant-se, a 31 de desembre de 2013, en 41.980 milers d'euros, distribuïts entre 41.354 milers d'euros de deute públic i renda fixa corporativa, 552 milers d'euros de fons d'inversió i renda variable i 74 milers d'euros en derivats de negociació. A 31 de desembre de 2012, aquesta cartera pujava a 99.385 milers d'euros, la qual cosa representa una disminució de 57.405 milers d'euros (-57,76% en termes relatius).
- La Cartera d'Inversió a Venciment, la finalitat bàsica de la qual és la cobertura de passius per *matching* de venciments entre actius i passius, s'ha situat, a 31 de desembre de 2013, en 43.504 milers d'euros, vers els 59.850 milers d'euros al tancament de l'exercici 2012, fet que comporta una disminució de 16.346 milers d'euros (-27,31% en termes relatius). La TIR mitjana de compra dels actius integrats en aquesta cartera, a 31 de desembre de 2013, ha estat del 3,18%.
- La Cartera d'Actius Financers Disponibles per a la Venda engloba bàsicament posicions en actius de renda fixa. A 31 de desembre de 2013, aquesta cartera s'ha situat en els 769.884 milers d'euros, distribuïts entre 752.968 milers d'euros de deute públic, renda fixa corporativa i bons de titulització d'actius, i 16.916 milers d'euros de fons d'inversió i renda variable. A 31 de desembre de 2012, aquesta cartera pujava a 636.857 milers d'euros, fet que representa que ha experimentat, en l'exercici 2013, un increment de 133.027 milers d'euros (20,89% en termes relatius).

El **Crèdit a la Clientela**, que forma part de la Cartera d'Inversions Creditícies, s'ha situat, a 31 de desembre de 2013, en 1.380.264 milers d'euros, davant dels 1.404.995 milers d'euros al tancament de l'exercici 2012, cosa que comporta una disminució de 24.731 milers d'euros (-1,76% en termes relatius). El **Crèdit amb Garantia Hipotecària** representa un 86,84% del total del Crèdit a la Clientela i un 50,61% de l'Actiu Total. Cal assenyalar que el nombre d'Operacions amb Garantia Hipotecària formalitzades durant l'exercici 2013 ha pujat a 391, de manera que l'import total de nou finançament atorgat és de 51.039 milers d'euros.

Cal destacar, així mateix, l'increment registrat en el **Crèdit sense Garantia Real** en un 13,27%, assolint els 124.270 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013, vers els 109.715 milers d'euros de l'exercici anterior, i també el nombre d'Operacions sense Garantia Real formalitzades durant l'exercici 2013, que ha pujat a 772, de manera que l'import total de nou finançament atorgat és de 14.970 milers d'euros.

En aquest sentit, el finançament total de crèdit a la clientela, atorgat en l'exercici 2013, ha pujat a 68.302 milers d'euros.

Adicionalment, cal considerar l'increment de les **Operacions de Refinançament i Reestructuració** portades a terme per l'Entitat Dominant, amb l'objectiu de facilitar al Soci el pagament del deute per poder fer front a la totalitat dels imports deguts, que, al tancament de l'exercici 2013, s'han situat en 35.706 milers d'euros, respecte als 34.712 milers d'euros assolits en l'exercici anterior, fet que representa un 2,59% del total del Crèdit a la Clientela.

Els **Actius Dubtosos** de la cartera d'inversió creditícia, a 31 de desembre de 2013, s'han situat en 33.789 milers d'euros, que es distribueixen en 27.695 milers d'euros corresponents a la cartera de préstecs i crèdits amb garantia hipotecària i 6.094 milers d'euros a la resta de préstecs i crèdits. A 31 de desembre de 2012, els dubtosos pujaven a 30.033 milers d'euros, la qual cosa significa que, durant l'exercici 2013, s'han incrementat en 3.756 milers d'euros (12,51% en termes relatius).

La **Ràtio de Morositat** de la cartera d'inversió creditícia, a 31 de desembre de 2013, s'ha situat en el 2,33%, en comparació amb el 2,04% a 31 de desembre de 2012. Si ens centrem en l'àmbit hipotecari, la Ràtio de Morositat s'ha situat, a 31 de desembre de 2013, en el 2,21%, vers l'1,84% al tancament de l'exercici 2012. Cal destacar que l'Entitat Dominant ha mantingut la Ràtio de Morositat substancialment per sota de la mitjana del sector financer, que s'ha situat, al tancament de 2013, en el 13,62%. Aquesta evolució és el resultat de la rigorosa aplicació d'una estricta política de concessió creditícia, de la qualitat dels actius i de les seves garanties.

Les provisions de la cartera d'inversió creditícia s'han incrementat de 34.266 milers d'euros a 43.622 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, atenent a criteris de màxima prudència valorativa i en línia amb els requeriments d'una fase econòmica recessiva (vegeu l'evolució de les dotacions en l'anàlisi del compte de resultats d'aquest mateix informe). Aquesta política d'aprovisionament ha permès que la Ràtio de Cobertura associada a la cartera d'inversió creditícia s'hagi situat en el 129,10%, per sobre del 114,09% assolit en el tancament de l'exercici anterior i, així mateix, molt superior a la mitjana del sector financer, que s'ha situat al tancament de l'exercici 2013 en el 58,03%.

Els **Actius No Corrents en Venda**, corresponents, en la seva totalitat, a actius rebuts per l'Entitat Dominant en pagament de deutes, s'han situat en 762 milers d'euros a 31 de desembre de 2013, vers els 1.393 milers d'euros al tancament de l'exercici anterior. Aquesta disminució és el resultat del moviment dels actius classificats en aquesta partida, que es correspon a tres noves adjudicacions, tres alienacions i una reclassificació a l'actiu material propi. Així mateix, el volum d'aquesta cartera, a 31 de desembre de 2013, representa el 0,03% de l'Actiu Total del Grup. Cal assenyalar que la gestió dels actius rebuts en pagament de deutes la controla la mateixa Entitat Dominant. Amb l'objectiu de dur a terme una adequada política de control, gestió i venda dels actius adjudicats, l'Entitat Dominant ha constituït el Comitè de Supervisió i Seguiment d'Immables Adjudicats, que realitza reunions periòdiques per a l'anàlisi i seguiment dels actius adjudicats.

Volum de Negoci

El **Volum de Negoci Bancari**, definit, pel que fa la gestió, com la suma dels recursos de tercers gestionats i de la cartera d'inversió creditícia, ha pujat a 4.649.098 milers d'euros a 31 de desembre de 2013, davant dels 4.465.289 milers d'euros al 31 de desembre de 2012, fet que suposa un increment del 4,12% en termes relatius.

Recursos Gestionats

El total de **Recursos de Tercers Gestionats i Fons Propis** s'ha situat, a 31 de desembre de 2013, en 3.353.840 milers d'euros, vers els 3.146.346 milers d'euros de 31 de desembre de 2012, fet que suposa un increment de 207.494 milers d'euros (6,59% en termes relatius).

Si ens centrem en els **Recursos Totals de Tercers Gestionats**, s'han situat, a 31 de desembre de 2013, en 3.231.396 milers d'euros, en comparació amb els 3.029.852 milers d'euros de 31 de desembre de 2012, la qual cosa suposa un increment de 201.544 milers d'euros (6,65% en termes relatius). Concretament, els recursos de balanç i els recursos de fora de balanç gestionats s'han incrementat en un 0,87% i un 17,57%, respectivament, com a resultat d'un entorn financer de reducció dels tipus d'interès i del desenvolupament d'una estratègia de potenciació dels serveis d'inversió, a través de l'àmplia oferta de vehicles d'inversió col·lectiva, el tractament fiscal dels quals és més favorable que el dels productes d'estalvi tradicionals.

Recursos Gestionats de Passiu

Els **Dipòsits de la Clientela** s'han incrementat en 64.657 milers d'euros (4,09% en termes relatius), i s'han situat, al 31 de desembre de 2013, en 1.646.166 milers d'euros (1.581.509 milers d'euros al tancament de l'exercici 2012). A continuació s'analitzen les principals partides dels recursos de tercers gestionats que formen part de l'epígraf de Dipòsits de la Clientela del passiu:

- Els Dipòsits a la vista s'han incrementat en 86.421 milers d'euros (14,98%, en termes relatius), passant de 576.852 milers d'euros a 663.273 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.
- Les Imposicions a termini han passat de 710.918 milers d'euros al tancament de l'exercici 2012 a 788.401 milers d'euros a 31 de desembre de 2013, cosa que es tradueix en un increment de 77.483 milers d'euros (10,90% en termes relatius).
- El finançament amb col·lateral, obtingut a través de les cessions temporals d'actius, ha passat de 227.081 milers d'euros a 116.960 milers d'euros, a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament, la qual cosa representa una reducció de 110.121 milers d'euros (-48,49% en termes relatius), deguda, bàsicament, al fet que l'increment del volum dels comptes corrents i les imposicions a termini, esmentat anteriorment, ha permès disminuir les necessitats de finançament amb col·lateral.

Així mateix, el **Finançament del Banc Central Europeu** s'ha situat en 354.549 milers d'euros a 31 de desembre de 2013, respecte als 403.016 milers d'euros de l'exercici anterior, fet que representa una disminució de 48.467 milers d'euros (-12,03% en termes relatius).

Finalment, cal destacar que el Grup ha mantingut una **Ràtio de Liquiditat Estructural** del 114,82% al tancament de l'exercici 2013, més de 40 punts per sobre de la mitjana del sector, aspecte que consolida la seva excel·lent posició de liquiditat i permet fer front a canvis de l'entorn financer, així com a episodis d'estrès en els mercats financers. D'altra banda, aquesta òptima situació de liquiditat permet disposar d'una àmplia oferta de finançament als Socis i a l'economia.

Recursos Gestionats de Fora de Balanç

Els **Recursos Gestionats de Fora de Balanç** han pujat a 1.233.730 milers d'euros a 31 de desembre de 2013, en comparació amb 1.049.374 milers d'euros de 31 de desembre de 2012, fet que suposa un increment del 17,57% en termes relatius. Aquestes dades reflecteixen l'èxit de l'estratègia adoptada pel Grup de proporcionar una àmplia oferta de serveis d'inversió als Socis.

El patrimoni final dels **Fons d'Inversió** gestionats per Caixa d'Enginyers Gestió, durant l'exercici 2013, ha pujat a 429.221 milers d'euros, en comparació amb els 290.319 milers d'euros de 2012, la qual cosa representa un increment del 47,84% en termes relatius.

Els drets consolidats en els **Fons de Pensions** i el **Caixa Enginyers Pla de Previsió Assegurat** gestionats per Caixa Enginyers Vida s'han situat, el 31 de desembre de 2013, en 219.857 milers d'euros, vers els 189.334 milers d'euros de 31 de desembre de 2012, fet que suposa un increment del 16,12%.

Per la seva part, el **Caixa Enginyers Pla Individual d'Estalvi Sistemàtic** ha augmentat en un 41,72%, passant de 21.379 a 30.298 milers d'euros a 31 de desembre de 2012 i 2013, respectivament.

Les **Assegurances de Vida**, vinculades a actius financers, han pujat a 47.643 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013, en comparació amb els 60.291 milers d'euros de 31 de desembre de 2012, cosa que representa una disminució del 20,98%, resultat del venciment de dos productes corresponents a la modalitat Assegurances de Vida Estalvi-Unit Linked.

L'import total de **Renda Fixa**, composta pels Bons i Obligacions de Deute Públic, Lletres del Tresor i la renda fixa corporativa, ha disminuït en 77.645 milers d'euros (-42,90%, en termes relatius), i ha assolit els 103.338 milers d'euros al tancament de l'exercici 2013. Aquesta disminució és el resultat de la no-renovació al venciment de bona part de les emissions minorites emeses en els exercicis 2011 i 2012.

Els valors de **Renda Variable** custodiats per l'Entitat Dominant s'han incrementat en 122.077 milers d'euros durant l'exercici 2013, assolint un saldo, a 31 de desembre de 2013, de 457.455 milers d'euros, vers els 335.378 milers d'euros de 31 de desembre de 2012, cosa que representa un increment del 36,40%.

Serveis Transaccionals

En l'exercici 2013 s'ha incrementat la utilització dels serveis transaccionals de l'Entitat Dominant com a conseqüència de l'augment registrat en la base de Socis, i també perquè aquestes persones han utilitzat més intensament aquests serveis.

El nombre i l'import de les **transferències rebudes**, en les quals s'inclouen els **abonaments de traspàs d'efectiu**, s'han incrementat en l'exercici 2013 en un 7,17% i un 9,52%, respectivament, respecte al mateix període de l'exercici anterior. Per la seva part, el nombre i l'import de les **transferències emeses**, en les quals s'inclouen els **càrrecs per traspàsos d'efectiu**, s'han incrementat en un 6,44 i un 1,71%, respectivament, respecte a les efectuades durant l'exercici 2012.

El nombre i l'import d'**abonaments per subsidis de desocupació i pensions** s'han incrementat en l'exercici 2013 en un 11,99% i un 9,14%, respectivament, en comparació amb el mateix període de l'exercici anterior, de manera que s'han situat, a 31 de desembre de 2013, en 120.449 operacions, resultant un import total de 140.671 milers d'euros. Per la seva part, el nombre d'**abonaments per domiciliació de nòmines** s'ha incrementat, en l'exercici 2013, en un 0,58% en relació amb el mateix període de l'exercici anterior, mentre que l'import ha disminuït en un 0,57% respecte als efectuats en l'exercici 2012, de manera que s'han situat, a 31 de desembre de 2013, en 352.490 operacions, resultant un import total de 698.986 milers d'euros.

El nombre d'operacions realitzades en els **Terminals de Punt de Venda** (TPV), durant l'exercici 2013, han pujat a 5.347.426, incrementant-se en un 10,77% respecte a l'exercici anterior. Així mateix, l'import d'aquestes operacions en TPV també ha augmentat, respecte al mateix període de l'exercici anterior, en un 8,51%, i ha assolit la xifra de 197.395 milers d'euros.

Els **apunts** comptabilitzats en extractes de **comptes corrents** han augmentat en un 5,37% respecte al tancament de l'exercici 2012, i han assolit les 16.077.684 operacions a 31 de desembre 2013.

Quant a les **targetes de crèdit i dèbit**, el nombre de targetes emeses a 31 de desembre de 2013 s'ha situat en 114.319, cosa que representa un increment del 3,36% respecte a l'exercici anterior.

Finalment, cal assenyalar l'increment substancial dels **usuaris de Canals Remots** en l'exercici 2013. La consolidació i la bona acceptació dels Socis de la Banca Mòbil ha reflectit un increment dels usuaris en un 47,84% respecte a l'exercici anterior, assolint un total de 1.223.404 operacions realitzades. Així mateix, per la part de Telenginyers Web i Telenginyers Fono, aquests s'han incrementat en un 8,56% i un 11,98%, respectivament. D'altra banda, les **transaccions de banca electrònica** efectuades durant l'exercici 2013 han pujat a 38.202.567, fet que suposa un increment del 16,22% respecte a les de l'exercici anterior.

Fundació Caixa d'Enginyers

L'Entitat Dominant canalitza les seves activitats de responsabilitat social corporativa (RSC) a través de la Fundació Privada de la Caixa d'Enginyers - Fundación Privada de la Caja de Ingenieros, constituïda en l'exercici 2010. La Fundació, de caràcter privat i sense ànim de lucre, va sorgir de la transformació de l'Agrupació Sociocultural i Tecnològica dels Enginyers, constituïda el 13 de novembre del 1980.

La Fundació Caixa d'Enginyers prioritza les accions que contribueixen a la millora de la qualitat de vida i el desenvolupament comunitari, la protecció mediambiental, la difusió i la promoció del cooperativisme i el compromís amb la millora dels Grups d'interès amb els quals la cooperativa de crèdit desenvolupa les seves activitats.

Capital Social

Les participacions més significatives en el Capital Social de l'Entitat Dominant, pel que fa a persones jurídiques, corresponen a la Fundació Privada de la Caixa d'Enginyers - Fundación Privada de la Caja de Ingenieros, amb el 4,86%, a 31 de desembre 2013, i a Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda., amb l'1,10% a la mateixa data. Respecte a les participacions de persones físiques, l'elevat grau de desagregació, en Socis de la Caixa, comporta que la participació individual més elevada pugi, a 31 de desembre de 2013, només al 2,38%.

Socis

Durant l'exercici 2013, la base social del Grup Caixa d'Enginyers ha augmentat en 8.220 Socis i n'ha assolit un total de 121.911 a 31 de desembre de 2013.

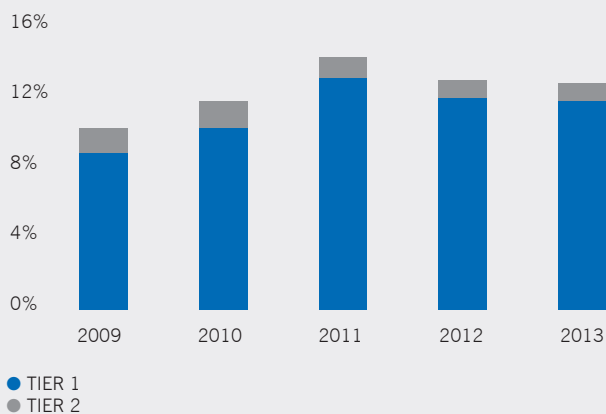
El nombre de Socis al tancament de l'exercici es distribueix en 112.722 persones físiques i 9.189 persones jurídiques.

Solvència

El **Coefficient de Solvència** mesura la relació entre els requeriments de capital i els recursos propis i, d'acord amb la Circular 3/2008, de 22 de maig, del Banc d'Espanya, a entitats de crèdit, sobre determinació i control dels recursos propis mínims, ha de ser superior al 8%.

El Coeficient de Solvència del Grup Caixa d'Enginyers, a 31 de desembre de 2013, se situa molt per sobre del mínim exigit legalment, tant pel que fa a aspectes individuals com consolidats, segons es pot observar en el gràfic següent.

COEFICIENT DE SOLVÈNCIA CONSOLIDAT

	2009	2010	2011	2012	2013
TIER 1	8,69%	10,05%	12,79%	11,70%	11,54%
TIER 2	1,36%	1,48%	1,15%	1,01%	0,97%
Coefficient de solvència	10,05%	11,53%	13,94%	12,71%	12,51%

En virtut del Reial decret llei 24/2012, de 31 d'agost, de reestructuració i resolució d'entitats de crèdit, i de la Circular 7/2012, de 30 de novembre, del Banc d'Espanya, de requeriments mínims de capital principal, es va elevar el nivell mínim de Capital Principal al 9% dels actius ponderats per risc, respecte al 8% requerit, anteriorment, de conformitat amb el que disposa el Reial decret llei 2/2011, de 18 de febrer, per al reforç del sistema financer. Així mateix, l'esmentada regulació va establir nous paràmetres de càlcul del Capital Principal.

El **Capital Principal** de l'Entitat Dominant i del Grup Caixa d'Enginyers, d'acord amb les directrius establertes per l'esmentat Reial decret, amb dades al tancament de l'exercici 2013, puja a 117.695 milers d'euros i 116.362 milers d'euros, respectivament, situant la Ràtio de Capital Principal en l'11,88% i l'11,67%, respectivament, substancialment per sobre de l'exigít legalment.

D'altra banda, cal assenyalar que, el 26 de juny de 2013, s'ha publicat el Reglament (UE) n. 575/2013 del Parlament Europeu i del Consell, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió (CRR), i la Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió (CRD IV), per la qual cosa l'entrada en vigor d'aquestes normatives suposa la derogació de totes les normes de regulació de recursos propis del Banc d'Espanya que siguin incompatibles amb aquestes normatives. D'aquesta manera, amb l'objectiu que el supervisor nacional estableixi determinades opcions regulatòries de la CRR, s'ha publicat la Circular 2/2014, de 31 de gener, del Banc d'Espanya, a les entitats de crèdit, sobre l'exercici de diverses opcions reguladores contingudes en el Reglament (UE) n. 575/2013, del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de juny de 2013, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió.

Així mateix, el 29 de novembre de 2013 es va publicar el Reial decret llei 14/2013, de mesures urgents per a l'adaptació del dret espanyol a la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres, per la qual es deroga el requeriment de capital principal a partir de l'1 de gener de 2014.

La CRR serà d'aplicació a partir de l'1 de gener de 2014 per a totes les entitats financeres europees, tot i que l'Entitat Dominant i el Grup Caixa d'Enginyers ja complien, a 31 de desembre de 2013, amb les exigències mínimes reguladores que aquesta estableix, així com les de la Circular del Banc d'Espanya 2/2014, en vigor a partir del 6 de febrer de 2014.

Accions pròpies

Les entitats dependents del Grup Caixa d'Enginyers mantenen títols cooperatius de l'Entitat Dominant amb l'objectiu de complir amb la condició de Soci de l'entitat, d'acord amb els requisits estatutaris per poder operar amb l'Entitat Dominant en el desenvolupament de la seva activitat financera.

A 31 de desembre de 2013, aquestes entitats dependents mantienien 44.325 títols cooperatius per un valor nominal de 4.144 milers d'euros, la qual cosa suposava un 6,29% del total del capital de l'Entitat Dominant.

Altres aspectes

Ús d'instruments derivats:

Atesa la seva activitat, l'ús d'instruments financers pel Grup està destinat a la consecució del seu objecte social, ajustant els seus objectius i les polítiques de gestió dels riscos de tipus d'interès, de liquiditat, de crèdit i de contrapart, de tipus de canvi i operacional (vegeu Notes de 23 a 26 de la memòria adjunta).

Esdeveniments importants ocorreguts després del tancament de l'exercici

Entre la data de tancament de l'exercici 2013 i la data de formulació dels comptes anuals no s'ha produït cap altre succés que afecti de manera significativa el Grup.

Investigació i desenvolupament

El Grup Caixa d'Enginyers, en l'exercici 2013, ha continuat mantenint, en la línia dels últims anys, una forta inversió en tecnologia com a factor clau en la personalització dels serveis als seus Socis, la millora de la qualitat de la gestió i el compliment del nou marc regulador i normatiu.

L'àrea de Sistemes d'Informació i Tecnologia continua progressivament la implantació del programa de transformació de les tecnologies de la informació del Grup Caixa d'Enginyers, de manera alineada amb el Pla Estratègic 2015, aprovat pel Grup en l'exercici 2012, que té com a objectiu assolir millores significatives en els sistemes d'informació i d'innovació en els processos de negoci.

Dins de les actuacions més rellevants de l'exercici 2013 en infraestructures i sistemes, cal destacar la finalització de la migració a Windows7 i Office 2010, així com el nou sistema de lloc de treball i escriptori virtual, que incorpora un nou model d'accés remot que permet l'accés al lloc de treball des de qualsevol lloc i dispositiu.

En l'exercici 2013, una gran part de la inversió dedicada a la renovació i la millora dels sistemes d'informació s'ha utilitzat per donar resposta als continus i nous requisits normatius dels organismes reguladors del sector bancari, que requereixen un important nivell d'esforç i de recursos per adaptar i evolucionar els sistemes, amb la finalitat de poder satisfer els nous requisits del marc normatiu, de control i reporting. En aquest sentit, s'han buscat sinergies entre les diferents necessitats i s'ha aprofitat per renovar completament el programari que, fins ara, cobria aquests serveis d'informació, com és el cas de la CIR del Banc d'Espanya, el Sistema de Prevenció de Blanqueig de Capitals o la substitució del Sistema Nacional de Compensació Electrònica pel sistema SEPA, per a l'intercanvi de rebuts i transferències. Altres projectes importants de caràcter regulador han estat la Llei de transparència i la nova Balança de Pagaments.

A continuació es relacionen altres projectes destacables desenvolupats durant el 2013 que, juntament amb un gran nombre de millores efectuades en els sistemes d'informació, tenen com a objectiu la millora en l'oferta de serveis als nostres Socis, la reducció del risc operatiu o la millora de l'eficiència operativa:

- Desenvolupament tecnològic de nous productes.
- Millores en l'operativa de la renda variable a través de *Telenginyersweb*.
- Implantació de la tercera fase del projecte de Correspondència a Socis, e-docs, que té com a objectiu potenciar la comunicació digital i reduir l'ús del paper.
- Continuació dels projectes d'implantació d'una aplicació de gestió discrecional de cartera de valors i d'implantació d'una aplicació de gestió d'ALM bancari (Asset Liability Management).
- Ampliació de continguts en *datawarehouse*, que ja s'ha convertit en el reposador corporatiu, constituint la nova font d'informació dels nous sistemes de *reporting*. Addicionalment, s'han iniciat els primers projectes pilot de *business Intelligence*, que properament permetran a l'organització facilitar l'anàlisi de dades.
- Definició de l'estratègia i plataforma TI de mobilitat que permeti una major proximitat als Socis a través del canal mòbil (tauletes i telèfons intel·ligents), aprofitant de manera més òptima el potencial d'aquest canal.

Evolució previsible del negoci

El Grup afronta l'exercici 2014, any de canvis normatius i de reformes estructurals en el sector financer, amb serenitat, prudència i també com una magnífica oportunitat per seguir amb el seu procés de consolidació, ja que es troba en una excel·lent situació per gestionar les incerteses causades per les dificultats que afronta el sector financer i per portar a terme els seus projectes de futur amb èxit.

En aquest sentit, el Grup seguirà posant la màxima atenció a la gestió global dels riscos inherents a la seva activitat, amb l'objectiu de mantenir la notable posició dels seus indicadors bàsics en el sector, així com els resultats satisfactoris assolits en l'exercici 2013. D'altra banda, l'augment de la xifra de negoci i la contenció de la despesa, sense renunciar a potenciar la productivitat del Grup, seguirà essent un altre aspecte clau al qual dedicarà els seus esforços.

El Grup es proposa continuar atenent les necessitats financeres dels seus Socis en condicions favorables dins dels límits que estableixen els seus objectius de rendibilitat-risc. Així mateix, la favorable situació de liquiditat i el manteniment d'una important cartera d'actius financers de bona qualitat creditícia li atorguen una àmplia capacitat de finançament a mitjà i a llarg terminis, la qual cosa li permet impulsar el finançament dels projectes dels Socis i de l'economia, condició necessària per a la recuperació econòmica.

La política prudent de l'Entitat Dominant en relació amb el risc de crèdit li permetrà mantenir una bona qualitat de l'actiu i uns nivells de morositat significativament per sota de la mitjana sectorial.

Així mateix, el Grup disposa d'una solvència molt sòlida, mesurada tant en termes quantitatius com qualitius, atesa la rellevància dels recursos propis Core Tier 1. Aquesta posició atorga confiança en el futur per afrontar el substancial increment de requeriments de capital exigint per les autoritats reguladores i obtenir una folgada posició en la cobertura d'aquests requisits.

La qualitat de l'actiu, la disponibilitat de liquiditat i la solvència del Grup, juntament amb la confiança dels seus Socis i l'equip de professionals que l'integren, són els eixos sobre els quals el Grup empara l'actual política de creixement del negoci, posicionant-se amb notables garanties en un marc de reconsideració del model regulador i de negoci que afronta el sistema financer a escala global.

S'incorpora a aquest informe anual l'informe d'auditoria emès per la firma d'auditoria Deloitte.

11. INFORME D'AUDITORIA

Deloitte.

Deloitte, S.L.
Avda. Diagonal, 654
08034 Barcelona
España
Tel.: +34 932 80 40 40
Fax: +34 932 80 28 10
www.deloitte.es

INFORME DE AUDITORÍA DE CUENTAS ANUALES CONSOLIDADAS

A los Cooperativistas de

Caixa de Crèdit dels Enginyers - Caja de Crédito de los Ingenieros, S. Coop. de Crédito:

Hemos auditado las cuentas anuales consolidadas de Caixa de Crèdit dels Enginyers - Caja de Crédito de los Ingenieros, S. Coop. de Crédito (la Entidad Dominante) y Entidades Dependientes que componen el Grupo Caja de Ingenieros (el Grupo), que comprenden el balance de situación consolidado al 31 de diciembre de 2013 y la cuenta de pérdidas y ganancias, el estado de ingresos y gastos reconocidos, el estado total de cambios en el patrimonio neto, el estado de flujos de efectivo y la memoria, consolidados, correspondientes al ejercicio anual terminado en dicha fecha. Tal y como se indica en la Nota 1 de la memoria consolidada adjunta, los Administradores de la Entidad Dominante son los responsables de la formulación de las cuentas anuales consolidadas del Grupo, de acuerdo con las Normas Internacionales de Información Financiera adoptadas por la Unión Europea, y demás disposiciones del marco normativo de información financiera aplicable al Grupo. Nuestra responsabilidad es expresar una opinión sobre las citadas cuentas anuales consolidadas en su conjunto, basada en el trabajo realizado de acuerdo con la normativa reguladora de la actividad de auditoría de cuentas vigente en España, que requiere el examen, mediante la realización de pruebas selectivas, de la evidencia justificativa de las cuentas anuales consolidadas y la evaluación de si su presentación, los principios y criterios contables utilizados y las estimaciones realizadas, están de acuerdo con el marco normativo de información financiera que resulta de aplicación.

En nuestra opinión, las cuentas anuales consolidadas adjuntas del ejercicio 2013 expresan, en todos los aspectos significativos, la imagen fiel del patrimonio consolidado y de la situación financiera consolidada de Caixa de Crèdit dels Enginyers - Caja de Crédito de los Ingenieros, S. Coop. de Crédito y Entidades Dependientes que componen el Grupo Caja de Ingenieros al 31 de diciembre de 2013, así como de los resultados consolidados de sus operaciones y de sus flujos de efectivo consolidados correspondientes al ejercicio anual terminado en dicha fecha, de conformidad con las Normas Internacionales de Información Financiera adoptadas por la Unión Europea, y demás disposiciones del marco normativo de información financiera que resultan de aplicación.

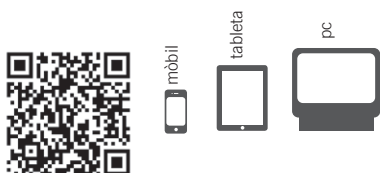
El informe de gestión consolidado adjunto del ejercicio 2013 contiene las explicaciones que los Administradores de la Entidad Dominante consideran oportunas sobre la situación del Grupo, la evolución de sus negocios y sobre otros asuntos y no forma parte integrante de las cuentas anuales consolidadas. Hemos verificado que la información contable que contiene el citado informe de gestión consolidado concuerda con la de las cuentas anuales consolidadas del ejercicio 2013. Nuestro trabajo como auditores se limita a la verificación del informe de gestión consolidado con el alcance mencionado en este mismo párrafo y no incluye la revisión de información distinta de la obtenida a partir de los registros contables de Caixa de Crèdit dels Enginyers - Caja de Crédito de los Ingenieros, S. Coop. de Crédito y Entidades Dependientes que componen el Grupo Caja de Ingenieros.

DELOITTE, S.L.
Inscrita en el R.O.A.C. N° S0692

Francisco Ignacio Ambros

22 de abril de 2014

Accedeixi a l'informe a <https://www.caixa-engineers.com/ca/web/portal/informe-anual>

Informe Anual 2013

Edició

Caixa d'Engineers

Disseny

gosban consultora de comunicació

Producció i enquadernació

Ingoprint, SA

DL: B-14290-13

Data d'edició: Maig de 2014

Caixa d'Enginyers